

پیشگفتار

گزارش اقتصادی - اجتماعی سالانه ضمن بررسی تحولات اقتصادی و اجتماعی استان، روند عملکرد بخش های مختلف اقتصادی را مورد ارزیابی و سنجش قرار داده و مقایسه تطبیقی میان نواحی و نیز بخشهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را از طریق مقایسه شاخصهای مربوطه امکان پذیر می سازد. آگاهی از وضعیت استان در سالی که سپری گشته، برنامه ریزان، مسئولان و تصمیم گیران را قادر می سازد که با در دست داشتن یک مجموعه مستند، ضمن بهره گیری از تجربیات گذشته در حل معضلات و مشکلات استان در سالهای آتی بصورت بهینه برنامه ریزی نموده و کاستیها را به حداقل کاهش دهند.

این گزارش که حاصل تلاش همکاران محترم گروه آمایش و برنامه ریزی در دفتر برنامه ریزی و بودجه میباشد از دو قسمت تشکیل شده است: در قسمت اول به حوزه های فرابخشی استان که شامل اوضاع طبیعی و جغرافیایی، جمعیت، نیروی انسانی، حساب تولید و بودجه و درآمد و ... پرداخته شده است و در قسمت دوم وضعیت حوزه های بخشی استان به تفکیک امور تولیدی، امور زیربنائی و امور اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است.

در پایان از کلیه دستگاههای اجرایی استان که با ارائه آمار و اطلاعات دقیق و بهنگام خود و اظهار نکته نظرات کارشناسی، ما را در انجام این مهم یاری نمودند قدردانی نموده و امیدواریم مجموعه حاضر مورد استفاده کارشناسان، برنامه ریزان و مسئولان استان قرار گیرد و ایشان نیز با راهنمایی های ارزنده خود ما را در جهت تکمیل گزارشهای سنوات آتی یاری نمایند ۸۸/۴۴

با توفیق الهی

شایقی

مدیر کل دفتر برنامه ریزی و بودجه

بخش اول : حوزه های فرابخشی

۱- موقعیت جغرافیایی ، حدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست

۲- جمعیت

۳- نیروی انسانی و بازار کار

۴- حساب های اقتصادی استان

۵- بودجه و درآمدهای عمومی استان

۶- پول ، بانکداری

۷- بیمه

۸- شاخص قیمت

۹- بودجه خانوار های استان

۱۰- امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها

۱- موقعیت جغرافیایی، حدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست

۱-۱- حدود و موقعیت

استان اردبیل با مساحتی بالغ بر ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع (۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور) در شمال فلات ایران بین عرض ۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه و ۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۳۰ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۴۸ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ در شمال غربی ایران واقع شده است. در شمال و شمالشرقی رود ارس و امتداد رشته کوه تالش، یعنی کوههای پشت سارا و رود بلقار یا بالهارود مرز بین استان و جمهوری آذربایجان را تشکیل میدهد. در شرق رشته کوههای تالش و باغرو این خطه را از استان گیلان جدا می کند. از غرب به استان آذربایجانشرقی منتهی شده و در جنوب کشیدگی رشته کوهها، دره ها و جلگه ها موجب پیوستگی توپوگرافیک استان با استان زنجان می شود.

چهار شهرستان از این استان در طول ۲۸۲/۵ کیلومتر با جمهوری آذربایجان هم مرز میباشند که در ۱۵۹ کیلومتر آن رودهای ارس و بالها رود جریان دارند. در حال حاضر ارتباط استان با جمهوری آذربایجان در طول این مرز تنها از دو نقطه اصلاندوز و بيله سوار انجام میگردد. از نظر همجواری استان آذربایجان شرقی با ۳۲۴ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای پارس آباد، مشکین شهر، نیر، کوثر و خلخال در رتبه اول قرار دارد. استان اردبیل در جنوب خود با استان زنجان همجوار بوده و در طول ۶۲/۵ کیلومتر همسایه جنوبی شهرستان خلخال محسوب میشود. با وجود وحدت قومی و فرهنگی استانهای اردبیل و زنجان موانع طبیعی بین دو استان و همچنین قطب جاذبی چون تهران در آن سوی محور تبریز- زنجان (که جاذب هر گونه حرکت اقتصادی- اجتماعی در این محور میباشد). باعث شده است که روابط همجواری در طول این ۶۲/۵ کیلومتر رونق خوبی نداشته باشد و شاید بهمین دلیل شهرستان خلخال از شهرستانهای حاشیه ای استان به حساب می آید. استان گیلان با داشتن ۱۷۵ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای نمین، اردبیل و خلخال، همسایه شرقی استان اردبیل میباشد. رشته کوه صعب العبور تالش چون دیواره ای این دو استان را از هم جدا میکند. با این وجود جاذبه های اقتصادی کناره دریای خزر باعث شده که مردم استان بیشترین روابط همجواری اقتصادی- اجتماعی خود را پس از مرکز با استان گیلان داشته باشند. گردنه های صعب العبور حیران و اسالم تنها گذرگاههای بین دو استان میباشند که همواره ریزش برفهای سنگین در فصل سرما سبب صعوبت تردد در این گذرگاهها میگردد. محور

اردبیل - آستارا، از طریق گردنه حیران، مهمترین خط ارتباطی استان با مرکز کشور میباشد که شهرستانهای استان را از طریق رشت و قزوین به تهران مرتبط می سازد. در جدول شماره (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان در ارتباط با مناطق همجوار نشان داده شده است.

جدول شماره (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان و چگونگی ارتباط استان با مناطق همجوار

جهت جغرافیایی	همجواری	طول مرز (کیلومتر)	نوع مرز	موانع طبیعی	محورهای ارتباطی	شهرستانهای واقع شده در همجواری
شمال	جمهوری آذربایجان	۲۸۲/۵	آبی خاکی	رود ارس، بالهارود وکوههای پشت سارا	بيله سوار اصلاندوز	پارس آباد- بيله سوار مغان- نمین
شرق	گیلان	۱۷۵	خاکی	کوههای باغرو و تالش	آستارا -اسالم	اردبیل- خلخال- نمین
جنوب	زنجان	۶۲/۵	خاکی	کوههای چله خانه	هشتجین - زنجان	خلخال
غرب	آذربایجان شرقی	۳۲۴	خاکی	کوههای کلیان و بز قوش	اردبیل- سراب- مشگین شهر- پارس آباد- اهر	مشگین شهر- پارس آباد- نیر- کوثر-خلخال

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۲- اقلیم و عوامل شکل دهنده آب و هوای استان

طبق تعریف^۱ IMV عواملی نظیر توپوگرافی، عرض جغرافیایی، ارتفاع از سطح دریا، دوری و نزدیکی از منابع آب و جریانات جوی، شرایط ویژه فیزیکی یک منطقه در کنترل اقلیم آن می باشند. بر این اساس و بر پایه طبقه بندی های رایج جغرافیایی، کشور ما جزو مناطق خشک جهان محسوب می شود. متوسط بارندگی سالیانه در جهان در روی خشکی ها با وسعت تقریبی ۱۴۹ میلیون کیلو متر مربع ۷۴۶ میلی متر است و این در حالیست که میزان متوسط بارندگی سالیانه در ایران با وسعت ۱/۶۴۸ میلیون کیلو متر مربع ۲۴۵ میلی متر می باشد. در استان اردبیل این شاخص بین ۲۵۰ تا ۶۰۰ میلی متر متغیر است و از نظر میزان نزولات جوی استان اردبیل وضعیت بهتری نسبت به سایر مناطق کشور داشته و از نظر کشاورزی نیز در وضعیت مطلوبی در سطح کشور قرار گرفته است و این امر ناشی از ویژگیهای خاص جغرافیایی و توپوگرافی استان و وجود رشته کوه هایی با ارتفاع بیش از ۴ هزار متر و دشت های وسیع می باشد که ضمن تامین آب، باعث تنوع اقلیمی گردیده و یکی از ویژگیهای منحصر بفرد این استان محسوب می گردد.

۱- International Meteorological Vocabulary

توپوگرافی یکی از عوامل مهم ویژگیهای اقلیمی استان و عامل اصلی تنوع در آن میباشد. ارتفاع و تغییرات آن و جهت گیری رشته کوهها در برابر جریانات هوایی، عوامل توپوگرافیک شکل یابی اقلیمای یک منطقه میباشد. سلسله جبال سبلان در جهت شرقی - غربی کشیده شده است و رشته کوههای باغرو چون دیواره ای بین قسمتهای داخلی استان و دریای خزر حائل شده است. ارتفاع عمومی استان نیز از ۴۰ تا ۴۸۱۱ متر متغیر است. قاعدتاً چنین اختلاف ارتفاعی خود به تنهایی تفاوتی در حدود ۲۰ درجه سانتیگراد را در متوسط دمای سالانه سبب میشود.

بیان انرژی و یا بیان حرارتی یکی از عوامل اساسی اقلیم و آب و هوای یک منطقه میباشد، بنابراین دومین عامل موثر در خصوصیات اقلیمی، زاویه تابش آفتاب یا بعبارت دیگر عرض جغرافیایی است. همانگونه که گفته شد استان اردبیل بین (۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه) تا (۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه) عرض شمالی در شمالی ترین قسمت ایران قرار دارد که این امر اختلاف زاویه ای در حدود ۱۰ درجه را با قسمتهای جنوبی ایران، در زاویه تابش آفتاب سبب میشود.

سومین عامل موثر در اقلیم استان جریانات هوایی می باشد. در مجموع سه جریان هوایی با خصوصیات متفاوت، اقلیم و آب و هوای استان را تحت تاثیر خود قرار می دهند. جریان مدیترانه‌ای با ماهیت معتدل و بحری خود که قسمت اعظم بخارات خود را در کوهستانهای ترکیه و زاگرس و آذربایجان غربی از دست می دهد، در نهایت استان اردبیل را نیز متاثر می سازد. این جریان منشاء قسمت اعظم نزولات جوی ایران میباشد و ورود آن به منطقه با تعدیل درجه حرارت و رطوبت هوا همراه است. جریان هوایی سیبری آسیای مرکزی که ماهیتی برّی و سرد دارد از سمت شمال و شمال شرق و پس از عبور از دریای خزر و جذب بخارات آن، استان را تحت تاثیر قرار میدهد. این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در دامنه های شرقی تالش و باغرو بر جای میگذارد. ورود این جریان هوایی در نواحی شمالی و مرکزی و جنوبی استان با سرما و افزایش میزان رطوبت هوا همراه است و در مناطق دیگر و بویژه مناطق مرتفع سرما و یخبندان خشک را سبب میشود. جریان هوایی سیبری در تابستان باعث کاهش شدت گرما و خنک شدن هوا میگردد. سومین جریان هوایی، جریان اطلس شمالی یا اسکاندیناوی است که دارای ماهیتی سرد و بحری میباشد. با وجود اینکه این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در سراسر اروپا و روسیه بر جای میگذارد، ولی در استان نیز ورود این جریان از سمت شمال و شمال غرب با سرمای شدید و بارش برف

سنگین همراه است. چهارمین عامل موثر در اقلیم استان، وجود دریای خزر در شرق استان میباشد که علاوه بر برخوردار کردن منطقه از بخارات خود در مناطق نزدیک به ساحل، عامل تعدیل درجه حرارت نیز میباشد. بر اساس تقسیم بندی بیوکلیماتیک آمبرژه، اقلیم مدیترانه ای بر اساس ضریب رطوبت (Q) و معدل حداقل درجه حرارت روزانه سردترین ماه (M) به شش نوع تقسیم شده است که بجز اقلیم صحرائی، دیگر انواع اقلیم در پهنه استان به چشم میخورد. اقلیم خشک سرد و نیمه خشک سرد، آب و هوای غالب در اکثر مناطق استان میباشد، که مقدار (Q) در اقلیم خشک سرد ۱۵ الی ۳۰ و در اقلیم نیمه خشک سرد ۲۰ الی ۵۰ و مقدار (M) نیز در این دو اقلیم ۵ تا ۱۴ درجه سانتیگراد زیر صفر میباشد. قسمتی از شهرستانهای اردبیل، مشگین شهر و خلخال نیز دارای اقلیم نیمه مرطوب سرد میباشد. در این نوع اقلیم مقدار (Q) از ۴۰ تا ۸۰ و مقدار (M) از صفر تا ۷- درجه سانتیگراد زیر صفر میباشد. همچنین قسمت شمالی استان یعنی شهرستانهای پارس آباد، بیله سوار و مغان دارای اقلیم نیمه خشک معتدل میباشد. ولی دامنه تغییرات مقادیر عوامل آب و هوایی، اقلیم این منطقه را نیز تا حدودی به سردی متمایل میکند. با وجود تنوع اقلیمی در استان، از نظر ویژگیهای حرارتی، سرد بودن (در اثر ارتفاع، جریان هوایی سرد و عرض جغرافیایی) ویژگی مشترک تمامی گونه های اقلیمی استان میباشد. حتی قسمت شمالی استان که به جهت پست بودن منطقه دارای اقلیم معتدل میباشد، بطور متوسط در ۵۰ روز سال شاهد یخبندان بوده و پدیده یخبندان در ایستگاههای مرتفع استان (مناطق که ارتفاع آنها حدود ۲۰۰۰ متر میباشد) تا ۱۷۰ روز در سال افزایش می یابد و این اتفاق در ۹ ماه از سال به چشم میخورد. با توجه به این واقعیت که حدود ۲۰٪ از استان دارای ارتفاع بیش از ۲۰۰۰ متر میباشد و با توجه به گرادیان حرارتی در دامنه های کوهستانها، میتوان نتیجه گرفت که در قسمت قابل توجهی از استان در بیش از نصف روزهای سال، یخبندان رخ میدهد که در سراسر ماههای سال حتی در تابستان، قابل رویت میباشد. با وجود شدت سرما و ثبات برودتهای کمتر از ۳۰- درجه سانتیگراد در ایستگاههای هواشناسی مرتفع، درجه حرارتهای بالای ۴۰ درجه سانتیگراد نیز در گرمترین ساعات روز ماههای گرم تابستان، در داده های برخی از ایستگاهها مانند پارس آباد قابل رویت میباشد. دامنه نوسان بین معدل حداقل و حداکثر درجه حرارت سردترین و گرمترین ماه سال یک منطقه در حدود ۴۰ درجه سانتیگراد میباشد. میانگین دمای روزانه نیز در بین ایستگاههای استان ۶/۵ تا ۱۵ درجه سانتیگراد میباشد. بر اساس داده های این ایستگاهها، نواحی پست دره رود، ارس و دشت مغان گرمترین و ارتفاعات دامنه های سبلان سردترین مناطق استان محسوب میشود. میزان نزولات جوی در استان بطور

متوسط از ۲۵۰ الی ۶۰۰ میلی متر در نوسان است. فصول بهار و زمستان، فصول بارندگی منطقه محسوب میشوند و بیشترین شدت بارندگی در بهار مشاهده میشود و فصل پائیز از نظر میزان بارندگی پس از بهار و زمستان در مرتبه سوم قرار دارد.

۱-۳- ناهمواریهای استان

معروف ترین و بزرگترین رشته کوههای استان، سبلان و تالش می باشد. رشته کوه سبلان از شمالی ترین نقطه استان و ادامه رشته کوه قره داغ در استان آذربایجان شرقی به سمت شرق کشیده است و به دره رودخانه قره سو و دره رود ختم می شود. شاخه ای از این کوه در آن سوی دره رود به کوههای خروسلو و شاخه ای دیگر به کوههای برزند (صلوات داغ) می پیوندد که این کوهها نیز پس از عبور از شهرستانهای بيله سوار و مغان در حدود شرقی استان به منتهی الیه شمالی رشته کوه تالش می پیوندد. سبلان با ۴۸۱۱ متر ارتفاع، منتهی الیه شرقی رشته کوه قوشا داغ و بلندترین نقطه استان بشمار می آید و این آتشفشان خاموش با مناظر بدیع و نعمات فراوان اطراف خود از زیباترین قله جهان محسوب می شود. از قله دیگر این توده آتشفشانی هرم، کسری، قرخ بلاغ و قزل بره را می توان نام برد. دیگر رشته کوه بزرگ استان، تالش می باشد که به موازات کناره دریای خزر از شمال به جنوب کشیده شده است. این رشته کوه از منتهی الیه شرقی کوههای برزند آغاز و در سراسر حدود شرقی استان با افزایش تدریجی ارتفاع به طرف جنوب کشیده می شود و در خارج حدود استان سرانجام به رشته کوههای البرز می پیوندد. در رشته کوه تالش در قسمتهای مختلف خود به نامهای باغرو، پشت سارا، و پلنگا نیز نامیده می شود. رشته کوه پلنگا در حوالی دریاچه نئور از رشته اصلی منشعب و در سراسر شهرستان خلخال کشیده شده است. بلندترین نقطه این شاخه فرعی، قله ۳۳۲۲ متری آق داغ است و کوههای پلنگا، سهدی و ازناو، از دیگر قله آن می باشند. از قله دیگر رشته کوه تالش میتوان حصار بلاغی، عجم و شاه معلم را نام برد. در جدول شماره (۱-۲) مهمترین قله های استان به همراه توضیحاتی آورده شده است.

جدول شماره (۱-۲) مهمترین قله استان اردبیل

شهرستان محل استقرار	رشته اصلی	ارتفاع (متر)	نام قله
مشگین شهر	قوشا داغ	۲۸۴۵	یاغلی داغ
مشگین شهر	صلوات	۲۲۰۴	قراوول
بيله سوار	خروسلو	۱۰۹۶	خروسلو
مشگین شهر	سبلان	۴۸۱۱	سبلان
اردبیل	سبلان	۳۸۹۰	قرخ بلاغ
مشگین شهر	سبلان	۳۸۸۲	قره گونی
اردبیل	سبلان	۳۸۵۰	قزل بره
مشگین شهر	سبلان	۳۶۰۴	چال
مشگین شهر	سبلان	۳۷۸۳	ای قار
خلخال	تالش پلنگا	۳۳۲۲	آق داغ
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۶۵	اسر خانی
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۸۶	پلنگا
خلخال	تالش پلنگا	۲۷۱۵	سهدی
خلخال	تالش پلنگا	۲۴۱۲	از ناو
خلخال	تالش	۳۱۰۰	شاه معلم
خلخال	تالش	۲۸۵۰	بابا رشت
خلخال	تالش	۲۷۵۰	علا مجار
اردبیل	تالش - باغرو	۲۹۰۴	حصار بلاغی
خلخال	تالش - باغرو	۳۰۱۰	عجم

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۴- حوزه‌های آبخیز و شبکه رودخانه‌ها

وجود کوهستانهای مرتفع و قرار گرفتن آنها در مسیر جریانات هوایی مدیترانه‌ای و اطلس شمالی، پیدایش مناطقی با بیش از نه ماه پوشش برفی و دامنه‌هایی با چشمه‌های فراوان را سبب شده و این پهنه بصورت آبخیز رودخانه‌های بزرگ و کوچک متعددی در آمده است. استان اردبیل آبخیز حوضه بسته خزر بشمار می‌رود که کلیه نزولات جوی آن توسط دو شریان اصلی ارس در شمال و قزل اوزن در جنوب به دریای خزر می‌ریزند.

الف) رود ارس:

رود ارس در محدوده استان اردبیل توسط رودخانه‌های کوچک و بزرگ متعددی که از چند کیلومتر تا بالای ۲۵۰ کیلومتر طول دارند تغذیه می‌شود و از پرآب‌ترین رودهای استان می‌باشد. قسمتی از حوزه آبریز ارس شامل حوزه دره رود و بالهارود می‌باشد. این رود با ۲۸۰ کیلومتر طول و حدود ۵۵۴ میلیون متر مکعب متوسط آبدهی سالانه طویل‌ترین و پرآب‌ترین رودخانه داخلی استان اردبیل به شمار می‌رود. رودخانه دره رود که به ارس می‌ریزد، از وسیع‌ترین حوزه آبخیز برخوردار می‌باشد و قسمت اعظم کوه‌های سبلان، برزند، خروسلو، تالش، باغرو و پشت سارا آبخیز این رودخانه به شمار می‌آیند. از شاخه‌های اصلی دره رود می‌توان قره سو، بالیغلو و خیاو چای را نام برد. بالها رود یکی دیگر از رودهای مرزی ایران و جمهوری آذربایجان می‌باشد که از ارتفاعات شرقی کوه‌های برزند سرچشمه می‌گیرد. شاخه اصلی این رودخانه از شرق گرمی تا بيله سوار مرز مشترک ایران و جمهوری آذربایجان را تشکیل می‌دهد. از شاخه‌های فرعی بالها رود، گرمی چای، ساری قمیش، آزاد چای، شره دره و آزاد لو را می‌توان نام برد. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز ارس ۱۲۸۳۳ کیلومتر مربع و در حوزه آبریز بالهارود ۱۴۳۰ کیلو متر مربع می‌باشد.

ب) رود قزل اوزن:

قسمت جنوبی حوضه آبریز خزر شامل حوزه قزل اوزن می‌باشد که کوه‌های بزقوش، جنوب شرقی سهند و تالش را در برمی‌گیرد. در این قسمت نیز که منطقه نسبتاً وسیعی از جنوب استان اردبیل یعنی شهرستان خلخال را تحت پوشش دارد، وجود کوه‌های مرتفع و برف گیر، جاری شدن رودهای پرآبی را سبب گشته است که از طریق شریان اصلی خود یعنی قزل اوزن از استان خارج و از طریق دره سفید رود به دریای خزر می‌ریزند. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز قزل اوزن ۳۶۹۰ کیلو متر مربع می‌باشد.

۱-۵- دشتها

در میان رشته کوه‌ها و واحدهای توپوگرافیک یاد شده و در روند تکامل مورفولوژیک آنها، دشتهای کوچک و بزرگ متعددی بوجود آمده است، که امروزه بعنوان یکی از بسترهای مهم فعالیت‌های اقتصادی در استان بشمار می‌روند. البته بجز دشت مغان که در محل پس روی آب دریای خزر، در اثر تغییرات آب و هوای دیرینه زمین و حرکات تکتونیکی آن بعلت کوهستانی بودن منطقه بوجود آمده است، دشتهای

موجود در این استان از وسعت قابل توجهی برخوردار نمی‌باشند و عموماً بصورت جلگه‌های کوچک و بزرگ آبرفتی پایکوهی بچشم می‌خورند که از مهمترین آنها بلحاظ وسعت می‌توان به دشتهای اردبیل و مشگین‌شهر اشاره نمود.

دشت مغان ایران تنها قسمت کوچکی از دشت بزرگ مغان می‌باشد، که قسمت اعظم آن در خاک جمهوری آذربایجان قرار گرفته است. این دشت پر برکت و حاصلخیز در محدوده استان اردبیل ۳۵۰ هزار هکتار وسعت دارد که بوسیله کوههای خروسلو از جنوب، رود ارس از شمال و مرز بین‌المللی ایران و جمهوری آذربایجان از شرق محدود شده است. این دشت در آنسوی مرز تا ساحل دریاچه خزر کشیده است. دشت مغان پست ترین منطقه استان محسوب می‌شود و ۱۲۰۰ متر پائین تر از دشتهای دیگر استان و در ارتفاع ۱۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد. دشت اردبیل در بین دامنه‌های سبلان و رشته کوه تالش و بزقوش قرار دارد. این دشت با وسعتی در حدود ۹۵ هزار هکتار در ارتفاع ۱۳۵۰ متری واقع شده است. ارتفاع دشت مشگین‌شهر ۱۱۰۰ متر و حوزه آبخیز آن ۳۹۲۱ کیلومتر مربع و مساحت دشت در حدود ۴۳۰ کیلومتر مربع است که از شمال به کوههای صلوات و از جنوب به دامنه سبلان و از شرق به اردبیل و از غرب به شهرستان اهر محدود می‌شود و رودخانه‌های مهم این دشت عبارتند از قره سو و خیاوچای که اهمیت فوق‌العاده‌ای در تولیدات باغی و تاکی منطقه مذکور دارند.

جمهوری آذربایجان

۱-۶- تقسیمات جغرافیایی بر حسب شهرستانها در سال ۱۳۸۶

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری، استان اردبیل با وسعتی بالغ بر ۱۷۸۶۷ کیلومتر مربع حدود ۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور را بخود اختصاص داده است. این استان به مرکزیت شهر اردبیل دارای ۹ شهرستان، ۲۲ شهر، ۲۵ بخش، ۶۶ دهستان و ۱۸۲۸ آبادی می باشد که تعداد ۱۷۰۰ آبادی دارای سکنه و تعداد ۱۲۸ آبادی خالی از سکنه بوده و به عبارت دیگر حدود ۹۳ درصد آبادیهای استان دارای سکنه و ۷ درصد دیگر نیز خالی از سکنه می باشد. مراکز شهرستانهای استان عبارت است از اردبیل، بیله سوار، پارس آباد، خلخال، گرمی، مشگین شهر، کیوی، نمین و نیر و سایر مراکز شهری استان نیز عبارت از سرعین، هیر، جعفرآباد، اصلاندوز، کلور، هشتجین، تازه کند انگوت، لاهرود، رضی، آبیگلو، عنبران و کورائیم می باشند. لازم به توضیح است که در فاصله بین دو سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ تعداد آبادیهای دارای سکنه ۶۸ عدد کاهش یافته است.

جدول شماره (۱-۳) اطلاعات مربوط به آخرین تقسیمات کشوری استان بر حسب شهرستان در سال ۱۳۸۶

شرح نام شهرستان	تعداد بخش	تعداد شهر	تعداد دهستان	مساحت (کیلومتر مربع)	تعداد آبادی		
					جمع	دارای سکنه	خالی از سکنه
اردبیل	۳	۳	۱۱	۲۴۹۸	۲۱۴	۱۸۶	۲۸
بیله سوار	۲	۲	۴	۱۷۵۸	۲۹۳	۲۷۰	۲۳
پارس آباد	۳	۳	۶	۱۳۸۳	۲۲۷	۲۱۷	۱۰
خلخال	۳	۳	۸	۲۸۰۰	۱۵۰	۱۴۲	۸
مشگین شهر	۴	۳	۱۲	۳۸۲۵	۳۱۳	۲۷۸	۳۵
مغان	۳	۲	۹	۲۰۵۹	۳۳۳	۳۱۸	۱۵
کوثر	۲	۱	۴	۱۲۹۳	۱۰۴	۱۰۰	۴
نمین	۳	۳	۷	۱۰۳۷	۹۴	۹۲	۲
نیر	۲	۱	۵	۱۲۱۴	۱۰۰	۹۷	۳
جمع	۲۵	۲۲	۶۶	۱۷۸۶۷	۱۸۲۸	۱۷۰۰	۱۲۸

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

منطقه اردبیل دست کم از هزاره ششم قبل از میلاد مسکون بوده است. بر اساس پژوهش های مقدماتی باستان شناسی، سراسر منطقه از تپه های باستانی یا به عبارت دیگر مناطق استقراری که روزگاری دژ یا شهرک یا روستا بوده اند، پوشیده است. کاوش های مقدماتی در برخی از نواحی اردبیل به ویژه در قسمت های شمالی و شرقی آن نشان می دهد که اردبیل و بطور کلی شرق آذربایجان از کانونهای مهم فرهنگ مگالی تیک یا سنگ افراستی بوده است. مردم مگالی تیک شرق آذربایجان که ماهیت قومی آنها می باید از عناصر کاسی و هوری بوده باشد دهها اثر مگالی تیک پر ارزش از خود به یادگار گذاشته اند. کشفیات اخیر در محوطه باستانی «شهر یثری» مشکین شهر، پرتو تازه ای به تمدن و فرهنگ هشت هزار ساله اقوام ساکن در اردبیل و اطراف آن افکنده است و انتشار نتیجه کشفیات می تواند ارتباط تمدن و فرهنگ مگالی تیک اردبیل را با دیگر مناطق ایران و آذربایجان تاریخی و قفقاز و شرق آسیای صغیر مشخص نماید. بنظر می رسد که تصاویر هیکل های سنگی «شهر یثری» با تصاویر هیکل ها و سرهای آدمیانی که بر روی اجاق های نعل اسبی ایغدیر (ایگدیر در شمال شرق ترکیه) در نزدیکی مرز ایران و ارمنستان نقش بسته، شباهت زیادی دارد.

در اردبیل از عصر مفرغ نیز آثار ارزنده ای کشف شده است، شمشیرهای مسی، خنجرهای مختلف، تیر و سرنیزه، حلقه برای گرفتن زه کمان و تیردان های مسی، تبر از نوع تبری که در لرستان پیدا شده و باستان شناسان قدمت آنرا قریب سه هزار سال قبل از میلاد معین کرده اند. اشیاء مفرغی اردبیل غالباً از مفرغ های لرستان ساده ترند و احتمال داده می شود که از حیث قدمت زمان، مقدم بر آنها باشند.

در اواخر دوره مفرغ و بطور قطع در اواخر هزاره چهارم قبل از میلاد دو مهاجرت تاریخی از کرانه غربی دریای خزر و دره ارس به حوالی روسیه و فلسطین و کوه های زاگرس صورت گرفته است. این مهاجرت ها را مدارک باستان شناسی تأیید و تصدیق می نماید. به احتمال قوی دست کم خاستگاه یکی از عناصر مهاجر یعنی کاسی ها که در کوهپایه های زاگرس مرکزی در حدود لرستان و کرمانشاه اسکان یافتند اردبیل و نواحی اطراف آن بوده است.

بر طبق کاوشهای میراث فرهنگی در استان اردبیل (تپه نادری اردبیل) آثاری از دوره مفرغ پیدا شده اند که ۵ هزار سال قدمت دارند. مدنیت این محل مربوط به تمدن کل آذربایجان است بطوریکه قدمت این تمدن حداقل به دو هزار سال قبل از آمدن آریایی ها به فلات آذربایجان و ایران مربوط می گردد.

در خصوص ارتباط مهاجرت دوم با ناحیه اردبیل می توان گفت که عناصر مهاجر یعنی عناصری که در منابع تاریخی از آنها بعنوان هوری- هیتی نام برده شده است از اقوام مگالی تیک بوده و از لحاظ نام شناسی «حور»، «هیر» در اردبیل و هوراند در ۴۸ کیلومتری شمال اهر با نام قوم هوری در ارتباط است.

ناحیه اردبیل به احتمال بسیار قوی در عصر مفرغ در حوزه فرهنگ بزرگ و شگفت انگیز (کورا-ارس) قرار داشته است. این فرهنگ که از هزاره چهارم قبل از میلاد آغاز و تا هزاره سوم قبل از میلاد را در بر می گیرد از ناشناخته ترین فرهنگ هایی است که مرتبط با شمال غرب ایران و کشورهای گرجستان، آذربایجان، ارمنستان و شمال شرق ترکیه بوده و این مناطق را در بر می گرفته است. پژوهش های انجام یافته اخیر نشان داده است که محوطه های آق توره در پارس آباد (شمال شرق اردبیل) که شامل تعدادی اشیاء از دوره مفرغ است با نفوذ فرهنگ (کورا-ارس) در نواحی شرقی آذربایجان در رابطه می باشد.

چنانچه از گزارش جغرافی دانان و مورخان دوره اسلامی بر می آید اردبیل در اواخر دوره ساسانی مرکز آذربایجان و به تعبیر وسیع مرکز «کوست اباختر» یا «کوست آتورپاتکان» بوده است. کوست آتورپاتکان که موسی خورنی در جغرافیای خود از آن بعنوان کوست کپکوه (قفقاز) نام برده است از سرزمین های زیر (استانها) تشکیل شده بود:

- ۱- آتورپاتکان ۲- ارمن (هایک) ۳- اری (ری) ۴- گلان و شنجان (گیلان و زنجان) ۵- رن (الوانک یا اران یا آلبانیا)
- ۶- بلسکان (بلاسجان، در منابع عربی دشت مغان یا میل مغان امروزی) ۷- دلمونک (دیلمان)
- ۸- دمباوند (دماوند) ۹- تبرستان (مازندران) ۱۰- رون (رویان در جنوب دریای خزر) ۱۱- سیسکان (سیونیک در شمال رود ارس تا دریاچه گولی گول در ارمنستان) ۱۲- آمل (آمل در مازندران) ۱۳- ورجان (گرجستان)

اما نام اردبیل در قدیم چه تلفظی داشته دقیقاً معلوم نیست. آقای به آذین بر این باور است که چون نام اردبیل در منظومه ویس و رامین که منصوب به دوره اشکانی است آمده لذا نام اردبیل در دوره اشکانی موجود بوده است و وجود نام اردبیل در دوره اشکانی مورد قبول است. اردبیل در طول قرون نخستین اسلامی یعنی از سال ۲۲ هجری قمری تا قرن چهارم به مانند عصر ساسانی همچنان کرسی نشین آذربایجان بود.

نام اردبیل در منابع تاریخی بعد از اسلام به صورتهای اردویل (حدود العالم)، اردبیل (تقویم البلدان ابوالفدا) و بیشتر به صورت اردبیل در اغلب آثار جغرافی دانان مسلمان (ابن خرد اذبه، ابن رسته، یعقوبی و...) آمده است. نام اردبیل به صورت کنونی اش در اکثر سکه هایی که در قرون چهارم الی هشت در این شهر ضرب شده (به استثنای سکه ابوبکر بن محمد) تکرار شده است. مورخ ارمنی «لووند» در پایان قرن هشتم میلادی (قرن دوم هجری) نام اردبیل را بصورت «ارت ویت» ضبط کرده که بعدها به ظن مارکوارت «ارت ویل» شده است (یوزف مارکوارت. ایران شهر، ۲۰۶) تا آنجایی که منابع موجود نشان می دهند نام اردبیل یا اردویل در هیچ نوشته ای به صورت «آرتاویل» نیامده است بلکه این صورت، شکل بازسازی شده «اردویل» منابع بعد از اسلام می باشد.

۱-۸- زبان و گویش های منطقه اردبیل

قبل از مهاجرت آریایی ها به فلات ایران، مردمی در این سرزمین زندگی می کردند که بومی محل بودند و به زبان خود سخن می گفتند. برخی از محققان آمدن آریایی ها را به این منطقه از بیست تا چهارده قرن قبل از میلاد می دانند ولی تحقیقات دیگری که در این منطقه صورت گرفته است حکایت از آن دارد که پنج هزار سال پیش قوم اورارتو که محققان آنرا شاخه هایی از نژاد آریایی می دانند در این ناحیه، یعنی منطقه ای که در جنوب کوههای قفقاز از ارمنستان تا کردستان و خلخال و سراب (در شرق و جنوب اردبیل) واقع است زندگی می کردند. زبانهای باستانی را با آن که در اصل و ریشه یکی بوده است به سه شکل پارسی قدیم، اوستایی و پهلوی منقسم می دانند و بیشتر زبانهای کنونی ایران را شاخه های دگرگون گشته آنها می پندارند. زبان اوستایی از آن جهت که اوستا کتاب دینی و مقدس زردشت بدان نوشته شده است بزبان

اوستایی معروف گردیده است. این پیامبر ایران باستان از آذربایجان و به احتمال قریب به یقین از مغان اردبیل و دامنه های کوه سبلان برخاسته که زبان رایج در آن زمان زبان مادها بود به این ترتیب می توان گفت که زبان اوستایی قدیمترین زبان آریایی است که احیاناً اردبیلیهای باستان بدان سخن گفته اند. بعدها چون مادها شکست خوردند زبان پارسی بر اثر تسلط هخامنشیان، در آذربایجان نفوذ یافت ولی ساکنان این منطقه زبان پیشین خود را حفظ کردند و حتی سلوکیها و اشکانیان و ساسانیان نیز به زبان آذری که همان زبان مادی آمیخته با لغاتی از زبان بومیان پیشین بود سخن می گفتند.

زبان ترکی ره آورد ترکان است که با نفوذ تدریجی آنها در این منطقه کم کم رایج گشته است. طوایف ترک نژاد برای بدست آوردن مراتع و چراگاه بسمت ایران آمدند ولی با اقتداری که دولتهای اشکانی و ساسانی داشتند اجازه ورود به ایران نمی یافتند بعد از انقراض ساسانیان قبایل ترک بداخل ایران نفوذ کردند بعضی ها چنین پنداشته اند که شاه اسماعیل صفوی این زبان را رواج داد و آنرا زبان مردم آذربایجان نمود در حالیکه در زمان او بیش از یکصد سال از آزادی و توطن قزلباشها در آن نواحی می گذشت و لذا وقتیکه شاه اسماعیل قیام کرد زبان ترکی بین مردم آذربایجان شایع بوده و عامه مردم نیز بدان سخن می گفتند .

۱-۹- دین و مذهب:

ساکنان باستانی اردبیل که از طایفه ماد و بازماندگان بومیان اولیه بوده اند و مذهب هورمزد پرستی داشته اند. هنگامی که زردشت قیام کرد و در دشت مغان و اردبیل و دامنه های سبلان به تبلیغ احکام دین خود پرداخت جمعی از مردم به آئین وی گرویدند. از نوشته مورخان چنین بر می آید که زردشت هورمزد پرستی را از اباطیل و اوهام زدود و آئین زردشت همان دین اصلاح شده مردم باستان شد. در این صورت باید قبول کرد که دین مذکور مثل آیین زردشت مبتنی بر ثنویت بوده و در مقابل هورمزد که آفریننده نور و نیکی ها بوده است به وجود خبیثی نیز اعتقاد داشته اند که خالق بدیها و تاریکیها بوده است و زردشت پس از آنکه آن دین را از خرافات پاک ساخته این دو منشاء قدرت را به نامهای «اهورامزدا» و «انگره مینیو» یا اهریمن معرفی کرده است .

پس از آنکه مرزهای اردبیل به دست سپاه اسلام گشوده شد دین اسلام با استقبال مردم روبرو گردید و اسلام جانشین آیین گذشته شد. به طوریکه اولین مسجد جامع این شهر در سال ۳۵ یا ۳۶ هجری به وسیله اشع بن القیس الکندی ساخته شد و اعتقاد به وجود یگانه حضرت باریتعالی، جانشین ثنویت کیش زردشتی گردید مردم در اندک زمانی به احکام قرآن و اصول دیانت جدید آشنایی یافتند و علماء آنان را به وظایف و تکالیف شرعی آگاه ساختند.

در اردبیل نیز مانند سایر بلاد اسلامی مذهب رایج آئین شافعی بود ولی کسانی به خاندان حضرت علی ارادت می ورزیدند و هر وقت مقتضیات زمان برای ترویج کیش علوی مساعد می گشت به تبلیغ تشیع می پرداختند. بعدها با نفوذ و قدرتی که فرزندان شیخ صفی الدین به دست آوردند، شیعه گری رواج یافت و شیخ جنید و شیخ حیدر صفوی، جد و پدر شاه اسماعیل اول، در زمان خود به حمایت از آن مذهب برخاستند و خود شاه اسماعیل نیز پس از آنکه بر اریکه قدرت تکیه زد، آن را مذهب رسمی ایرانیان گردانید. از آن تاریخ مردم این شهر مذهب تشیع اختیار کردند و اکنون نیز بدان مذهب هستند و تنها بخش کوچکی از جمعیت شهرستان های نمین و خلخال اهل تسنن هستند که اکثراً مهاجرینی هستند که از سایر نقاط کشور به این منطقه مهاجرت داده شده اند.

محیط زیست به طور معمول تحت تاثیر فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی قرار دارد. فعالیتها و تحرکات انسانی می تواند شامل استقرار و تراکم جمعیت در بعضی مکان های خاص مانند شهرها، مناطق ویژه اقتصادی و یا کشاورزی باشد. از سوی دیگر برخی از تحرکات طبیعت نیز مانند سیلاب ها بر روی محیط زیست تاثیر می گذارند.

در بخش محیط زیست آنچه مد نظر قرار دارد این است که تا حد امکان، فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی تحت کنترل در آید که بعنوان نمونه می توان به حفظ و احیای منابع محیط زیست (آب و هوا، خاک، جنگل و تنوع زیستی)، بهره برداری صحیح و پایدار از منابع موجود، ارتقای فرهنگ زیست محیطی در سطح جوامع و یا ترسیم اثرات فعالیت های گذشته بر محیط زیست اشاره کرد.

اهمیت محیط زیست در دو دهه اخیر خصوصاً با پیدایش الگوی توسعه پایدار موجب گردیده تا محیط زیست در تهیه و تدوین برنامه های سوم و چهارم توسعه و چشم انداز بیست ساله کشور از جایگاه ویژه ای برخوردار گردد و بعنوان یک موضوع فرابخشی موقعیت نوینی را در نظام برنامه ریزی بخود گیرد. به رغم فعالیتهای متفاوت در فرابخش محیط زیست به دلیل ضعف های بنیادی نتایج حاصل از اجرای سیاست ها فاصله زیاد و قابل توجهی با فرایندهای تنش و تخریب در زیست بوم های منطقه دارد لذا ضروری است برای رفع کمبودها و جبران ضعف ها، اقدامات جدی و اساسی در طول برنامه پنجم توسعه و برنامه های آتی توسعه کشور به عمل آید و مقابله با آثار مخرب فعالیتهای انسان بر زیست بومها و رفع یا تقلیل آنها مورد توجه خاص مدیران قرار گیرد. از جمله سیاستهای اصلی در حفاظت از محیط زیست ادغام ملاحظات زیست محیطی در فرایند تصمیم گیریهای توسعه ای است که با هدف تصحیح و کاهش آثار و پیامدهای سوء آنها (صنعت، کشاورزی و امور زیربنایی) بر فرآیندهای اکولوژیک می باشد.

۱-۱۰-۱- وضعیت زیستگاه ها و محیط های طبیعی استان

مناطق تحت مدیریت حفاظتی استان اردبیل در سال ۱۳۸۴ شامل ۲ منطقه حفاظت شده و ۲ اثر طبیعی ملی بوده که جمعاً با مساحتی بالغ بر ۷۵۸۰۵ هکتار در حدود ۴/۳ درصد از مساحت کل استان را بخود اختصاص داده و در محدوده مناطق حفاظت شده مجموعاً تعداد ۵۱ آبادی دارای سکنه واقع گردیده است. در مقایسه با سایر استانهای مشابه وسعت مناطق حفاظت شده در استان بسیار ناچیز است.

الف) منطقه حفاظت شده لیسار(نئور)

این منطقه با وسعت ۴۰۶۲ هکتار در بخشی از فولادلوی جنوبی شهرستان اردبیل تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۵/۳۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۲ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه واقع گردیده است.

ب) منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع آق داغ

این منطقه بعنوان بزرگترین منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع استان با وسعت ۶۴۰۰۰ هکتار در شهرستان خلخال تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۸۴/۴۳ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۴۹ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه قرار گرفته است.

ج) اثر طبیعی ملی سبلان

ارتفاعات بالای ۳۶۰۰ متری کوه سبلان بعنوان اثر طبیعی ملی حفاظت شده استان تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان درآمده و با ۶۶۴۳ هکتار حدود ۸/۷۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی استان را بخود اختصاص داده است.

د) اثر طبیعی ملی غار یخکان

این اثر طبیعی ملی در بخش مرکزی شهرستان خلخال با وسعت ۱۱۰۰ هکتار تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۱/۴۵ درصد مناطق چهارگانه تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان را بخود اختصاص داده است .

۱-۱۰-۲- وضعیت حیات وحش استان

بر اساس بررسی های بعمل آمده توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان در مناطق حفاظت شده و آثار طبیعی ملی استان (منطقه شکار ممنوع آق داغ- سبلان- گندیشمین- پارس آباد- تالابها) تعداد ۱۴ گونه حیوانات وحشی به این شرح مشاهده گردیده است: کل و بز کوهی (پاژن)، خرس قهوه ای ، گرگ، گراز وحشی ، روباه، خرگوش، گربه وحشی، قوچ و میش ارمنی، جوجه تیغی، موش مغان، زنگوله بال، تشی، پلنگ و سمور جنگلی.

براساس اطلاعات حاصل از بازسازی داده های جمعیتی بدست آمده از نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۶۵ (که در آن زمان استان اردبیل جزئی از استان آذربایجان شرقی بحساب می آمد.) جمعیت استان در سال ۱۳۶۵ معادل ۱۰۴۶۲۳۷ نفر بوده است و از این تعداد ۴۴۴۶۱۲ نفر معادل ۴۲/۵ درصد ساکن در نقاط شهری و ۶۰۱۶۲۵ نفر معادل ۵۷/۵ درصد ساکن در نقاط روستایی بوده اند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱) استان اردبیل در این دوره ۲/۱ درصد از کل جمعیت کشور، ۱/۴ درصد از جمعیت شهری کشور و ۳/۲ درصد جمعیت روستایی کشور را به خود اختصاص داده است. همچنین براساس بررسی های انجام شده در جدول شماره (۲-۳) این استان از نظر جمعیتی رتبه نوزدهم را در کشور دارا بوده است. در سال ۱۳۶۵ متوسط رشد سالانه جمعیت ۲/۹ درصد محاسبه شده است.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ تعداد جمعیت ساکن در استان به ۱۱۶۷۷۹۸ نفر افزایش یافته است که از این تعداد ۵۸۳۰۰۲ نفر معادل ۴۹/۹ درصد در نقاط شهری و ۵۸۴۷۹۶ نفر معادل ۵۰/۱ درصد در نقاط روستایی ساکن بوده اند. در این دوره تقریباً نسبت شهر نشینی و روستا نشینی در حال نزدیک شدن به یکدیگر و به یک اندازه بوده است. در این مقطع سهم جمعیتی استان اردبیل از جمعیت کل کشور معادل ۱/۹ درصد، از کل جمعیت شهری کشور ۱/۵ درصد و از جمعیت روستایی کل کشور ۲/۷ درصد بوده است. در این دوره نیز استان اردبیل جایگاه نوزدهم را از نظر سهم جمعیتی در کل کشور دارا بوده است. در سال ۱۳۷۵ متوسط رشد سالانه جمعیت ۰/۴۶ درصد محاسبه شده است که نسبت به سال ۱۳۶۵ کاهش محسوس نشان میدهد.

روند رشد جمعیت در دهه بعد نیز ادامه یافته و جمعیت استان در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن در آبان ماه سال ۱۳۸۵ به ۱۲۲۸۱۵۵ نفر افزایش یافته است. بدین ترتیب در سال ۱۳۸۵ متوسط رشد سالانه جمعیت به ۰/۵ درصد رسیده است.

در این دوره میزان شهرنشینی نسبت به دوره های قبل افزایش یافته و نقاط روستایی استان همانند سایر نقاط روستایی کشور جمعیت خود را به نفع نقاط شهری از دست داده اند. بطوریکه ۷۱۵۵۹۷ نفر معادل ۵۸/۲۶ درصد ساکن نقاط شهری و ۵۱۲۱۹۵ نفر معادل ۴۱/۷۰ درصد ساکن نقاط روستایی بوده و ۳۶۳ نفر معادل ۰/۰۳ درصد نیز جمعیت غیر ساکن استان را شامل شده اند. در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن سهم جمعیتی استان اردبیل از کل جمعیت کشور به ۱/۷۴ درصد کاهش یافته است. سهم جمعیت شهری این استان از کل جمعیت شهری کشور با نسبت ۱/۴۸ درصد ثابت مانده و سهم جمعیت روستایی استان از کل جمعیت روستایی کشور به ۲/۳۱ درصد کاهش یافته است. در این مقطع استان اردبیل از نظر جمعیتی رتبه نوزدهم را در کل کشور به خود اختصاص داده است.

جدول (۱-۲) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

شرح	۱۳۶۵		۱۳۷۵		۱۳۸۵	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
نقاط شهری	۴۴۴۶۱۲	۴۲/۵	۵۸۳۰۰۲	۴۹/۹	۷۱۵۵۹۷	۵۸/۲۶
نقاط روستایی	۶۰۱۶۲۵	۵۷/۵	۵۸۴۷۹۶	۵۰/۱	۵۱۲۱۹۵	۴۱/۷۰
غیر ساکن	-	-	-	-	۳۶۳	۰/۰۳
کل استان	۱۰۴۶۲۳۷	۱۰۰	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۰	۱۲۲۸۱۵۵	۱۰۰

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۲) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل و مقایسه با کل کشور به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

شرح	۱۳۶۵			۱۳۷۵			۱۳۸۵			
	کل کشور	استان اردبیل	نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	کل کشور	استان اردبیل	نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	کل کشور	استان اردبیل	نسبت جمعیت استان به کل کشور (درصد)	
نقاط شهری	۲۹۰۷۸۲۰۵	۴۴۴۶۱۲	۱/۵	۳۸۲۰۴۹۶۰	۵۸۳۰۰۲	۱/۵	۴۸۲۴۵۰۷۵	۷۱۵۵۹۷	۱/۴۸	
نقاط روستایی	۲۰۳۶۵۹۸۹	۶۰۱۶۲۵	۳/۰	۲۱۸۵۰۹۹۸	۵۸۴۷۹۶	۲/۷	۲۲۱۲۳۰۵۴	۵۱۲۱۹۵	۲/۳	
غیر ساکن	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۴۷۱۷	۳۶۳	۰/۳۱
-	۴۹۴۴۴۱۹۴	۱۰۴۶۲۳۷	۲/۱	۶۰۰۵۵۹۵۸	۱۱۶۷۷۹۸	۱/۹	۷۰۴۹۵۷۸۲	۱۲۲۸۱۵۵	۱/۷۴	

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۳) تعیین جایگاه استان اردبیل از نظر سهم جمعیتی در کل کشور طی مقاطع آماری

۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

رتبه	۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
	سهم از کشور (درصد)	تعداد (نفر)	سهم از کشور (درصد)	تعداد (نفر)	سهم از کشور (درصد)	تعداد (نفر)	
۶	۵/۱۱	۳۶۰۳۴۵۶	۵/۵	۳۳۲۵۸۸۴	۶/۲	۳۰۴۴۳۶۰	آذربایجان شرقی
۸	۴/۰۸	۲۸۷۳۴۵۹	۴/۲	۲۴۹۶۳۱۹	۴/۰	۱۹۹۰۸۰۰	آذربایجان غربی
۱۹	۱/۷۴	۱۲۲۸۱۵۵	۱/۹	۱۱۶۷۷۹۸	۲/۱	۱۰۴۶۲۳۷	اردبیل
۳	۶/۴۷	۴۵۵۹۲۵۶	۶/۵	۳۹۲۳۲۵۵	۶/۶	۳۲۷۱۷۱۴	اصفهان
۳۰	۰/۷۷	۵۴۵۷۸۷	۰/۸	۴۸۷۸۸۶	۰/۸	۳۸۱۰۰۵	ایلام
۲۴	۱/۲۶	۸۸۶۲۶۷	۱/۲	۷۴۳۶۷۵	۱/۲	۶۰۵۱۷۱	بوشهر
۱	۱۹/۰۴	۱۳۴۲۲۳۶۶	۱۷/۲	۱۰۳۴۳۹۶۳	۱۶/۴	۸۰۹۷۵۸۷	تهران
۲۵	۱/۲۲	۸۵۷۹۱۰	۱/۳	۷۶۱۱۶۸	۱/۳	۶۴۲۸۹۹	چهارمحال و بختیاری
۲۷	۰/۹۰	۶۳۶۴۲۰	۱۰/۰	۵۹۸۸۰۲۹	۱۰/۶	۵۲۲۸۳۲۸	خراسان جنوبی
۲	۷/۹۳	۵۵۹۳۰۷۹	-	-	-	-	خراسان رضوی
۲۶	۱/۱۵	۸۱۱۵۷۲	-	-	-	-	خراسان شمالی
۵	۶/۰۶	۴۲۷۴۹۷۹	۶/۲	۳۷۴۸۳۲۵	۵/۴	۲۶۸۲۵۰۰	خوزستان
۲۳	۱/۳۷	۹۶۴۶۰۱	۱/۵	۹۰۰۷۵۹	۱/۶	۷۸۵۹۵۵	زنجان
۲۹	۰/۸۴	۵۸۹۷۴۲	۰/۸	۵۰۱۴۴۷	۰/۸	۴۱۹۴۰۵	سمنان
۱۰	۳/۴۱	۲۴۰۵۷۴۲	۲/۹	۱۷۲۲۵۶۶	۲/۵	۱۲۱۳۱۳۷	سیستان و بلوچستان
۴	۶/۱۵	۴۳۳۶۸۷۸	۶/۴	۳۸۱۷۱۲۳	۶/۴	۳۱۴۷۷۰۷	فارس
۲۰	۱/۶۲	۱۱۴۳۲۰۰	۱/۶	۹۶۸۲۵۷	۱/۶	۷۹۵۳۴۷	قزوین
۲۱	۱/۴۸	۱۰۴۶۷۳۷	۱/۴	۸۵۳۰۴۴	۱/۲	۶۱۵۶۲۸	قم
۱۶	۲/۰۴	۱۴۴۰۱۵۶	۲/۲	۱۳۴۶۴۸۳	۲/۲	۱۰۸۰۳۶۴	کردستان
۹	۳/۷۶	۲۶۵۲۴۱۳	۳/۳	۲۰۰۴۳۴۵	۳/۳	۱۶۱۰۲۲۲	کرمان
۱۲	۲/۶۷	۱۸۷۹۳۸۵	۳/۰	۱۷۷۸۵۲۵	۳/۰	۱۴۸۶۷۳۶	کرمانشاه
۲۸	۰/۹۰	۶۳۴۲۹۹	۰/۹	۵۴۲۸۰۳	۰/۸	۴۱۶۷۶۸	کهگیلویه و بویراحمد
۱۵	۲/۲۹	۱۶۱۷۰۸۷	۲/۴	۱۴۲۶۳۸۸	۲/۳	۱۱۳۹۷۲۵	گلستان
۱۱	۳/۴۱	۲۴۰۴۸۶۱	۳/۷	۲۲۴۱۸۹۷	۴/۲	۲۰۸۱۸۶۱	گیلان
۱۳	۲/۴۳	۱۷۱۶۵۲۷	۲/۶	۱۵۸۴۴۳۲	۲/۸	۱۳۵۹۸۰۴	لرستان
۷	۴/۱۵	۲۹۲۲۴۳۲	۴/۳	۲۶۰۲۲۸۸	۴/۶	۲۲۷۵۸۸۳	مازندران
۱۸	۱/۹۲	۱۳۵۱۲۵۷	۲/۰	۱۲۲۸۷۸۶	۲/۲	۱۰۸۸۴۹۷	مرکزی
۱۷	۱/۹۹	۱۴۰۳۶۷۴	۱/۸	۱۰۶۲۱۵۵	۱/۶	۷۷۰۸۳۰	هرمزگان
۱۴	۲/۴۲	۱۷۰۳۲۶۷	۲/۸	۱۶۷۷۹۵۷	۳/۰	۱۴۹۶۹۹۳	همدان
۲۲	۱/۴۱	۹۹۰۸۱۸	۱/۳	۸۱۰۴۰۱	۱/۴	۶۶۸۷۳۱	یزد
-	۱۰۰	۷۰۴۹۵۷۸۲	۱۰۰/۰	۶۰۰۵۵۹۵۸	۱۰۰/۰	۴۹۴۴۴۱۹۴	کل کشور

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

شهرستان اردبیل در مقاطع آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ به ترتیب ۳۷/۶، ۳۹/۸ و ۴۴/۸ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده است. مرکزیت اداری-سیاسی شهر اردبیل و قرار گرفتن آن در کانون شبکه خدمات استان از عمده ترین دلایل جذب جمعیت در شهرستان اردبیل است. پس از اردبیل شهرستان مشگین شهر طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب با دارا بودن ۱۵/۶ و ۱۴/۲ درصد از کل جمعیت استان، در رده دوم قرار داشته است. اما در آخرین دوره سرشماری در سال ۱۳۸۵ شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۱۳/۴ درصد جمعیت استان در جایگاه دوم قرار گرفته و شهرستان مشگین شهر با ۱۳ درصد رتبه سوم را به خود اختصاص داده است.

شهرستان نیر در هر سه مقطع کمترین تعداد جمعیت را دارا بوده است. این شهرستان در مقطع آماری ۱۳۸۵ حدود ۱/۹ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده است.

بررسی نحوه توزیع و پراکنش جمعیت در هر یک از شهرستان های استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی در جدول شماره (۲-۵) نشان می دهد در هر سه مقطع بیش از ۷۰ درصد جمعیت شهرستان اردبیل در نقاط شهری این شهرستان ساکن بوده اند. این شهرستان کمترین نسبت روستا نشینی را در کل استان به خود اختصاص داده است. از مجموع ۵۴۸۸۳۲ نفر جمعیت ساکن در این شهرستان ۷۷/۵ درصد ساکن نقاط شهری و ۲۲/۵ درصد ساکن نقاط روستایی بوده اند. کمترین نسبت شهر نشینی (یا به عبارت دیگر تمرکز جمعیت در نقاط شهری) طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ در شهرستان نیر مشاهده می شود. اما در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن، شهرستان کوثر کمترین نسبت شهر نشینی را در استان به خود اختصاص داده است. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۲-۵) بیشترین نسبت روستا نشینی طی دو مقطع آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ در شهرستان نیر و در مقطع آماری ۱۳۸۵ در شهرستان کوثر مشاهده می شود. از مجموع ۲۸۷۲۱ نفر جمعیت ساکن در شهرستان کوثر در این مقطع ۷۴/۷ درصد ساکن نقاط روستایی و ۲۵/۳ درصد ساکن نقاط شهری بوده اند.

جدول (۲-۴) تعداد جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری

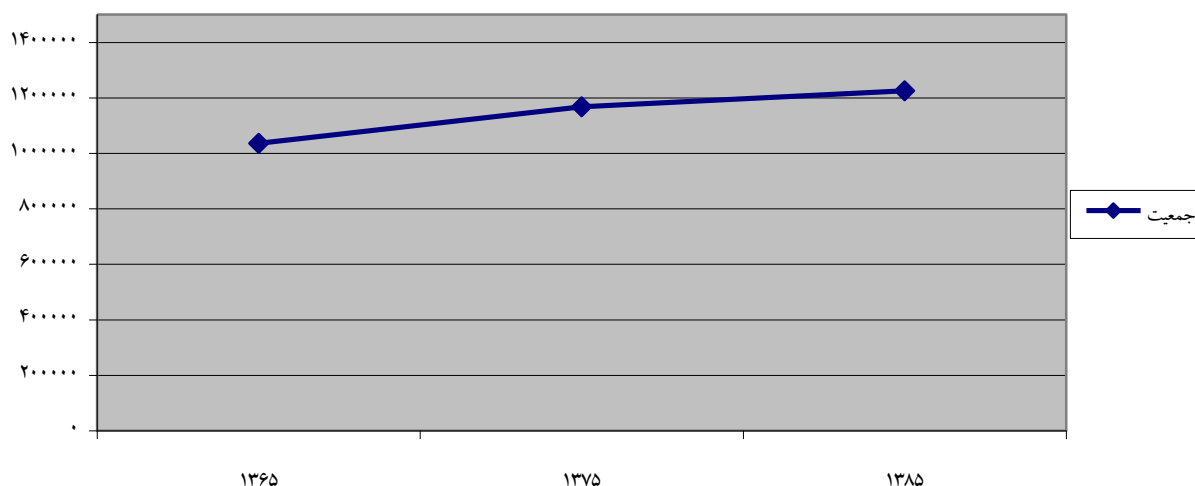
۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد (نفر)	درصد	تعداد(نفر)	درصد	تعداد (نفر)	
۴۴/۸	۵۴۸۸۳۲	۳۹/۸	۴۶۴۴۰۶	۳۷/۶	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
۴/۵	۵۵۰۲۶	۵/۱	۵۹۳۴۵	۴/۹	۵۱۱۴۲	بيله سوار
۷/۷	۹۳۴۲۵	۹	۱۰۵۰۸۰	۹/۸	۱۰۲۴۰۸	خلخال
۱۳	۱۵۹۲۴۲	۱۴/۲	۱۶۶۱۷۰	۱۵/۶	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
۷/۴	۹۱۲۷۰	۸/۷	۱۰۱۹۲۷	۹/۳	۹۷۸۷۹	مغان
۱۳/۴	۱۶۴۵۷۷	۱۱/۹	۱۳۸۸۸۷	۸/۷	۹۰۷۶۲	پارس آباد
۲/۳	۲۸۷۲۱	۲/۹	۳۳۵۴۶	۳/۸	۳۹۵۳۷	کوثر
۴/۹	۵۹۶۴۰	۵/۸	۶۷۹۲۳	۶/۵	۶۷۶۱۶	نمین
۱/۹	۲۴۲۸۸	۲/۶	۳۰۵۱۴	۳/۸	۳۹۳۲۳	نیر
۱۰۰	۱۲۲۳۸۸۱	۱۰۰	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۰	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰.

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۱) جمعیت استان در سالهای ۱۳۶۵-۱۳۷۵-۱۳۸۵

جدول (۲-۵) تعداد جمعیت ساکن در شهرستانهای استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ (نفر)

۱۳۸۵					۱۳۷۵					۱۳۶۵					شرح
روستایی		شهری		کل	روستایی		شهری		کل	روستایی		شهری		کل	
درصد	تعداد	درصد	تعداد		درصد	تعداد	درصد	تعداد		درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۲۲/۵	۱۲۳۲۶۴	۷۷/۵	۴۲۵۵۶۸	۵۴۸۸۳۲	۲۵/۳	۱۱۷۳۱۶	۷۴/۷	۳۴۷۰۹۰	۴۶۴۴۰۶	۲۶/۸	۱۰۵۶۰۸	۷۳/۲	۲۸۸۲۹۹	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
۶۱/۲	۳۳۶۶۸	۳۸/۸	۲۱۳۵۸	۵۵۰۲۶	۶۷/۸	۴۰۲۲۹	۳۲/۲	۱۹۱۱۶	۵۹۳۴۵	۷۲/۶	۳۷۱۴۲	۲۷/۴	۱۴۰۰۰	۵۱۱۴۲	بيله سوار
۴۹/۷	۴۵۶۸۴	۵۰/۲	۴۷۷۴۰	۹۳۴۲۵	۵۷/۸	۶۰۷۴۱	۴۲/۲	۴۴۳۳۹	۱۰۵۰۸۰	۶۹/۲	۷۰۸۵۴	۳۰/۸	۳۱۵۵۴	۱۰۲۴۰۸	خلخال
۵۶/۷	۹۰۳۵۹	۴۳/۰	۶۸۵۲۱	۱۵۹۲۴۲	۶۶/۶	۱۱۰۷۲۱	۳۳/۴	۵۵۴۴۹	۱۶۶۱۷۰	۷۶/۱	۱۲۴۶۲۰	۲۳/۹	۳۹۰۴۳	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
۶۶/۳	۶۰۵۲۱	۳۳/۷	۳۰۷۴۹	۹۱۲۷۰	۷۱/۴	۷۲۷۵۵	۲۸/۶	۲۹۱۷۲	۱۰۱۹۲۷	۷۸/۹	۷۷۲۶۱	۲۱/۱	۲۰۶۱۸	۹۷۸۷۹	مغان
۴۷/۶	۷۹۹۰۴	۵۲/۴	۸۳۵۳۳	۱۶۳۴۳۷	۵۴/۴	۷۵۵۶۴	۴۵/۶	۶۳۳۲۳	۱۳۸۸۸۷	۶۵/۳	۵۹۲۸۲	۳۴/۷	۳۱۴۸۰	۹۰۷۶۲	پارس آباد
۷۴/۷	۲۱۴۶۰	۲۵/۳	۷۲۶۱	۲۸۷۲۱	۷۹/۷	۲۶۷۴۱	۲۰/۳	۶۸۰۵	۳۳۵۴۶	۸۴/۵	۳۳۴۱۶	۱۵/۵	۶۱۲۱	۳۹۵۳۷	کوثر
۶۳/۳	۳۷۷۸۱	۳۶/۷	۲۱۸۵۹	۵۹۶۴۰	۸۱/۴	۵۵۳۰۶	۱۸/۶	۱۲۶۱۷	۶۷۹۲۳	۸۶/۶	۵۸۵۶۸	۱۳/۴	۹۰۴۸	۶۷۶۱۶	نمین
۷۲/۶	۱۷۹۷۴	۲۷/۴	۶۳۱۴	۲۴۲۸۸	۸۳/۳	۲۵۴۲۳	۱۶/۷	۵۰۹۱	۳۰۵۱۴	۸۸/۷	۳۴۸۷۴	۱۱/۳	۴۴۴۹	۳۹۳۲۳	نیر
۴۱/۶	۵۰۹۳۸۸	۵۸/۴	۷۱۲۹۰۳	۱۲۲۳۸۸۱	۵۰/۱	۵۸۴۷۹۶	۴۹/۹	۵۸۳۰۰۲	۱۱۶۷۷۹۸	۵۷/۵	۶۰۱۶۲۵	۴۲/۵	۴۴۴۶۱۲	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

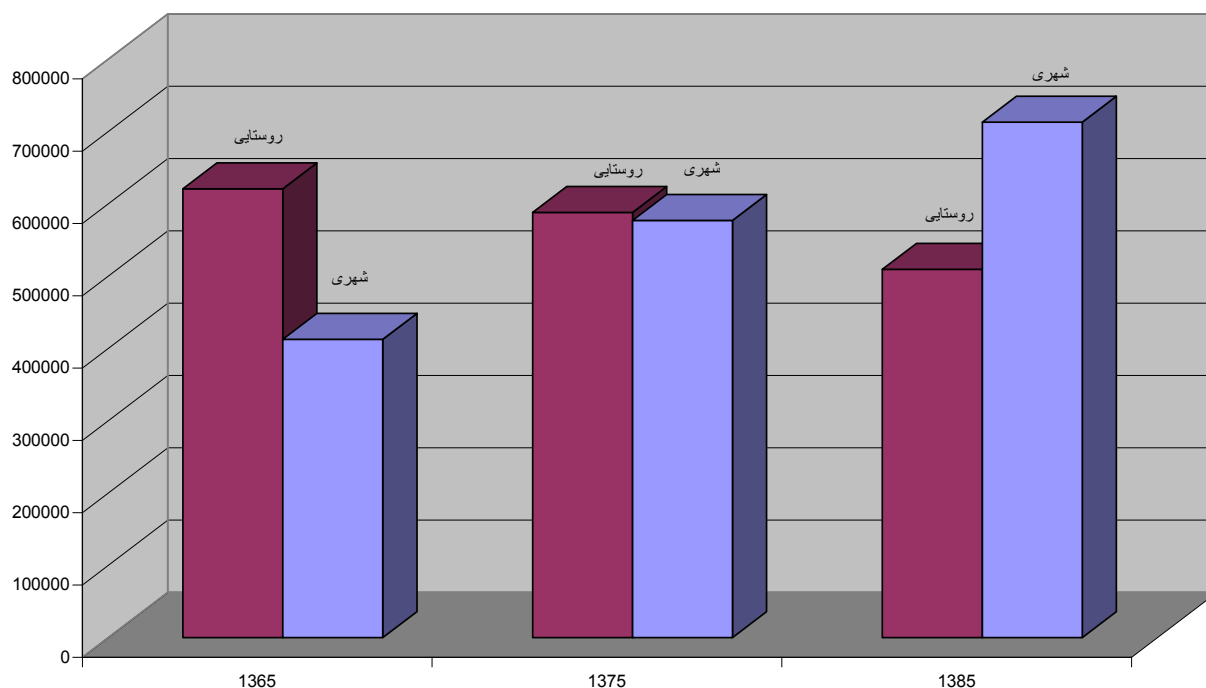
۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

۲-۱-۳- توزیع و پراکنش جمعیت شهری

شهرنشینی در پهنه استان اردبیل، پدیده نسبتاً جدیدی است که از سال ۱۳۷۵ به بعد خود را نشان می‌دهد. شرایط مناسب اقلیمی و متعاقب آن غلبه فعالیت‌های کشاورزی بر سایر فعالیت‌های اقتصادی در استان باعث شده بود تا تمرکز جمعیت در یک نقطه و تشکیل و تقویت شهرها در سالهای قبل رونق چندانی نداشته باشد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد تا سال ۱۳۴۵ شهر اردبیل بزرگترین مرکز شهری شرق آذربایجان به شمار می‌آمده است و هیچ کانون شهری با جمعیتی بیش از ۱۰ هزار نفر در این منطقه وجود نداشته است.

بر مبنای آخرین نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و همچنین آخرین تقسیمات اداری-سیاسی کشور (سال ۱۳۸۶) در استان اردبیل ۲۲ نقطه شهری وجود دارد. پنج شهر اردبیل، پارس آباد، مشگین شهر، خلخال و گرمی از نظر جمعیتی از شهرهای مهم استان به شمار می‌آیند.

نمودار شماره (۲) ترکیب جمعیت شهری و روستایی استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۵-۱۳۶۵

جدول (۲-۶) تعداد جمعیت شهرهای استان اردبیل طی سالهای ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		نام شهر
سهم از استان (درصد)	تعداد جمعیت	سهم از استان (درصد)	تعداد جمعیت	سهم از استان (درصد)	تعداد جمعیت	
۵۸/۴	۴۱۸۲۶۲	۵۸/۴	۳۴۰۳۸۶	۶۳/۴	۲۸۱۹۷۳	اردبیل
۱۱/۵	۸۲۲۵۶	۱۰/۴	۶۰۴۸۵	۶/۶	۲۹۴۳۸	پارس آباد
۸/۹	۶۳۶۵۵	۸/۵	۴۹۷۸۷	۷/۳	۳۲۴۵۹	مشگین شهر
۵/۶	۳۹۷۵۴	۶/۱	۳۵۶۱۲	۵/۳	۲۳۶۴۲	خلخال
۴/۰	۲۸۹۳۲	۴/۸	۲۸۱۶۶	۴/۵	۱۹۹۴۶	گرمی
۲/۰	۱۴۱۸۰	۲/۳	۱۳۲۵۳	۲/۳	۱۰۰۷۸	بيله سوار
۱/۵	۱۰۴۵۶	۱/۳	۷۸۵۲	۱/۲	۵۱۳۸	نمین
۱/۰	۷۲۶۱	۱/۲	۶۸۰۵	۱/۴	۶۱۲۱	گیوی
۱/۰	۷۱۷۸	۱/۰	۵۸۶۳	۰/۹	۳۹۲۲	جعفرآباد
۰/۹	۶۱۶۱	-	-	-	-	عنبران
۰/۸	۵۴۶۰	۰/۹	۵۰۹۱	۱/۰	۴۴۴۹	نیر
۰/۷	۵۲۴۲	۰/۸	۴۷۶۵	۰/۹	۳۹۱۰	آبی بیگلو
۰/۷	۵۱۴۵	۰/۹	۵۰۶۵	۰/۹	۴۰۰۱	هشتجین
۰/۶	۴۵۹۹	۰/۶	۳۵۸۳	۰/۷	۳۲۳۸	سرعین
۰/۶	۳۹۷۱	۰/۵	۲۸۳۸	۰/۵	۲۰۴۲	اصلاندوز
۰/۴	۲۹۷۱	۰/۷	۳۸۷۴	۱/۱	۴۹۷۷	لاهرود
۰/۴	۲۸۴۱	۰/۶	۳۶۶۲	۰/۹	۳۹۱۱	کلور
۰/۴	۲۷۰۷	۰/۵	۳۱۲۱	۰/۷	۳۰۸۸	هیر
۰/۳	۱۸۹۵	۰/۳	۱۷۸۸	۰/۴	۱۶۰۷	رضی
۰/۳	۱۸۱۷	۰/۲	۱۰۰۶	۰/۲	۶۷۲	تازه کند انگوت
۰/۱	۸۵۴	-	-	-	-	کورائیم
۱۰۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰	۵۸۳۰۰۲	۱۰۰	۴۴۴۶۱۲	جمع نقاط شهری استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۷) تعداد جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی

دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۹/۵	۴۲۵۵۶۸	۵۹/۵	۳۴۷۰۹۰	۶۴/۸	۲۸۸۲۹۹	اردبیل
۳/۰	۲۱۳۵۸	۳/۳	۱۹۱۱۶	۳/۱	۱۴۰۰۰	بيله سوار
۶/۷	۴۷۷۴۰	۷/۶	۴۴۳۳۹	۷/۱	۳۱۵۵۴	خلخال
۹/۶	۶۸۵۲۱	۹/۵	۵۵۴۴۹	۸/۸	۳۹۰۴۳	مشگین شهر
۴/۳	۳۰۷۴۹	۵/۰	۲۹۱۷۲	۴/۶	۲۰۶۱۸	مغان
۱۲/۰	۸۶۲۲۷	۱۰/۹	۶۳۳۲۳	۷/۱	۳۱۴۸۰	پارس آباد
۱/۰	۷۲۶۱	۱/۲	۶۸۰۵	۱/۴	۶۱۲۱	کوثر
۳/۱	۲۱۸۵۹	۲/۲	۱۲۶۱۷	۲/۰	۹۰۴۸	نمین
۰/۹	۶۳۱۴	۰/۹	۵۰۹۱	۱/۰	۴۴۴۹	نیر
۱۰۰	۷۱۵۵۹۷	۱۰۰	۵۸۳۰۰۲	۱۰۰	۴۴۴۶۱۲	کل استان

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل طی سه مقطع آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ در جدول (۲-۸) مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات جدول مذکور در مقطع آماری ۱۳۶۵ از مجموع ۶۰۱۶۲۵ نفر جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان، شهرستان مشگین شهر با دارا بودن ۲۰/۷ درصد جمعیت روستایی در جایگاه نخست قرار داشته است. پس از مشگین شهر شهرستانهای اردبیل، گرمی و خلخال به ترتیب با ۱۷/۶، ۱۲/۸ و ۱۱/۸ درصد از جمعیت روستایی استان در جایگاه های دوم، سوم و چهارم قرار داشته اند.

نسبت های مذکور در مقطع آماری ۱۳۷۵ تغییرات متفاوتی را نشان می دهد. در این مقطع از مجموع ۵۸۴۷۹۶ نفر جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان، شهرستان اردبیل با اختصاص ۲۰/۱ درصد از جمعیت روستایی استان به خود مقام نخست را دارا بوده است. در این دوره سهم جمعیت روستایی شهرستانهای مشگین شهر و گرمی نسبت به دوره قبل کاهش یافته و به ترتیب به ۱۸/۹ درصد در شهرستان مشگین شهر و ۱۲/۴ درصد در شهرستان گرمی رسیده است. در این دوره شهرستان پارس آباد با دارا بودن ۱۲/۹ درصد از جمعیت روستایی استان از رتبه پنجم در سال ۱۳۶۵ به رتبه سوم در سال ۱۳۷۵ تغییر جایگاه داده است.

در آخرین دوره سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ از مجموع ۵۰۹۳۸۸ نفر جمعیت روستایی استان، شهرستان اردبیل با اختصاص ۲۴/۲ درصد از جمعیت روستا نشین استان جایگاه نخست را کسب نموده است. پس از آن شهرستانهای مشگین شهر و پارس آباد و گرمی هر یک به ترتیب با ۱۷/۷ و ۱۵/۴ و ۱۱/۹ درصد جمعیت روستا نشین استان در جایگاههای دوم و سوم و چهارم قرار گرفته اند.

شهرستان نیر و کوثر نیز در هر سه مقطع کمترین سهم جمعیت روستایی را در استان دارا بوده اند. در آخرین مقطع آماری در سال ۱۳۸۵ این دو شهرستان به ترتیب ۳/۳ و ۴/۲ درصد از جمعیت روستایی استان را به خود اختصاص داده اند.

جدول (۲-۸) تعداد جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی

دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۴/۲	۱۲۳۲۶۴	۲۰/۱	۱۱۷۳۱۶	۱۷/۶	۱۰۵۶۰۸	اردبیل
۶/۶	۳۳۶۶۸	۶/۹	۴۰۲۲۹	۶/۲	۳۷۱۴۲	بيله سوار
۹/۳	۴۷۲۶۴	۱۰/۴	۶۰۷۴۱	۱۱/۸	۷۰۸۵۴	خلخال
۱۷/۷	۹۰۳۵۹	۱۸/۹	۱۱۰۷۲۱	۲۰/۷	۱۲۴۶۲۰	مشگین شهر
۱۱/۹	۶۰۵۲۱	۱۲/۴	۷۲۷۵۵	۱۲/۸	۷۷۲۶۱	مغان
۱۵/۴	۷۸۳۵۰	۱۲/۹	۷۵۵۶۴	۹/۹	۵۹۲۸۲	پارس آباد
۴/۲	۲۱۴۶۰	۴/۶	۲۶۷۴۱	۵/۶	۳۳۴۱۶	کوثر
۷/۴	۳۷۷۸۱	۹/۵	۵۵۳۰۶	۹/۷	۵۸۵۶۸	نمین
۳/۳	۱۶۷۲۱	۴/۳	۲۵۴۲۳	۵/۸	۳۴۸۷۴	نیر
۱۰۰	۵۰۹۳۸۸	۱۰۰	۵۸۴۷۹۶	۱۰۰	۶۰۱۶۲۵	کل استان

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

۲-۱-۵- توزیع و پراکنش جمعیت عشایری

آخرین سرشماری عمومی از عشایر کوچنده در کل کشور و استان در تیرماه ۱۳۸۷ انجام شده است. بر مبنای یافته های حاصل از سرشماری مذکور در محدوده استان اردبیل در زمان ییلاق (فصول گرم سال) ۸۱۸۶ خانوار شامل ۴۳۲۹۶ نفر جمعیت در این استان بسر می برند ولی در زمان قشلاق (فصول سرد سال) تعداد آنان افزایش یافته به ۱۲۸۱۸ خانوار شامل ۶۶۵۲۱ نفر افزایش می یابد که از استانهای همجوار (عمدتاً آذربایجان شرقی) به استان اردبیل کوچ می نمایند.

در زمان ییلاق بیشتر خانوارهای عشایری در محدوده شهرستانهای اردبیل، مشگین شهر و خلخال (مناطق سردسیر استان) مشاهده می شوند، در قشلاق نیز بیشترین جمعیت عشایری در مناطق گرمسیر پارس آباد، بیله سوار و مغان ساکن می شوند. این سه شهرستان پهنه دشت مغان را تشکیل می دهند که از گذشته محل قشلاق عشایر به شمار می آمده است. جدول شماره (۲-۹) تعداد جمعیت عشایری استان را در آخرین دوره سرشماری عمومی عشایر کوچنده در سال ۱۳۸۷ و مقایسه آن با کشور را نشان می دهد.

جدول (۲-۹) تعداد خانوار و جمعیت عشایر کوچنده ییلاق و قشلاق استان اردبیل و مقایسه آن با کشور در سال ۱۳۸۷

عشایر قشلاقی				عشایر ییلاقی				محدوده جغرافیایی
زن	مرد	مرد و زن	خانوار	زن	مرد	مرد و زن	خانوار	
۵۷۷۲۷۴	۶۰۹۱۲۴	۱۱۸۶۳۹۸	۲۱۲۶۶۲	۵۷۷۲۷۴	۶۰۹۱۲۴	۱۱۸۶۳۹۸	۲۱۲۶۶۰	کل کشور
۳۱۹۲۰	۳۴۶۰۱	۶۶۵۲۱	۱۲۸۱۸	۲۰۶۶۰	۲۲۶۳۶	۴۳۲۹۶	۸۱۸۶	استان اردبیل
۵/۵۳	۵/۶۸	۵/۶۱	۶/۰۳	۳/۵۸	۳/۷۲	۳/۶۵	۳/۸۵	درصد
۸	۸	۸	۸	۱۳	۱۳	۱۳	۱۲	رتبه

ماخذ: مرکز آمار ایران- سرشماری عشایر کوچنده- ۱۳۸۷

هر یک از آحاد جامعه در واحدهای اجتماعی- اقتصادی و بیولوژیکی که به نام خانوار و خانواده معروف است گرد هم زندگی می کنند. تعریف خانوار عبارت است از گروهی از افراد که در یک واحد مسکونی زندگی می کنند و هم خرج هستند. خانوارها دارای شماری از افراد هستند که به این شمار بعد خانوار می گویند. این بعد از یک نفر شروع می شود و تا ده نفر و بیشتر میرسد. در جوامعی که سیاست های کنترل موالید اعمال می شود میانگین بعد خانوار کمتر است. عواملی که باعث ایجاد تغییراتی در بعد خانوار می شوند عبارتند از:

۱- افزایش میزان موالید

۲- کاهش میزان مرگ و میر و افزایش امید به زندگی یا عمر متوسط

۳- به تاخیر افتادن سن ازدواج

۴- وجود بحران های اقتصادی و بحران مسکن

این عوامل به افزایش بعد خانوار کمک می کنند. در مقابل مهاجرت هم در مبداء و هم در مقصد باعث کاهش بعد خانوار می شود.

با توجه به این مفاهیم و تعداد جمعیت و خانوار ساکن در استان اردبیل بررسی بعد خانوار طی دوره های آماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ اعداد متفاوتی را نشان می دهد.

در جدول شماره (۱۰-۲) نحوه توزیع و پراکنش خانوارها در استان طی سه مقطع آماری مورد بررسی به تفکیک نقاط شهری و روستایی ارایه شده است. در سال ۱۳۶۵ تعداد ۱۷۲۷۱۵ خانوار در استان ساکن بوده اند. از این تعداد ۹۸۵۹۳ خانوار معادل ۵۷/۱ درصد ساکن نقاط روستایی و ۷۴۱۲۲ خانوار معادل ۴۲/۹ درصد ساکن نقاط شهری بوده اند.

بر اساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱۰-۲) جمعیت ۱۰۴۶۲۳۷ نفری استان اردبیل در این مقطع در ۹۸۵۹۳ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در این مقطع معادل ۶/۱ نفر در

هر خانوار بوده است. متوسط بعد خانوار در نقاط شهری و روستایی استان نیز با توجه به تعداد جمعیت ساکن در این نقاط به ترتیب در نقاط شهری معادل ۶ نفر و در نقاط روستایی معادل ۶/۱ نفر بوده است. در دوره بعد (۱۳۷۵) در نتیجه شکل گیری خانوارهای جدید و رشد طبیعی جمعیت و تحولات روی داده در ساختار اجتماعی استان تعداد خانوار به ۲۱۳۲۹۰ خانوار افزایش یافته است. از این تعداد ۴۸/۷ درصد در نقاط روستایی و ۵۱/۳ درصد در نقاط شهری ساکن بوده اند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱۰) جمعیت ۱۱۶۷۷۹۸ نفری استان در این مقطع در ۲۱۳۲۹۰ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در سال ۱۳۷۵ معادل ۵/۵ نفر بوده است و بعد خانوار در این دوره نسبت به دوره قبل کاهش یافته است. متوسط بعد خانوار در نقاط شهری و روستایی استان نیز با توجه به تعداد کل جمعیت ساکن در این نقاط به ترتیب در نقاط روستایی معادل ۵/۶ نفر و در نقاط شهری ۵/۳ نفر بوده است. متوسط بعد خانوار در این دوره در نقاط روستایی و شهری نیز نسبت به دوره قبل کاهش زیادی را نشان می دهد. در جدول شماره (۲-۱۲) متوسط بعد خانوار در این دوره به تفکیک شهرستان ارایه شده است.

در آخرین و جدیدترین مقطع آماری در سال ۱۳۸۵ تعداد خانوار ساکن در استان اردبیل به ۲۸۱۳۰۱ خانوار افزایش یافته است. از این تعداد ۱۷۰۹۶۸ خانوار معادل ۶۰/۸ درصد ساکن نقاط شهری استان و ۱۱۰۲۴۸ نفر معادل ۳۹/۲ درصد نیز ساکن نقاط روستایی هستند.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۲-۱۰) جمعیت ۱۲۲۵۳۴۸ نفری استان در این مقطع در ۲۸۱۳۰۱ خانوار عضو بوده اند. بر این اساس میانگین بعد خانوار در استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۴/۴ نفر بوده است. متوسط تعداد اعضای خانوار در این دوره نسبت به دوره قبل کاهش محسوسی یافته است. متوسط بعد خانوار در نقاط روستایی نیز با توجه به تعداد کل جمعیت و خانوار ساکن در این نقاط معادل ۴/۶ نفر می باشد که نسبت به دهه قبل کاهش یافته است. در نقاط شهری متوسط بعد خانوار در این دوره

معادل ۴/۲ نفر بوده است. در جدول شماره (۲-۱۳) متوسط بعد خانوار در این دوره به تفکیک شهرستان
ارایه شده است.

در مجموع بررسی روند تغییرات خانوار در استان نشانگر وضعیت ثبات و تعادل در تعداد جمعیت و
خانوار است. کاهش تعداد جمعیت و خانوار در این استان همانند سایر نقاط کشور بیش از همه متأثر از
سیاستهای کنترل جمعیت و توسعه اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی حاکم در کشور است.

جدول (۲-۱) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی در مقاطع آماري ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

دوره آماری	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل	
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار
۱۳۶۵	۴۴۴۶۱۲	۷۴۱۲۲	۶/۰	۶۰۱۶۲۵	۹۸۵۹۳	۶/۱	۱۰۴۶۲۳۷	۱۷۳۲۲۶
۱۳۷۵	۵۸۳۰۰۲	۱۰۹۴۸۴	۵/۳	۵۸۴۷۹۶	۱۰۳۸۰۶	۵/۶	۱۱۶۷۷۹۸	۲۱۳۲۹۰
۱۳۸۵	۷۱۵۶۴۷	۱۷۰۹۶۸	۴/۲	۵۰۹۳۸۸	۱۱۰۲۴۸	۴/۶	۱۲۲۵۳۴۸	۲۸۱۳۰۱

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

جدول (۲-۱۱) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی در مقطع آماری ۱۳۶۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل	
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار
اردبیل	۳۰۱۷۹۶	۵۳۲۳۶	۵/۷	۱۹۹۰۵۰	۳۰۵۶۸	۶/۵	۵۰۰۸۴۶	۸۳۸۰۴
خلخال	۳۷۶۷۵	۵۲۱۲	۷/۲	۱۰۴۲۷۰	۱۸۴۹۱	۵/۶	۱۴۱۹۴۵	۲۳۷۰۳
مشگین شهر	۳۹۰۴۳	۶۰۱۲	۶/۵	۱۲۴۶۲۰	۲۰۶۵۰	۶/۰	۱۶۳۶۶۳	۲۷۱۷۳
مغان	۶۶۰۹۸	۹۶۶۲	۶/۸	۱۷۳۶۸۵	۲۸۸۸۴	۶/۰	۲۳۹۷۸۳	۳۸۵۴۶
کل استان	۴۴۴۶۱۲	۷۴۱۲۲	۶/۰	۶۰۱۶۲۵	۹۸۵۹۳	۶/۱	۱۰۴۶۲۳۷	۱۷۳۲۲۶

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۶۵.

جدول (۲-۱۲) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی

در مقطع آماری ۱۳۷۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
اردبیل	۳۶۴۷۹۸	۷۰۵۱۳	۵/۲	۱۹۸۰۴۵	۳۶۰۹۵	۵/۵	۵۶۲۸۴۳	۱۰۶۶۰۸	۵/۳
بيله سوار	۱۹۱۱۶	۳۴۱۲	۵/۶	۴۰۲۲۹	۶۷۳۰	۶/۰	۵۹۳۴۵	۱۰۱۴۲	۵/۹
پارس آباد	۶۳۳۲۳	۱۰۸۵۴	۵/۸	۷۵۵۶۴	۱۲۰۶۰	۶/۳	۱۳۸۸۸۷	۲۲۹۱۴	۶/۱
خلخال	۵۱۱۴۴	۱۰۲۲۵	۵/۰	۸۷۴۸۲	۱۵۸۳۰	۵/۵	۱۳۸۶۲۶	۲۶۰۵۵	۵/۳
مشگین شهر	۵۵۴۴۹	۹۵۳۲	۵/۸	۱۱۰۷۲۱	۲۰۹۷۹	۵/۳	۱۶۶۱۷۰	۳۰۵۱۱	۵/۴
مغان	۲۹۱۷۲	۴۹۴۸	۵/۹	۷۲۷۵۵	۱۲۱۱۲	۶/۰	۱۰۱۹۲۷	۱۷۰۶۰	۶/۰
کل استان	۵۸۳۰۰۲	۱۰۹۴۸۴	۵/۳	۵۸۴۷۹۶	۱۰۳۸۰۶	۵/۶	۱۱۶۷۷۹۸	۲۱۳۲۹۰	۵/۵

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۷۵.

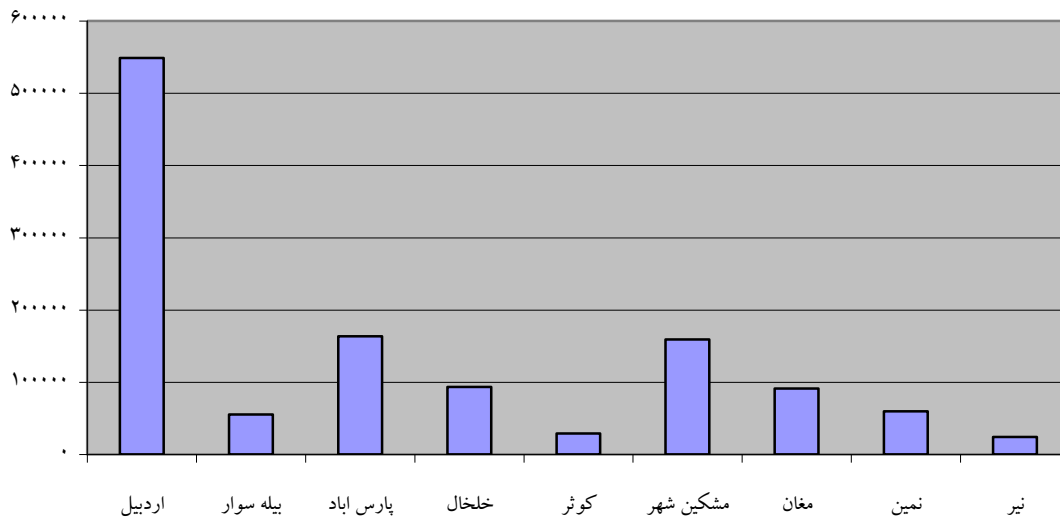
جدول (۲-۱۳) متوسط بعد خانوار در استان اردبیل به تفکیک شهرستان و نقاط شهری و روستایی

در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	نقاط شهری			نقاط روستایی			کل		
	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار	جمعیت	خانوار	بعد خانوار
اردبیل	۴۲۵۵۶۸	۱۰۴۷۲۵	۴/۱	۱۲۳۲۶۴	۲۷۳۴۴	۴/۵	۵۴۸۸۳۲	۱۳۲۰۶۹	۴/۲
بيله سوار	۲۱۳۵۸	۴۷۶۸	۴/۵	۳۳۶۶۸	۶۹۵۶	۴/۸	۵۵۰۲۶	۱۱۷۲۴	۴/۷
پارس آباد	۸۶۲۷۷	۱۸۵۲۸	۴/۷	۷۸۳۵۰	۱۵۶۳۸	۵/۰	۱۶۴۵۷۷	۳۴۱۶۶	۴/۸
خلخال	۴۷۷۴۰	۱۱۵۳۸	۴/۱	۴۷۲۶۴	۱۱۴۷۸	۴/۱	۹۵۰۰۵	۲۳۰۱۶	۴/۱
مشگین شهر	۶۸۵۲۱	۱۶۱۵۱	۴/۲	۹۰۳۵۹	۲۰۳۷۱	۴/۴	۱۵۹۲۴۲	۳۶۶۰۷	۴/۴
مغان	۳۰۷۴۹	۶۷۶۹	۴/۵	۶۰۵۲۱	۱۱۹۹۷	۵/۰	۹۱۲۷۰	۱۸۷۶۶	۴/۹
کوثر	۷۲۶۱	۱۷۲۹	۴/۲	۲۱۴۶۰	۴۳۶۹	۴/۹	۲۸۷۲۱	۶۰۹۸	۴/۷
نمین	۲۱۸۵۹	۵۳۱۹	۴/۱	۳۷۷۸۱	۸۳۷۳	۴/۵	۵۹۶۴۰	۱۳۶۹۲	۴/۴
نیر	۶۳۱۴	۱۴۴۱	۴/۴	۱۶۷۲۱	۳۷۲۲	۴/۵	۲۳۰۳۵	۵۱۶۳	۴/۵
کل استان	۷۱۵۶۴۷	۱۷۰۹۶۸	۴/۲	۵۰۹۳۸۸	۱۱۰۲۴۸	۴/۶	۱۲۲۵۳۴۸	۲۸۱۳۰۱	۴/۴

ماخذ: ۱-مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری-سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲-مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، کل کشور، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۳) جمعیت خانوارهای معمولی استان بر حسب شهرستان بر اساس
نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن آبان ماه ۱۳۸۵

۲-۳- ترکیب جنسی و نسبت سنی

۲-۳-۱- نسبت جنسی و سنی

یکی از فاکتورهای مهم در مطالعات جمعیتی بررسی ترکیب جنسی و نسبت سنی است. با بررسی ترکیب جنسی و سنی می توان به اطلاعات ارزشمندی در زمینه نحوه توزیع جمعیت براساس جنسیت و گروههای مختلف سنی دست یافت. این اطلاعات جهت برنامه ریزی در سطح کلان در یک منطقه از ضروری ترین شاخصها به شمار می رود.

براساس نتایج سرشماری ۱۳۶۵ نسبت جنسی در استان اردبیل در نقاط شهری و رستایی استان به ترتیب معادل ۱۰۷ و ۱۰۶ بوده است. بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس گروههای عمده سنی در این سال نشان می دهد که بیشترین تراکم جمعیت در گروه های ۰-۴ و ۵-۹ و ۱۰-۱۴ ساله موجود بوده است. هر یک از این سه گروه به ترتیب ۱۸/۸ و ۱۶/۹ و ۱۳ درصد از جمعیت استان را در این دوره به خود اختصاص داده اند. قاعده پهن هرم سنی جمعیت استان نشان دهنده روند افزایش باروری جمعیت در این دهه (۱۳۵۵-۶۵) می باشد این وضعیت در رده سنی ۲۵ تا ۴۴ ساله کاهش می یابد.

در سرشماری سال ۱۳۷۵ استان دارای ۱۱۶۷۷۹۷ نفر جمعیت بوده است که از این تعداد ۵۷۷۶۵۲ نفر مرد (۴۹/۵ درصد) و ۵۹۰۱۴۵ نفر زن (۵۰/۵ درصد) بوده اند و نسبت جنسی عدد ۱۰۲ را نشان می دهد.

این نسبت در نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب معادل ۱۰۵ و ۹۹ بوده است. بررسی نحوه توزیع جمعیت براساس گروههای عمده سنی در این مقطع نشان می دهد بیشترین تراکم جمعیت به ترتیب در گروه های ۱۰-۱۴ و ۵-۹ و ۱۵-۱۹ و سپس در گروه سنی ۰-۴ ساله مشاهده می شود. این گروهها به ترتیب ۱۵/۶ و ۱۵/۴ و ۱۲/۷ و ۱۱/۲ درصد از جمعیت استان را در این دوره به خود اختصاص داده اند. هرم سنی جمعیت در سال ۱۳۷۵ نشان می دهد روند افزایش باروری در استان معکوس شده است و

کاهش محسوسی را می توان در قاعده این هرم ملاحظه نمود این روند نشان دهنده کاهش میزان مولید در دهه ۷۵-۱۳۶۵ در استان است و منعکس کننده فعالیت های تنظیم خانواده در اواخر دهه ۶۰ است که در کنار شرایط اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی منجر به کاهش باروری در استان همانند سایر نقاط کشور شده است.

در سال ۱۳۸۵ استان ۱۲۲۵۳۴۸ نفر جمعیت دارد که از این تعداد ۶۱۵۹۳۵ نفر مرد (۵۰/۳ درصد) و ۶۰۹۴۱۳ نفر زن (۴۹/۷ درصد) بوده اند.

در این دوره نسبت جنسی در استان اردبیل معادل ۱۰۱ می باشد که در نقاط شهری ۱۰۲ و در نقاط روستایی استان ۱۰۰ گزارش شده است. در این سال بیشترین تراکم جمعیت به ترتیب در گروه های سنی ۱۵-۱۹ و ۲۰-۲۴ و ۱۴-۱۰ و ۲۹-۲۵ مشاهده می شود. این چهار گروه به ترتیب ۱۳/۶ و ۱۲/۱ و ۱۰/۸ و ۱۰ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده اند. بررسی توزیع جنسی جمعیت در هر یک از گروه های عمده سنی نشان می دهد روند افزایش باروری در استان معکوس شده و کاهش یافته است به طوریکه قاعده در حال کوچک شدن و ثبات جمعیت زیر ۱۴ سال است. همچنین قاعده هرم سنی استان نشان دهنده کاهش میزان مولید در دهه ۸۵-۱۳۷۵ است. این امر منعکس کننده افزایش فعالیت های تنظیم خانواده در اواخر دهه ۷۰ است که با بالا رفتن استانداردهای اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی منجر به کاهش باروری در استان شده است.

۲-۳-۲- نسبت وابستگی

نسبت وابستگی از دیگر شاخص های جمعیتی است که ساختمان جمعیت و توزیع سنی آن را نشان می دهد. این شاخص نسبت افراد خارج از سن فعالیت به افراد واقع در سن فعالیت را نشان می دهد. نسبت وابستگی معمولاً بین ۰/۵ تا ۱/۲ در نوسان است و جمعیتی که بیشتر از ۴۰ درصد افراد آن در گروه سنی ۱۴-۰ ساله واقع شود جمعیت جوان محسوب می شود.

در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۸/۲ درصد جمعیت در گروه سنی زیر ۱۵ سال قرار داشته اند و نسبت وابستگی در این دوره به ۰/۴۶ رسیده است در حالیکه این نسبت برای سال ۱۳۶۵ معادل ۱/۰۶ و برای سال ۱۳۷۵ معادل ۰/۸۳ بوده است. این کاهش نشان دهنده تغییر زیاد ترکیب سنی جمعیت در این دوره نسبت به دو دوره قبل است. در این دوره نسبت افراد در گروه جمعیت فعال افزایش یافته است. این کاهش بیش از همه نشانگر کنترل رشد جمعیت در استان همانند سایر نقاط کشور است. در سایر شهرستان های استان نیز گروه سنی زیر ۱۵ سال کمتر از ۳۰ درصد جمعیت را تشکیل می دهد. نسبت وابستگی برای شهرستانهای استان اردبیل در این دوره که شامل اردبیل، خلخال، مشگین شهر، مغان، پارس آباد، بیله سوار، کوثر، نیر، نمین می باشد به ترتیب برابر ۰/۴۴، ۰/۵۱، ۰/۴۶، ۰/۹۲، ۰/۴۹، ۰/۰۳، ۰/۵۳، ۰/۵۵ و ۲/۳ بوده است.

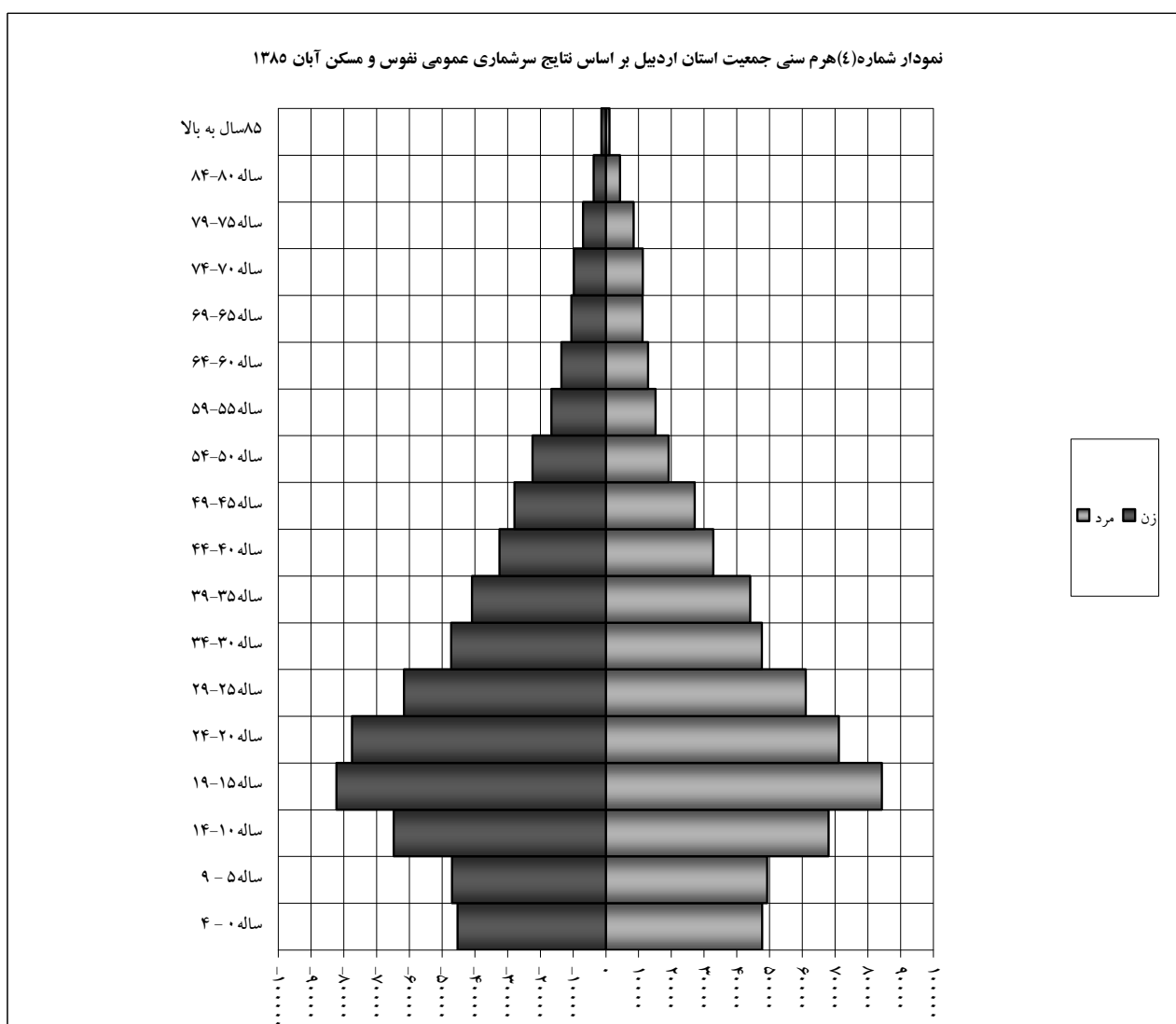
جدول شماره (۲-۱۴) گروههای سنی بزرگ و نسبت وابستگی در استان و شهرستانهای استان
 اردبیل براساس سرشماری ۱۳۸۵

نسبت وابستگی	درصد	تعداد	گروههای سنی	شرح
۰/۴۶	۲۶/۲	۳۲۱۹۶۷	۰-۱۴	استان اردبیل
	۶۸/۲	۸۳۷۵۳۹	۱۵-۶۴	
	۵/۶	۶۸۶۴۹	۶۵+	
	۱۰۰	۱۲۲۸۱۵۵	جمع	
۰/۴۴	۲۵/۷	۱۴۰۹۴۷	۰-۱۴	شهرستان اردبیل
	۶۹/۲	۳۷۹۹۵۲	۱۵-۶۴	
	۵/۱	۲۷۹۳۳	۶۵+	
	۱۰۰	۵۴۸۸۳۲	جمع	
۰/۵۱	۲۵/۳	۲۴۰۶۲	۰-۱۴	شهرستان خلخال
	۶۶/۱	۶۲۸۳۶	۱۵-۶۴	
	۸/۵	۸۱۰۷	۶۵+	
	۱۰۰	۹۵۰۰۵	جمع	
۰/۴۶	۲۵/۹	۴۱۲۴۴	۰-۱۴	شهرستان مشگین شهر
	۶۸/۲	۱۰۸۶۵۷	۱۵-۶۴	
	۵/۹	۹۳۴۱	۶۵+	
	۱۰۰	۱۵۹۲۴۲	جمع	
۰/۹۲	۲۷/۲	۲۴۸۳۵	۰-۱۴	شهرستان مغان
	۶۶/۸	۶۰۹۵۲	۱۵-۶۴	
	۶	۵۴۸۳	۶۵+	
	۱۰۰	۹۱۲۷۰	جمع	
۰/۴۹	۲۸/۲	۴۶۷۸۹	۰-۱۴	شهرستان پارس آباد
	۶۸	۱۱۳۰۴۸	۱۵-۶۴	
	۳/۸	۶۲۹۴	۶۵+	
	۱۰۰	۱۶۶۱۳۱	جمع	
۰/۰۳	۲/۷	۱۳۸۲۸	۰-۱۴	شهرستان بیله سوار
	۹۶/۸	۵۰۳۷۹۵	۱۵-۶۴	
	۰/۵	۲۷۷۴	۶۵+	
	۱۰۰	۵۲۰۳۹۷	جمع	
۰/۵۳	۲۶/۵	۷۶۱۶	۰-۱۴	شهرستان کوثر
	۶۵/۴	۱۸۷۷۲	۱۵-۶۴	
	۸/۱	۲۳۳۳	۶۵+	
	۱۰۰	۲۸۷۲۱	جمع	

ادامه جدول (۲-۱۴)

نسبت وابستگی	درصد	تعداد	گروههای سنی	شرح
۰/۵۵	۲۷/۱	۶۵۷۴	۰-۱۴	شهرستان نیر
	۶۴/۳	۱۵۶۲۲	۱۵-۶۴	
	۸/۶	۲۰۹۲	۶۵+	
	۱۰۰	۲۴۲۸۸	جمع	
۲/۳	۱۲/۳	۱۶۰۷۲	۰-۱۴	شهرستان نمین
	۳۰/۰	۳۹۲۷۶	۱۵-۶۴	
	۵۷/۸	۷۵۷۱۲	۶۵+	
	۱۰۰	۱۳۱۰۶۰	جمع	

ماخذ- مرکز آمار ایران ، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ، استان اردبیل ، ۱۳۸۵

شاخص میانگین و میانه سنی جمعیت تا حدودی نشان دهنده ساختمان سنی جمعیت در یک جامعه است. معمولاً رقم میانگین سنی در جمعیت های طبیعی بین ۲۰ تا ۳۵ سال در نوسان است هر چه جمعیت جامعه ای جوان تر باشد میانگین سنی کمتر است و در جمعیت های سالخورده این رقم در حد ۳۵ سال می باشد. میانه سنی یعنی سنی که نیمی از آحاد جامعه کمتر از آن سن را دارا هستند ونیمی دیگر بیشتر. میانه سنی جمعیت های طبیعی معمولاً بین ارقام ۱۵ تا ۴۰ نوسان دارد. این رقم در جمعیت های جوان نزدیک ۱۵ و در جمعیت های سالخورده نزدیک به ۴۰ می باشد. در بین جمعیت های جوان میانه سنی جمعیت در سطح حداقل بوده و در جمعیت های سالخورده به رقم حداکثر می رسد، معمولاً در جمعیت های جوان میانه سنی جمعیت کمتر از میانگین سنی آن جمعیت است و در جمعیت های سالخورده میانه سنی بیش از میانگین سنی آن جمعیت می باشد.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ میانگین سنی جمعیت استان برابر با ۲۷/۶ می باشد که این شاخص برای مناطق شهری معادل ۲۷/۵ و برای مناطق روستایی معادل ۲۷/۸ سال می باشد. بدیهی است که میانگین سنی جمعیت در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۷۵ (۲۳ سال) و سال ۱۳۶۵ (۲۰/۶ سال) افزایش یافته است و جمعیت در طی این مدت از جوانی به سمت میانسالی به پیش می رود. براساس نتایج همین سرشماری میانه سنی جمعیت استان در سال ۱۳۸۵ برابر ۲۴/۱ می باشد یعنی نیمی از جمعیت استان کمتر از ۲۴/۱ سال سن دارند و نیم دیگر بیشتر از آن. این شاخص برای جمعیت شهری معادل ۲۴/۵ سال و برای جمعیت روستایی معادل ۲۳/۵ سال می باشد.

مقایسه توام میانگین سنی و میانه سنی نشان می دهد که میانگین سنی جمعیت استان در سال ۱۳۸۵ (معادل ۲۷/۶ سال) از میانه سنی (برابر ۲۴/۱ سال) بیشتر می باشد و این موضوع بیانگر آن است که توزیع سنی جمعیت به سنین بالا میل میکند و به بیانی دیگر جمعیت استان به طرف سالخوردگی پیش می رود.

۲-۴- روند تحولات جمعیت (نرخ رشد)

طی مقطع آماری ۷۵-۱۳۶۵ جمعیت استان اردبیل از ۱۰۴۶۲۳۷ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۱/۱ درصد به ۱۱۶۷۷۹۸ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است.

در این مقطع جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل از ۴۴۴۶۱۲ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۲/۷ درصد به ۵۸۳۰۰۲ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است ولی جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان دارای رشد منفی بوده و از ۶۰۱۶۲۶ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه ۰/۳- درصد به ۵۸۴۷۹۶ نفر در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است. کنترل رشد جمعیت در نتیجه اعمال سیاستهای کنترل جمعیت و همچنین مهاجرت‌های روستا- شهری می تواند از عمده ترین دلایل کاهش جمعیت در نقاط روستایی استان باشد.

در مقطع آماری (۱۳۷۵-۱۳۸۵) روند رشد جمعیت در استان نسبت به دهه قبل کاهش قابل ملاحظه ای را نشان می دهد. بررسی های انجام شده نشان می دهد جمعیت استان از ۱۱۶۷۷۹۸ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۰/۵ درصد به ۱۲۲۵۳۴۸ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. بررسی نرخ رشد یا به عبارت دیگر روند تغییرات جمعیت طی دهه مورد بررسی حاکی از کاهش شدید رشد جمعیت در این استان است به طوریکه نرخ رشد جمعیت ۱/۱ درصدی این استان طی دهه ۷۵-۱۳۶۵ به ۰/۵ درصد در دهه ۸۵-۱۳۷۵ کاهش یافته است.

جمعیت نقاط شهری این استان طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ از ۵۸۳۰۰۲ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۲/۱ درصد به ۷۱۵۵۹۷ نفر در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. اما جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان تغییرات نسبتاً زیادی را نشان می دهد به طوریکه جمعیت ساکن در نقاط روستایی از ۵۸۴۷۹۶ نفر در سال ۱۳۷۵ با رشد سالانه ۱/۴- درصد به ۵۰۹۷۵۱ نفر در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است. افزایش روند مهاجرت‌های روستا- شهری در اثر پایین بودن استانداردهای زندگی در نقاط روستایی به همراه مسائل و مشکلات اجتماعی- اقتصادی از عمده ترین دلایل مهاجرت و کاهش جمعیت در نقاط روستایی در کنار کاهش طبیعی رشد جمعیت به شمار می آیند.

نرخ رشد منفی جمعیت در نقاط روستایی بر روی کاهش نرخ رشد مطلق جمعیت استان نیز تاثیر مستقیم داشته است.

جدول شماره (۲-۱۵) روند تحولات جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک نقاط شهری و روستایی طی

دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		۱۳۸۵	۱۳۸۵	۱۳۶۵	شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵				
۲/۱	۲/۷	۷۱۵۵۹۷	۵۸۳۰۰۲	۴۴۴۶۱۲	نقاط شهری
-۱/۴	-۰/۳	۵۰۹۷۵۱	۵۸۴۷۹۶	۶۰۱۶۲۵	نقاط روستایی
-۰/۵	۱/۱	۱۲۲۵۳۴۸	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور بر اساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰

۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل سال ۱۳۸۵

در دهه ۱۳۶۵-۷۵ شهرستان پارس آباد با نرخ رشد $\frac{4}{3}$ درصد بالاترین میزان رشد جمعیت را در کل استان دارا بوده است. جمعیت این شهرستان از ۹۰۷۶۲ نفر در سال ۱۳۶۵ با رشد سالانه $\frac{4}{3}$ درصد به ۱۳۸۸۷ نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است. پس از شهرستان پارس آباد، این نسبت در شهرستان های اردبیل، بیله سوار به ترتیب $\frac{1}{7}$ و $\frac{1}{5}$ درصد بوده است. کمترین میزان رشد سالانه جمعیت طی این مقطع مربوط به شهرستان نیر و شهرستان کوثر به ترتیب با نرخ رشد $\frac{2}{5}$ - و $\frac{1}{6}$ - درصد بوده است همچنین شهرستان نمین نیز دارای نرخ رشد صفر بوده است.

تغییرات جمعیت طی مقطع آماری بعد (۸۵-۱۳۷۵) در شهرستان های استان اردبیل ارقام متفاوتی را نسبت به دهه قبل نشان می دهد. در این مقطع نرخ رشد در شهرستان اردبیل ثابت مانده و رشد سالانه $\frac{1}{7}$ درصدی در سال را نشان می دهد. جمعیت ساکن در شهرستان پارس آباد نیز طی یک دهه بی ثباتی در رشد جمعیت در این مقطع به ثبات رشد جمعیت رسیده است نرخ رشد سالانه جمعیت در این شهرستان طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ به $\frac{1}{7}$ درصد کاهش یافته است. در این دوره نیز پایین ترین میزان های نرخ رشد مربوط به شهرستانهای نیر و کوثر بوده است.

نرخ رشد شهرستان نیر طی این مقطع معادل $2/8$ - درصد در سال و نرخ رشد سالانه جمعیت در شهرستان کوثر معادل $1/3$ - درصد بوده است.

در جداول شماره (۲-۱۷) و (۲-۱۸) روند رشد جمعیت در نقاط شهری و روستایی شهرستانهای استان نیز طی مقاطع مورد بررسی تغییرات و نوسانات زیادی را نشان می دهد. براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۲۸-۱) که به بررسی روند رشد جمعیت در نقاط شهری استان اردبیل اختصاص دارد، روند رشد جمعیت در تمامی نقاط شهری استان مثبت بوده است. به طوریکه رشد جمعیت در نقاط شهری استان اردبیل طی دوره آماری ۷۵-۱۳۶۵ نسبت های بالایی را نشان می دهد. بالاترین میزان نرخ رشد شهری مربوط به شهرستان پارس آباد با $7/2$ درصد در سال است. پس از پارس آباد نقاط شهرستانهای بیله سوار، خلخال، مشگین شهر، گرمی، پارس آباد و نمین دارای نرخ رشد بیش از ۳ درصد بوده اند. کمترین میزان رشد نیز مربوط به نقاط شهری شهرستان کوثر و نیر به ترتیب با $1/1$ و $1/4$ درصد در سال است.

طی مقطع آماری ۸۵-۱۳۷۵ نسبت نرخ رشد در نقاط شهری استان در تبعیت از روند تحولات جمعیت در کل کشور و استان به تعادل نسبی رسیده است. در این مقطع نقاط شهری شهرستان نمین با نرخ رشد $5/6$ درصد در سال بیشترین میزان نرخ رشد را به خود اختصاص داده است. پس از شهرستان نمین نقاط شهری شهرستانهای پارس آباد، اردبیل و مشگین شهر به ترتیب هر یک با $3/1$ ، $2/2$ و $2/1$ بالاترین میزان نرخ رشد را طی این مقطع دارا بوده اند. کمترین میزان نرخ رشد در این دوره متعلق به شهرستانهای مغان و کوثر به ترتیب با $0/5$ و $0/7$ درصد بوده است. کاهش نرخ رشد در نقاط شهری این شهرستان بیش از همه به محدودیت ها و تنگناهای محیط طبیعی و محیط اجتماعی - اقتصادی در این شهرستان ها باز می گردد.

بررسی روند تحولات جمعیت نقاط روستایی استان به تفکیک شهرستان در جدول شماره (۲-۱۸) نشان می دهد در هر دو مقطع مورد بررسی نرخ رشد در نقاط روستایی شهرستانهای استان منفی بوده است.

در دوره آماری ۷۵-۱۳۶۵ سه شهرستان پارس آباد، اردبیل و بیله سوار دارای بالاترین میزان رشد جمعیت روستایی بوده اند. نرخ رشد جمعیت روستایی شهرستان پارس آباد در این دهه معادل ۲/۵ درصد در سال بوده است. پس از پارس آباد شهرستان اردبیل با نرخ رشد سالانه ۱/۱ درصد قرار داشته است. پس از اردبیل شهرستان بیله سوار دارای نرخ رشد ۰/۸ درصد بوده است.

در دوره آماری بعد (۸۵-۱۳۷۵)، تنها نرخ رشد جمعیت روستایی دو شهرستان اردبیل و پارس آباد مثبت و حدود ۰/۴ و ۰/۵ درصد بوده است. سایر شهرستانهای استان دارای نرخ رشد نزولی و منفی بوده اند. شهرستان نیر با ۴/۱- درصد کمترین میزان نرخ رشد جمعیت روستایی را طی این دهه در استان اردبیل دارا بوده است. محدودیت های محیط اجتماعی- اقتصادی و مهاجرت های روستا- شهری از عمده ترین دلایل کاهش نرخ رشد به همراه کاهش نرخ رشد طبیعی روستایی در شهرستانهای استان اردبیل بوده است.

جدول شماره (۲-۱۶) روند تحولات جمعیت ساکن در استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۱/۷	۱/۷	۵۴۸۸۳۲	۴۶۴۴۰۶	۳۹۳۹۰۷	اردبیل
-۰/۸	۱/۵	۵۵۰۲۶	۵۹۳۴۵	۵۱۱۴۲	بیله سوار
-۱/۰	۰/۳	۹۵۰۰۵	۱۰۵۰۸۰	۱۰۲۴۰۸	خلخال
-۰/۴	۰/۲	۱۵۹۲۴۲	۱۶۶۱۷۰	۱۶۳۶۶۳	مشگین شهر
-۱/۱	۰/۴	۹۱۲۷۰	۱۰۱۹۲۷	۹۷۸۷۹	مغان
۱/۷	۴/۳	۱۶۴۵۷۷	۱۳۸۸۸۷	۹۰۷۶۲	پارس آباد
-۱/۵	-۱/۶	۲۸۷۲۱	۳۳۵۴۶	۳۹۵۳۷	کوثر
-۱/۳	۰/۰	۵۹۶۴۰	۶۷۹۲۳	۶۷۶۱۶	نمین
-۲/۸	-۲/۵	۲۳۰۳۵	۳۰۵۱۴	۳۹۳۲۳	نیر
۰/۵	۱/۱	۱۲۲۵۳۴۸	۱۱۶۷۷۹۸	۱۰۴۶۲۳۷	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول شماره (۲-۱۷) روند تحولات جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۲/۱	۱/۹	۴۲۵۵۶۸	۳۴۷۰۹۰	۲۸۸۲۹۹	اردبیل
۱/۱	۳/۲	۲۱۳۵۸	۱۹۱۱۶	۱۴۰۰۰	بيله سوار
۰/۷	۳/۵	۴۷۷۴۰	۴۴۳۳۹	۳۱۵۵۴	خلخال
۲/۱	۳/۶	۶۸۵۲۱	۵۵۴۴۹	۳۹۰۴۳	مشگین شهر
۰/۵	۳/۵	۳۰۷۴۹	۲۹۱۷۲	۲۰۶۱۸	مغان
۳/۱	۷/۲	۸۶۲۲۷	۶۳۳۲۳	۳۱۴۸۰	پارس آباد
۰/۷	۱/۱	۷۲۶۱	۶۸۰۵	۶۱۲۱	کوثر
۵/۶	۳/۴	۲۱۸۵۹	۱۲۶۱۷	۹۰۴۸	نمین
۲/۲	۱/۴	۶۳۱۴	۵۰۹۱	۴۴۴۹	نیر
۲/۱	۲/۷	۷۱۵۵۹۷	۵۸۳۰۰۲	۴۴۴۶۱۲	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

جدول شماره (۲-۱۸) روند تحولات جمعیت ساکن در نقاط روستایی استان اردبیل به تفکیک شهرستان طی دوره های آماری ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

نرخ رشد		تعداد جمعیت			شرح
۱۳۷۵-۸۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۰/۵	۱/۱	۱۲۳۲۶۴	۱۱۷۳۱۶	۱۰۵۶۰۸	اردبیل
-۱/۸	۰/۸	۳۳۶۶۸	۴۰۲۲۹	۳۷۱۴۲	بيله سوار
-۲/۵	-۱/۵	۴۷۲۶۴	۶۰۷۴۱	۷۰۸۵۴	خلخال
-۲/۰	-۱/۲	۹۰۳۵۹	۱۱۰۷۲۱	۱۲۴۶۲۰	مشگین شهر
-۱/۸	-۰/۶	۶۰۵۲۱	۷۲۷۵۵	۷۷۲۶۱	مغان
۰/۴	۲/۵	۷۸۳۵۰	۷۵۵۶۴	۵۹۲۸۲	پارس آباد
-۲/۲	-۲/۲	۲۱۴۶۰	۲۶۷۴۱	۳۳۴۱۶	کوثر
-۳/۷	-۰/۶	۳۷۷۸۱	۵۵۳۰۶	۵۸۵۶۸	نمین
-۴/۱	-۳/۱	۱۶۷۲۱	۲۵۴۲۳	۳۴۸۷۴	نیر
-۱/۴	-۰/۳	۵۰۹۳۸۸	۵۸۴۷۹۶	۶۰۱۶۲۵	کل استان

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

پدیده مهاجرت یکی از مولفه های اصلی جمعیت شناسی است که در طول تاریخ اجتماعی بشر همواره وجود داشته است. مهاجرت یکی از چهار عامل اصلی تغییر و تحول جمعیت به شمار آمده و به دلیل ماهیت خود می تواند علاوه بر تغییرات درازمدت و طولانی، آثار سریع و کوتاه مدتی را نیز بر تعداد و ساختار جمعیت ایجاد کند و تعادل یا عدم تعادلهایی را در جمعیت های تحت تاثیر به وجود آورد.

مهاجرت می تواند راه حلی برای بحرانهای جمعیتی محسوب شود. اضافه جمعیت را از نقطه ای به خارج از آن هدایت کند، نیروی کار اضافی و بیکار را به نقاط نیازمند سوق داده و یا منجر به تخلیه نقطه مبدا از نیروی کار گردد.

مهاجرت به اشکال مختلفی روی می دهد، مهاجرت های فردی که به جا بجایی افراد به صورت انفرادی و یا با اعضاء خانوار صورت می گیرد. مهاجرت های توده ای که جابجایی انبوهی از گروه های انسانی را در پی دارد.

جابجایی های جمعیتی بین نقاط مختلف در قالب مهاجرت های داخل سرزمینی و برون سرزمینی رخ می دهد. مهاجرت های داخلی شامل جابجایی و تحرک جمعیت از نقاط روستایی به شهر و بالعکس، مهاجرت های شهرستانی و استانی، مهاجرت های برون سرزمینی نیز جابجایی جمعیت از یک کشور به کشور دیگر را شامل می شود.

امروزه مهاجرت های روستا- شهری عمده ترین نوع مهاجرت به ویژه در کشورهای جهان سوم از جمله ایران به شمار می آیند. مهاجرت روستا- شهری پدیده ای است که در فرآیند صنعتی شدن در کشورها رخ داده است. از این رو می توان مهاجرت های روستا- شهری را فرآیندی اجتناب ناپذیر دانست که برنامه های توسعه ای آن را سرعت بخشده و به عنوان واقعیتی اجتماعی در فرآیند توسعه کشور به ظهور رسیده است.

اجرای برنامه های توسعه در مناطق روستایی نه تنها به نگهداشت جمعیت در این مکانها نیانجامیده است بلکه تحرکات جمعیتی را نیز تسریع بخشیده و در زمانها و مکانهای مختلف دارای شدتهای متفاوتی است . جابجایی جمعیت طی روندهای زمانی - مکانی علاوه بر اینکه بر روی ترکیب جمعیت تاثیر می گذارد با معرفی نقاط مهاجر پذیر و مهاجر فرست میزان و موقعیت اجرایی برنامه های توسعه را نیز به نمایش می گذارد. قضاوت در مورد اثرات مثبت یا منفی اجرای برنامه های توسعه بر روی حرکات جمعیتی به خصوص مهاجرت با بررسی حجم مهاجرت و جهت مهاجرت در نقاط مختلف امکان پذیر و دارای ارزش و اهمیت است.

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۲-۱۹) طی دوره آماری ۸۵-۱۳۷۵ حدود ۱۲۷۴۱۹ نفر مهاجر وارد استان اردبیل شده است . از مجموع مهاجران وارده شده به این استان ۵۳/۶ درصد در شهرستان اردبیل ساکن شده اند. پس از اردبیل شهرستان پارس آباد با ۱۴/۹ درصد بیشترین میزان مهاجر پذیری را به خود اختصاص داده است. شهرستان نیر و کوثر به ترتیب با ۰/۹ و ۱/۱ درصد کمترین میزان مهاجر پذیری را طی این مقطع به خود اختصاص داده اند.

بررسی وضعیت مهاجران خارج شده از استان نیز نشان می دهد در این مقطع ۱۸۲۸۹۹ نفر مهاجر طی این مقطع از استان خارج شده و در سایر نقاط کشور ساکن شده اند. براساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۲-۱۹) از مجموع مهاجران خارج شده از استان ۴۷/۵ درصد از شهرستان اردبیل خارج شده اند. پس از اردبیل شهرستانهای مشکین شهر و خلخال به ترتیب با ۱۴/۵ و ۱۴/۱ درصد بالاترین میزان مهاجر فرستی را به خود اختصاص داده اند . کمترین میزان مهاجر فرستی نیز متعلق به دو شهرستان کوثر و نیر به ترتیب ۰/۴ و ۰/۹ درصد بوده است.

جدول شماره (۲-۱۹) بررسی وضعیت و میزان مهاجرت در استان اردبیل در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	مهاجران وارد شده		مهاجران خارج شده		خالص مهاجرت		میزان مهاجرت
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	درصد
اردبیل	۶۸۳۱۱	۵۳/۶	۸۶۹۳۲	۴۷/۵	-۱۸۶۲۱	-۳/۴	
بيله سوار	۵۶۲۲	۴/۴	۵۳۴۵	۲/۹	۲۷۷	۰/۵	
پارس آباد	۱۹۰۲۶	۱۴/۹	۱۷۶۸۵	۹/۷	۱۳۴۱	۰/۸	
خلخال	۸۹۳۷	۷/۰	۲۵۸۰۳	۱۴/۱	-۱۶۸۶۶	-۱۷/۸	
کوثر	۱۳۸۱	۱/۱	۸۲۰	۰/۴	۵۶۱	۲/۰	
مغان	۵۹۶۴	۴/۷	۱۴۴۵۲	۷/۹	-۸۴۸۸	-۹/۳	
مشگین شهر	۱۱۸۱۱	۹/۳	۲۶۴۴۰	۱۴/۵	-۱۴۶۲۹	-۹/۲	
نمین	۵۲۳۸	۴/۱	۳۷۷۷	۲/۱	۱۴۶۱	۲/۴	
نیر	۱۱۲۹	۰/۹	۱۶۴۵	۰/۹	-۵۱۶	-۲/۲	
کل استان	۱۲۷۴۱۹	۱۰۰	۱۸۲۸۹۹	۱۰۰	-۵۵۴۸۰	-۴/۵	

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰
 ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

۲-۶- تراکم جمعیت

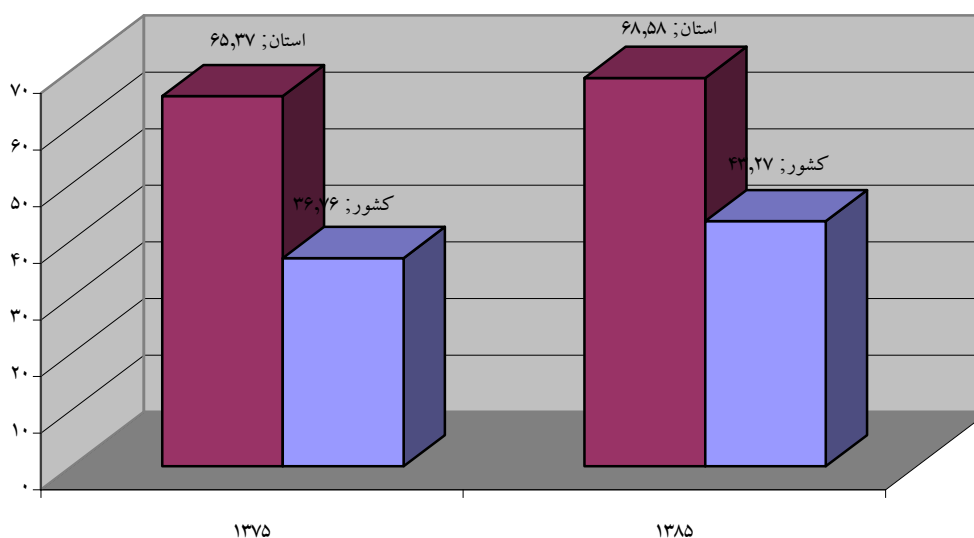
تراکم جمعیت در استان اردبیل معادل ۶۸/۶ نفر در هر کیلومتر مربع است. شهرستانهای اردبیل و پارس آباد به ترتیب با ۲۱۹/۷ و ۱۱۹ نفر در هر کیلومتر مربع بیشترین تعداد جمعیت را در هر کیلومتر مربع به خود اختصاص داده اند. استقرار شهر اردبیل در شهرستان اردبیل از عمده ترین دلایل بالا بودن تراکم جمعیت در این شهرستان است. شهرستان نیر با ۱۹ نفر در کیلومتر مربع کم تراکم ترین شهرستان در استان به شمار می آید.

جدول شماره (۲-۲) تراکم جمعیت در استان اردبیل به تفکیک شهرستان در مقطع آماری ۱۳۸۵

شهرستان	مساحت (کیلومتر مربع)	جمعیت	تراکم جمعیت (نفر در کیلومتر مربع)
اردبیل	۲۴۹۸	۵۴۸۸۳۲	۲۱۹/۷
بيله سوار	۱۷۵۸	۵۵۰۲۶	۳۱/۳
پارس آباد	۱۳۸۳	۱۶۴۵۷۷	۱۱۹/۰
خلخال	۲۸۰۰	۹۵۰۰۴	۳۳/۹
کوثر	۱۲۹۳	۲۸۷۲۱	۲۲/۲
مغان	۲۰۵۹	۹۱۲۷۰	۴۴/۳
مشگین شهر	۳۸۲۵	۱۵۸۸۸۰	۴۱/۵
نمین	۱۰۳۷	۵۹۶۴۰	۵۷/۵
نیر	۱۲۱۴	۲۳۰۳۵	۱۹/۰
کل استان	۱۷۸۶۷	۱۲۲۴۹۸۵	۶۸/۶

ماخذ: ۱- مرکز آمار ایران، بازسازی و برآورد جمعیت شهرستانهای کشور براساس محدوده تقسیمات اداری- سیاسی سال ۱۳۸۰. ۲- مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، استان اردبیل، ۱۳۸۵.

نمودار شماره (۵) تراکم جمعیت استان و مقایسه آن با کل کشور در دوره های ۱۳۷۵-۱۳۸۵

۳- نیروی انسانی و بازار کار

منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملتها را تشکیل می دهد. در واقع چگونگی روند توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر کشور و استان را در نهایت منابع انسانی آن تعیین می کند. بدین روی، بهره برداری کامل و متناسب از منابع انسانی هر کشور باید به عنوان یکی از هدفهای راهبردی توسعه در نظر گرفته شود.

۳-۱- نرخ مشارکت عمومی و تغییرات آن

جمعیت شاغل و بیکاری که در محدوده سنی ۶۴-۱۰ ساله واقع شده اند بر اساس تعاریف بین المللی بعنوان جمعیت فعال از نظر اقتصادی بحساب می آیند که اگر بر اساس سهم درصد از کل جمعیت محاسبه شود بعنوان نرخ مشارکت یا عرضه نیروی کار جمعیت را نشان می دهد. بر این اساس میزان مشارکت عمومی در استان طبق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ حدود ۳۵/۰۳ درصد می باشد و جمعیت فعال اقتصادی استان برابر ۳۰۰۵۶۰ نفر بوده که ۸۹/۵ درصد آن را جمعیت شاغل و ۱۰/۵ درصد دیگر را نیز جمعیت بیکار تشکیل داده است. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت فعال از نظر اقتصادی معادل ۴۰۸۱۵۶ نفر می باشد و نرخ مشارکت بر اساس داده های این سرشماری به ۴۴/۲ درصد رسیده است که حکایت از ورود متولدین دوره های قبلی سرشماری به بازار کار استان را دارد. در همین حال نرخ بیکاری معادل ۱۱/۲ درصد گزارش شده است که نسبت به سرشماری قبل افزایش نشان می دهد.

توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروههای عمده فعالیت به تفکیک دو سرشماری اخیر در جدول (۳-۱) نشان داده شده است.

جدول شماره (۳-۱) توزیع نسبی شاغلان بر حسب گروههای عمده فعالیت در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۱۳۸۵	۱۳۷۵	گروههای عمده فعالیت
۱۰۰	۱۰۰	جمع شاغلین
۳۱/۶	۳۵/۹	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۰/۱	۰/۰۲	ماهگیری
۰/۰۱	۰/۲	استخراج معادن
۱۰/۱	۱۱/۳	صنعت (ساخت)
۰/۸	۰/۶	تامین آب و برق، گاز
۱۵/۱	۱۴/۹	ساختمان
۱۲/۶	۱۱/	عمده فروشی، تعمیر وسائط نقلیه موتوری، شخصی و خانگی
۱/۲	۰/۸	رستوران و هتل داری
۷/۹	۵/۴	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۰/۹	۰/۶	واسطه گریهای مالی
۱/۱	۰/۵	مستغلات، اجاره و فعالیت های کار و کسب
۶/۴	۷/۲	اداره عمومی و دفاع تامین اجتماعی اجباری
۶/۵	۶/۴	آموزش
۲/۲	۱/۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۱/۹	۱/۳	سایر فعالیت های خدماتی عمومی اجتماعی و شخصی
۰/۰۲	۰/۱	خانواده های معمولی دارای مستخدم
-	۰/۰۹	دفاعی و ادارات مرکزی
-	۰/۰۰۱	سازمانها و هیأت های برون مرزی
۱/۶	۱/۹	فعالیت های اظهار نشده

ماخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

۳-۲- سهم اشتغال در بخشهای عمده اقتصادی

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ از کل جمعیت شاغل در استان ۳۸/۲ درصد در بخش کشاورزی، ۲۵/۲ درصد در بخش صنعت و معدن و ۳۵/۷ درصد در بخش خدمات مشغول فعالیت بوده اند. از طرفی بر اساس همان نتایج شهرستانهای نیر با ۷۲/۵ درصد، بيله سوار با ۶۱/۵ درصد، کوثر با ۵۷/۳ درصد، مشکین شهر با ۴۸/۵ درصد و نمین با ۴۷/۳ درصد به ترتیب بالاترین سهم اشتغال در بخش کشاورزی را دارا بوده اند.

در بخش صنعت و معدن بالاترین سهم شاغلان در شهرستان پارس آباد با ۵۲/۴۴ درصد و سپس شهرستان اردبیل با ۲۷/۶ درصد و شهرستان های مشکین شهر و خلخال نیز به ترتیب با ۲۱/۹۶ و ۲۱ درصد در رده های بعدی بوده است .

نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۵ نشان میدهد که سهم اشتغال در بخشهای عمده اقتصادی استان تغییرات قابل ملاحظه ای را نسبت به سال ۱۳۷۵ نشان میدهد . بطوریکه سهم بخش کشاورزی از ۳۸/۲ به ۳۱/۸ و سهم بخش خدمات از ۳۵/۷ به ۴۲ درصد رسیده است. در بخش صنعت نیز سهم اشتغال با افزایش اندک از ۲۵/۲ به ۲۶/۲ درصد رسیده است. این موضوع در بخش کشاورزی موید «قانون بازده نزولی» است که توسعه بخش کشاورزی و استفاده از مکانیزاسیون و ماشین آلات پیشرفته در روشهای نوین کشت و آبیاری رابطه عکس با میزان اشتغال در بخش دارد و برنامه ریزی برای توسعه اشتغال استان با توجه به حجیم بودن بخش کشاورزی استان باید به گونه ای صورت پذیرد که این نیروی کار خروجی در بخشهای صنعت و خدمات جذب گردد. نکته حائز اهمیت دیگر فقدان مهارت های شغلی و فنی و حرفه ای در نیروی کار مازاد بخش کشاورزی می باشد و این ضرورت را خاطر نشان میسازد که همراه با برنامه ریزی برای توسعه بخشهای صنعت و خدمات و ایجاد ساختارها و زیربنای لازم، برای اجرای اینگونه آموزشها تدابیر لازم اتخاذ گردد .

جدول شماره (۳-۲) سهم بخشهای مختلف اقتصادی از اشتغال استان در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

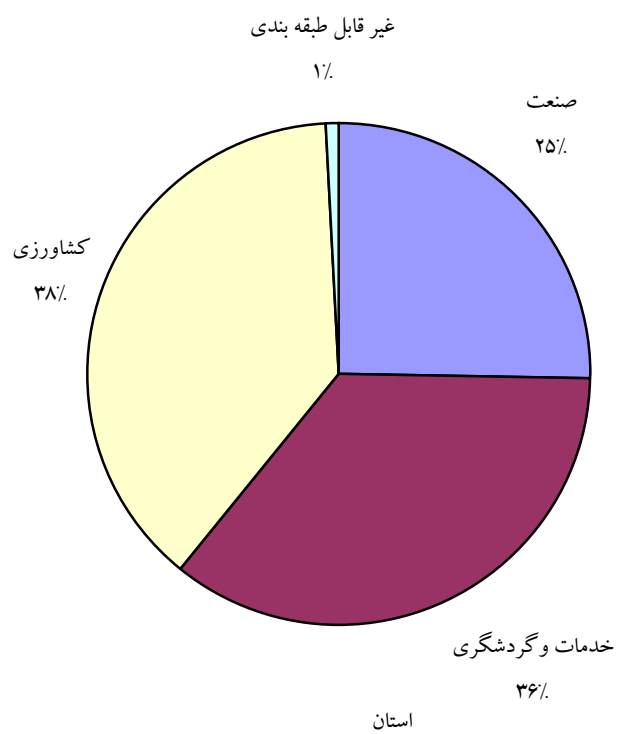
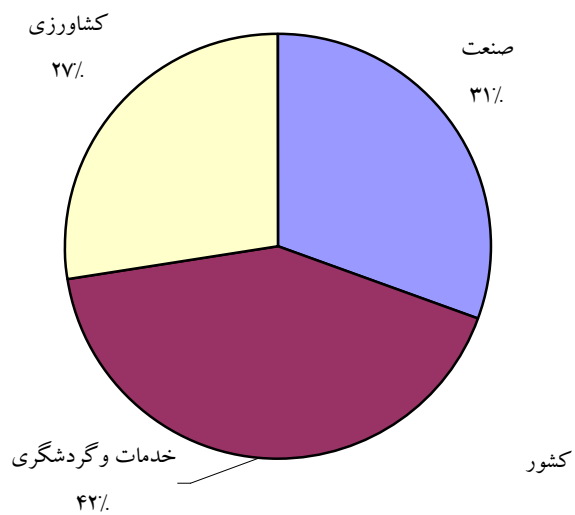
شهرستان	کشاورزی(درصد)		صنعت و معدن(درصد)		خدمات (درصد)	
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵
اردبیل	۲۴/۵	۲۱	۲۷/۶	۲۷/۴	۴۷/۹	۵۰/۸۴
بيله سوار	۶۱/۵	۶۰/۵	۱۶/۱	۱۱/۲	۲۲/۴	۲۶
پارس آباد	۳۴/۱	۳۶/۶۴	۵۲/۴۴	۲۷	۱۳/۴۶	۳۵
مشگین شهر	۴۸/۵	۳۲/۲	۲۱/۹۶	۲۵/۶۷	۲۹/۵۴	۴۰/۳۸
مغان	۲۶/۷	۵۰/۵	۲۰/۲۴	۲۲	۵۳/۰۶	۲۶
خلخال	۴۱/۶	۳۰	۲۱	۳۰/۵	۳۶/۴۴	۳۷/۹
کوثر	۵۷/۳	۵۱	۱۶/۳۳	۲۳	۲۶/۳۳۷	۲۵/۱۲
نیر	۷۲/۵	۶۶	۶/۲۱	۱۱	۲۱/۲۹	۲۲/۱۶
نمین	۴۷/۳	۳۴/۸	۱۵/۱۸	۴۰/۱۳	۳۷/۵۲	۲۱/۷۳
*جمع	۳۸/۲	۳۱/۸	۲۵/۲	۲۶/۲	۳۵/۷	۴۲

ماخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن - ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵

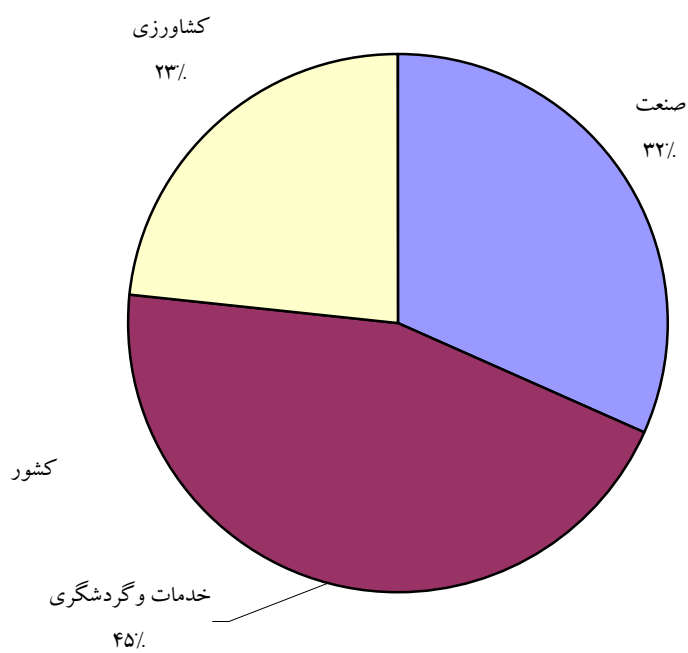
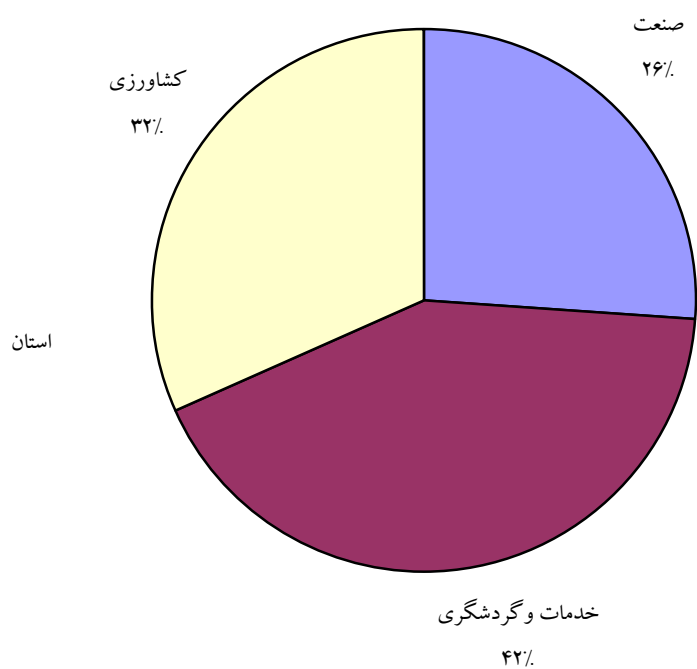
*در سال ۱۳۷۵ معادل ۰/۹ درصد و در سال ۱۳۸۵ معادل ۲ درصد اشتغال استان غیر قابل طبقه بندی در بخش های مختلف اقتصادی بوده است .

در نهایت می توان گفت مقایسه سهم بخش های مختلف اقتصادی در توزیع اشتغال استان در طول دهه ۱۳۷۵-۱۳۸۵ نشان دهنده این واقعیت مهم است که عمده فعالیت اقتصادی مردم استان هنوز هم در بخش کشاورزی متمرکز بوده و طی سالهای متمادی توجه کمتری به بخش صنعت شده و بخش صنعت استان فاصله بسیار زیادی با میانگین کشوری دارد که برای رسیدن به توسعه اقتصادی ، اجتماعی و ایجاد اشتغال مولد می بایست سیاستهای اقتصادی استان در جهت افزایش میزان سهم بخش صنایع و معادن و خدمات متمرکز گردد.

نمودار شماره (۶) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۷۵ و مقایسه آن با کل کشور

نمودار شماره (۷) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۸۵ و مقایسه آن با کشور

۳-۳- تحلیل وضعیت جمعیت و نیروی کار استان

اشتغال و بیکاری از جمله مقولات حساس و اساسی در اقتصاد است به گونه ای که افزایش اشتغال و مهار بیکاری بعنوان یکی از شاخص های توسعه یافتگی جوامع تلقی می شود و یکی از دغدغه های اساسی برنامه های توسعه در کشور نیز تلاش در جهت کاهش معضل بیکاری است.

از سوی دیگر اطلاعات مربوط به ساختار نیروی انسانی (کار) مبنایی برای ارزیابی و تحلیل سیاست های اقتصادی کلان یک کشور و یک منطقه خاص جغرافیایی محسوب می شود. به ویژه نرخ بیکاری به طور عام بعنوان یک شاخص کل در ارزیابی عملکرد جاری اقتصاد یک منطقه یا کشور مورد استفاده قرار می گیرد.

عمده ترین شاخص های نیروی کار استان بر اساس نتایج طرح آمارگیری از ویژگیهای طرح نیروی کار استان در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در جدول (۳-۳) منعکس گردیده است. بر اساس داده های این جدول بررسی نرخ مشارکت اقتصادی در سالهای مذکور نشان می دهد نرخ مشارکت جمعیت استان بیشتر از میانگین کشور بوده است و این موضوع بعلت جوان بودن جمعیت استان می باشد که باعث ورود تدریجی قاعده هرم سنی جمعیت به سنین کار و فعالیت می گردد. بررسی چنین شاخص هایی نشان میدهد که دولت در برنامه ریزی برای توسعه اشتغال در کشور و توزیع عادلانه اعتبارات و تسهیلات مربوطه باید عنایت و توجه بیشتری به استانهایی مانند استان اردبیل نماید تا در آینده شاهد توسعه اشتغال بصورت متوازن در سطح کشور بوده و بتوان با بحران فزاینده بیکاری در استان هایی دارای نرخ مشارکت بالایی هستند، مقابله کرد.

همچنین بررسی اطلاعات مربوط به نرخ بیکاری در استان نشان می دهد که در سال ۱۳۸۶ در فصل بهار استان اردبیل با نرخ بیکاری ۱۳/۳ درصد مواجه بوده که در فصل تابستان با ۰/۳ درصد کاهش به ۹/۷ درصد رسیده است ولی در فصل های پاییز و زمستان به ترتیب در مقایسه با فصل های قبلی افزایش یافته به ۱۱/۸ و ۱۲/۸ درصد رسیده است این در حالیست که نرخ بیکاری کل کشور فقط در فصل تابستان با

۹/۹ درصد، بیشتر از استان اردبیل بوده ولی در سایر فصول سال کمتر از استان اردبیل بوده است و این نشانگر این واقعیت مهم است که فرصت‌های شغلی اردبیل ناپایدار و بیشتر مربوط به بخش کشاورزی بوده و از این بابت مشکلات عدیده‌ای را متوجه استان نموده است و ضمن تاثیر گذاری در میزان تولید ناخالص داخلی باعث بروز پدیده مهاجرت‌های فصلی نیز می‌گردد که این موضوع نیز سبب ایجاد مشکلات اجتماعی در مبداء و مقصدهای مهاجرت می‌گردد و بنابراین ضرورت ایجاد تغییرات اساسی در جهت گیریهای برنامه ریزهای اقتصادی و بستر سازی برای ایجاد زمینه های اشتغال دائمی و ساماندهی وضعیت اشتغال استان را بیش از پیش نمایان می‌گردد.

جدول شماره (۳-۳) شاخص های نیروی کار استان و مقایسه آن با کل کشور در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

نرخ بیکاری		نرخ مشارکت اقتصادی				شرح		
		۱۳۸۵		۱۳۸۶				
کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	کشور	استان	
۱۰/۷	۱۳/۳	۱۱	۱۲/۳	۴۰/۵	۴۷/۴	۴۱/۲	۴۳/۹	بهار
۹/۹	۹/۷	۱۰/۳	۱۰/۲	۴۱/۳	۴۷/۶	۴۱/۷	۴۵/۹	تابستان
۹/۸	۱۱/۸	۱۱/۶	۱۰/۷	۳۹/۵	۴۵/۹	۳۹/۷	۴۲/۶	پاییز
۱۱/۹	۱۲/۸	۱۲/۱	۱۱/۴	۳۷/۸	۴۲/۱	۳۹	۴۲/۹	زمستان

ماخذ: دفتر آمار و اطلاعات استانداری - ۱۳۸۸

۳-۴- تحلیلی از وضعیت اشتغال بخش دولتی استان

بطور کلی در سال ۱۳۸۶ تعداد کل کارکنان دولت بالغ بر ۳۷۸۵۲ نفر در استان بوده است که تعداد ۵۲۷۶ نفر از آنها دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم، ۹۳۳۵ نفر دارای مدرک دیپلم، تعداد ۸۰۴۷ نفر دارای مدرک فوق دیپلم، تعداد ۱۳۷۰۵ نفر دارای مدرک لیسانس، تعداد ۹۴۴ نفر دارای مدرک فوق لیسانس و تعداد ۵۴۵ نفر نیز دارای مدرک تحصیلی دکتری بوده اند بنابراین کارکنان دارای مدارک تحصیلی لیسانس با ۳۶/۲ درصد اولین و بالاترین رتبه و کارکنان دارای مدرک دکترا با ۱/۴ درصد پایین ترین رتبه را به خود اختصاص داده اند. مباحث بهره وری و منطقی نمودن اندازه دولت و سیاستهای تعدیل در ترکیب نیروی کار دولتی استان از نظر کیفی و کمی مد نظر مدیران و برنامه ریزان استان بوده است.

جدول شماره (۳-۴) کارکنان دولت بر حسب وضعیت استخدامی و شهرستان محل خدمت در سال ۱۳۸۶

شهرستان محل خدمت	جمع	رسمی	غیر رسمی
ادارات کل و ستادهای مرکزی	۴۰۵۲	۲۷۶۶	۱۲۸۶
اردبیل	۱۳۱۱۳	۴۰۳۹	۹۰۷۴
بيله سوار	۱۶۲۲	۴۵۹	۱۱۶۳
پارس آباد	۳۸۳۴	۹۴۷	۲۸۸۷
خلخال	۳۴۶۶	۱۰۵۵	۲۴۱۱
کوثر	۹۸۷	۲۸۲	۷۰۵
مشگین شهر	۵۲۹۶	۱۴۰۵	۳۸۹۱
مغان	۲۷۹۶	۷۶۴	۲۰۳۲
نمین	۱۶۸۳	۴۴۴	۱۲۳۹
نیر	۱۰۰۳	۲۹۳	۷۱۰
جمع کل استان	۳۷۸۵۲	۱۲۴۵۴	۲۵۳۹۸

ماخذ: دفتر توسعه منابع انسانی و تحول اداری استانداری

جدول شماره (۳-۵) کارکنان دولت بر حسب مدرک تحصیلی و شهرستان محل خدمت در سال ۱۳۸۶

شهرستان محل خدمت	جمع	کمتر از دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتر
ادارات کل و ستادهای مرکزی	۴۰۵۲	۵۳۰	۸۹۶	۴۶۷	۱۶۰۴	۳۸۸	۱۶۷
اردبیل	۱۳۱۱۳	۱۵۸۲	۳۰۰۹	۲۷۰۷	۵۳۲۹	۲۹۵	۱۹۱
بيله سوار	۱۶۲۲	۱۸۸	۵۱۸	۳۸۴	۵۰۹	۱۱	۱۲
پارس آباد	۳۸۳۴	۴۸۷	۹۲۶	۹۹۷	۱۳۵۴	۴۲	۲۸
خلخال	۳۴۶۶	۶۹۶	۷۷۸	۷۳۵	۱۱۶۱	۵۸	۳۸
کوثر	۹۸۷	۱۶۰	۲۱۴	۲۳۲	۳۵۲	۱۹	۱۰
مشگین شهر	۵۲۹۶	۸۱۵	۱۵۵۰	۱۱۸۲	۱۶۴۶	۵۹	۴۴
مغان	۲۷۹۶	۴۰۰	۷۹۲	۶۹۶	۸۵۱	۳۳	۲۴
نمین	۱۶۸۳	۲۵۰	۳۸۹	۴۲۳	۵۷۴	۲۶	۲۱
نیر	۱۰۰۳	۱۶۸	۲۶۳	۲۲۴	۳۲۵	۱۳	۱۰
جمع کل استان	۳۷۸۵۲	۵۲۷۶	۹۳۳۵	۸۰۴۷	۱۳۷۰۵	۹۴۴	۵۴۵

ماخذ : دفتر توسعه منابع انسانی و تحول اداری استانداری

۳-۵- ویژگیهای کیفی شاغلین و بیکاران ثبت نام شده در سازمان کار و امور اجتماعی استان

بر اساس آمار و اطلاعات ارائه شده از طرف سازمان کار و امور اجتماعی استان تعداد افراد ثبت نام شده جویای کار در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۱۳۴۳۰ نفر بوده که از این تعداد، فقط ۲۵۸۸ نفر از طریق اداره اشتغال سازمان کار و امور اجتماعی استان و کاریابی های بخش خصوصی تحت پوشش وزارت کار و امور اجتماعی استان به مراکز، مؤسسات و بنگاههای مختلف اقتصادی معرفی شده اند که در حدود ۱۹/۲۷ درصد افراد ثبت نام شده جویای کار بوده است .

در سال ۱۳۸۶ تعداد کل افراد ثبت نام شده جویای کار بالغ بر ۳۹۰۰ نفر بوده که در مقایسه با سال قبل کاهش نشان میدهد . از کل ثبت نام شدگان، تعداد ۱۶۸۲ نفر به مراکز، مؤسسات و بنگاههای مختلف اقتصادی استان (اعم از دولتی و خصوصی) معرفی شده اند که در حدود ۴۳ درصد ثبت نام شدگان بوده

است و در مقایسه با سال قبل افزایش قابل توجهی را نشان می دهد. این ارقام بلحاظ رفع بسیاری از موانع و مشکلات سرمایه گذاری و ایجاد بسترهای مناسب در جهت افزایش فرصت های جدید شغلی در دولت نهم و حذف طرح های خود اشتغالی از سیستم اعطای تسهیلات اشتغالزا و افزایش چند برابری تسهیلات بنگاههای زود بازده و اشتغالزای استان در سال ۱۳۸۶ و اجرای سند توسعه اشتغال استان قابل تأمل و توجه می باشد. همچنین بررسی های آماری حاکی از این واقعیت است که علیرغم تلاشهای صورت گرفته فرصت های شغلی اعلام شده به تفکیک گروه های شغلی جوابگوی متقاضیان کار نبوده و عرضه نیروی کار به مراتب بالاتر بوده است و ضرورت دارد با اتخاذ سیاستهای اجرائی مناسب و شناخت مسائل و مشکلات موجود، راهکارهای عملی ارائه گردد و خصوصاً برای اشتغال نیروی کار ماهر و تحصیلکرده استان راهکارهایی اندیشیده شود.

جدول شماره (۳-۶) تعداد متقاضیان کار ثبت نام شده و تعداد افراد بکار گمارده شده بر اساس سطح تحصیلات در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

سال ۱۳۸۶		سال ۱۳۸۵		شرح فعالیت ها سطح تحصیلات
افراد بکار گمارده شده	متقاضیان کار ثبت نام شده	افراد بکار گمارده شده	متقاضیان کار ثبت نام شده	
۲۳	۷۳	۹	۹۸	بیسواد
۵۴	۱۱۹	۸۴	۶۰	خواندن و نوشتن
۳۱۹	۵۷۰	۲۱۲	۳۷۵	ابتدائی
۴۰۹	۶۵۶	۳۵۴	۵۹۸	راهنمائی
۶۹۶	۱۴۶۸	۸۵۸	۶۴۲۵	دیپلم
۹۷	۵۰۲	۴۷۷	۳۲۱۴	فوق دیپلم
۸۲	۵۰۷	۵۹۴	۲۶۵۵	لیسانس
۲	۵	۰	۵	فوق لیسانس و بالاتر
۱۶۸۲	۳۹۰۰	۲۵۸۸	۱۳۴۳۰	جمع

مأخذ: سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶

۴- حسابهای اقتصادی استان

۴-۱- کلیات

برای بررسی عملکرد هر نظام اقتصادی چند شاخص اساسی را مورد توجه قرار می‌دهند که یکی از آنها تولید ناخالص داخلی حقیقی است که در واقع نشان‌دهنده نتیجه کلی فعالیت اقتصادی کشور است. تولید ناخالص داخلی نتیجه نهایی فعالیت‌های اقتصادی واحدهای تولیدی یک کشور در یک دوره زمانی معین است و شاخصی است که با بررسی آن می‌توان از کل اقتصاد آگاه شد. در واقع روند این شاخص، روند تحول تولید کالاها و خدمات را نشان می‌دهد.

حسابهای منطقه‌ای نیز مجموعه‌ای از حسابها، جداول استاندارد، تعاریف و مفاهیم، طبقه بندی‌ها و روشهای محاسباتی است که بر اساس آن کلیه فعالیت‌های اقتصادی یک منطقه (استان) در یک دوره زمانی معین به صورت منظم و هدفمند مورد اندازه گیری قرار می‌گیرد و نتایج این حسابها در قالب کمیت‌های اقتصادی که بیانگر توان اقتصادی منطقه در ابعاد مختلف است، ارائه می‌شود. مهمترین شاخصهای این حسابها محصول ناخالص داخلی منطقه (GDP) و اجزاء آن بر حسب رشته فعالیت‌های اقتصادی است. نتایج حاصل از تهیه حسابهای منطقه‌ای نقش گسترده‌ای در برنامه ریزی منطقه‌ای داشته و تحقق اهداف برنامه ریزی منطقه‌ای بدون استفاده از یافته‌های حسابهای منطقه‌ای در آینده امکان پذیر نخواهد بود.

در ادامه این بحث بعضی از شاخصهای عمده از حسابهای تولید استان را مد نظر قرار داده و با مقادیر کشور مورد مقایسه قرار می‌دهیم تا وضعیت اقتصادی استان و مشارکت آن در تقسیم کار ملی از جنبه تولید مورد توجه قرار گیرد. البته ذکر این نکته ضروری است که برای رسیدن به تحلیل و نتیجه گیری دقیق نیاز به وجود سری زمانی بیشتری از متغیرهای کلان کشور و استان خواهد بود.

۴-۲- حسابهای اقتصادی استان در سالهای ۸۵-۱۳۷۹

محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار در سال ۱۳۷۹ معادل ۶۸۱۱ میلیارد ریال بوده است که با ۱۵/۷۵ درصد رشد به ۷۸۸۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۰ رسیده است و در سال ۱۳۸۱ با ۲۹/۹۵ درصد رشد از ۷۸۸۴ میلیارد ریال به ۱۰۲۴۵/۷ میلیارد ریال رسیده است که در هر دو این مقایسه ها رشد استان کمتر از رشد کشور در سالهای مورد بررسی بوده است. در سال ۱۳۸۲ محصول ناخالص داخلی استان به قیمت بازار معادل ۱۲۴۹۲/۲ میلیارد ریال محاسبه شده است که نسبت به سال قبل ۲۱/۹۲ درصد رشد نشان می دهد و برای اولین بار از رشد متوسط کشور (۲۱/۵۰ درصد) بیشتر نشان میدهد.

در سال ۱۳۸۳ تولید محصول ناخالص داخلی کشور رشد ۲۲/۵ درصدی را تجربه کرده است در حالیکه این شاخص برای استان ۱۸/۵۲ درصد محاسبه شده است. در سال ۱۳۸۴ در حالیکه رشد این شاخص برای کشور ۱۹/۵۷ درصد محاسبه شده است در استان این شاخص با اختلاف بسیار به ۱۲/۹۱ درصد رسیده است. در سال ۱۳۸۵ نیز رشد تولید محصول ناخالص داخلی کشور به ۲۲/۶۸ درصد رسیده است در حالیکه این رشد در استان اردبیل معادل ۲۵/۱۹ درصد محاسبه شده است و برای اولین بار از متوسط کشور پیشی گرفته است. از طرف دیگر مقایسه شاخص «سهم جمعیت استان از کشور» و «سهم محصول ناخالص داخلی استان از کشور» در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ نتیجه میگیریم که تولید محصول ناخالص داخلی استان با توجه به سهم جمعیتی نسبت به کشور ضعیف بوده و به عبارتی دیگر اقتصاد استان نسبت به کشور رونق کمتری دارد و این فقدان رونق نسبی در سالهای مورد بررسی روبه کاهش بوده است. بطوریکه متأسفانه از ۱/۰۱ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۰/۹۳ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است که نشان میدهد روند تشکیل سرمایه و سرمایه گذاری در استان نسبت به سایر نقاط کشور ضعیف تر بوده است. یعنی در سال ۱۳۸۵ استان اردبیل ۱/۷۴ درصد جمعیت کشور را در خود جای داده ولی با وجود رشد بیشتر محصول ناخالص داخلی از متوسط کشوری در سال ۱۳۸۵ سهم استان در تولید محصول ناخالص داخلی به ۰/۹۳ درصد رسیده است.

جدول شماره (۴-۱) مقایسه حسابهای ملی استان اردبیل و کشور در سالهای ۸۵-۱۳۷۹

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۱			سال ۱۳۸۰			سال ۱۳۷۹			عنوان
رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۵	۱۵۲۶۶/۷	۱۵۰۳۰۱۶/۹	۲۴	۱۱۴۹۳/۳	۱۱۳۳۷۰۲/۵	۲۵	۱۰۲۸۰/۳	۹۸۸۱۸۲/۹	ستانده
۲۴	۵۱۵۷/۴	۵۳۰۶۷۵/۳	۲۴	۳۶۹۲/۹	۳۹۷۵۵۲/۸	۲۱	۳۴۶۹/۳	۳۳۹۵۵۶/۲	مصرف واسطه
۲۴	۱۰۱۰۳/۳۳	۹۷۲۳۴۱/۶	۲۴	۷۸۰۰/۴	۷۳۶۱۴۹/۶	۲۳	۶۸۷۸/۸	۶۴۵۲۵۵/۷	ارزش افزوده
۲۴	۱۰۲۴۵/۷	۹۸۶۲۶۸/۶	۲۴	۷۸۸۴/۰	۷۴۵۵۳۵/۶	۲۲	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۶/۷	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۲۱	۲۹/۹۵	۳۲/۲۸	۲۰	۱۵/۷۵	۱۶/۷۴	-	-	-	رشد GDP

ماخذ : سالنامه آماری کشور ۸۵-۱۳۷۹

دنباله جدول شماره (۱-۴)

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۵			سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳			سال ۱۳۸۲			عنوان
رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	رتبه استان در کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۴	۳۳۳۳۵	۳۶۷۹۳۰۵	۲۴	۲۶۷۰۳	۲۹۶۰۵۷۲	۲۴	۲۲۵۸۱	۲۴۲۳۶۱۲	۲۳	۱۸۷۱۰/۸	۱۸۴۷۶۵۱	ستانده
۲۴	۱۲۲۱۷	۱۲۹۰۳۵۷	۲۴	۹۱۶۳	۱۰۴۳۳۴۰	۲۳	۷۸۹۶	۸۸۳۹۴۷	۲۳	۶۴۲۶/۳	۶۷۰۹۰۴/۱	مصرف واسطه
۲۵	۲۲۱۱۷	۲۳۸۸۹۴۹	۲۳	۱۷۵۴۰	۱۹۱۷۲۳۱	۲۲	۱۵۲۵۷	۱۵۳۹۱۶۲	۲۱	۱۲۲۸۴/۴	۱۱۷۶۷۴۶/۸	ارزش افزوده
۲۵	۲۲۰۴۸	۲۳۸۱۰۳۹	۲۳	۱۷۶۰۶	۱۹۲۴۶۸۸	۲۲	۱۵۳۳۳	۱۵۴۷۹۹۱	۲۰	۱۲۴۹۲/۲	۱۱۹۸۳۸۹/۸	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار
۲۴	۲۵/۵	۲۳/۷	۲۳	۱۴/۸۲	۲۴/۳۳	۲۱	۲۲/۷۴	۲۹/۱۷	۲۰	۲۱/۹۲	۲۱/۵۰	رشد GDP

ماخذ : سالنامه آماری کشور ۸۵-۱۳۷۹

برای رسیدن به سهم بخش های اقتصادی بر اساس نوع فعالیت شکل گرفته هر منطقه انجام طبقه بندی (GDPR) استان ضروری است تا فعالیت های عمده در استان و جهت گیری آن مشخص گردد. در این جا برای بسط فعالیتهای استان از بخش های چهارگانه بر اساس طبقه بندی استاندارد بین المللی رشته فعالیتهای اقتصادی بکار رفته در حساب تولید استان استفاده شده است تا وضعیت اقتصادی تولید در استان نشان داده شود.

بررسی جداول (۲-۴) و (۳-۴) بیانگر آن است که استان اردبیل نسبت به کل کشور با گستردگی فعالیتهای بخش کشاورزی و ماهیگیری مواجه بوده و سهم این بخش در دوره زمانی ۸۵-۱۳۷۹ روند صعودی را نشان می دهد. در مقابل بخش صنعت استان در این سالها رشد خوبی را نداشته، بنحوی که سهم این بخش از ۹/۸۶ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۷/۲۴ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است و تفاوت بین سهم این بخش در استان با کشور در سال ۱۳۸۵ بسیار قابل توجه است و در حالیکه متوسط سهم بخش صنعت و معدن از ارزش افزوده کل کشور برابر ۳۴/۳۱ درصد محاسبه شده است در استان اردبیل سهم بخش صنعت و معدن ۷/۲۴ درصد را نشان میدهد.

بخش خدمات نیز حدود ۵۸/۴۴ درصد تولید ناخالص داخلی استان را در سال ۱۳۸۵ به خود اختصاص داده است که مشابه متوسط سهم کشوری این بخش می باشد.

با توجه به زیرساختهای مهیا شده در استان و موقعیت جغرافیایی خاص آن در بین بزرگترین قطبهای اقتصادی تولید و مصرف کشور، امکان گسترش فعالیتهای صنعتی در استان مهیا می باشد. لذا بر گسترش فعالیتهای صنعتی در قالب شهرکهای صنعتی، صنایع مادر و تخصصی و ایجاد صنایع تبدیلی و کشاورزی و معدنی بصورت خوشه ای برای رسیدن به اهداف توسعه تاکید می گردد. ایجاد بورس منطقه ای و منطقه ویژه سرمایه گذاری خارجی نیز از اقدامات پیشنهادی در جهت رونق اقتصادی بخش صنعت می باشد.

وضعیت ارزش افزوده رشته فعالیتهای در استان و مقایسه آن با سطوح کشوری در جداول (۲-۴) و (۳-۴) ارائه می گردد.

جدول شماره (۲-۴) ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل و کشور در سالهای ۸۵-۱۳۷۹

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۱			سال ۱۳۸۰			سال ۱۳۷۹			عنوان
سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	
۲/۸۴	۳۰۱۸/۵	۱۰۶۱۳۶	۲/۷۵	۲۲۸۲/۵	۸۲۷۲۳/۶	۲/۵۷	۱۹۳۲/۳	۷۵۱۰۲/۹	کشاورزی و ماهیگیری
-/۲۴	۷۷۰/۸	۳۰۹۵۳۵	-/۲۷	۶۱۶	۲۲۷۲۸۱	-/۳۱	۶۷۸/۱	۲۱۲۷۹۷	صنعت و معدن
۱/۱۶	۷۷۱/۴	۶۶۴۶۴/۳	-/۸۹	۴۴۳/۲	۴۹۲۹۹	-/۹۳	۳۸۷/۶	۴۱۲۴۹/۶	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۱/۱۳	۵۵۴۸/۶	۴۹۰۲۰۵/۸	۱/۱۸	۴۴۵۸/۷	۳۷۶۸۴۶	۱/۲۳	۳۸۱۳	۳۰۹۴۷۷	خدمات
۱/۰۳	۱۰۱۰۹/۳	۹۷۲۳۴۱/۲	۱/۰۵	۷۸۰۰/۴	۷۳۶۱۵۰	۱/۰۶	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۷	جمع
-/۹۸	۱۳۶/۵	۱۳۹۲۷	-/۸۹	۸۳/۶	۹۳۸۶	۱/۰۲	۶۷/۸	۶۶۲۹	خالص مالیات بر واردات
۱/۰۳	۱۰۲۴۵/۷	۹۸۶۲۶۸/۲	۱/۰۵	۷۸۸۴	۷۴۵۵۳۵/۶	۱/۰۶	۶۸۱۱	۶۳۸۶۲۶/۷	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار

ماخذ: حساب تولید استانهای کشور سالهای ۸۵-۱۳۷۹

دنباله جدول شماره (۲-۴)

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳			سال ۱۳۸۲			عنوان
سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	سهام	استان اردبیل	کل کشور	
۲/۶	۴۵۰۷	۱۶۹۹۳۲	۲/۸۹	۴۲۴۵/۳	۱۴۶۸۳۳/۹	۲/۹۹	۳۸۴۸/۷	۱۲۸۷۰۷/۲	کشاورزی و ماهیگیری
-/۲	۱۳۹۴	۶۷۲۹۸۲	-/۲۴	۱۲۸۳/۰	۵۱۶۵۴۰/۲	-/۲۶	۹۹۳/۰	۳۷۹۴۴۶/۱	صنعت و معدن
-/۹۵	۱۲۴۳	۱۳۰۳۱۲	-/۹۱	۷۷۶/۲	۸۴۶۳۷/۳	-/۹۰	۷۱۰/۴	۷۸۱۶۱/۰	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۱/۱۰	۱۰۳۹۶	۹۴۴۰۰۵	۱/۰۵	۸۳۸۰/۵	۷۹۱۲۱۵/۴	۱/۸	۶۴۶۲/۹	۵۹۵۰۰۰	خدمات
-/۹۱	۱۷۵۴۰	۱۹۱۷۲۳۱	-/۹۵	۱۴۶۸۵	۱۵۳۹۶۶۵	۱/۰۲	۱۲۰۱۵	۱۱۸۱۳۰۵	جمع
-/۸۸	۶۵	۷۴۵۶	-/۸۹	۷۸	۸۸۲۹	-/۹۵	۴۵	۴۷۹۰	خالص مالیات بر واردات
-/۹۱	۱۷۶۰۵	۱۹۲۴۶۸۷	-/۹۵	۱۴۷۶۴	۱۵۴۸۴۹۴	۱/۰۲	۱۲۰۶۱	۱۱۸۶۰۹۵	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار

دنباله جدول شماره (۲-۴)

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۸۵			عنوان
سهام	استان اردبیل	کل کشور	
۲/۷۳	۵۸۵۳	۲۱۴۷۴۶	کشاورزی و ماهیگیری
-/۲	۱۵۹۷	۸۱۶۴۰۶	صنعت و معدن
۱/۰۳	۱۷۸۱	۱۷۲۶۸۲	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۱/۰۹	۱۲۸۸۶	۱۱۸۳۴۲۰	خدمات
-/۹۳	۲۲۱۱۷	۲۳۸۷۲۵۵	جمع
-/۸۷	-۶۸	-۷۹۰۹	خالص مالیات بر واردات
-/۹۳	۲۲۰۴۸	۲۳۷۹۳۴۶	محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار

جدول شماره (۳-۴) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی در محصول ناخالص داخلی استان اردبیل و کشور

در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۹

سال ۱۳۸۱		سال ۱۳۸۰		سال ۱۳۷۹		عنوان
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۹/۴۶	۱۰/۷۶	۲۸/۹۵	۱۱/۱	۲۸/۰۹	۱۱/۶۴	کشاورزی و ماهیگیری
۷/۵۲	۳۱/۳۸	۷/۸۱	۳۰/۴۹	۹/۸۶	۳۲/۹۸	صنعت و معدن
۷/۵۳	۶/۷۴	۵/۶۲	۶/۶۱	۵/۶۴	۶/۳۹	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۵۴/۱۶	۴۹/۷۰	۵۶/۵۵	۵۰/۵۵	۵۵/۴۳	۴۷/۹۶	خدمات

ماخذ: همان

دنباله جدول شماره (۳-۴)

سال ۱۳۸۴		سال ۱۳۸۳		سال ۱۳۸۲		عنوان
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۲۵/۶۹	۸/۸۶	۲۸/۹۰	۹/۵۳	۳۲/۰۳	۱۰/۸۵	کشاورزی و ماهیگیری
۷/۹۴	۳۵/۱۰	۸/۷۳	۳۳/۵۴	۸/۲۶	۳۱/۹۹	صنعت و معدن
۷/۰۸	۶/۷۹	۵/۲۸	۵/۴۹	۵/۹۱	۶/۵۸	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۵۹/۲۷	۴۹/۲۳	۵۷/۰۶	۵۱/۳۸	۵۳/۷۹	۵۰/۳۶	خدمات

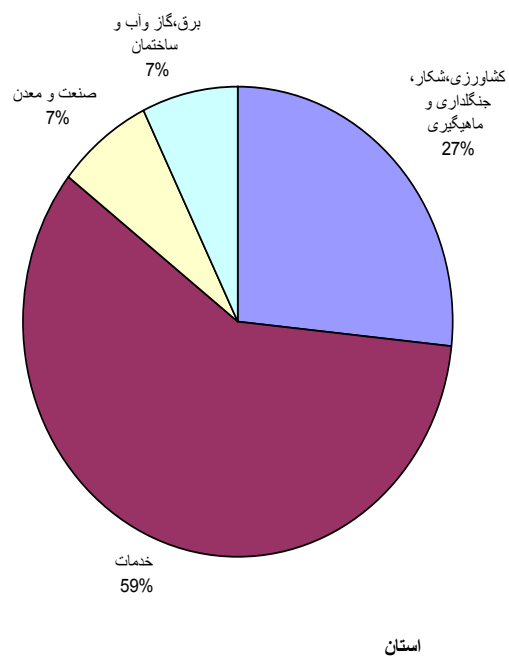
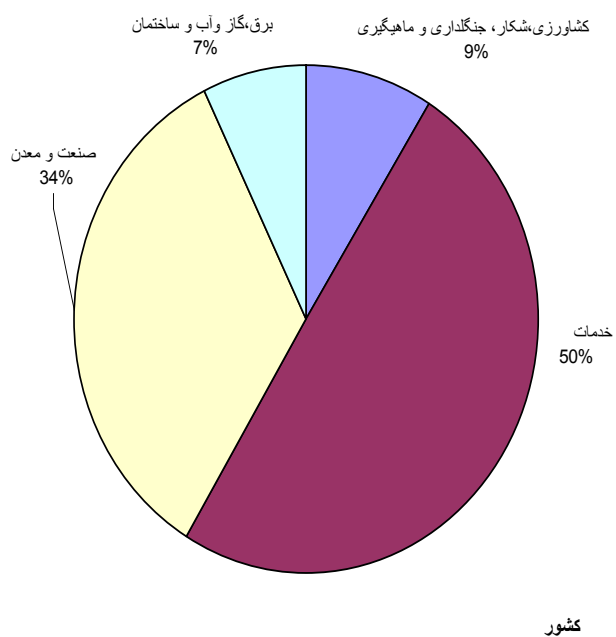
ماخذ: همان

دنباله جدول شماره (۳-۴)

سال ۱۳۸۵		عنوان
استان اردبیل	کل کشور	
۲۶/۵۵	۹/۰۳	کشاورزی و ماهیگیری
۷/۲۴	۳۴/۳۱	صنعت و معدن
۸/۰۸	۷/۲۶	ساختمان، آب، برق و گاز طبیعی
۵۸/۴۴	۴۹/۷۴	خدمات

ماخذ: همان

نمودار شماره (8) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان در سال 1385 و مقایسه آن با کشور

۴-۳- نسبت مصارف واسطه به ستانده (I/O)

شاخص I/O یا نسبت مصارف واسطه به ستانده، نسبتی است که می توان بخشهای مختلف اقتصادی را با آن مقایسه نمود. این نسبت بیانگر این است که هزینه های صرف شده جهت تولید کالا و خدمات مربوطه در انجام یک فعالیت اقتصادی چه سهمی از ستانده آن فعالیت را به خود اختصاص داده است. بالا بودن نسبت مصارف واسطه به ستانده به معنی کم بودن ارزش افزوده خواهد بود و بعبارت دیگر بخش هایی که دارای نسبت مصارف واسطه به ستانده کمتری می باشند، می توانند ارزش افزوده بیشتری را ایجاد نمایند و این بخش ها در مقایسه با بخش هایی که این نسبت در آنها دارای رقم بالایی است از مزیت نسبی چشمگیری برخوردار میباشند. به طور کلی بخشهایی که بیشترین میزان نسبت مصرف واسطه به ستانده را دارا می باشند توجیه اقتصادی ندارند و گرایش کمتری نسبت به فعالیت های این بخش در مقایسه با سایر بخش ها دیده می شود.

به بیان دیگر با بررسی شاخص I/O می توان گفت که بهره وری نیروی کار یا سرمایه در یک منطقه نسبت به نیروی کار یا سرمایه در سطح ملی بیشتر یا کمتر می باشد و این منطقه در رشته فعالیت مورد بررسی دارای تخصص بیشتری می باشد.

۴-۳-۱- بررسی روند تغییرات نسبت (I/O) بخشهای عمده فعالیت استان اردبیل طی سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵

جدول (۴-۵) نشان میدهد طی دوره هفت ساله، یعنی از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵، بیشترین نسبت I/O در استان مربوط به بخش صنعت و معدن و کمترین نسبت I/O مربوط به بخش خدمات می باشد و نشان دهنده بالا بودن هزینه فعالیتهای صنعتی نسبت به فعالیت های خدماتی در سطح استان می باشد. بررسی نشان می دهد که در بخش صنعت و معدن بیشترین نسبت I/O طی دوره شش ساله در سال ۱۳۸۰ می باشد که معادل ۶۸ درصد است و کمترین نسبت I/O مربوط به سال ۱۳۸۳ می باشد که معادل ۶۱ درصد است. همچنین طی دوره مذکور در بخش خدمات بیشترین نسبت I/O در سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۴

می باشد که معادل ۲۱ درصد است و نیز کمترین نسبت I/O در بخش خدمات در سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۰ می باشد که معادل ۲۰ درصد است.

جدول شماره (۴-۴) نسبت I/O رشته فعالیتهای اقتصادی استان اردبیل به قیمت جاری ۱۳۷۹-۱۳۸۵

درصد

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	شرح فعالیت
۳۲	۳۳	۳۴	۳۳	۳۲	۳۵	۴۰	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۳۷	۴۰	۴۰	۳۸	۲۶	۴۴	۴۴	ماهگیری
۳۷	۳۰	۳۸	۳۸	۳۱	۳۳	۳۵	معادن
۶۳	۶۲	۶۱	۶۶	۶۴	۶۸	۶۴	صنعت
۴۶	۵۱	۵۶	۵۱	۴۶	۳۷	۳۰	تامین آب، برق و گاز طبیعی
۵۸	۶۰	۶۰	۵۹	۵۹	۶۰	۵۸	ساختمان
۱۴	۱۲	۱۳	۱۳	۱۳	۱۲	۱۳	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۵۳	۵۰	۴۷	۴۹	۴۹	۴۹	۴۸	هتل و رستوران
۲۷	۳۲	۲۹	۲۸	۲۶	۳۰	۲۹	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۲۱	۱۸	۲۰	۲۳	۲۶	۲۰	۲۱	واسطه گری های مالی
۲۳	۲۵	۲۵	۲۱	۲۰	۱۸	۱۷	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار
۲۱	۲۷	۲۱	۲۴	۲۲	۲۲	۲۲	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۱۰	۱۰	۱۱	۱۰	۱۲	۱۱	۱۰	آموزش
۲۲	۲۱	۲۲	۲۴	۲۶	۲۱	۲۲	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۲۲	۲۳	۲۳	۲۲	۳۴	۲۹	۲۹	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۳۴	۳۴	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۶	جمع

ماخذ: سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل ۱۳۷۹-۱۳۸۵، دفتر آمار و اطلاعات

جدول شماره (۴-۵) نسبت I/O بخشهای عمده فعالیتهای اقتصادی در استان اردبیل به قیمت جاری در سالهای

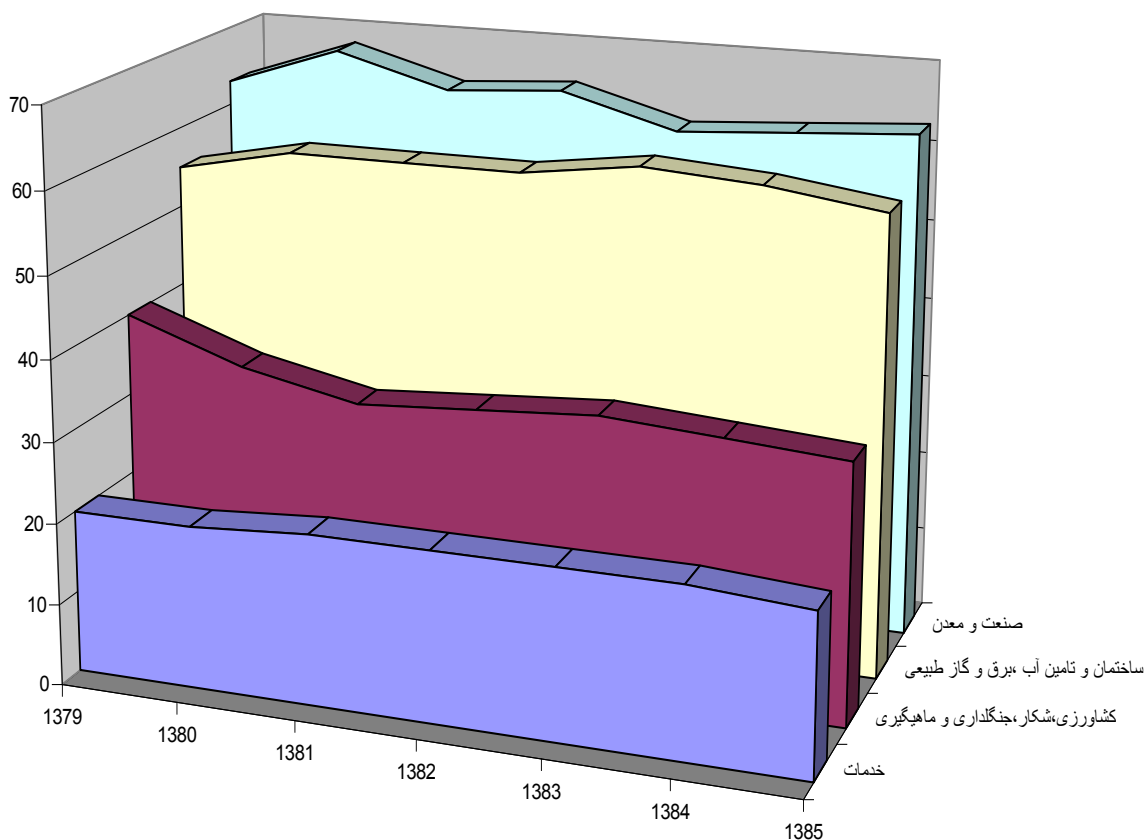
۱۳۷۹-۱۳۸۵

درصد

۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	شرح فعالیت
۳۲	۳۳	۳۴	۳۳	۳۲	۳۵	۴۰	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۶۳	۶۲	۶۱	۶۵	۶۴	۶۸	۶۳	صنعت و معدن
۵۷	۵۹	۶۰	۵۸	۵۸	۵۸	۵۵	ساختمان و تامین آب، برق و گاز طبیعی
۲۰	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۰	۲۰	خدمات
۳۴	۳۴	۳۵	۳۵	۳۵	۳۵	۳۶	جمع

ماخذ: سری زمانی حسابهای منطقه ای استان اردبیل ۱۳۷۹-۱۳۸۵، دفتر آمار و اطلاعات

نمودار شماره (۹) نسبت مصرف واسطه به ستانده (I/O) بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل در طول سالهای 1379-1385

در خاتمه می توان نتایج زیر را از بررسی حساب تولید استان و مقایسه آن با کشور در سالهای اخیر قابل توجه دانست :

- رشد محصول ناخالص داخلی به قیمت بازار در استان اردبیل در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ از متوسط رشد کشور پائین تر است و تنها در سال ۱۳۸۵ از متوسط رشد کشور فراتر رفته است.

- سهم استان اردبیل از محصول ناخالص داخلی کشور در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ نزولی و کاهشی است.

- تولید ناخالص داخلی سرانه کشور در سال ۱۳۸۵ تقریباً $1/88$ برابر این شاخص در استان می باشد و این نشان می دهد که متوسط درآمد سرانه استان تقریباً نصف متوسط کشوری است.

- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی و ماهیگیری در محصول ناخالص داخلی استان در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ صعودی و با فاصله چشمگیری از سهم ارزش افزوده این بخش در محصول ناخالص داخلی کشور بالاتر است . (استان اردبیل در سال ۱۳۸۵ بیشترین سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی و ماهیگیری از کل محصول ناخالص داخلی استان را در مقایسه با سایر استانها به خود اختصاص داده است.)

- سهم ارزش افزوده بخش صنعت و معدن در محصول ناخالص داخلی استان در سالهای ۸۵-۱۳۷۹ نزولی و با فاصله چشمگیری از سهم ارزش افزوده این بخش در محصول ناخالص داخلی کشور پائین تر است .

۵- بودجه و درآمدهای عمومی استان

بودجه عمومی دولت، بودجه ای است که در آن بر اساس مصوبات مجلس شورای اسلامی، برای اجرای برنامه سالانه، منابع مالی لازم پیش بینی و اعتبارات هزینه ای و تملک داراییهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی تعیین می شود.

۵-۱- اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی به تفکیک امور، فصول و دستگاههای اجرایی

اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای در افقهای زمانی مختلف گویای برنامه های مالی دولت جهت توسعه منطقه ای در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تلاش در جهت زدودن فقر و محرومیت و احداث زیر ساختهای توسعه میباشد. به بیان دیگر اینگونه اعتبارات یکی از ابزارهای مهم سیاستهای مالی برای ایجاد تعادل منطقه ای در کشور بوده و از این طریق برخی از اهداف کلان اقتصادی از قبیل ایجاد بستر و زمینه های اشتغال، توزیع عادلانه درآمد و ثروت و رشد متوازن در جنبه های مختلف تامین میشود. منظور از اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای، اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنجساله به صورت کلی و در بودجه عمومی دولت به تفکیک، جهت اجرای طرحهای عمرانی (اعتبارات عمرانی ثابت) و همچنین توسعه هزینه ای جاری مربوط به برنامه های اقتصادی، اجتماعی دولت (اعتبارات عمرانی غیر ثابت) پیش بینی می شود.

تا سال ۱۳۸۳ اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در قالب سه امور عمومی، اجتماعی و اقتصادی و ۲۶ فصل عمرانی توزیع و جذب می شد ولی از سال ۱۳۸۴ این تقسیم بندی بدلیل تغییر در ساختار بودجه ریزی کشور به ۱۷ فصل کاهش پیدا کرده و اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در قالب تقسیم بندیهای جدید توزیع و هزینه گردیده است.

در جداول شماره (۵-۱) و (۵-۲) و (۵-۳) عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان از محل درآمدهای عمومی بر حسب ۱۷ فصل و امور سه گانه و نیز به تفکیک دستگاههای اجرایی استان نشان داده شده است.

جدول شماره (۵-۱) عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی به تفکیک فصل در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۴

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	فصل	عملکرد سال ۱۳۸۴	عملکرد سال ۱۳۸۵	عملکرد سال ۱۳۸۶
۱	اداره امور عمومی	۱۶۳۳۴/۰۲۷	۲۵۸۲۴	۵۲۴۳۱
۲	امور قضایی	۲۵۵۸/۳۶۹	۳۴۷۰	۷۱۰۰
۳	خدمات مالی ، فنی ، مدیریت و برنامه ریزی	۸۲۱/۸۸۴	۱۵۹۷	۱۴۷۷
۴	آموزش	۵۰۵۹۴/۴۷۲	۶۹۷۲۲	۶۴۳۳۷
۵	فرهنگ و هنر ، رسانه های جمعی و گردشگری	۷۶۲۱۵/۱۴۶	۹۰۳۶۵	۱۰۴۱۱۳
۶	بهداشت و سلامت	۷۵۴/۸۲	۱۷۲۳۵	۱۴۱۵۰
۷	رفاه و تامین اجتماعی	۷۳۳۲/۹۰۱	۱۰۶۷۸	۱۰۵۹۳
۸	تربیت بدنی	۳۴۸۵۷/۹۵۳	۶۳۹۶۱	۵۳۹۵۵
۹	کشاورزی و منابع طبیعی	۴۶۰۹۸/۹۳۷	۶۳۵۰۴	۹۷۸۶۹
۱۰	منابع آب	۵۵۹۹۰/۴۵۵	۵۹۷۶۲	۴۱۶۱۰۶
۱۱	صنعت و معدن	۳۰۸۸۸/۵۲۴	۳۲۹۷۵	۳۲۵۹۳
۱۲	محیط زیست	۱۶۳۶/۹۷۷	۱۶۱۸	۱۵۹۴
۱۳	بازرگانی و تعاون	۶۷۴۴/۵۹۲	۴۷۴۶	۵۵۷۵
۱۴	انرژی	۲۷۵۹/۵۶۹	۲۸۵۷	۲۳۳۸
۱۵	ارتباطات و فناوری اطلاعات	۳۷۸۳/۸۹	۲۰۳۸	۵۲۷۰
۱۶	مسکن ، عمران شهری، روستایی و عشایری	۱۸۱۸۰۲/۶۸۲	۳۲۲۱۰۸	۳۵۴۴۶۷
۱۷	حمل و نقل	۱۹۰۱۲۹/۵۲۷	۱۸۴۳۳۷	۲۴۶۴۲۸
	جمع	۷۰۹۳۰۴/۷۲۵	۹۶۲۲۸۲	۱۴۷۰۳۹۵

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

جدول شماره (۵-۲) اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان از محل درآمد عمومی بر حسب امور و به تفکیک برآورد ،
مصوب و عملکرد در سالهای ۸۶-۱۳۸۲

«مبالغ میلیارد ریال»

شرح	عملکرد ۱۳۸۲	عملکرد ۱۳۸۳	عملکرد ۱۳۸۴	عملکرد ۱۳۸۵	عملکرد ۱۳۸۶
امور عمومی	۱۴	۲۲	۲۰	۳۱	۶۱
امور اجتماعی	۳۰۲	۲۰۷	۱۷۰	۲۵۲	۲۴۷
امور اقتصادی	۱۸۵	۱۴۰	۵۲۰	۶۷۴	۱۱۶۲
جمع کل	۵۰۱	۳۶۹	۷۱۰	۹۵۷	۱۴۷۰

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی استان از محل درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۴

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
-	جمع	۷۰۶۵۲۲	۱۴۳۶۶۲۸	۱۴۷۷۳۸۴
۱	سازمان مدیریت و برنامه ریزی	۵۸۱	۸۳۳	۲۸۹۶
۲	استانداری	۹۲۸۵	۳۸۱۷۵	۴۷۹۴۵
۳	اداره کل ثبت احوال	۴۴۵/۵	۷۲۶	۱۲۱۹
۴	سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۳۰۷۷	۲۵۳۸	۷۱۰۰
۵	اداره کل ثبت اسناد و املاک	۱۳۰	۷۲۴	۱۱۵
۶	دانشگاه محقق اردبیلی	۰	۹۷۰	۷۰۰
۷	اداره کل اوقاف و امور خیریه	۵۳۱۹	۷۱۲۲	۱۲۰۷۲
۸	اداره کل حمل و نقل و پایانه ها	۵۰۰	-	۰
۹	سازمان امور اقتصادی و دارائی	۴۱۰	۴۵۰	۴۷۰
۱۰	سازمان کار و امور اجتماعی	۹۳۵	۱۵۳۵۹	۷۷۰۰
۱۱	صنایع دستی	۲۵۰۱	۰	۰
۱۲	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۲۰۳۴۵	۲۶۶۵۲	۳۵۰۹۳
۱۳	شرکت شهرک های صنعتی	۱۲۰۱۱	۱۶۶۸۰	۲۲۷۶۳
۱۴	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۶۲۸	۹۷۷۹	۶۳۰۰
۱۵	حوزه هنری تبلیغات اسلامی	۵۲۰	۳۷۶	۶۰۰
۱۶	اداره کل نوسازی ، توسعه و تجهیز مدارس	۴۶۶۰۲	۵۹۲۴۷	۶۸۸۰۴
۱۷	بهداشت و درمان (علوم پزشکی)	۲۰۰	۱۰۲۳۰	۷۵۸۵
۱۸	اداره کل تربیت بدنی	۲۵۵۴۵	۴۹۵۲۳	۳۲۳۶۰
۱۹	سازمان مسکن و شهرسازی	۱۵۱۷۲	۴۱۸۳۳	۴۴۸۰۸

دنباله جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی استان از محل

درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۴

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
۲۰	اداره کل تعاون	۷۹۴۲	۵۸۷	۴۷۶
۲۱	جمعیت هلال احمر	۱۶۳۳	۵۰۷۵	۲۸۹۷
۲۲	شرکت برق منطقه ای	۳۳۷۸	۲۷۸۱	۲۸۳۸
۲۳	اداره کل دامپزشکی	۲۰۶۰	۵۸۳۴	۴۹۳۰
۲۴	اداره کل منابع طبیعی	۳۴۳۰	۸۲۳۳	۱۰۸۵۰
۲۵	اداره کل حفاظت محیط زیست	۱۷۵۵	۱۲۰۴	۱۴۹۵
۲۶	سازمان صنایع و معادن	۱۲۴۱۸	۱۵۸۲	۱۱۰۰
۲۷	سازمان تبلیغات اسلامی	۱۱۵۹	۲۳۸۲	۲۸۸۵
۲۸	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۴۹۷۸۳	۳۶۰۶۴	۳۳۰۹۴
۲۹	اداره کل دیوان محاسبات	۵۰۰	۸۳	۲۰۰
۳۰	منطقه مقاومت بسیج	۴۱۱۰۰	۴۷۳۲	۱۱۲۵۰
۳۱	گمرک	۱۵۵	۳۵۵	۷۰۰
۳۲	بنیاد شهید و امور ایثارگران	۱۴۶۰	۲۹۵۱	۴۲۹۶
۳۳	بازرگانی	۱۰۰۱	۷۳۳	۱۵۰۰
۳۴	صدا و سیما	۶۵۴۱	۱۴۹۸۰	۶۷۱۰
۳۵	ارتش	۰	۱۲۰	۰
۳۶	فرودگاه	۰	۲۴۰۰	۲۳۰۰
۳۷	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۰	۰	۰
۳۸	تعاون روستایی	۲۰۷	۹۴۵	۱۵۰۰
۳۹	دادگستری	۱۰۲۰	۰	۵۰۰
۴۰	سازمان آموزش و پرورش	۷۵۰	۲۴۰	۷۴۰
۴۱	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۵۵	۵۸۳	۴۹۰
۴۲	اداره کل بهزیستی	۱۱۲۵	۳۷۹۹	۲۰۶۰
۴۳	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۸۴۸	۱۰۶۰	۱۵۰۰
۴۴	اداره کل آموزش فنی و حرفه ای	۴۶۴۱۰	۱۵۷۴۷	۷۹۷۶
۴۵	شرکت آب منطقه ای اردبیل	۴۲۰۳۱	۳۱۳۸۹۷	۳۷۵۶۰۹
۴۶	شرکت آب و فاضلاب شهری	۷۷۹۷	۱۱۲۵۱۴	۱۰۲۵۸۰
۴۷	شرکت آب و فاضلاب روستایی	۵۰۱۴۴	۶۹۷۴۲	۷۴۳۱۰
۴۸	سازمان جهاد کشاورزی	۶۸۹۲۴	۵۶۰۳۲	۱۰۹۶۵۶
۴۹	امور عشایری	۲۲۷۰۳	۳۹۳۸۲	۱۷۱۷۱
۵۰	اداره کل هواشناسی	۸۵۰	۶۰۷	۹۰۰
۵۱	ناحیه انتظامی استان	۴۳۰۰	۱۰۲۰	۲۶۴۵
۵۲	پایگاه انتقال خون استان	۲۲۰	۶۷۴	۱۳۴۵

دنباله جدول شماره (۵-۳) بررسی عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای دستگاههای اجرائی استان از محل

درآمد عمومی طی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۴

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
۵۳	اداره کل پست	۶۱۵	۵۹۳	۳۸۰
۵۴	اداره کل راه و ترابری	۱۸۶۰۵۸	۳۰۴۴۶۹	۲۲۰۷۳۰
۵۵	شهرداری اردبیل	۱۴۸۲۸	۳۳۴۱۰	۵۷۷۶۱
۵۶	شهرداری سرعین	۱۱۰۰	۵۲۶۱	۴۳۷۰
۵۷	شهرداری هیر	۱۱۵۰	۲۵۰۷	۲۳۵۰
۵۸	شهرداری مشگین شهر	۴۴۰۰	۱۲۱۷۰	۷۰۴۰
۵۹	شهرداری لاهرود	۸۸۸	۳۲۳۹	۲۵۹۰
۶۰	شهرداری رضی	۱۳۵۰	۲۳۶۷	۲۶۳۰
۶۱	شهرداری پارس آباد	۴۶۰۰	۱۳۲۱۷	۹۷۰۰
۶۲	شهرداری اصلاندوز	۹۰۰	۳۶۴۷	۳۴۰۰
۶۳	شهرداری نیر	۲۷۸۷	۳۸۶۶	۳۹۵۰
۶۴	شهرداری نمین	۲۰۹۰	۵۰۰۳	۴۵۲۰
۶۵	شهرداری آبی بیگلو	۱۱۲۰	۱۹۶۶	۱۴۵۰
۶۶	شهرداری بیله سوار	۳۹۴۳	۵۶۹۶	۵۰۶۰
۶۷	شهرداری جعفرآباد	۱۴۴۵	۳۴۵۱	۳۱۷۰
۶۸	شهرداری خلخال	۶۰۴۱	۱۱۰۹۷	۷۰۵۰
۶۹	شهرداری کلور	۱۴۵۰	۲۴۱۸	۲۴۵۰
۷۰	شهرداری هشتجین	۱۴۵۰	۱۷۶۰	۲۶۷۰
۷۱	شهرداری کوثر	۳۷۰۷	۴۵۶۸	۳۰۶۰
۷۲	شهرداری گرمی	۹۲۹۵	۱۵۸۰۴	۹۹۷۰
۷۳	شهرداری تازه کند انگوت	۱۹۳۲	۳۱۳۹	۲۶۵۰
۷۴	شهرداری عنبران	۱۱۲۰	۱۶۶۵	۱۷۰۰
۷۵	اطلاعات	۱۰۰	۲۳۰	۳۴۳۰
۷۶	امور مالیاتی	۱۴۶۱	۱۳۴۱	۴۸۰
۷۷	کمیته امداد امام	۴۰۰	۵۲۰	۸۰۰
۷۸	پزشکی قانونی	۱۲۱۰	۹۰۳	۷۰۰
۷۹	بازرسی	۶۴۰	۶۸۸	۳۵۰
۸۰	شهرداری کورائیم	۱۲۰۰	۱۰۶۰	۱۴۵۰
۸۱	پیام نور	۱۰۰۰	۳۰۲۰	۱۵۰۰
۸۲	بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس	۰	۰	۱۲۰
۸۳	شهرداری فخر آباد	۰	۰	۳۷۰
۸۴	دانشگاه جامع علمی کاربردی	۰	۰	۲۰۰۰
۸۵	شرکت ساخت و توسعه زیربنا حمل و نقل	۰	۰	۲۲۵۰۰

مأخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

۵-۲- اعتبارات هزینه ای به تفکیک دستگاههای اجرایی و فصول هزینه

اعتبارات هزینه ای اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنج ساله به صورت کلی و در بودجه عمومی به تفکیک، جهت تامین هزینه های جاری دولت و همچنین هزینه نگهداری سطح فعالیت های اقتصادی و اجتماعی دولت در قوانین بودجه سنواتی منظور می گردد.

میزان عملکرد اعتبارات هزینه ای استان در سال ۱۳۸۶ برابر با ۲۱۳۳۵۲۱ میلیون ریال بوده است. این میزان عملکرد نسبت به سال گذشته (۲۱۰۸۹۸۰ میلیون ریال) در حدود ۱/۱۶ درصد رشد نشان میدهد. درصد تغییرات توزیع اعتبارات هزینه ای بین دستگاههای اجرایی استان در سال مورد بررسی از ضریب یکسانی برخوردار نبوده و با مد نظر قرار دادن تغییرات پرسنلی شاغل در دستگاههای اجرایی در مقایسه با عملکرد سال قبل تفاوت هایی را نشان می دهد که در جدول شماره (۴-۵) دیده می شود.

جدول شماره (۵-ع) عملکرد اعتبارات هزینه ای (جاری) دستگاههای اجرایی استان از محل در آمد عمومی در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرایی	۱۳۸۵	۱۳۸۶
-	جمع	۲۱۰۸۹۸۰	۲۱۳۳۵۲۱
۱	سازمان مدیریت و برنامه ریزی	۱۳۲۵۱	۰
۲	استانداری	۴۹۳۵۹	۷۲۴۸۳
۳	اداره کل ثبت احوال	۱۰۷۶۷	۱۲۴۲۲
۴	اداره کل زندانها و اقدامات تامینی و تربیتی	۱۸۴۷۳	۲۲۵۵۶
۵	اداره کل ثبت اسناد و املاک	۱۳۱۴۶	۱۴۸۸۹
۶	اداره کل اوقاف و امور خیریه	۱۵۴۰	۱۶۶۷
۷	سازمان امور اقتصادی و دارائی	۷۹۸۲	۹۰۳۱
۸	سازمان کار و امور اجتماعی	۷۱۸۲	۸۰۶۲
۹	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۴۲۷۵	۵۵۵۴
۱۰	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۸۱۴۸	۸۸۱۶
۱۱	سازمان آموزش و پرورش	۱۴۹۶۱۱۳	۱۴۳۲۳۳۰
۱۲	اداره کل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس	۳۳۶۳	۳۹۳۰
۱۳	اداره کل تربیت بدنی	۶۳۰۳	۷۶۴۰
۱۴	اداره کل تعاون	۴۱۸۶	۵۱۴۵
۱۵	سازمان بهزیستی - کمک به توسعه خدمات مراکز غیر دولتی	۰	۰
۱۶	اداره کل بهزیستی	۳۸۰۵۳	۴۳۴۹۷
۱۷	سازمان مسکن و شهرسازی	۶۲۳۰	۶۷۸۸
۱۸	اداره کل دامپزشکی	۱۲۵۵۱	۱۶۰۵۰
۱۹	اداره کل منابع طبیعی	۱۰۴۹۱	۱۴۸۲۲
۲۰	اداره کل حفاظت محیط زیست	۴۸۹۴	۶۰۱۸
۲۱	سازمان صنایع و معادن	۳۱۹۳	۳۶۰۲
۲۲	سازمان تبلیغات اسلامی	۷۶۰۸	۱۱۲۴۰
۲۳	سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران	۲۱۲۰۸۴	۲۳۸۸۸۲
۲۴	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۱۵۸۲	۱۷۹۱
۲۵	سازمان بازرگانی	۸۶۰۱	۱۰۶۵۲
۲۶	شرکت آب و فاضلاب روستایی	۹۷۴۵	۹۷۴۵
۲۷	اداره کل امور عشایر	۴۹۸۲	۵۸۸۱
۲۸	اداره کل هواشناسی	۴۴۶۲	۵۴۸۱
۲۹	سازمان جهاد کشاورزی	۶۵۲۲۰	۶۷۹۱۹
۳۰	اداره کل انتقال خون	۵۵۱۸	۶۲۱۲

دنباله جدول شماره (۵-ع) عملکرد اعتبارات هزینه ای (جاری) دستگاههای اجرائی استان از محل در آمد عمومی در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

«مبالغ: میلیون ریال»

ردیف	عنوان دستگاههای اجرائی	۱۳۸۵	۱۳۸۶
۳۱	اداره کل راه و ترابری	۳۲۹۳۶	۳۶۲۱۹
۳۲	بازرسی	۱۰۹۷	۱۲۷۶
۳۳	اداره کل گمرکات استان	۹۷۴۰	۱۰۵۷۷
۳۴	حوزه های هنری تبلیغات اسلامی	۸۲۶	۱۰۸۸
۳۵	اداره کل امور مالیاتی	۲۱۵۶۹	۲۷۱۷۲
۳۶	پزشکی قانونی	۳۵۰۹	۴۰۸۴

مأخذ: سالنامه آماری استان - سال ۱۳۸۶

۵-۳- عملکرد درآمدهای استانی و نقش آن در ساختار بودجه استان

درآمد عمومی عبارت است از درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز، مالیات و سایر درآمدهایی که در بودجه کل دولت تحت عنوان درآمد عمومی منظور می‌شود. در سال ۱۳۸۵ درآمدهای عمومی مصوب استان مبلغ ۳۶۱۷۷۲ میلیون ریال بوده و عملکرد آن در پایان سال به مبلغ ۴۳۸۱۶۶ میلیون ریال افزایش یافته است که در مقایسه با مبلغ مصوب حدود ۲۱/۱۱ درصد و در مقایسه با عملکرد سال قبل در حدود ۳۱/۷۳ درصد افزایش داشته است. در سال ۱۳۸۶ عملکرد درآمدهای استانی به ۱۰۸۹۲۷۷ میلیون ریال رسیده است که در مقایسه با سال قبل ۱۴۸ درصد رشد نشان می‌دهد.

عمده ترین میزان درآمدهای استانی مربوط به درآمدهای مالیاتی استان می‌باشد و درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا در رده دوم و درآمدهای مربوط به حق بیمه و درآمدهای متفرقه و درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت نیز به ترتیب در رده های بعدی قرار گرفته اند.

جدول شماره (۵-۵) بررسی درآمدهای استانی سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۳ در استان اردبیل

(مبالغ: میلیون ریال)

۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			۱۳۸۳			شرح
عملکرد	مصوب	برآورد	عملکرد	مصوب	برآورد	عملکرد	مصوب	برآورد	عملکرد	مصوب	برآورد	
۵۱۱۴۹۹	۴۶۲۶۸۸	۴۶۲۶۸۸	۳۸۰۷۰۸	۳۰۳۷۸۱	۳۰۳۷۸۱	۲۸۰۴۵۶	۲۳۳۱۹۵	۲۳۳۱۹۵	۱۷۴۷۷۲	۱۳۷۳۱۸	۱۳۷۳۱۸	درآمدهای مالیاتی
۱۲۸۶۱۵	۹۹۴۵۰	۹۹۴۵۰	۸۶۵۲۱	۶۹۷۸۹	۶۹۷۸۹	۵۲۳۸۴	۵۳۸۵۶	۵۳۸۵۶	۴۰۸۷۸	۲۴۶۲۶	۲۴۶۲۶	-بند اول: مالیات بر شرکتها
۲۴۳۴۶۶	۲۰۸۸۶۷	۲۰۸۸۶۷	۱۷۸۱۵۵	۱۸۵۱۳۱	۱۸۵۱۳۱	۱۳۸۹۷۲	۱۱۱۰۹۹	۱۱۱۰۹۹	۹۱۷۷۱	۷۸۶۷۸	۷۸۶۷۸	-بند دوم: مالیات بر درآمد
۳۴۷۵۹	۲۴۰۲۹	۲۴۰۲۹	۲۳۶۸۱	۲۰۲۴۷	۲۰۲۴۷	۱۵۱۹۹	۱۶۶۴۵	۱۶۶۴۵	۱۴۱۲۷	۱۲۸۵۷	۱۲۸۵۷	-بند سوم: مالیات بر ثروت
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۴۰۰۰	۴۰۰۰	-بند چهارم: مالیات بر واردات
۹۶۷۵۸	۱۳۰۳۴۲	۱۳۰۳۴۲	۸۷۵۳۸	۹۲۵۲۴	۹۲۵۲۴	۷۳۹۰۱	۵۱۵۹۵	۵۱۵۹۵	۲۷۹۹۴	۱۷۱۵۷	۱۷۱۵۷	-بند پنجم: مالیات بر مصرف و فروش
۱۲۴۲	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۱۵۴۱	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۱۵۹۵	۲۰۵۰	۲۰۵۰	۶۵۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	درآمدهای حاصل از انحصارات و مالکیت دولت
۶۳۲۸۹	۷۵۰۳۹	۷۵۰۳۹	۴۹۸۴۴	۴۹۶۸۲	۴۹۶۸۲	۴۵۶۱۸	۴۰۰۱۳	۴۰۰۱۳	۵۲۵۲۱	۴۱۲۹۱	۴۱۲۹۱	درآمدهای حاصل از خدمات و فروش کالا
۹۶۴۹	۹۳۴۷	۹۳۴۷	۶۰۷۳	۵۸۹۹	۵۸۹۹	۴۹۳۸	۴۵۳۸	۴۵۳۸	۴۸۶۹	۳۰۲۰	۳۰۲۰	حق بیمه و درآمدهای متفرقه
۱۰۸۹۲۷۷	۱۰۱۱۷۶۲	۱۰۱۱۷۶۲	۴۳۸۱۶۶	۳۶۱۷۷۲	۳۶۱۷۷۲	۳۳۲۶۰۷	۲۷۹۷۹۶	۲۷۹۷۹۶	۲۳۲۸۱۱	۱۸۲۹۵۹	۱۸۲۹۵۹	جمع کل

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۶- پول ، بانکداری

عمده ترین روش تامین مالی کوتاه مدت در بازار سرمایه ، توسط بانکها در بازار پول صورت می گیرد . عملیات بانکی با قبول سپرده ، اعطای تسهیلات بانکی ، معاملات برات و سفته ، ارز، اوراق بهادار و ... انجام می گیرد . مازاد نقدینگی افراد و واحدهای اقتصادی در بازار پول از طریق پس انداز و سپرده گذاری بانکی در اختیار بنگاههای اقتصادی قرار می گیرد . بدین ترتیب نقدینگی از طریق سیستم بانکی به کل سیستم اقتصادی انتقال می یابد لذا بانکها می توانند با اعمال سیاست مناسب پولی نقش مهمی را در رشد و توسعه اقتصادی داشته باشند.

۶-۱- بانکهای استان

طبق اطلاعات جدول (۶-۱) در سال ۱۳۸۶ تعداد ۶ بانک تجاری دولتی در استان اردبیل شامل بانکهای ملت ، ملی ، رفاه کارگران ، سپه ، تجارت، صادرات و ۳ بانک تخصصی دولتی شامل بانکهای مسکن ، کشاورزی و صنعت و معدن و ۶ بانک خصوصی مجموعاً با ۲۸۰ شعبه یا نمایندگی مشغول فعالیت بوده اند. بانک ملی با ۵۳ شعبه معادل ۱۹ درصد سهم کل تعداد شعب بانکهای استان ، بیشترین تعداد شعبه و نمایندگی بانکی را در استان به خود اختصاص داده است.

با توجه به نقش بانک تخصصی توسعه صادرات در شکوفایی بخش خدمات و صنعت استان و از آنجائیکه این بانک نمایندگی خود را در استان دایر نکرده است ضروری است که توسط مسئولین امر در این خصوص اقدامات لازم انجام گیرد تا تجار و بازرگانان و صاحبان صنایع از خدمات و تسهیلات خاص این بانک بهره مند گردند.

جدول شماره (۶-۱) تعداد شعب و نمایندگی بانکهای مختلف استان در سال ۱۳۸۶

نام بانک	ملت	ملی	رفاه کارگران	سپه	تجارت	صادرات	مسکن	کشاورزی	صنعت و معدن	بانکهای خصوصی	جمع کل
تعداد شعب	۳۴	۵۳	۱۸	۳۰	۳۵	۳۹	۱۷	۴۵	۱	۸	۲۸۰

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

۶-۲- سپرده های بانکی

بر اساس اطلاعات جدول (۶-۲) در سال ۱۳۸۶ مبلغ کل سپرده های بانکی (اعم از دولتی و خصوصی) در استان معادل ۱۰۳۹۷۴۱۴ میلیون ریال بوده است که نسبت به سال قبل ۲۸/۵۴ درصد افزایش نشان میدهد. همانگونه که در جدول دیده می شود بانک ملی ایران با جمع آوری بیش از ۲۲ درصد مبلغ کل سپرده های بانکی رتبه اول را به خود اختصاص داده است و بعد از آن بانکهای ملت و صادرات و تجارت جای گرفته اند. از بین بانکهای خصوصی هم بانک پارسیان و بانک پاسارگاد بالاترین پذیرش سپرده های بانکی را انجام داده اند.

جدول شماره (۶-۲) مبلغ سپرده های بانکی به تفکیک بانکهای استان در سال ۱۳۸۶

(مبلغ : میلیون ریال)

نام بانک	جمع مبلغ سپرده	سهم از کل
ملت	۱۵۲۶۳۳۷	۱۴/۶۷
ملی	۲۳۴۰۵۰۷	۲۲/۵۱
رفاه کارگران	۴۵۳۴۳۵	۴/۳۶
سپه	۸۷۷۴۸۵	۸/۴۳
تجارت	۱۰۶۱۲۷۵	۱۰/۲۰
صادرات	۱۱۰۵۷۶۳	۱۰/۶۳
مسکن	۸۶۰۴۱	۸/۳۱
کشاورزی	۹۵۵۵۴۲	۹/۱۹
صنعت و معدن	۵۶۸۹	۰/۰۵
اقتصاد نوین	۱۶۲۲۴۷	۱/۵۶
پارسیان	۴۴۷۶۳۲	۴/۳۰
سامان	۱۰۵۸۰۵	۱/۰۱
کارآفرین	۲۱۳۱۳۴	۲/۰۴
پاسارگاد	۲۷۷۵۲۲	۲/۶۶
جمع کل	۱۰۳۹۷۴۱۴	۱۰۰

ماخذ : سالنامه آماری استان - سال ۱۳۸۶

همچنین بر اساس اطلاعات جدول (۳-۶) جمعاً تعداد ۲۹۶۱۰۰۶ فقره انواع سپرده بانکی در بانکهای مذکور وجود داشته است که باز هم بانک ملی با ۲۲/۱۸ درصد بیشترین سهم تعداد سپرده ها را به خود اختصاص داده است و از بین بانکهای خصوصی نیز بانک اقتصاد نوین رتبه اول پذیرش تعداد سپرده را بخود اختصاص داده است.

جدول شماره (۳-۶) تعداد انواع سپرده های بانکی به تفکیک بانکها در سال ۱۳۸۶

نام بانک	تعداد سپرده	سهم از کل
ملت	۳۸۸۶۴۹	۱۳/۱۲
ملی	۶۵۶۸۰۱	۲۲/۱۸
رفاه کارگران	۱۵۹۱۷۰	۵/۳۷
سپه	۲۷۴۱۱۷	۹/۲۵
تجارت	۲۸۳۵۵۷	۹/۵۷
صادرات	۳۷۲۸۹۸	۱۲/۵۹
مسکن	۱۵۵۵۴۸	۵/۲۵
کشاورزی	۶۰۰۰۹۶	۲۰/۲۶
صنعت و معدن	۵۹۷	۰/۰۲
اقتصاد نوین	۳۰۹۳۲	۱/۰۴
پارسیان	۱۹۸۳۹	۰/۶۷
سامان	۷۲۲۴	۰/۲۴
کارآفرین	۶۶۳۷	۰/۲۲
پاسارگاد	۴۹۴۱	۰/۱۶
جمع کل	۲۹۶۱۰۰۶	۱۰۰

ماخذ : سالنامه آماری استان - سال ۱۳۸۶

همچنین سرانه سپرده بانکهای استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۳۵۱۱۴۴۶ ریال بوده که در مقایسه با سال قبل ۱۹/۳۶ درصد افزایش داشته است.

۶-۳- تسهیلات اعطایی

بر اساس اطلاعات جدول (۶-۴) در سال ۱۳۸۶ بانکهای استان مبلغ ۱۳۲۹۵۸۲۱ میلیون ریال انواع تسهیلات در قالب تعداد ۱۲۹۲۶۶۹ مورد قرارداد به بخشهای مختلف اقتصادی (کشاورزی، مسکن و ساختمان، صنعت و معدن، خدمات و بازرگانی) اعطا نموده اند که از لحاظ تعداد تسهیلات اعطایی نسبت به سال قبل ۷/۷۵ درصد و از لحاظ مبلغ تسهیلات اعطایی در حدود ۴/۱۸ درصد افزایش نشان می دهد. بیشترین میزان تسهیلات به بخش خدمات و بازرگانی و کمترین میزان تسهیلات به بخش صنعت و معدن پرداخت شده است. بعد از بخش صنعت و معدن بخش مسکن کمترین میزان تسهیلات اعطایی را دریافت نموده است.

جدول شماره (۶-۴) تعداد و مبلغ تسهیلات اعطایی بانکها به بخش غیر دولتی استان به تفکیک بخشهای عمده اقتصادی در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

(مبالغ: میلیون ریال)

شرح	سال	جمع	کشاورزی	مسکن و ساختمان	صنعت و معدن	خدمات و بازرگانی
تعداد تسهیلات	۱۳۸۴	۷۳۲۱۵۶	۱۵۳۷۸۰	۱۴۲۳۲۱	۱۲۰۸۸۷	۳۱۵۱۶۸
	۱۳۸۵	۱۱۹۹۶۵۷	۲۸۷۷۰۱	۳۵۸۷۵۷	۱۳۰۰۹۶	۵۷۶۱۰۳
	۱۳۸۶	۱۲۹۲۶۶۹	۲۶۶۰۸۱	۳۲۵۳۳۳	۱۴۱۲۲۳	۵۶۰۰۳۲
مبلغ تسهیلات	۱۳۸۴	۸۲۲۲۷۷۴۷۲	۱۵۴۸۳۳۴۱۱	۱۲۵۱۶۲۶۶۴	۳۲۶۵۳۱۹۲۹	۲۱۵۷۴۹۴۶۸
	۱۳۸۵	۹۳۹۱۰۶۹	۲۱۲۵۹۶۱	۱۸۹۳۲۷۲	۱۵۰۸۹۱۲	۳۷۳۴۱۸۸
	۱۳۸۶	۱۳۲۹۵۸۲۱	۲۶۵۱۶۰۳	۳۹۹۵۵۹۲	۱۷۲۲۶۹۵	۴۹۲۵۹۳۱

ماخذ: همان

۶-۴- تسهیلات تکلیفی اعطایی

تسهیلات تکلیفی اعطا شده در سال ۱۳۸۶ عمدتاً از محل اعتبارات سهم متمرکز ریاست جمهوری در قوانین بودجه سنواتی تامین گردیده است که توزیع بانکی میزان اعتبارات ابلاغی و سقف پذیرش و میزان اعتبار طرحهای مختلف و اشتغالزایی آنها به تفکیک بانکهای عامل در جدول (۶-۵) آمده است.

جدول شماره (۵-۶) عملکرد بانکهای عامل از محل اعتبارات گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کارآفرین در خاتمه سال ۱۳۸۷

(مبالغ : میلیون ریال)

ردیف	نام بانک	اعتبار ابلاغی	معرفی به بانک			درصد معرفی به بانک نسبت به سهم ابلاغی	تصویب نهایی شده			درصد تصویب نهایی نسبت به سهم ابلاغی	انعقاد قرارداد شده		
			مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی		مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی		مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی
۱	ملی	۱۹۳۳۸۳۵	۴۵۲۲۵۳۳	۱۰۷۲۰	۲۶۲۹۲	۲۳۴	۲۱۴۰۵۸۹	۸۹۳۲	۱۷۶۷۵	۱۱۱	۱۶۷۴۸۶۷	۵۶۷۱	۱۲۹۰۰
۲	کشاورزی	۸۹۸۵۱۵	۲۲۶۷۷۲۲	۸۵۶۸	۱۳۲۲۰	۲۵۲	۷۴۵۵۶۰	۴۳۹۵	۶۳۸۵	۸۳	۶۱۳۳۸۴	۴۰۲۶	۵۵۲۰
۳	سپه	۵۰۰۲۲۰	۱۰۹۲۷۱۵	۳۴۹۵	۷۴۲۱	۲۱۸	۴۱۹۷۹۳	۲۹۰۴	۴۴۶۲	۸۴	۳۰۹۷۴۷	۲۷۰۰	۳۹۳۳
۴	تجارت	۱۰۴۲۴۹۰	۳۰۷۸۸۸۴	۵۴۰۸	۱۲۴۴۴	۲۹۵	۷۱۶۹۹۵	۴۵۷۶	۶۸۴۲	۶۹	۵۷۱۷۸۴	۲۷۲۵	۴۴۲۲
۵	ملت	۱۳۰۳۵۱۵	۲۲۲۱۵۶۸	۸۷۵۱	۱۵۹۷۹	۱۷۰	۹۱۶۲۶۴	۶۰۶۰	۹۲۳۱	۷۰	۶۵۸۹۱۰	۴۳۴۷	۶۷۸۲
۶	رفاه	۳۵۷۷۲۰	۶۶۰۸۱۵	۲۰۷۵	۵۲۵۹	۱۸۴	۲۴۹۵۷۹	۱۲۳۶	۲۳۵۳	۷۰	۲۱۷۲۶۲	۱۲۲۴	۲۲۲۲
۷	صادرات	۱۳۸۵۶۴۰	۲۴۰۲۹۸۲	۱۰۸۰۷	۲۰۴۲۶	۱۷۳	۱۱۵۳۹۲۱	۸۳۵۰	۱۴۱۷۳	۸۳	۷۵۷۱۶۶	۴۷۱۶	۹۳۷۶
۸	صنعت و معدن	۱۲۳۵۲۵	۲۴۱۵۵۵	۱۱۴	۱۵۹۶	۱۹۶	۱۲۰۸۰۰	۸۲	۱۰۷۱	۹۸	۱۰۴۶۰۱	۷۳	۹۶۵
۹	مسکن	۳۵۷۶۰۰	۲۸۵۲۸۰	۶۶۶	۴۲۷۴	۸۰	۲۱۵۲۸۴	۳۸۶	۲۵۹۲	۶۰	۱۷۳۶۲۴	۲۷۵	۲۴۰۵
-	جمع	۷۹۰۳۰۶۰	۱۶۷۷۴۰۵۴	۵۰۶۰۴	۱۰۶۹۱۱	۲۱۶	۶۶۷۸۷۸۵	۳۶۹۲۱	۶۴۷۸۴	۸۴	۵۰۸۱۳۴۵	۲۵۷۵۷	۴۸۵۲۵

ماخذ: گروه اشتغال و سرمایه گذاری معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل - ۱۳۸۸

دنباله جدول شماره (۵-۶) عملکرد بانکهای عامل از محل اعتبارات گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کارآفرین در خاتمه سال ۱۳۸۷

(مبالغ : میلیون ریال)

ردیف	نام بانک	درصد عقد قرارداد نسبت به سهم ابلاغی	مبلغ پرداخت شده			طرحهای برگشتی			طرحهای در دست بررسی	
			مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی	مبلغ	تعداد طرح	اشتغالزایی	مبلغ	تعداد طرح
۱	ملی	۸۷	۱۴۹۶۹۳۳	۵۶۲۰	۱۱۳۰۸	۱۸۳۳۶۷۰	۱۷۸۸	۸۶۱۷	۵۴۸۲۷۴	۰
۲	کشاورزی	۶۸	۵۶۷۹۲۰	۴۰۲۶	۵۴۹۳	۱۲۸۶۶۵۷	۴۱۶۹	۶۸۰۸	۱۹۳۹۰۲	۴۱۶۰۳
۳	سپه	۶۲	۳۰۲۰۷۱	۲۷۰۰	۳۹۳۳	۵۷۲۰۲۶	۵۹۱	۲۱۲۰	۱۰۰۸۹۶	۰
۴	تجارت	۵۵	۵۱۱۷۷۷	۲۷۲۴	۴۳۷۲	۱۵۱۵۹۸۵	۸۰۴	۵۱۸۸	۲۱۳۳۲۳	۶۳۲۵۸۱
۵	ملت	۵۱	۶۱۱۶۵۶	۴۳۴۴	۶۷۵۹	۹۹۳۶۱۱	۲۶۹۱	۲۳۳۲	۳۱۱۶۹۳	۰
۶	رفاه	۶۱	۱۹۱۱۰۹	۱۰۶۲	۱۹۴۵	۳۴۹۶۱۳	۸۳۹	۲۹۰۶	۶۱۶۲۳	۰
۷	صادرات	۵۵	۶۹۳۹۵۴	۴۷۱۶	۹۳۷۶	۱۰۵۵۴۶۷	۲۴۵۷	۶۲۷۰	۱۹۳۵۹۴	۰
۸	صنعت و معدن	۸۵	۹۹۲۵۵	۷۳	۹۶۵	۱۰۳۶۲۶	۳۲	۵۲۵	۱۸۲۴۱/۴	۰
۹	مسکن	۴۹	۱۷۳۶۲۴	۲۷۵	۲۴۰۵	۳۹۳۸۱	۱۹۵	۶۵۰	۰	۳۰۶۱۵
-	جمع	۶۳	۴۶۴۸۲۹۹	۲۵۵۴۰	۴۶۵۵۶	۷۷۵۰۰۳۶	۱۳۵۶۶	۳۵۴۱۶	۱۶۴۱۵۴۶	۷۰۴۷۹۹

۷- بیمه

یکی از ابزارهای بازار مالی در اقتصاد، خدمات بیمه‌ای است که در صورت فعال شدن و ایفای نقش واسطه‌ای در بازار می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی منجر شود. در تقسیم‌بندی ISIC و حسابهای منطقه‌ای بیمه در قالب فعالیت واسطه‌گریهای مالی آورده می‌شود.

در سال ۱۳۸۶ چهار شرکت بیمه دولتی آسیا، البرز، ایران و دانا و چند شرکت بیمه خصوصی از جمله شرکت‌های بیمه رازی، دی، کارآفرین و سینا و پارس‌سیان و ... در استان اردبیل فعال بوده‌اند. چهار شرکت بیمه دولتی یاد شده در مجموع با مبلغ ۳۳۰۹۰۷ میلیون ریال حق بیمه دریافتی بالغ بر ۱۸۰۲۲۵ میلیون ریال خسارت در قالب ۱۹۷۷۳ مورد حوادث بیمه شده خسارت پرداخت نموده‌اند. بعبارت دیگر ۵۴/۴۶ درصد حق بیمه‌های دریافت شده برای پرداخت خسارت هزینه گردیده است. لازم به توضیح است که ۱۹۷۷۳ مورد حادثه اتفاق افتاده منجر به خسارت از بین ۲۸۳۸۸۷ مورد بیمه شده بوده است یعنی در ۶/۹۶ درصد بیمه‌شدگان مورد حادثه خسارتی واقع شده‌اند.

جدول شماره (۷-۱) عملکرد شرکت‌های بیمه استان بر حسب نوع بیمه در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

(مبلغ: میلیون ریال)

شرح عملیات	بیمه‌نامه صادر شده		حق بیمه عاید شده		تعداد خسارت واقع شده		مبلغ خسارات واقع شده	
	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶
جمع	۲۴۹۲۹۴	۲۸۳۸۸۷	۲۱۶۳۴۵	۳۳۰۹۰۷	۲۰۳۱۰	۱۹۷۷۳	۱۵۲۳۴۷	۱۸۰۲۲۵
آتش سوزی	۸۰۲۰۴	۵۹۲۴۲	۱۱۳۳۰	۱۹۸۳۴	۲۰۴	۲۱۳	۵۸۴۳	۲۱۹۵
اتومبیل (بدنه)	۷۵۶۸	۸۷۲۲	۱۴۶۵۶	۱۹۷۴۵	۱۶۷۸	۱۶۲۸	۸۸۳۲	۸۹۴۰
باربری	۲۱۶	۲۵۳	۳۸۷	۸۹۵	-	-	-	-
حوادث	۱۶۷۴۵	۸۵۷۱۴	۴۵۷۲	۶۳۳۲۶	۱۷۷۸	۲۰۶۴	۲۵۴۳	۲۷۹۰
درمانی	۴۲۴	۴۰۹	۲۲۶۰۱	۲۵۴۱۴	۵۹۹۷	۵۳۱۶	۱۳۰۳۵	۱۳۳۷۴
زندگی (عمر)	۲۸۶۴	۴۴۸۳	۷۴۰۵	۸۴۸۷	۳۶۷	۱۱۶	۷۲۶۱	۴۵۵۴
شخص ثالث و مازاد	۱۲۵۰۷۳	۱۰۲۲۳۵	۱۴۲۳۵۲	۱۷۹۲۴۸	۱۰۱۳۲	۱۰۱۸۰	۱۱۱۲۵۳	۱۴۰۷۱۲
مهندسی	۵۱	۲۵۴	۳۳۲۹	۲۲۴۲	۷	۳۱	۱۳۸	۱۰۱۵
سایر	۱۶۱۴۹	۲۲۵۷۵	۹۷۱۳	۱۱۷۱۶	۱۴۷	۲۲۶	۳۴۴۲	۶۶۴۵

مأخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۸- شاخص قیمت

معیار سنجش تغییرات قیمت کالاها در بازارهای عمده فروشی نسبت به سال پایه، شاخص بهای عمده فروشی کالاها نامیده می‌شود. این شاخص برای اندازه‌گیری سطح عمومی قیمت‌ها محاسبه می‌شود و نموداری از تغییر قیمت‌ها در سطح تولید کننده و عرضه کننده دست اول می‌باشد.

معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معینی از کالاها و خدمات مصرفی خانوار نسبت به سال پایه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) نامیده می‌شود. این شاخص معیاری برای اندازه‌گیری تغییر رفاه خانوارها در طول زمان دارای کاربردهای فراوانی در حوزه سیاستگذاری کلان اقتصادی و تبدیل متغیرهای حسابهای ملی از اقلام جاری به ثابت می‌باشد. در اغلب موارد نرخ کلی تورم در اقتصاد کشور نیز با این شاخص محاسبه می‌شود. این معیار با وجود کاربردهای گسترده، دارای اشکالات عدیده در حوزه نظری و کاربردی است یکی از اشکالات (CPI) این است که بازگو کننده تغییرات هزینه زندگی خانوارهای مختلف نیست و این در حالیست که اثرات تورمی برای خانوارهای مختلف متفاوت است و همچنین به دلیل اینکه در برگیرنده تمامی کالاها و خدمات مصرفی ممکن نیست و تنها بخشی از کالاها و خدمات را در بر می‌گیرد به خوبی نمی‌تواند آثار افزایش نقدینگی را بر روی قیمت کالاها و خدمات نشان دهد. با در نظر گرفتن معیار تغییرات شاخص قیمت برای محاسبه تورم گسست رشد نقدینگی و تورم زیاد است.

بر اساس آخرین اصلاحات در سال ۱۳۸۶ برای شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران سال ۱۳۸۳ به عنوان سال پایه در نظر گرفته شده و شاخصهای مربوط به سال گذشته مورد تجدید نظر قرار گرفته است (کلیه نقاطی که در سال پایه (۱۳۸۳) جمعیتی معادل ۵۰۰۰ نفر و بیشتر داشته اند شهر محسوب شده اند).

بر اساس آخرین تجدید نظر در سال ۱۳۸۴ برای شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی ایران، سال ۱۳۸۱ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است. جدول (۸-۱)

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط شهری استان و کشور را بر حسب گروههای اصلی و اختصاصی در سال ۱۳۸۶ و جدول (۸-۲) همین شاخص را بر حسب گروههای اصلی برای نقاط روستایی استان و کشور در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ نشان می دهد. همانگونه که ملاحظه می گردد در سال ۱۳۸۶ در مناطق شهری کشور تحصیل و بهداشت و درمان بالاترین مقدار شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را دارد. در مناطق شهری استان شاخص بهای گروه خوراکی ها و آشامیدنی ها بالاتر از شاخص بهای سایر گروههای کالاها و خدمات مصرفی بوده است.

در سال مذکور در مناطق روستایی کشور گروه کالاها و خدمات متفرقه دارای بالاترین شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی بوده است و بعد از آن هتل و رستوران جای گرفته است در حالیکه در مناطق روستایی استان اردبیل بعد از کالاها و خدمات متفرقه گروه «بهداشت و درمان» بالاترین شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را بخود اختصاص داده است و «هتل و رستوران» پس از آن قرار گرفته است. همچنین شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری استان بالاتر از مناطق شهری کشور ولی در مناطق روستایی استان پایین تر از مناطق روستایی کشور بوده است.

درصد تغییرات شاخص بهای خرده فروشی کالاها و خدمات در دو سال آخر مورد بررسی نشانگر تورم می باشد و این نشان می دهد که قیمت هر گروه از کالاها و خدمات چند درصد تورم داشته است.

با توجه به اینکه درصد تغییرات شاخص بهای خرده فروشی کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور و استان نسبت به سال قبل مثبت است. این امر حاکی از وجود تورم بر روی کالاها و خدمات مصرفی می باشد.

جدول شماره (۸-۱) شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در مناطق شهری استان و کشور بر اساس گروههای اصلی در سال ۱۳۸۶

(۱۳۸۳=۱۰۰)

سال ۱۳۸۶		شرح	
کل کشور	استان اردبیل		
۱۴۶/۲	۱۴۷/۸	شاخص کل	گروههای اصلی
۱۵۲/۸	۱۵۵/۸	خوراکی ها و آشامیدنی ها	
۱۴۰/۷	۱۴۲/۳	دخانیات	
۱۳۴/۸	۱۴۰/۷	پوشاک و کفش	
۱۵۳/۴	۱۵۲/۷	مسکن ، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	
۱۴۴/۶	۱۴۵/۲	اثاث ، لوازم و خدمات مورد استفاده	
۱۵۴/۱	۱۵۱/۵	بهداشت و درمان	
۱۳۶/۷	۱۳۲/۸	حمل و نقل	
۹۷/۱	۹۷/۹	ارتباطات	
۱۲۱/۲	۱۱۲/۷	تفریح و امور فرهنگی	
۱۶۳/۵	۱۵۲/۴	تحصیل	
۱۴۵/۶	۱۴۷/۱	رستوران و هتل	
۱۴۸/۷	۱۵۱/۵	کالا و خدمات متفرقه	
۱۴۰	۱۴۵	کالا	
۱۵۴/۵	۱۵۳/۴	خدمات	
۱۵۳/۴	۱۵۲/۷	تلفن ، آب ، برق ، گاز و سایر	

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۶

جدول شماره (۸-۲) شاخص سالانه بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی استان و کشور بر

حسب گروههای اصلی در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(۱۳۸۱=۱۰۰)

سال ۱۳۸۶		سال ۱۳۸۵		شرح
کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	
۱۹۱/۹	۱۸۰/۵	۱۶۳/۹	۱۵۳/۲	شاخص کل
۱۹۸/۷	۱۸۹/۱	۱۶۲/۱	۱۵۵/۱	خوراکی ها ، آشامیدنی ها و دخانیات
۱۷۴/۵	۱۵۳/۶	۱۵۷/۲	۱۳۸/۷	پوشاک و کفش
۲۰۹	۱۸۹/۸	۱۸۵/۰	۱۷۰/۲	مسکن ، آب ، برق ، گاز و سایر سوختها
۱۷۲	۱۶۶/۷	۱۵۳/۴	۱۴۶/۵	مبلمان ، لوازم خانگی و تعمیر و نگهداری آنها
۲۱۰/۲	۲۱۰/۹	۱۸۳/۶	۱۸۰/۵	بهداشت و درمان
۱۸۱/۹	۱۷۴/۵	۱۵۵/۱	۱۳۸/۸	حمل و نقل
۱۰۷/۹	۱۰۴/۴	۱۰۷/۸	۱۰۴/۴	ارتباطات
۱۲۷/۸	۱۲۴/۶	۱۲۱/۶	۱۲۰/۲	تفریح و فرهنگ
۱۲۳/۷	۱۶۹/۴	۱۲۳/۶	۱۶۹/۴	آموزش
۲۱۲/۳	۱۹۱/۸	۱۷۷/۵	۱۶۴/۹	هتل و رستوران
۲۱۹/۵	۲۱۳/۵	۱۸۴/۱	۱۷۷/۳	کالاها و خدمات متفرقه

ماخذ : سالنامه آماری کشور - ۱۳۸۶

۹- بودجه خانوارهای استان

اطلاعات مربوط به بودجه خانوارهای استان شامل متوسط هزینه و درآمد خالص خانوارهای شهری و روستایی در استان از نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی استخراج شده است و در سالنامه آماری استان قابل دسترسی می‌باشد. بررسی آمار مربوط به هزینه و درآمد خانوار و شاخصهای مربوط به آن از قبیل ضریب جینی، نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا و ... می‌تواند نمایی از عملکرد اقتصاد کشور در زمینه توزیع عادلانه تر درآمد باشد.

۹-۱- هزینه خانوارها

طبق تعریف، هزینه ارزش پولی کالای تهیه شده یا خدمت انجام شده توسط خانوار به منظور مصرف اعضا و یا هدیه به دیگران نامیده می‌شود. تهیه شامل خرید، تولید خانگی، در برابر خدمت، از محل کسب، پایا و یا مجانی است که به صورت پولی برآورد و جزو هزینه منظور می‌شود.

کل هزینه خالص خانوار شامل دو قسمت هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های خالص غیر خوراکی می‌باشد. هزینه های خالص خوراکی و دخانی شامل هزینه های مربوط به گروه کالاهای «آرد، رشته، نان و فرآورده های آن»، «گوشت خام، شیر و فرآورده های آن و تخم پرندگان»، «روغنها و چربیها»، «میوه ها و سبزیها»، «خشکبار و حبوبات»، «قند و شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو»، «ادویه، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی»، و «نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات» می‌باشد.

هزینه های خالص غیر خوراکی نیز شامل هزینه های صرف شده روی گروه کالاهای «پوشاک و کفش»، «مسکن، لوازم و اثاثه و ملزومات و خدمات خانوار»، «بهداشت و درمان»، «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی»، «حمل و نقل و ارتباطات» و «کالاها و خدمات متفرقه خانوار» می‌باشد.

۹-۱-۱- متوسط کل هزینه های خالص سالانه خانوارها در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

بر اساس اطلاعات جدول (۹-۱) متوسط کل هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۸۵ (شامل هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های خالص غیر خوراکی) معادل ۶۷۲۸۶۰۲ ریال بوده که با ۲۰/۸۱ درصد رشد به ۸۱۲۸۹۱۳۹ ریال در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است.

متوسط کل هزینه‌های خالص یک خانوار روستایی کشور نیز با ۱۷/۵۰ درصد رشد از ۴۱۵۶۹۹۲۵ ریال در سال ۱۳۸۵ به ۴۸۸۴۶۰۴۵ ریال در سال ۱۳۸۶ رسیده است. همچنین در سال ۱۳۸۶ معادل ۲۲/۳۹ درصد هزینه‌های خالص خانوارهای شهری کشور را هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۷۷/۶۱ درصد را هزینه‌های غیر خوراکی تشکیل داده است. این نسبت برای مناطق روستایی کشور شامل ۳۷/۲۷ درصد هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۶۲/۷۳ درصد هزینه‌های غیر خوراکی بوده است.

همچنین کل هزینه‌های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۶۴۶۳۰۴۹۰ ریال و در مناطق روستایی استان معادل ۵۳۶۲۹۳۲۵ ریال بوده است که میزان این شاخص در سال ۱۳۸۶ با ۱۸/۰۷ درصد رشد در مناطق شهری استان به ۷۶۳۰۹۲۹۱ ریال و با ۲۱/۰۹ درصد رشد در مناطق روستایی استان به ۶۴۹۴۱۱۷۰ ریال رسیده است.

در سال ۱۳۸۶ معادل ۲۹/۷۸ درصد هزینه خالص خانوارهای شهری استان را هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۷۰/۲۲ درصد آن را هزینه‌های غیر خوراکی تشکیل داده است.

در سال مذکور این نسبت برای مناطق روستایی استان شامل ۴۱/۰۶ درصد هزینه‌های خوراکی و دخانی و ۵۸/۹۴ درصد هزینه‌های غیر خوراکی بوده است.

بدین ترتیب ملاحظه می‌گردد که سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی در هزینه خالص خانوارهای استان در مناطق شهری بالاتر از سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور و در مناطق روستایی استان بالاتر از مناطق روستایی کشور می‌باشد. در سال ۱۳۸۶ مقایسه کل هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی کشور و استان نشان دهنده بالا بودن میزان هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی استان از متوسط هزینه‌های خالص خانوارهای روستایی کشور می‌باشد. اما در سال مذکور متوسط کل هزینه‌های خالص خانوارهای شهری کشور بالاتر از متوسط کل هزینه‌های خالص خانوارهای شهری استان بوده است.

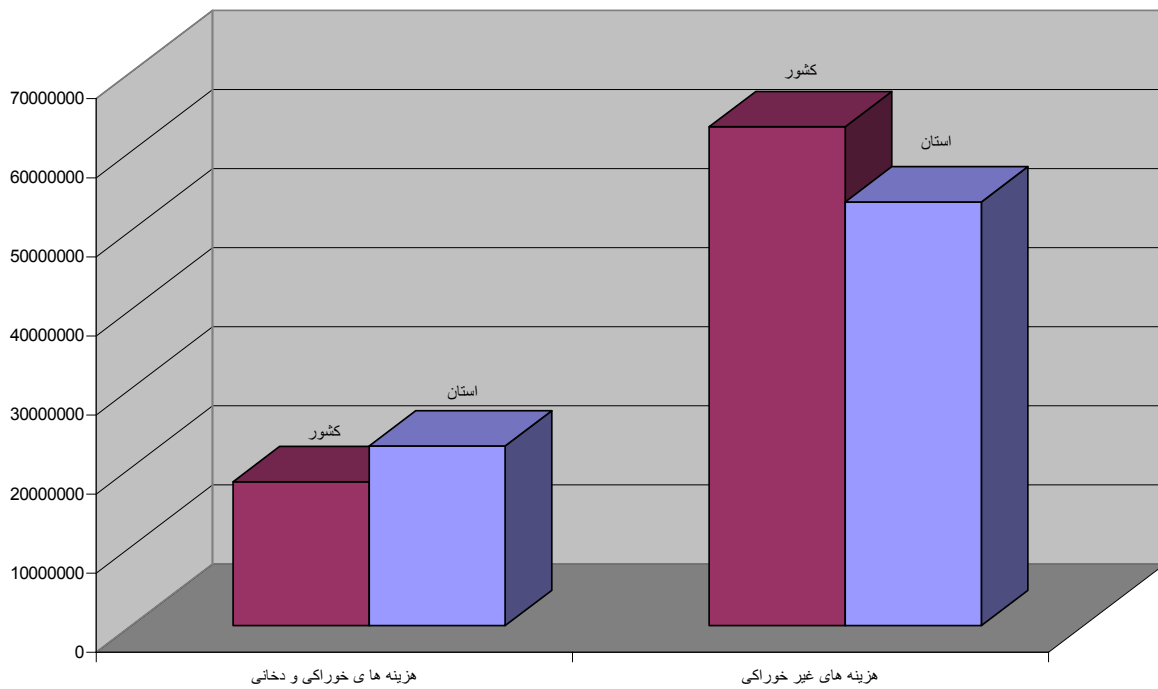
جدول شماره (۹-۱) متوسط هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری و روستایی کشور و استان
در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

(مبالغ : ریال)

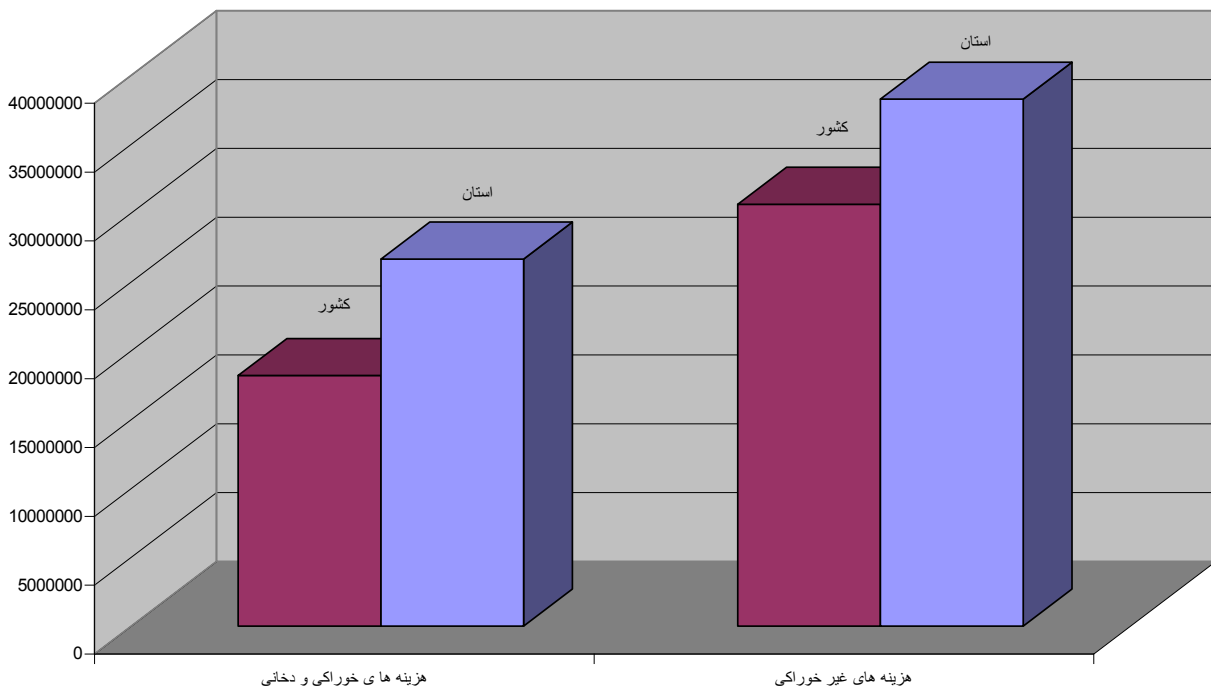
۱۳۸۶		۱۳۸۵		شرح
استان	کشور	استان	کشور	
شهری				
۷۶۳۰۹۲۹۱	۸۱۲۸۹۱۳۹	۶۴۶۳۰۴۹۰	۶۷۲۸۶۰۲۱	متوسط کل هزینه ها
۵۳۵۸۸۱۵۹	۶۳۰۸۶۸۹۵	۴۵۴۷۸۳۷۷	۵۲۰۹۷۶۱۴	هزینه های غیر خوراکی
۲۲۷۲۱۱۳۲	۱۸۲۰۲۲۴۴	۱۹۱۵۲۱۱۳	۱۵۱۸۸۴۰۷	هزینه های خوراکی و دخانی
روستایی				
۶۴۹۴۱۱۷۰	۴۸۸۴۶۰۴۵	۵۳۶۲۹۳۲۵	۴۱۵۶۹۹۲۵	متوسط کل هزینه ها
۳۸۲۹۰۰۷	۳۰۶۴۳۳۱۲	۳۰۸۴۶۰۰۵	۲۶۰۵۷۲۵۳	هزینه های غیر خوراکی
۲۶۶۶۲۱۶۳	۱۸۲۰۲۷۳۳	۲۲۷۸۳۳۲۰	۱۵۵۱۲۶۷۲	هزینه های خوراکی و دخانی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان اردبیل - ۱۳۸۶

نمودار شماره (10) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراکی و دخانی و هزینه های غیر خوراکی در مناطق شهری استان و کشور در سال 1386

نمودار شماره (11) مقایسه میزان کل هزینه های خوراکی و دخانی و هزینه های غیر خوراکی در مناطق روستایی استان و کشور در سال 1386

۹-۱-۲- متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

مقایسه هزینه های خالص خوراکی و دخانی خانوارهای شهری و روستایی استان و کشور نشان می دهد که در سال ۱۳۸۶ متوسط هزینه های خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارهای شهری استان بالاتر از متوسط هزینه خالص سالانه خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور می باشد.

متوسط هزینه های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی استان نیز بالاتر از خانوار های روستایی کشور است . در سال مذکور خانوارهای شهری کشور و استان به ترتیب با اختصاص ۲۴/۵۹ درصد و ۲۷/۰۲ درصد از هزینه های خالص خوراکی و دخانی خود به گروه کالاهای گوشت شامل گوشت دام ، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی بیشترین هزینه خوراکی و دخانی خود را صرف این گروه از کالاها نموده اند .

همچنین در مناطق شهری کشور گروه کالاهای «ادویه ها ، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی» با ۳/۰۵ درصد و در مناطق شهری استان نیز این گروه از کالاها با ۱/۷۹ درصد کمترین سهم را در هزینه خالص خوراکی و دخانی خانوارها دارا بوده اند. خانوارهای روستایی کشور و استان نیز در سال ۱۳۸۶ به ترتیب معادل ۲۴/۰۷ درصد و ۲۴/۶۹ درصد هزینه های خوراکی و دخانی خود را صرف خرید کالاهای گروه گوشت نموده اند و به این ترتیب بیشترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی صرف این گروه از کالاها شده است . کمترین سهم هزینه های خوراکی و دخانی خانوارهای روستایی کشور و استان به ترتیب با ۳/۱۳ درصد و ۱/۶۸ درصد به گروه کالاهای «ادویه ها ، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی» اختصاص یافته است .

جدول شماره (۹-۲) متوسط هزینه های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(مبالغ به: ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
۱۸۲۰۲۲۴۴	۱۵۱۸۸۴۰۷	۲۲۷۲۱۱۳۲	۱۹۱۵۲۱۱۳	جمع
۲۶۶۶۶۰۶	۲۳۶۵۴۸۰	۴۱۱۸۳۸۳	۳۲۷۷۳۰۶	آرد، رشته، نان، و فرآوردهای آن آرد، رشته و ماکارونی غلات انواع نان بیسکویت، کیک و ویفر
۲۳۰۶۷۳	۱۹۶۴۰۰	۲۸۴۰۰۸	۲۱۶۲۵۰	
۱۹۱۳۵۴۳	۱۴۹۹۴۰۶	۲۳۲۸۱۲۴	۱۹۱۰۹۷۷	
۶۹۰۶۱۱	۵۶۱۸۷۹	۱۲۰۹۹۰۷	۹۳۳۵۰۲	
۱۳۱۷۸۰	۱۰۷۷۹۴	۲۹۶۳۴۴	۲۱۶۵۷۷	
۴۴۷۷۵۹۸	۳۸۲۲۹۷۵	۶۱۳۷۴۸۴	۴۹۴۶۵۵۴	گوشت
۲۴۴۵۸۲۶	۲۱۲۵۹۸۷	۳۴۵۸۰۶۱	۳۰۳۰۳۳۸	گوشت دام
۱۴۴۱۱۶۱	۱۱۸۷۶۰۷	۱۷۹۸۷۱۲	۱۲۶۲۳۴۶	گوشت پرندگان
۵۹۰۶۱۰	۵۰۹۳۸۱	۸۸۰۷۱۱	۶۵۳۸۶۹	گوشت حیوانات دریایی
۲۰۰۱۲۵۶	۱۷۲۱۲۸۷	۲۳۳۲۷۲۷	۱۹۰۹۳۰۲	شیر و فرآوردهای آن و تخم پرندگان انواع شیر فرآوردهای شیر انواع تخم پرندگان
۵۱۰۹۳۰	۴۶۸۶۴۲	۵۸۹۳۷۱	۵۲۴۵۸۷	
۱۱۲۶۷۲۹	۹۷۷۴۱۲	۱۳۱۵۳۱۴	۱۰۵۰۳۶۱	
۳۶۳۵۹۶	۲۷۵۲۳۲	۴۲۸۰۴۱	۳۳۴۳۵۴	
۶۸۹۱۱۶	۴۸۹۲۷۷	۶۱۹۲۷۰	۴۰۹۴۷۴	روغنها و چربیها روغنها و چربیهای حیوانی روغنهای نباتی
۵۳۳۲۵	۲۹۴۱۳	۲۶۶۷	۲۸۸۰	
۶۳۵۷۹۱	۴۵۹۸۶۴	۶۱۶۶۰۳	۴۰۶۵۹۴	
۳۵۰۳۸۲۵	۲۹۵۰۴۴۴	۴۰۲۴۶۱۸	۳۳۰۷۳۸۸	میوه ها و سبزیها انواع میوه انواع سبزی میوه های و سبزیهای آماده (برای مصرف در منزل)
۱۷۶۲۸۱۲	۱۴۷۱۳۴۶	۲۰۰۵۰۷۳	۱۶۸۸۴۹۵	
۱۷۰۹۶۳۹	۱۴۵۵۲۹۲	۱۹۳۲۳۳۹	۱۵۱۹۱۲۸	
۳۱۳۷۴	۲۳۸۰۶	۸۷۲۰۶	۹۹۷۶۶	
۹۸۶۵۸۶	۸۱۹۸۳۵	۱۲۶۹۶۶۳	۱۱۶۳۸۵۲	خشکبار و حبوبات خشکبار حبوبات
۶۰۱۶۲۸	۵۱۰۸۱۱	۸۳۳۷۵۹	۷۹۶۹۴۹	
۳۸۴۹۵۸	۳۰۹۰۲۴	۴۳۵۹۰۴	۳۶۶۹۰۴	
۱۲۱۵۴۲۵	۱۰۵۷۸۴۸	۱۶۹۲۹۲۶	۱۳۹۴۷۹۴	قند، شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو قند و شکر انواع شیرینیها، مرباها و عسل چای، قهوه و کاکائو
۲۹۱۳۸۷	۲۷۸۱۶۴	۳۹۹۴۷۰	۳۵۹۰۲۹	
۵۷۸۷۷۲	۴۶۲۸۵۱	۸۷۴۳۴۲	۶۷۲۴۲۱	
۳۴۵۲۶۷	۳۱۶۸۳۳	۴۱۹۱۱۳	۳۶۳۳۴۳	
۵۵۶۵۲۲	۴۵۱۴۴۸	۴۰۸۲۵۹	۳۳۸۹۷۷	ادویه ها، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی انواع ادویه چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۷۳۵۶۰	۱۳۹۳۱۲	۱۰۵۹۲۶	۹۷۱۱۶	
۳۸۲۹۶۲	۳۱۲۱۳۶	۳۰۲۳۳۳	۲۴۱۸۶۱	
۱۸۰۵۳۱۰	۱۵۰۹۸۱۵	۲۱۱۷۸۰۲	۲۴۰۴۴۶۶	نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات انواع نوشابه غذاهای آماده و تنقلات دخانیات
۳۸۵۴۴۲	۲۸۶۶۱۹	۴۶۳۴۹۷	۳۸۴۵۴۴	
۱۰۰۸۴۷۳	۸۶۲۴۰۵	۱۱۲۷۶۰۲	۱۵۰۰۱۱۹	
۴۱۱۳۹۶	۳۶۰۷۹۱	۵۲۶۷۰۳	۵۱۹۸۰۴	

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

جدول شماره (۹-۳) متوسط هزینه های خالص خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(مبالغ به: ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
۱۸۲۰۲۷۳۳	۱۵۵۱۲۶۷۲	۲۶۶۶۲۱۶۳	۲۲۷۸۳۳۲۰	جمع
۳۷۷۹۹۲۱	۳۱۲۲۶۲۳	۵۴۳۲۴۰۷	۴۷۸۵۹۹۰	آرد، رشته، نان، و فرآوردهای آن آرد، رشته و ماکارونی غلات انواع نان بیسکویت، کیک و ویفر
۶۳۶۲۶۱	۵۱۴۷۵۱	۶۶۰۶۶۸	۷۱۶۷۷۰	
۲۲۴۴۹۱۵	۱۸۷۳۶۶۷	۳۰۲۹۱۷۴	۲۶۴۶۰۳۱	
۷۸۳۰۵۷	۶۴۱۵۱۲	۱۴۲۳۱۹۲	۱۲۰۶۱۴۸	
۱۱۵۶۸۸	۹۲۶۹۳	۳۱۹۳۷۴	۲۱۷۰۴۰	
۴۳۸۱۷۹۰	۳۸۹۲۰۹۲	۶۵۸۳۸۵۷	۶۱۵۷۲۵۳	گوشت
۲۴۰۵۰۸۳	۲۱۲۵۱۷۶	۴۱۷۹۰۶۹	۴۰۴۱۲۲۴	گوشت دام
۱۵۳۲۲۱۷	۱۳۲۱۵۶۴	۱۷۸۹۴۶۱	۱۶۷۵۳۷۶	گوشت پرندگان
۴۴۴۴۹۰	۴۴۵۳۵۲	۶۱۵۳۲۷	۴۴۰۶۵۳	گوشت حیوانات دریایی
۱۹۱۱۲۰۷	۱۶۰۳۷۱۰	۲۹۸۰۲۷۰	۲۴۷۳۸۵۶	شیر و فرآوردهای آن و تخم پرندگان
۷۴۳۸۶۳۰	۶۵۳۵۰۰	۱۷۴۶۷۲۳	۱۳۲۵۳۵۵	انواع شیر
۷۲۵۷۸	۶۲۹۹۲۰	۶۶۴۲۴۳	۷۳۷۱۲۸	فرآوردهای شیر
۴۴۱۵۵۷	۳۲۰۲۸۹	۵۷۱۱۰۵	۴۱۱۳۷۳	انواع تخم پرندگان
۸۵۹۱۹۹	۶۳۳۹۴۵	۹۴۲۰۶۹	۶۶۶۲۲۶	روغنها و چربیها
۴۰۲۸۵	۴۳۹۰۶	۱۰۴۸۳	۱۵۷۲۰	روغنها و چربیهای حیوانی
۸۱۸۹۱۴	۵۹۰۰۳۹	۹۳۱۵۸۶	۶۵۰۵۰۶	روغنهای نباتی
۳۰۷۹۲۲۲	۲۵۷۹۴۱۸	۴۳۶۳۳۹۷	۳۱۹۰۶۹۲	میوه ها و سبزیها
۱۳۰۶۱۷۲	۱۱۰۹۱۱۲	۱۹۶۱۶۳۴	۱۳۸۸۲۴۴	انواع میوه
۱۷۳۹۲۹۷	۱۴۳۹۵۶۱	۲۲۹۵۲۱۱	۱۶۹۶۶۶۱	انواع سبزی
۳۳۷۵۳	۳۰۷۴۵	۱۰۶۵۵۲	۱۰۵۷۸۷	میوه های و سبزیهای آماده (برای مصرف در منزل)
۹۵۷۹۰۱	۷۹۵۵۷۰	۱۵۶۰۳۵۰	۱۲۰۸۵۰۳	خشکبار و حبوبات
۴۶۰۷۵۳	۴۱۰۳۱۱	۸۱۸۳۸۳	۷۰۶۵۶۲	خشکبار
۴۹۷۱۴۸	۳۸۵۲۵۹	۷۴۱۹۶۷	۵۰۱۹۴۱	حبوبات
۱۳۷۳۲۲۶	۱۲۳۸۲۸۰	۱۹۹۶۲۴۰	۱۷۳۰۲۵۱	قند، شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو
۴۴۲۱۸۰	۴۱۸۷۸۳	۶۶۹۰۶۶	۶۳۳۰۱۷	قند و شکر
۴۹۲۸۱۴	۴۲۲۸۵۵	۷۷۲۴۹۰	۵۹۹۸۱۰	انواع شیرینیها، مرباها و عسل
۴۳۸۲۳۱	۳۹۶۶۴۳	۵۵۴۶۸۴	۴۹۷۴۲۴	چای، قهوه و کاکائو
۵۶۹۱۷۵	۴۷۰۳۶۳	۴۵۰۱۵۰	۴۶۹۱۶۶	ادویه ها، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۸۵۲۴۹	۱۴۷۹۷۵	۱۳۲۵۹۲	۱۴۴۷۸۸	انواع ادویه
۳۷۹۹۲۶	۳۲۲۳۸۹	۳۱۷۵۵۹	۳۲۴۳۷۷	چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی
۱۲۹۱۰۹۳	۱۱۷۶۶۷۳	۲۳۵۱۶۲۲	۲۱۰۱۳۸۴	نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات
۳۰۲۱۸۷	۲۵۵۱۲۴	۴۸۶۶۶۸	۳۷۶۵۶۶	انواع نوشابه
۵۲۸۹۰۶	۵۱۳۵۸۱	۱۲۵۹۳۳۸	۱۱۸۳۱۵۷	غذاهای آماده و تنقلات
۴۶۰۰۰۰	۴۰۷۹۶۸	۶۰۵۶۱۷	۵۴۱۶۶۱	دخانیات

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

۹-۱-۳- متوسط هزینه های خالص سالانه غیر خوراکی خانوارها و ترکیب آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور

مقایسه هزینه های غیر خوراکی خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان نشان دهنده آن است که متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای شهری کشور بالاتر از متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای شهری استان می باشد. بر خلاف خانوارهای شهری متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارهای روستایی استان بالاتر از میزان این نوع هزینه ها در خانوارهای روستایی کشور می باشد. بررسی سهم کالاها در هزینه های غیر خوراکی خانوارهای شهری کشور در سال ۱۳۸۶ نشان دهنده آن است که هزینه های مربوط به مسکن شامل « اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی، آب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی» با ۳۹/۹۷ درصد بیشترین سهم هزینه های خالص غیر خوراکی خانوار شهری کشور را به خود اختصاص داده است.

خانوارهای شهری استان نیز با اختصاص ۲۶/۷۲ درصد هزینه های غیر خوراکی خود به گروه کالاهای مسکن، بیشترین سهم هزینه های غیر خوراکی خود را روی این گروه از کالاها صرف نموده اند. گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» نیز با ۴/۳۷ درصد در مناطق شهری کشور و ۵/۲۳ درصد در مناطق شهری استان کمترین سهم را در هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارها دارد. در سال مذکور خانوارهای روستایی کشور بیشترین سهم هزینه های غیر خوراکی خود را با ۲۴/۸۴ درصد صرف گروه کالاهای «مسکن» نموده اند اما در خانوارهای روستایی استان گروه کالاهای «کالاها و خدمات متفرقه خانوار» با ۲۰/۹۳ درصد بیشترین سهم از هزینه های غیر خوراکی را داشته است. در همان سال گروه کالاهای «تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی» با ۳/۶۳ درصد در مناطق روستایی کشور و ۳/۶۳ درصد در مناطق روستایی استان کمترین سهم را در هزینه های خالص غیر خوراکی خانوارها به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۹-۸) متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل و کل کشور در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(مبالغ به : ریال)

کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
۶۳۰۸۶۸۹۵	۵۲۰۹۷۶۱۴	۵۳۵۸۸۱۵۹	۴۵۴۷۸۳۷۷	جمع
۴۴۸۵۶۳۴	۳۹۲۹۰۲۹	۵۴۸۳۴۳۰	۵۲۸۵۰۰۳	پوشاک و کفش پوشاک و تعمیرات آن انواع کفش و تعمیرات آن
۳۵۶۶۵۸۴	۳۱۱۵۹۰۲	۴۳۴۸۲۷۱	۴۳۶۸۸۹۳	
۹۱۹۰۵۰	۸۱۳۱۲۸	۱۱۳۵۱۵۹	۹۱۶۱۱۰	
۲۵۲۱۶۶۶۲	۱۹۸۴۱۳۰۰	۱۴۳۱۸۷۴۳	۱۱۳۷۵۴۳۲	مسکن اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی
۲۳۳۰۸۴۳۱	۱۸۲۳۲۵۴۹	۱۲۹۶۷۹۴۱	۱۰۴۱۳۴۲۴	
۱۹۰۸۲۳۱	۱۶۰۸۷۵۱	۱۳۵۰۸۰۲	۹۶۲۰۰۸	
۴۱۶۶۲۵۱	۳۷۹۵۵۵۶	۶۴۵۸۰۳۹	۵۴۱۶۴۹۷	لوازم ، اثاثه ملزومات و خدمات خانوار مبلمان، اثاثه ثابت، فرش و کفپوش و تعمیرات آن لوازم و اثاثه منزل وسایل حرارتی، پخت و پز، یخچال و سایر وسایل عمده ظروف و لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات آنها کالاها و لوازم مصرفی بی دوام و کم دوام منزل خدمات خانگی
۱۱۵۲۸۴۹	۱۰۶۲۱۶۸	۲۱۶۶۹۳۰	۱۳۷۳۴۸۱	
۴۱۴۹۹۳	۴۲۶۶۵۰	۷۲۱۲۴۴	۸۶۱۹۹۴	
۹۶۷۸۸۵	۸۷۵۲۲۰	۱۴۳۱۲۳۷	۱۲۷۵۵۳۲	
۵۳۴۸۸۲	۵۶۳۰۴۱	۹۳۲۰۱۳	۹۳۴۸۱۳	
۹۳۷۳۵۰	۸۰۴۹۰۰	۱۱۳۹۴۴۸	۸۵۵۸۸۶	
۱۵۸۲۹۱	۶۳۵۷۷	۶۷۱۶۷	۱۱۴۷۹۲	
۶۷۹۰۰۴۷	۵۳۴۴۹۹۹	۵۶۷۹۷۰۴	۴۲۶۷۱۲۱	بهداشت و درمان هزینه های بهداشتی و درمانی هزینه بیمه های اجتماعی و درمانی
۵۱۹۲۸۸۱	۳۹۷۶۲۹۳	۴۰۷۷۰۵۹	۳۰۱۳۲۸۴	
۱۵۹۷۱۶۶	۱۳۶۸۷۰۷	۱۶۰۲۶۴۵	۱۲۵۳۸۳۷	
۱۱۹۱۲۹۱۹	۱۰۳۱۱۵۲۵	۹۱۶۸۳۱۹	۷۶۴۷۳۲۴	حمل و نقل و ارتباطات حمل و نقل ارتباطات
۸۱۷۰۲۲۳	۷۵۰۲۱۷۴	۶۴۸۳۶۴۲	۵۵۷۸۵۳۶	
۳۷۴۲۶۹۵	۲۸۰۹۳۵۱	۲۶۸۴۶۷۷	۲۰۶۸۷۸۸	
۲۷۵۸۴۴۵	۲۴۴۰۸۶۸	۲۸۰۱۱۱۷	۲۵۷۳۴۹۷	تفریحات ، سرگرمیها و خدمات فرهنگی تفریحات و سرگرمیها تحصیل و آموزش
۷۰۳۷۸۱	۷۵۴۴۰۸	۹۹۰۸۸۰	۱۰۶۲۰۷۱	
۲۰۵۴۶۶۴	۱۶۸۶۴۶۰	۱۸۱۰۲۳۷	۱۵۱۱۴۲۶	
۷۷۵۶۹۳۷	۶۴۳۴۳۳۶	۹۶۷۸۸۰۷	۸۹۱۳۵۰۳	کالاها و خدمات متفرقه خانوار خدمات شخصی و وسایل آرایشی لوازم زینتی و شخصی هزینه های هتل، مسافر خانه و مسافرت های دستجمعی خدمات مالی و حقوقی هزینه های مذهبی هزینه های متفرقه
۹۳۵۷۵۳	۸۱۳۵۳۰	۱۰۰۱۳۷۶	۷۷۹۵۴۰	
۶۳۳۷۸۰	۴۷۷۴۲۸	۸۱۰۳۵۰	۱۰۹۴۰۴۴	
۷۰۶۴۴۲	۷۰۱۱۹۳	۲۳۸۶۵۹	۴۶۹۸۴۴	
۲۳۸۷۴۷	۱۴۲۳۹۸	۳۴۰۷۶۸	۹۹۲۴۵	
۵۱۳۴۴۶	۴۰۰۶۱۳	۵۴۸۲۹۳	۵۹۴۴۳۴	
۴۷۲۸۷۶۸	۳۸۹۹۱۷۴	۶۷۳۹۳۶۱	۵۸۷۶۳۹۵	

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

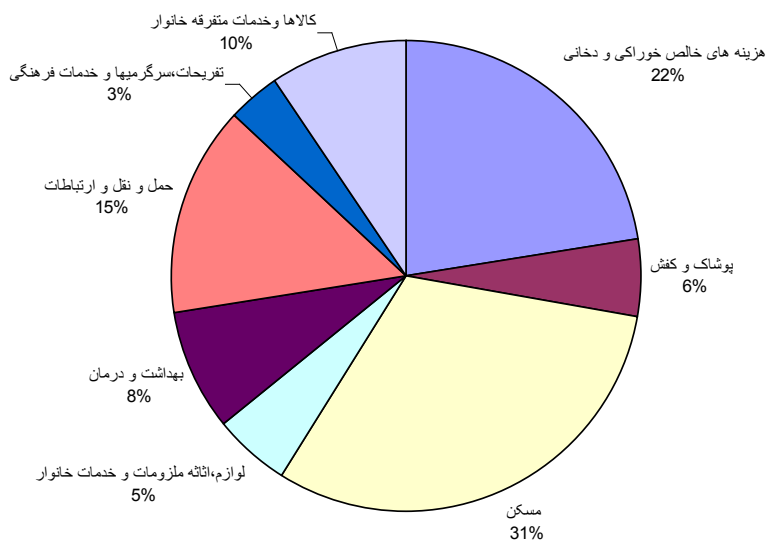
جدول شماره (۹-۵) متوسط هزینه های خالص غیر خوراکی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل و کل کشور
در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(مبالغ به : ریال)

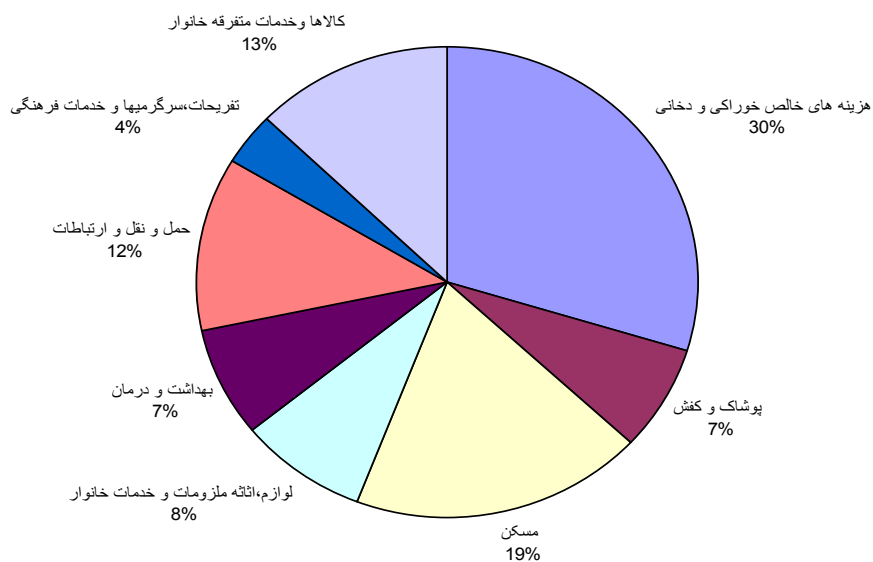
کل کشور		استان اردبیل		شرح
۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
۳۰۶۴۳۳۱۲	۲۶۰۵۷۲۵۳	۳۸۲۷۹۰۰۷	۳۰۸۴۶۰۰۵	جمع
۳۷۰۳۹۹۹	۳۳۲۶۱۵۴	۵۴۷۸۸۳۱	۵۳۰۲۳۷۰	پوشاک و کفش پوشاک و تعمیرات آن انواع کفش و تعمیرات آن
۲۸۸۴۶۸۰	۲۵۹۶۶۳۵	۴۴۷۳۲۶۳	۴۳۰۹۲۵۳	
۸۱۹۳۱۹	۷۲۹۵۲۰	۱۰۰۵۵۶۸	۹۹۳۱۱۷	
۷۶۱۰۹۱۵	۶۲۹۰۱۴۳	۵۹۸۷۵۲۴	۴۵۰۵۰۲۶	مسکن اجاره بها و سایر هزینه های منزل مسکونی آب و فاضلاب، سوخت و روشنایی منزل مسکونی
۵۸۱۴۷۳۱	۴۶۲۷۵۸۳	۴۴۰۵۶۰۹	۳۰۹۲۶۹۴	
۱۷۹۶۱۸۳	۱۶۶۲۵۶۰	۱۵۸۱۹۱۶	۱۴۱۲۳۳۳	
۳۶۰۰۰۲۴	۳۰۲۱۲۰۲	۶۴۲۰۸۸۶	۵۴۶۷۱۴۴	لوازم ، اثاثه ملزومات و خدمات خانوار مبلمان، اثاثه ثابت، فرش و کفپوش و تعمیرات آن لوازم و اثاثه منزل وسایل حرارتی، پخت و پز، یخچال و سایر وسایل عمده ظروف و لوازم آشپزخانه و سایر وسایل منزل و تعمیرات آنها کالاها و لوازم مصرفی بی دوام و کم دوام منزل خدمات خانگی
۷۱۷۰۶۸	۵۹۰۵۵۴	۱۲۸۳۹۹۵	۹۳۷۹۵۱	
۵۴۹۱۵۶	۴۵۱۶۷۲	۱۳۷۵۴۶۲	۱۴۰۲۸۱۴	
۷۶۱۲۴۹	۶۲۵۸۳۸	۱۴۷۲۸۳۷	۹۱۹۵۹۹	
۶۷۱۸۵۵	۵۸۶۶۵۵	۱۱۳۳۹۸۶	۱۱۸۹۵۶۸	
۸۷۱۱۵۳	۷۴۱۹۱۱	۱۰۹۳۲۲۶	۹۲۲۱۵۹	
۲۹۵۴۲	۲۴۵۷۲	۶۱۳۷۹	۹۵۰۵۲	
۳۸۴۹۶۵۹	۳۵۸۳۵۰۱	۴۳۲۴۶۰۱	۳۲۵۲۴۸۴	بهداشت و درمان هزینه های بهداشتی و درمانی هزینه بیمه های اجتماعی و درمانی
۳۰۳۳۸۰۳۰	۲۷۶۱۶۰۰	۳۲۶۴۶۷۴	۲۶۵۴۰۹۰	
۸۱۵۸۵۵	۸۲۱۹۰۱	۱۰۵۹۹۲۶	۵۹۸۳۹۴	
۶۳۴۰۳۹۲	۵۲۰۷۲۴۲	۶۶۶۴۴۰۶	۴۷۷۰۹۱۵	حمل و نقل و ارتباطات حمل و نقل ارتباطات
۴۴۸۶۷۷۳	۳۹۹۳۱۹۵	۵۵۶۰۱۲۵	۳۸۵۶۴۸۶	
۱۸۵۳۶۱۹	۱۲۱۴۰۴۷	۱۱۰۴۲۸۱	۹۱۴۴۲۹	
۱۰۶۱۵۴۱	۹۵۵۵۴۴	۱۳۸۹۵۷۰	۱۳۷۳۲۰۵	تفریحات ، سرگرمیها و خدمات فرهنگی تفریحات و سرگرمیها تحصیل و آموزش
۴۶۶۷۰۶	۴۷۲۳۳۹	۶۹۸۷۸۵	۹۳۷۳۶۲	
۵۹۴۸۳۵	۴۸۳۲۰۵	۶۹۰۷۸۵	۴۳۵۸۴۳	
۴۴۷۶۷۸۲	۳۶۷۳۴۶۷	۸۰۱۳۱۹۰	۶۱۷۴۸۶۲	کالاها و خدمات متفرقه خانوار خدمات شخصی و وسایل آرایشی لوازم زینتی و شخصی هزینه های هتل، مسافر خانه و مسافرت های دستجمعی خدمات مالی و حقوقی هزینه های مذهبی هزینه های متفرقه
۶۸۲۲۰۵	۵۵۶۸۲۲	۹۵۴۵۳۷	۷۳۹۰۱۸	
۶۵۸۲۳۵	۵۲۹۰۲۸	۱۲۷۰۸۷۰	۱۱۰۰۰۲۲	
۳۲۷۲۴۰	۳۱۶۵۷۰	۱۸۴۹۶۶	۱۹۹۸۴۰	
۱۶۷۶۸۲	۱۲۶۳۴۹	۷۴۲۹۱۵	۱۱۶۲۴۶	
۴۵۴۲۸	۴۱۱۹۸۱	۵۱۹۸۲۴	۵۰۰۹۴۴	
۲۱۸۷۹۹۲	۱۷۳۲۷۱۷	۴۳۴۰۰۷۸	۳۵۱۸۷۹۳	

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

نمودار شماره (12) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال 1386

نمودار شماره (13) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال 1386

درآمد شامل کلیه وجوه و ارزش کالاهایی است که در برابر کار انجام یافته یا سرمایه به کار رفته یا از طریق دیگر (حقوق بازنشستگی، درآمدهای اتفاقی و ...) در زمان معین به خانوارها تعلق می‌گیرد. بدین ترتیب درآمد خانوار شامل درآمد کلیه اعضای شاغل مزد و حقوق بگیر خانوار در بخشهای عمومی، خصوصی و تعاونی است که شامل دریافتهای مستمر و غیر مستمر پولی و غیر پولی آنها بعد از کسر مالیات و بازنشستگی می‌باشد آمار درآمد متوسط سالانه خانوارهای شهری و روستایی برحسب انواع منابع درآمد، از روی نتایج طرحهای آماری که «مرکز آمار ایران» همه ساله به روش نمونه گیری و از طریق مراجعه به خانوارهای نمونه در نقاط شهری و روستایی انجام داده و نتایج آن را در سالنامه آماری کشور ارایه می‌نماید، ارائه شده است.

۹-۲-۱- ترکیب درآمد خانوارها در مناطق شهری و روستایی کشور و استان

اطلاعات مربوط به ترکیب درآمد خانوارهای مناطق شهری کشور و استان در جدول (۹-۶) و خانوارهای مناطق روستایی کشور و استان در جدول (۹-۷) آمده است. مقایسه درآمد خانوارهای شهری کشور و استان در سال ۱۳۸۶ نشان دهنده پایین بودن درآمد خانوارهای مناطق شهری استان نسبت به درآمد خانوارهای مناطق شهری کشور می‌باشد. همچنین بررسی انواع منابع درآمد در سال ۱۳۸۶ نشان می‌دهد که خانوارهای شهری کشور بیشترین سهم درآمدی خود را از درآمدهای متفرقه (۴۱/۱۳ درصد) و خانوارهای شهری استان بیشترین سهم درآمدی خود را از درآمد حاصل از حقوق بگیرگی (۳۸/۰۱ درصد) کسب نموده اند.

مقایسه متوسط درآمد خانوارهای مناطق روستایی کشور و استان در سال ۱۳۸۶ نشان دهنده بالا بودن میزان متوسط درآمد خانوارهای روستایی استان نسبت به کشور می‌باشد.

بررسی منابع درآمدی خانوارهای روستایی نیز نشان می‌دهد که در سال مذکور درآمد حاصل از مشاغل آزاد ۵۴/۱۶ درصد کل درآمد خانوارهای روستایی کشور و ۴۲/۹۷ درصد از کل درآمد خانوارهای روستایی استان را تشکیل داده و بیشترین سهم را در ترکیب منابع درآمدی خانوارهای روستایی کشور و استان داشته است.

جدول شماره (۹-۶) متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری کشور و استان اردبیل بر حسب انواع منابع تامین درآمد

(مبالغ : ریال)

۱۳۸۶		۱۳۸۵		شرح
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۶۹۷۵۰۷۹۰	۷۷۹۹۴۲۵۷	۶۲۲۳۶۵۹۷	۶۵۵۰۹۱۰۸	جمع
۲۶۵۱۵۰۳۰	۲۶۴۴۶۶۱۷	۲۱۷۳۰۸۶۳	۲۳۲۰۳۰۹۵	درآمد از حقوق بگیری
۱۴۹۸۰۵۲۱	۱۰۶۸۲۲۲۸	۱۲۸۴۴۴۹۹	۹۷۴۴۱۹۲	بخش عمومی پولی
۲۶۱۳۳۰۹	۲۳۳۳۲۴۹	۲۰۲۳۸۴۸	۲۱۱۶۲۶۸	غیر پولی
۷۷۷۵۹	۶۵۳۲۲	۷۵۰۵۳	۹۰۹۸۹	بخش تعاونی پولی
-	۹۹۷۳	۸۰۸۵	۲۴۶۷۶	غیر پولی
۸۰۵۷۷۱۵	۱۱۸۹۱۳۵۷	۶۱۹۴۹۲۰	۱۰۰۳۶۲۹۷	بخش خصوصی پولی
۷۸۵۷۲۹	۱۴۶۴۴۸۷	۵۸۴۴۵۷	۱۱۹۰۶۷۳	غیر پولی
۲۱۳۶۶۶۲۳	۱۹۴۶۳۴۷۱	۲۱۸۸۳۳۹۷	۱۶۹۷۱۵۵۵	درآمد از مشاغل آزاد
۵۴۴۱۹	۱۱۷۸۲۱۳	۱۷۶۷۹۸۰	۱۴۸۷۲۶۴	کشاورزی پولی
-	۹۵۵۴۷	۶۰۷۳۰	۶۱۴۳۳	غیر پولی
۱۸۸۵۵۴۹۴	۱۷۸۵۵۸۴۹	۱۹۴۶۱۷۲۶	۱۵۱۱۴۱۱۳	غیر کشاورزی پولی
۶۳۵۳۰۲	۳۳۳۸۶۱	۵۹۲۹۶۰	۳۰۸۷۴۴	غیر پولی
۲۱۸۶۹۱۳۷	۳۲۰۸۴۱۶۹	۱۸۶۲۲۳۳۷	۲۵۳۳۴۴۵۸	درآمدهای متفرقه
۱۱۱۴۶۴۹۹	۱۴۰۴۷۳۷۱	۹۹۹۴۰۴۵	۱۱۳۲۳۶۴۵	پولی
۱۰۷۲۲۶۳۹	۱۸۰۳۶۷۹۸	۸۶۲۸۲۹۲	۱۴۰۱۰۸۱۳	غیر پولی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

جدول شماره (۹-۷) متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی کشور و استان اردبیل بر حسب انواع منابع تامین درآمد

(مبالغ: ریال)

۱۳۸۶		۱۳۸۵		شرح
استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	
۵۳۵۵۱۱۳۰	۴۷۱۰۶۹۴۹	۴۳۳۵۷۹۵۴	۳۹۱۲۸۸۳۰	جمع
۱۰۱۲۶۰۴۲	۱۴۵۷۹۴۶۲	۷۴۵۴۴۳۴	۱۱۸۵۱۸۹۶	درآمد از حقوق بگیری
				بخش عمومی
۳۶۰۰۵۲۸	۳۳۹۱۲۳۴	۲۹۰۸۱۵۴	۲۹۸۷۹۵۵	پولی
۶۶۴۷۷۰	۸۲۲۶۱۸	۴۷۰۵۴۶	۷۰۱۵۲۲	غیر پولی
				بخش تعاونی
-	۱۱۳۶۹۷	۵۳۴۱۸	۵۴۵۲۱	پولی
۱۲۵۵	۴۹۴۱۲	۱۴۷۸۴	۱۶۵۳۵	غیر پولی
				بخش خصوصی
۵۴۴۵۲۳۴	۹۶۱۶۸۵۱	۳۸۱۱۵۶۷	۷۶۰۱۳۰۵	پولی
۴۱۴۲۵۴	۵۸۵۶۴۹	۱۹۵۹۶۶	۴۹۰۰۵۹	غیر پولی
۲۹۰۰۴۲۵۹	۲۰۲۴۵۴۹۹	۲۵۵۰۵۴۶۳	۱۷۲۶۷۶۰۳	درآمد از مشاغل آزاد
				کشاورزی
۱۷۵۳۱۷۱۱	۱۰۸۶۳۶۰۵	۱۲۸۰۴۹۲۴	۹۷۷۵۹۳۸	پولی
۳۱۳۸۳۱۴	۱۲۳۱۳۸۶	۲۳۵۰۰۴۵	۱۰۲۸۹۹۶	غیر پولی
				غیر کشاورزی
۷۸۴۳۲۳۴	۷۸۴۱۸۳۴	۹۸۲۲۷۲۹	۶۲۰۳۹۰۰	پولی
۴۹۱۰۰۰	۳۰۸۶۷۴	۵۲۷۷۶۶	۲۵۸۷۶۹	غیر پولی
۱۴۴۲۰۸۲۹	۱۲۲۸۱۹۸۸	۱۰۳۹۸۰۵۶	۱۰۰۰۹۳۳۱	درآمدهای متفرقه
۸۶۷۴۹۲۶	۵۷۸۵۹۳۹	۶۵۴۴۶۴۰	۴۸۸۵۳۶۵	پولی
۵۷۴۵۹۰۳	۶۴۹۶۰۴۹	۳۸۵۳۴۱۶	۵۱۲۳۹۶۶	غیر پولی

ماخذ: سالنامه آماری کشور و استان-۱۳۸۶

۹-۳- بررسی وضعیت توزیع درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور و استان

دستیابی به رفاه مطلوب در زندگی، هدف اصلی همه انسانها بوده است. پدیده هایی مانند فقر، توزیع نامتعادل درآمد و سطح درآمدهای کم، از پایین بودن سطح رفاه افراد جامعه و یا در انحصار داشتن رفاه در نزد عده ای خاص حکایت می کند.

باید توجه داشت که توزیع درآمد و اندازه گیری میزان درآمد یکی از ابعاد رفاه اجتماعی می باشد و شاخصهایی نظیر امنیت اجتماعی، امکانات عمومی (بهداشت، آموزش و ...) و ... ابعاد دیگر رفاه اجتماعی هستند (رفاه اجتماعی را می توان قدرت خرید و توانایی کسب تسهیلات و امکانات زندگی تعریف کرد).

۹-۳-۱- شاخص ضریب جینی

از آنجایی که بین رفاه اجتماعی افراد جامعه و میزان درآمد آنها ارتباط زیادی وجود دارد به همین دلیل سطح درآمد افراد و چگونگی توزیع آن بین افراد، بر سطح رفاه اجتماعی آنها تاثیر بسزایی خواهد گذاشت ضریب جینی یکی از شاخصهای توزیع درآمد می باشد که از منحنی لورنز استخراج می شود این ضریب بین صفر و یک متغیر است و هرچقدر به صفر نزدیکتر باشد نشان دهنده توزیع عادلانه تر درآمد و هرچقدر به یک نزدیکتر باشد نشان دهنده توزیع ناعادلانه تر درآمد می باشد.

اطلاعات مربوط به ضریب جینی در جدول (۸-۹) آمده است بر اساس این اطلاعات در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۶ به استثنای سال ۱۳۸۳، ضریب جینی در مناطق شهری کشور بالاتر از مناطق شهری استان بوده است در مناطق روستایی نیز به استثناء سالهای ۱۳۸۰ و ۱۳۸۲ که ضریب جینی مناطق روستایی استان و کشور با هم برابرند، ضریب جینی در مناطق روستایی کشور بالاتر از مناطق روستایی استان بوده است. ضریب جینی در مناطق شهری کشور از ۰/۴۰ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۷ در سال ۱۳۸۶ رسیده است، در مناطق روستایی کشور نیز ضریب جینی در طی سالهای مورد بررسی تقریباً روند نزولی داشته و از ۰/۴۲ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۹ در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

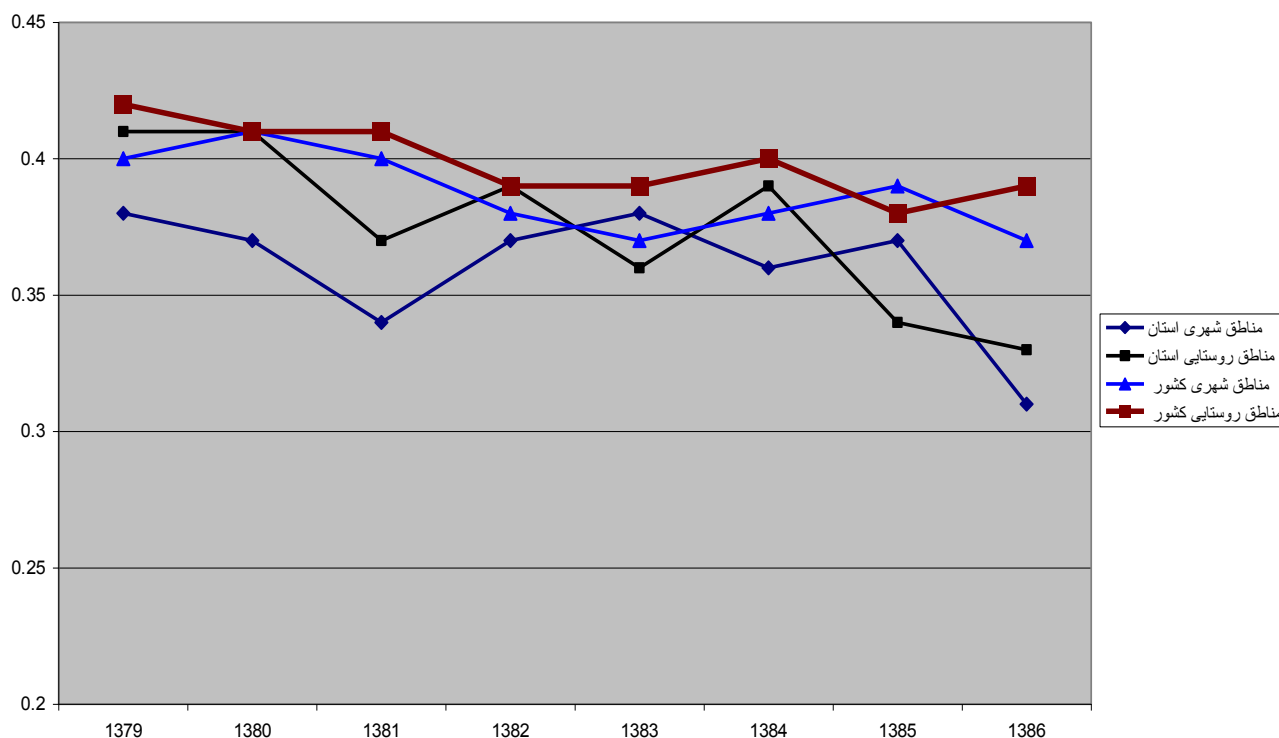
در مناطق شهری استان نیز ضریب جینی از ۰/۳۸ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۱ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است
 در مناطق روستایی استان هر چند ضریب جینی از ۰/۴۱ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۳ در سال ۱۳۸۶ کاهش
 یافته است اما همواره روند نزولی نداشته است.

جدول شماره (۸-۹) ضریب جینی در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۸۶-۱۳۷۹

ضریب جینی		۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
کشور	شهری	۰/۴۰	۰/۴۱	۰/۴۰	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۳۸	۰/۳۹	۰/۳۷
	روستایی	۰/۴۲	۰/۴۱	۰/۴۱	۰/۳۹	۰/۳۹	۰/۴۰	۰/۳۸	۰/۳۹
استان	شهری	۰/۳۸	۰/۳۷	۰/۳۴	۰/۳۷	۰/۳۸	۰/۳۶	۰/۳۷	۰/۳۱
	روستایی	۰/۴۱	۰/۴۱	۰/۳۷	۰/۳۹	۰/۳۶	۰/۳۹	۰/۳۴	۰/۳۳

مأخذ: محاسبات از اطلاعات نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور در سالهای ۸۶-۱۳۷۹ انجام شده است.

نمودار شماره (۱۴) مقایسه ضریب جینی و روند آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۶

۹-۳-۲- شاخص نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا

شاخص نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا طبق نسبت زیر حاصل می شود و می تواند به عنوان معیار رفاهی مناسب جهت بررسی اختلاف مصرف بین مناطق شهری و روستایی مورد استفاده قرار گیرد.

$$\text{نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا} = \frac{\text{هزینه های مناطق شهری}}{\text{هزینه های مناطق روستایی}}$$

بر اساس اطلاعات جدول (۹-۹) این نسبت در سال ۱۳۸۶ در کل کشور معادل ۱/۲۵ بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۵ معادل ۲۲/۳۶ درصد کاهش یافته است. در استان نیز این نسبت در سال ۱۳۸۵ معادل ۱/۲۰ بوده که در سال ۱۳۸۶ به ۱/۱۷ درصد کاهش یافته است. بررسی روند این شاخص در کشور در طول برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳) نشان می دهد که نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا در سطح کشور در انتهای برنامه سوم توسعه تفاوت چندانی با سال ابتدای برنامه نداشته است. اما در سطح استان هرچند افت و خیزهایی در این شاخص مشاهده می گردد ولی به طور کلی با یک روند نزولی این نسبت از ۲/۰۸ در ابتدای برنامه به ۱/۱۴ در انتهای برنامه کاهش یافته است.

جدول شماره (۹-۹) نسبت شکاف مصرف بین شهر و روستا در کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۶

سال و شرح	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
کل کشور	۱/۵۴	۱/۶۲	۱/۶۳	۱/۵۹	۱/۵۳	۱/۵۷	۱/۶۱	۱/۲۵
استان	۲/۰۸	۱/۱۱	۱/۱۲	۱/۰۷	۱/۱۴	۱/۲۰	۱/۲۰	۱/۱۷

مأخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری کشور و استان- ۱۳۸۶

۹-۳-۳- شاخص انگل

با افزایش درآمد خانوارها بودجه مصرفی آنها برای مواد خوراکی کاهش می یابد این قانون که در قرن نوزدهم توسط دانشمند انگلیسی به نام «انگل» مطرح گردید به نام «قانون انگل» معروف است. بنابراین، شاخص انگل به عنوان معیاری قابل درک برای بررسی وضعیت رفاهی خانوارها مورد استفاده قرار می گیرد و از رابطه زیر محاسبه می گردد.

$$E = \frac{\text{هزینه های خوراکی و دخانی}}{\text{کل هزینه ها (خوراکی و دخانی ، غیر خوراکی)}}$$

جدول شماره (۹-۱) میزان شاخص انگل در مناطق شهری و روستایی کشور و استان اردبیل در طول سالهای ۱۳۸۶-۱۳۷۹

سال	شرح												
	کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۰/۲۲۴	۰/۲۲۵	۰/۲۴۰	۰/۲۵۶	۰/۲۵۹	۰/۲۵۳	۰/۲۵۵	۰/۲۸۱
کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۰/۳۷۳	۰/۳۷۳	۰/۳۸۱	۰/۳۸۸	۰/۴۲۵	۰/۴۱۰	۰/۴۱۰	۰/۴۲۳
کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۰/۲۹۸	۰/۲۹۶	۰/۲۹۴	۰/۳۰۵	۰/۳۲۳	۰/۳۱۹	۰/۳۳۰	۰/۳۴۸
کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	استان	مناطق شهری	مناطق روستایی	۰/۴۱۱	۰/۴۲۴	۰/۴۲۶	۰/۴۱۶	۰/۳۹۸	۰/۴۳۶	۰/۴۳۲	۰/۴۴۹

مأخذ: محاسبه شده از اطلاعات گزارش آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کشور ۱۳۸۶-۱۳۷۹

بررسی شاخص انگل در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۶ نشان می دهد که :

۱- شاخص انگل در مناطق شهری کشور در طول دوره بررسی از ۰/۲۸۱ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۲۲۴ در سال ۱۳۸۶ رسیده است .

۲- در مناطق شهری استان این شاخص نوسان کمتری داشته و تقریباً با آهنگ نزولی از ۰/۳۴۸ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۲۹۸ در سال ۱۳۸۵ کاهش یافته است .

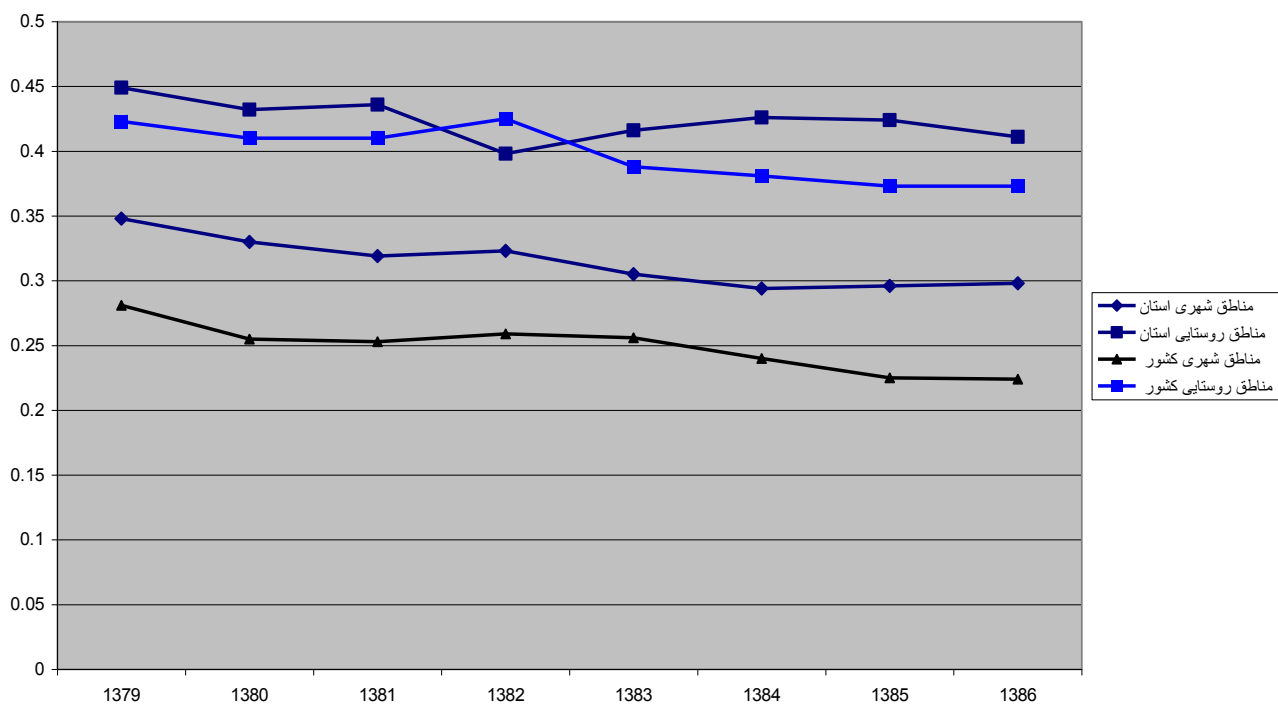
۳- مقایسه این شاخص در مناطق شهری استان و کشور نشان می دهد که در تمام سالهای مورد بررسی، شاخص انگل در مناطق شهری استان بالاتر از مناطق شهری کشور بوده است .

۴- در مناطق روستایی کشور شاخص انگل تقریباً با آهنگ نزولی از ۰/۴۲۳ در سال ۱۳۷۹ به ۰/۳۷۳ در سال ۱۳۸۶ کاهش یافته است .

۵- در مناطق روستایی استان نیز روند تقریباً کاهشی بوده است اما مقایسه این شاخص در مناطق روستایی استان و کشور نشان دهنده آن است که شاخص انگل در مناطق روستایی استان در تمام سالهای مورد بررسی بالاتر از مناطق روستایی کشور بوده است و تنها در سال ۱۳۸۲ شاخص انگل در مناطق روستایی استان پایین تر از مناطق روستایی کشور بوده است.

۶- به طور کلی چه در سطح کشور و چه در سطح استان شاخص انگل در مناطق روستایی بالاتر از مناطق شهری بوده است .

نمودار شماره (15) مقایسه شاخص انگل و روند آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول سالهای 1379-1386

۱۰- امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها

۱۰-۱- تعداد پیمانکاران به تفکیک حقیقی و حقوقی و مقایسه آن با سال قبل

براساس اطلاعات جدول (۱۰-۱) در سال ۱۳۸۶ جمعاً تعداد ۷۳۷ پیمانکار حقوقی و ۲۶۶ پیمانکار حقیقی تعیین صلاحیت شده در استان مشغول فعالیت بوده اند که این ارقام در سال ۱۳۸۷ به تعداد ۱۰۲۷ پیمانکار حقوقی و ۲۸۴ پیمانکار حقیقی افزایش یافته است تعداد پیمانکاران حقوقی در سال ۱۳۸۵ برابر با ۴۹۴ شرکت پیمانکاری و تعداد پیمانکاران حقیقی برابر با ۲۸۲ پیمانکار بوده است. عمده ترین دلایل افزایش تعداد پیمانکاران تغییر آئین نامه های اجرائی مربوط به طبقه بندی و تشخیص صلاحیت پیمانکاران در سالهای اخیر و افزایش ظرفیت های عمرانی استان عنوان گردیده است. که با عنایت به تغییرات ایجاد شده در نحوه ارزیابی و شرایط عمومی پیمانکاران نسبت به سالهای قبل افق های بسیار مناسبی را برای آینده استان در قسمت توان پیمانکاری نمایان ساخته است.

۱۰-۲- توزیع شبکه پیمانکاری استان بر حسب پایه و رشته

در سال ۱۳۸۶ تعداد ۷۳۷ شرکت پیمانکاری تشخیص صلاحیت شده در هشت رشته ساختمان ، راه و ترابری ، آب ، تاسیسات و تجهیزات ، کشاورزی، نیرو ، صنعت و معدن و کاوشهای زمینی مشغول فعالیت بوده اند. در سال ۱۳۸۶ بیشترین تعداد شرکتهای پیمانکاری به ترتیب در رشته ساختمان با ۲۶۱ شرکت پیمانکاری سپس در رشته راه و ترابری با ۱۸۸ شرکت پیمانکاری و آب با ۱۶۲ شرکت پیمانکاری بوده است . همچنین اکثریت شرکتهای پیمانکاری در پایه ۵ مشغول فعالیت بوده اند به طوری که در سال ۱۳۸۶ از ۷۳۷ شرکت جمعاً ۶۹۱ شرکت در پایه ۵ و تعداد ۳۴ شرکت در پایه ۴ و تعداد ۱۲ شرکت در پایه ۳ مشغول فعالیت بوده اند .

آمارهای مربوط به تعداد و پایه پیمانکاران حقیقی نیز حاکی از آن است که در سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۶۶ پیمانکار حقیقی تشخیص صلاحیت شده در استان در هفت رشته ساختمان ، راه و ترابری ، آب ، تاسیسات و تجهیزات ، کشاورزی ، نیرو و مرمت آثار باستانی مشغول فعالیت بوده اند .

در سال ۱۳۸۶ در این گروه از پیمانکاران در پایه یک تعداد ۱۵۳ پیمانکار، در پایه ۲ تعداد ۴۴ پیمانکار و در پایه ۳ تعداد ۶۹ پیمانکار حقیقی مشغول فعالیت بوده اند که بیشترین تعداد پیمانکاران حقیقی مربوط به پایه یک بوده است.

۱۰-۳- برآورد ظرفیت پیمانکاران

مجموع ظرفیت کل پیمانکاران حقوقی استان در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۳۲۵۰۸۰۰ میلیون ریال بوده که با ۲۳۱/۱۰ درصد رشد در سال ۱۳۸۶ به ۱۰۷۶۳۵۰۰ میلیون ریال رسیده است. این رقم در سال ۱۳۸۷ با ۴۰/۷۲ درصد رشد نسبت به سال قبل به ۱۵۱۴۶۵۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. این در حالیست که تعداد کل پیمانکاران حقوقی از ۴۹۴ شرکت در سال ۱۳۸۵ به ۷۳۷ شرکت در سال ۱۳۸۶ و ۱۰۲۷ شرکت در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است و نشان می دهد میزان ظرفیت پیمانکاران حقوقی به شدت بالا رفته است. عبارتی در مقابل رشد ۴۹/۱۹ درصدی تعداد پیمانکاران حقوقی تشخیص صلاحیت شده در سال ۱۳۸۶ میزان ظرفیت این شرکت ها ۲۳۱/۱۰ درصد افزایش یافته است و علت اصلی آن نیز عمدتاً افزایش توان اجرائی پیمانکاران تشخیص صلاحیت شده استان می باشد در سال ۱۳۸۷ نیز در مقابل رشد ۳۹/۳ درصدی تعداد پیمانکاران حقوقی ظرفیت آنها نسبت به سال قبل ۴۰/۷۲ درصد افزایش یافته است. بالاترین ظرفیت پیمانکاران حقوقی در سال ۱۳۸۷ مربوط به رشته راه و ترابری با ۴۹۳۵۰۰۰ میلیون ریال و در سال ۱۳۸۶ مربوط به رشته ساختمان با ۳۴۴۴۰۰۰ میلیون ریال بوده است.

کل ظرفیت پیمانکاران حقیقی نیز در سال ۱۳۸۶ بالغ بر ۲۴۲۸۸۰ میلیون ریال بوده که در سال ۱۳۸۷ با ۲۵/۱۵ درصد رشد به ۳۰۳۹۷۰ میلیون ریال افزایش پیدا کرده است. در سال ۱۳۸۶ بیشترین میزان ظرفیت پیمانکاران حقیقی با مبلغ ۱۱۹۲۷۵ میلیون ریال مربوط به رشته راه و ترابری و در سال ۱۳۸۷ نیز با مبلغ ۱۵۰۶۷۰ میلیون ریال مربوط به همین رشته بوده است از نظر پایه، به ترتیب پایه اول، سوم و دوم بیشترین تعداد پیمانکاران حقیقی را هم در سال ۱۳۸۶ و هم در سال ۱۳۸۷ به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره (۱۰-۱) تعداد و ظرفیت پیمانکاران حقیقی تشخیص صلاحیت شده استان در سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۷

«ارقام به میلیون ریال»

جمع کل				پایه												رشته
				۳				۲				۱				
ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		
۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۱۱۰۸۰۰	۸۶۶۰۰	۱۲۱	۱۱۵	۲۰۰۰۰	۱۵۲۰۰	۴۰	۳۸	۱۲۸۰۰	۱۰۴۰۰	۱۶	۱۶	۷۸۰۰۰	۶۱۰۰۰	۶۵	۶۱	ساختمان
۱۵۰۶۷۰	۱۱۹۲۷۵	۱۱۵	۱۱۰	۱۴۹۵۰	۱۰۴۰۰	۲۳	۲۱	۱۵۶۰۰	۱۲۶۷۵	۱۵	۱۵	۱۲۰۱۲۰	۹۶۲۰۰	۷۷	۷۴	حمل و نقل
۳۱۱۰۰	۲۸۴۰۵	۳۵	۳۰	۳۵۰۰	۳۱۲۰	۷	۶	۱۲۰۰۰	۱۰۹۸۵	۱۵	۱۳	۱۵۶۰۰	۱۴۳۰۰	۱۳	۱۱	آب
۶۰۰۰	۵۰۰۰	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰۰۰	۵۰۰۰	۵	۵	تاسیسات و تجهیزات
۱۵۰۰	۸۰۰	۳	۲	۱۵۰۰	۸۰۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کشاورزی
۲۹۰۰	۲۴۰۰	۳	۳	۵۰۰	۴۰۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۲۴۰۰	۲۰۰۰	۲	۲	نیرو
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	صنعت و معدن
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کاشتهای زمینی
۱۰۰۰	۴۰۰	۲	۱	۱۰۰۰	۴۰۰	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مرمت آثار باستانی
۳۰۳۹۷۰	۲۴۲۸۸۰	۲۸۴	۲۶۶	۴۱۴۵۰	۳۰۳۲۰	۷۶	۶۹	۴۰۴۰۰	۳۴۰۶۰	۴۶	۴۴	۲۲۲۱۲۰	۱۷۸۵۰۰	۱۶۲	۱۵۳	جمع کل استان

ماخذ: دفتر فنی استانداری اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۱۰-۲) تعداد و ظرفیت شرکتهای پیمانکاری تشخیص صلاحیت شده استان در سال های ۱۳۸۶-۱۳۸۷

«ارقام به میلیون ریال»

جمع کل				پایه												رشته
				۳				۴				۵				
ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		ظرفیت		تعداد		
۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۴۷۸۴۰۰۰	۳۴۴۴۰۰۰	۳۰۹	۲۶۱	۵۶۰۰۰۰	۲۸۰۰۰۰	۸	۴	۷۷۰۰۰۰	۶۶۰۰۰۰	۲۲	۱۹	۳۴۵۴۰۰۰	۲۴۹۹۰۰۰	۳۲۹	۲۳۸	ساختمان
۴۹۳۵۰۰۰	۳۳۷۰۰۰۰	۲۷۳	۱۸۸	۷۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۷	۴	۳۵۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۷	۶	۳۸۸۵۰۰۰	۲۶۷۰۰۰۰	۲۵۹	۱۷۸	راه و ترابری
۳۲۸۵۰۰۰	۲۵۶۰۰۰۰	۲۱۱	۱۶۲	۱۸۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۲	۲	۴۰۰۰۰۰	۳۱۵۰۰۰	۹	۷	۲۷۰۰۰۰۰	۲۰۶۵۰۰۰	۲۰۰	۱۵۳	آب
۱۶۵۹۰۰	۱۰۳۹۰۰۰	۱۲۶	۸۳	۲۸۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰	۴	۲	۱۴۰۰۰۰	۷۰۰۰۰	۴	۲	۱۲۳۹۰۰۰	۸۲۹۰۰۰	۱۱۸	۷۹	تاسیسات و تجهیزات
۷۶۵۰۰	۶۳۰۰۰	۱۷	۱۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۶۵۰۰	۶۳۰۰۰	۱۷	۱۴	کشاورزی
۳۵۷۰۰۰	۲۴۱۵۰۰	۲۴	۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۵۷۰۰۰	۲۴۱۵۰۰	۳۴	۲۲	نیرو
۱۵۰۰۰	۱۵۰۰۰	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰۰۰	۱۵۰۰۰	۱	۱	صنعت و معدن
۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۵	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۵	۵	کاشیهای زمینی
۴۵۰۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۵۰۰	۰	۱	۰	مرمت آثار باستانی
۱۵۱۴۶۵۰۰	۱۰۷۶۳۵۰۰	۱۰۲۷	۷۳۷	۱۷۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۲۱	۱۲	۱۶۶۵۰۰۰	۱۳۵۰۰۰۰	۴۲	۳۴	۱۱۷۶۱۵۰۰	۸۴۱۳۵۰۰	۹۶۴	۶۹۱	جمع کل استان

ماخذ: دفتر فنی استانداری اردبیل - ۱۳۸۸

۱۰-۴- گزارش نظارتی پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای ملی (عمرانی ملی)

در این بخش ، از اطلاعات آماری خلاصه گزارش تهیه شده از گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی و استانی ، استفاده گردیده است این اطلاعات در قالب جداول شماره (۱۰-۳ و ۱۰-۴) آورده شده اند. طبق اطلاعات جدول (۱۰-۳) تعداد کل پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای ملی در استان اردبیل در سال ۱۳۸۶ بالغ بر ۷۶ پروژه بوده که در حدود ۱/۵ درصد کل پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای کشور می باشد این در حالیست که تنها در حدود ۰/۵۹ درصد از اعتبار کل پروژه های کشور به استان اردبیل اختصاص داده شده است این آمار نشان می دهد هم از نظر تعداد پروژه های تملک دارایی های سرمایه ای ملی و هم از نظر میزان اعتبارات تخصیص یافته برای پروژه های مذکور سهم بسیار اندکی به استان اردبیل اختصاص یافته است. در سال ۱۳۸۶ نحوه کیفیت اجرای پروژه ها در استان اردبیل ۷۸/۵ درصد عالی و خوب و ۲۱/۴ درصد متوسط بوده است . در مقایسه با سال ۱۳۸۵ پروژه های عالی و خوب ۲۸/۵ درصد افزایش و در مقابل پروژه های متوسط ۱۸/۲ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۸۶ کیفیت اجرای هیچ پروژه ای در استان ضعیف نبوده است. همچنین در سال مذکور میانگین طول مدت اجرای کل پروژه ها در استان اردبیل ۱۵/۳ سال بوده که از میانگین کشوری ۵ سال و چهار ماه بیشتر (طولانی) بوده است. در سال ۱۳۸۶ در حدود ۹ درصد کمبود تخصیص اعتبارات، ۶ درصد ضعف دستگاه اجرایی، ۱۰ درصد ضعف پیمانکار و ۲۸ درصد سایر عوامل از علل اصلی تاخیر در اجرای پروژه های استان اردبیل بوده اند.

جدول شماره (۱۰-۳) شاخص های نظارتی پروژه های تملک دارائیهای سرمایه ای ملی استان اردبیل و مقایسه آن با کل کشور در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۶

ردیف	شرح	سال ۱۳۸۴		سال ۱۳۸۶	
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل
۱	تعداد پروژه های عمرانی ملی	۶۴۷۷	۱۱۸	۵۰۱۴	۷۶
۲	اعتبار کل پروژه ها (بر حسب میلیون ریال)	۲۸۶۵۰۳۹۶۵	۱۲۵۸۴۱۷	۱۹۱۳۰۹۳۴۹	۱۱۴۷۲۶۴
۳	درصد پروژه های جدید	۲۸	۲۷/۱	۷۹۶	۱۲
۴	تحقق اهداف یکساله (درصد)	۷۱/۳	۷۷/۵	۵۵/۵	۴۵/۱
۵	درصد تحقق خاتمه	۵۱/۹	۷۹/۳	۴۱/۳	۵۰
۶	پروژه های مطابق زمانبندی (درصد)	۳۱/۳	۳۴/۹	۲۳/۹	۱۸/۸
۷	پروژه های جلوتر از زمانبندی (درصد)	۱۱/۳	۸/۵	۱۰/۴	۱۲/۵
۸	پروژه های عقب تر از زمانبندی (درصد)	۵۷/۴	۵۶/۶	۶۵/۷	۶۸/۸
۹	کیفیت اجرای پروژه ها (درصد)	عالی و خوب	۵۰	۷۰/۶	۷۸/۵
		متوسط	۳۹/۶	۲۲/۵	۲۱/۴
		ضعیف	۱۰/۴	۷/۱	۰
۱۰	میانگین طول مدت اجرای پروژه ها (بر حسب سال)	کل پروژه ها	۷/۷	۹/۹	۱۵/۳
		کل پروژه های جدید	۳/۷	۳/۴	۲/۶
		پروژه های خاتمه یافته	۷/۲	۴	۱۰/۷
۱۱	علل اصلی تاخیر در اجرای پروژه ها (درصد)	کمبود تخصیص اعتبار	۴۳/۹	۴۲/۷	۹
		ضعف دستگاه اجرائی	۱۵/۹	۱۲/۷	۱۱/۸
		ضعف پیمانکار	۶/۸	۸/۲	۵/۵
		سایر	۳۳/۴	۳۶/۳	۱۱/۱
۱۲	میانگین درصد پیشرفت فیزیکی پروژه ها	۳۶/۴	۴۰/۵	۴۷/۱	۴۱

ماخذ: گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی در سال ۱۳۸۶

۱۰-۵- گزارش نظارتی پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای استانی (عمرانی استانی)

تعداد پروژه های عمرانی استانی در سال ۱۳۸۶ در استان اردبیل معادل ۲۲۳۷ پروژه بوده که نسبت به سال قبل ۴/۶۴ درصد کاهش داشته است همچنین در این دوره تعداد پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای استانی در استان اردبیل در حدود ۳/۳۰ درصد کل تعداد پروژه های استانی کشور بوده که اعتباری معادل ۲/۲۵ درصد از کل اعتبارات پروژه های استانی کل کشور را به خود اختصاص داده است . در همین سال درصد تحقق اهداف یکساله پروژه ها در استان اردبیل ۸۷/۸ درصد بوده که بالاتر از میانگین کشور (۸۳/۷ درصد) بوده است .

در سال ۱۳۸۵ درصد تحقق خاتمه پروژه ها در استان اردبیل ۷۸/۷ درصد بوده که در سال ۱۳۸۶ به ۸۶/۵ درصد افزایش یافته است میانگین کشور در این شاخص در سال ۱۳۸۵ معادل ۸۱/۶ درصد و سال ۱۳۸۶ معادل ۸۰/۶ درصد بوده است .

بر اساس اطلاعات ارایه شده در جدول (۱۰-۴) در سال ۱۳۸۶ در استان اردبیل ۷۱ درصد کیفیت اجرای پروژه ها خوب و عالی ، ۲۸/۱ درصد متوسط و ۰/۹ درصد ضعیف برآورد شده است .

در سال مذکور در استان اردبیل ۷۱/۱ درصد پروژه ها مطابق با برنامه زمانی ۹/۶ درصد پروژه ها جلو تر از برنامه زمانی و ۱۹/۴ درصد پروژه ها عقب تر از برنامه زمانی بوده اند از علل اصلی تاخیر در اجرای پروژه ها در استان اردبیل ۳/۶ درصد ضعف دستگاه اجرایی ، ۰/۷ درصد ضعف پیمانکار و ۳۸/۱ درصد کمبود اعتبارات و ۳۹/۳ درصد عوامل جوی عنوان گردیده است در سطح کشور نیز ضعف دستگاه اجرایی ۲/۴ درصد ، ضعف پیمانکار ۱/۷ و کمبود اعتبارات ۳۲/۹ درصد و عوامل جوی ۴۴/۹ درصد از علل اصلی تأخیر در اجرای پروژه ها بوده است . بدین ترتیب ملاحظه می گردد که در سال مذکور هم در سطح استان و هم در سطح کشور عوامل جوی مهمترین علت تاخیر در اجرای پروژه ها بوده است .

بررسی میانگین طول مدت اجرای پروژه ها در سال ۱۳۸۶ در استان نشان می دهد که میانگین طول مدت اجرای کل پروژه ها ۱۲/۴ سال ، پروژه های جدید ۱/۸ سال و پروژه های خاتمه یافته ۴/۸ سال بوده است .

جدول شماره (۱۰-۴) شاخص های نظارتی پروژه های تملک داراییهای سرمایه ای (عمرانی) استانی در استان اردبیل و

مقایسه آن با کل کشور در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

ردیف	شرح	۱۳۸۴		۱۳۸۵		سال ۱۳۸۶	
		کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل	کل کشور	استان اردبیل
۱	تعداد پروژه ها	۵۹۰۲۲	۲۰۲۷	۶۸۴۰۵	۲۳۴۶	۶۷۶۸۵	۲۲۳۷
۲	اعتبار پروژه ها (میلیون ریال)	۳۹۱۲۶۰۷۶	۸۷۹۰۶۹	۷۶۵۶۵۲۰	۱۶۹۴۰۱۸	۸۶۸۳۷۷۱۷	۱۹۵۸۰۶۹
۳	تحقق اهداف یکساله (درصد)	۸۵/۸	۸۷/۹	۸۴/۲	۸۱/۹	۸۳/۷	۸۷/۸
۴	تحقق خاتمه (درصد)	۸۰/۷	۸۱/۴	۸۱/۶	۷۸/۷	۸۰/۶	۸۶/۵
۵	پروژه های مطابق برنامه زمانی (درصد)	۶۵/۹	۵۹/۶	۶۴/۲	۶۷	۶۲/۳	۷۱/۱
۶	پروژه های جلوتر از برنامه زمانی (درصد)	۸/۹	۱۳/۷	۹	۷/۸	۹/۷	۹/۶
۷	پروژه های عقب تر از برنامه زمانی (درصد)	۲۵/۲	۲۶/۶	۲۶/۸	۲۵/۳	۲۸/۱	۱۹/۴
۸	پروژه های جدید (درصد)	۶۲/۸	۵۹/۱	۶۲/۳	۶۲	۵۴/۷	۴۹/۸
۹	کیفیت اجرای پروژه ها: (درصد) خوب و عالی متوسط ضعیف	۶۴/۵	۸۸/۸	۶۸/۸	۷۴/۵	۷۹/۸	۷۱
		۳۱/۶	۹/۶	۲۷/۴	۲۰/۵	۱۸/۳	۲۸/۱
		۳/۹	۱/۶	۳/۷	۵	۲	۰/۹
۱۰	علل اصلی تاخیر پروژه ها: (درصد) عوامل جوی ضعف دستگاه اجرایی ضعف پیمانکار کمبود تخصیص اعتبار	-	-	-	-	۴۴/۹	۳۹/۳
		۹/۵	۰/۲	۸/۷	۴/۸	۲/۴	۳/۶
		۴/۳	۱/۱	۳/۶	۰/۵	۱/۷	۰/۷
		۶۳/۷	۸۲/۳	۱۹/۴	۲۸/۹	۳۲/۹	۳۸/۱
۱۱	میانگین درصد پیشرفت فیزیکی کل پروژه ها	۶۱/۳	۶۰/۹	۵۳/۳	۵۲/۹	۵۷/۵	۵۲/۳
۱۲	میانگین طول مدت اجرای پروژه ها (سال و ماه) کل پروژه ها پروژه های جدید پروژه های خاتمه یافته	۴/۸	۵/۴	۲	۲	۸/۴	۱۲/۴
		۲/۸	۲/۴	۱/۲	۱/۲	۲/۳	۱/۸
		۳/۴	۳/۸	۱/۹	۲/۱	۴/۷	۴/۸

ماخذ: گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی در سال ۱۳۸۶

بخش دوم : حوزه های بخشی

الف) امور تولیدی

۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی

۱۲- صنعت

۱۳- معدن

۱۴- بازرگانی

۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل برخورداری از پتانسیل صادرات محصولات و نقش حیاتی در تامین غذایی جمعیت کشور با اتکا به منابع داخلی از مهم ترین بخشهای اقتصادی کشور می باشد .

این بخش در استان به لحاظ دارا بودن توانمندیهای قابل توجه در منابع و عوامل تولید از جمله وجود بیش از ۷۰۰ هزار هکتار اراضی مستعد کشاورزی ، نزولات آسمانی مناسب و منابع آبهای قابل استحصال ، اقلیمهای متنوع آب و هوایی با قابلیت تولید محصولات گرمسیری و سردسیری ، منابع طبیعی تجدید شونده شامل جنگلها و مراتع ، تنوع ذخایر ژنتیکی ، داشتن منابع طبیعی و مصنوعی مستعد برای آبرزی پروری ، کارشناسان مجرب و بهره برداران و تولید کنندگان پرکار و متعهد توانسته است با تکیه بر رشد مستمر ، جایگاه مناسبی در کشور کسب نماید . این منابع و عوامل تولید امکان فعالیت در اکثریت زیر بخشهای کشاورزی اعم از زراعت ، باغبانی ، دام و طیور ، زنبور عسل و شیلات را در استان فراهم ساخته است .

همچنانکه در ابتدای گزارش ذکر شده است استان اردبیل از نواحی سردسیر ایران محسوب می شود و بطور کلی می توان آنرا به سه اقلیم عمده تقسیم بندی کرد :

۱- اقلیم سرد و مرطوب در نواحی کوهستانی و مرتفع.

۲- اقلیم سرد و نیمه مرطوب شامل قسمتهایی از شهرستان مشگین شهر و خلخال.

۳- اقلیم معتدل و نیمه خشک شامل نواحی شمالی و دشت مغان.

مدت روزهای یخبندان از ۶۷ روز در شمال استان تا ۱۴۲ روز در مناطق مرکزی و جنوب استان متغیر بوده و دما نیز از ۳۰- درجه تا ۴۲+ درجه سانتیگراد در نوسان بوده و میزان نزولات آسمانی بطور متوسط معادل ۳۲۶ میلیمتر در سال می باشد .

دشتهای مهم و مستعد استان برای کشاورزی عبارتند از دشت مغان با وسعت ۳۵۰ هزار هکتار ، دشت اردبیل با وسعت ۹۵ هزار هکتار و دشت مشگین شهر با وسعت ۴۳ هزار هکتار .

۱۱-۱- زراعت و باغداری

بر اساس داده های سالنامه آماری کشور مساحت اراضی زیر کشت محصولات سالانه و دائمی استان در سال زراعی ۸۲-۱۳۸۱ بالغ بر ۷۳۱۱۶۷ هکتار می باشد که حدود ۳۹/۴ درصد از کل وسعت استان را تشکیل می دهد و با داشتن بالاترین کاربری اراضی کشاورزی نسبت به کل وسعت استان، رتبه اول را در بین استانهای کشور داراست. از کل مساحت اراضی زیر کشت حدود ۵۱۵۶۱۹ هکتار (۷۰/۵۲ درصد از سطح زیر کشت) به زیر کشت محصولات سالانه رفته و ۱۹۰۶۶۳ هکتار (۲۶/۰۷ درصد) تحت آیش بوده و مابقی در حدود ۲۴۸۸۸ هکتار (۱/۳۹ درصد) به باغ و قلمستان اختصاص دارد.

حدود ۲۲۱۷۲۵ هکتار از زمینهای کشاورزی استان که معادل ۳۰/۳۲ درصد از کل زمینهای زیر کشت استان می باشد به صورت آبی و در حدود ۵۰۹۴۴۲ هکتار که معادل ۶۹/۶۸ درصد از کل زمینهای زیر کشت استان می باشد، بصورت دیمی کشت می شود. در جدول شماره (۱۱-۱) اطلاعات بیشتری در این خصوص ارایه گردیده است. با توجه به اینکه حدود ۷۰ درصد زراعت استان در زمینهای دیم صورت می پذیرد. بدیهی است که زمان، نحوه و میزان نزولات آسمانی در طول سال تاثیر زیادی را بر مجموع عملکرد کشاورزی استان خواهد داشت.

کشاورزی استان از نظر سطح بهره گیری از ماشین آلات در فعالیتهای تولیدی، در حد نیمه مکانیزه است و در بسیاری از فعالیتهای کشاورزی به علت وسعت کم بهره برداریها و هزینه های سنگین سرمایه گذاری برای استفاده از ماشین آلات و عدم شکل گیری و توسعه نظامهای سهامی زراعی و تعاونی امکان استفاده از ماشین آلات کشاورزی مدرن به علت عدم توجیه اقتصادی هنوز میسر نشده است.

در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ این استان در شاخص های تولید سیب زمینی رتبه اول، تولید دانه های روغنی رتبه دوم، تولید پنبه رتبه پنجم، تولید گندم و جو رتبه هفتم، تولید حبوبات شامل عدس، نخود و لوبیا رتبه هفتم، تولید عدس رتبه اول و تولید ذرت بذری رتبه اول را دارا بوده است. مجموع تولیدات کشاورزی و دامی استان در حدود ۳/۴۰ میلیون تن بوده که این مقدار در حدود ۳/۶۹ درصد کل تولیدات بخش کشاورزی و دامی کشور می باشد.

جدول شماره (۱۱-۱) مساحت اراضی کشاورزی استان بر اساس نظام بهره برداری زمینهای کشاورزی و مقایسه آن با کل کشور در سال زراعی ۱۳۸۲-۱۳۸۱

(هکتار)

باغ و قلمستان			آبش			زیر کشت محصولات سالانه			جمع کل			
دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	
۱۸۵۸۴۶	۱۲۸۲۱۸۸	۱۴۶۸۰۳۴	۲۶۷۶۴۵۳	۱۸۷۳۶۸۹	۴۵۵۰۱۴۲	۶۵۰۵۸۷۰	۵۱۴۱۱۵۷	۱۱۶۴۷۰۲۷	۹۳۶۸۱۶۷	۸۲۹۷۰۳۱	۱۷۶۶۵۱۹۸	کشور
۷۶	۲۴۸۱۲	۲۴۸۸۸	۱۶۸۰۷۸	۲۲۵۸۵	۱۹۰۶۶۳	۳۴۱۲۸۸	۱۷۴۳۳۱	۵۱۵۶۱۹	۵۰۹۴۴۲	۲۲۱۷۲۵	۷۳۱۱۶۷	استان اردبیل
۰/۰۴	۱/۹۳	۱/۶۹	۶/۲۷	۱/۲۰	۴/۱۹	۵/۲۴	۳/۳۹	۴/۴۲	۵/۴۳	۲/۶۷	۴/۱۳	سهم استان

ماخذ: سالنامه آماری کشور- ۱۳۸۶

محصولات عمده کشت شده در استان شامل غلاتی نظیر گندم، جو، شلتوک، ذرت دانه ای و علوفه ای، سیب زمینی، پیاز، حبوبات (عدس، نخود و لوبیا) سبزیجات، محصولات جالیزی، چغندر قند، پنبه، دانه های روغنی و نباتات علوفه ای می باشد.

بر اساس اطلاعات دریافت شده از سازمان جهاد کشاورزی استان، مجموع محصولات زراعی استان در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ بالغ بر ۲۷۰۴۶۱۰ تن و مجموع محصولات باغی نیز در حدود ۲۱۹۰۰۰ تن بوده است در سال مذکور در خصوص مبارزه با آفات محصولات زراعی بالغ بر ۱۱۶۹۱۷ هکتار از اراضی مستعد استان تحت پوشش قرار گرفته و در ۱۵۸۵۵۷ هکتار نیز با علف های هرز محصولات زراعی مبارزه شده است. همچنین عملیات مبارزه با بیماریهای محصولات زراعی استان نیز در حدود ۲۰۳۳۲ هکتار از اراضی استان انجام پذیرفته است. از اقدامات انجام یافته در مورد باغات استان می توان به اصلاح و نوسازی ۸۷۶ هکتار از باغات استان، توزیع ۴۳۲۵۰۰ اصله نهال یارانه دار در استان، توسعه باغات استان به مساحت ۱۱۵۰ هکتار از محل نهال یارانه دار اشاره نمود.

جدول شماره (۱۱-۲) میزان تولید محصولات زراعی استان در سالهای ۸۷-۱۳۸۵

(میزان : تن)

رتبه در کشور در سال	میزان تولید در سال زراعی	میزان تولید در سال زراعی	نوع محصولات کشاورزی
۸۷-۱۳۸۶	۸۷-۱۳۸۶	۸۶-۱۳۸۵	
۷	۶۱۷۱۷۸	۵۱۳۶۹۵	گندم
۷	۱۶۱۹۷۱	۱۲۰۲۹۲	جو
۷	۲۰۲۰۲	۱۹۹۶۷/۶	حبوبات (عدس - نخود - لوبیا)
۵	۱۳۱۱۹	۱۴۳۷۰	پنبه
۹	۷۲۸۶۸	۱۴۳۳۴۴	چغندر قند
۱	۸۰۳۴۲۲	۸۲۷۹۹۸	سیب زمینی
۲	۳۵۹۶۷	۴۷۸۴۱/۶	تولید دانه های روغنی (سویا - کلزا - کنجد - آفتابگردان - گلرنگ)
۱۰	۶۱۱۷۹۷	۴۹۷۶۶۰	تولید انواع علوفه (یونجه و اسپرس - ذرت علوفه ای)
۷	۸۸۷۷۶	۸۰۹۷۰	ذرت دانه ای
۲	۲۵۰۴۶	۲۴۲۰۰	سویا
۱	۱۴۶۹۲	۱۴۱۹۷	عدس
۱	۱۷۶۳۰	۱۳۷۵۱	ذرت بذری
-	۷۰۷۰	۵۹۳۱۹	گوجه فرنگی

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۸

محصولات عمده زیر بخش باغبانی استان بر حسب میزان تولید به ترتیب سیب، هلو، انگور، زردآلو، گیلاس، آلبالو، شلیل و گردو می‌باشند که این درختان همگی در مقابل سرمای بهاره حساس و آسیب پذیر می‌باشند و ضروری است که مسئولین امر نسبت به جایگزینی واریته های مقاوم و دیرگل بجای گونه های بومی حساس در سطح باغداران استان اقدام نمایند تا در سالهای آینده اثرات منفی سرمازدگی های احتمالی کاهش یابد.

علاوه بر این موضوع، نکته دیگری که بنظر میرسد باید در استان تاکید و توجه خاصی روی آن صورت بگیرد، استفاده از کودها و سموم شیمیایی است. بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ در حدود ۱۱۴۰۹۰/۵ تن انواع مختلف کودهای شیمیایی در اختیار زارعین استان قرار گرفته است که نسبت به سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵ در حدود ۸/۳۷ درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین در سال ۱۳۸۶ مقدار ۵۱۷۳۸۶ لیتر از انواع سموم و آفت کشهای کشاورزی در اختیار مصرف کنندگان استان قرار گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۴/۸۷ درصد افزایش نشان میدهد با عنایت به زیانهای جانبی این سموم و تاثیر منفی آن در استانداردهای غذایی محصولات تولید شده و با توجه به تاکید کارشناسان بر توسعه کشاورزی پایدار و بهره وری بیشتر از منابع آب و خاک و جلوگیری از آلودگی محیط زیست، لازم است در خصوص کاهش هرچه بیشتر سموم و آفت کشهای کشاورزی و بهره گیری از سایر روشهای مکانیکی و طبیعی کم ضرر، تحقیقات و پژوهشهای لازم به عمل آید و روشهای علمی و نوین چگونگی استفاده از کودها و سموم شیمیایی در میان کشاورزان و دامداران استان ترویج گردد و استفاده از روشهای جایگزین نیز به آنها آموخته شود.

در این بخش بحث کلی پیرامون دامهای اقتصادی و چهار پایانی است که تولیدات و فرآورده های ناشی از پرورش و نگهداری آنها مورد نیاز و احتیاج انسان است و نگهداری آنها برای دامداران ایجاد درآمد می کند. دامهای اقتصادی استان در این زیر مجموعه شامل گوسفند و بره، بز و بزغاله، گاو و گاومیش و شتر و بچه شتر می باشد و هدف از پرورش یا نگهداری آنها تولید شیر، گوشت، پشم و پوست و فرآورده های لبنی و غیره است. جمعیت دامهای مزبور بر اساس آمارهای ارائه شده از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان در سال ۱۳۸۶ بالغ بر ۳۲۸۲۶۲۵ راس و در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۳۲۸۲۴۰۰ راس بوده که از این تعداد در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۲۴۵۸۰۰۵ راس گوسفند و بره، ۲۷۴۲۷۳ راس بز و بزغاله، ۴۰۴۳۸۷ راس گاو و گوساله (بومی، دو رگ و اصیل) و ۱۴۵۳۷۶ راس گاومیش و بچه گاومیش و ۳۵۹ نفر شتر بوده است. شهرستان پارس آباد با ۹۸۳۲۹۳ راس دام (۲۹/۹۵ درصد از مجموع کل دام استان) بیشترین تعداد دام استان و شهرستان کوثر با ۱۰۴۸۳۸ راس دام (۳/۱۹ درصد از مجموع کل دام استان) کمترین تعداد دام را در استان داشته است. مقایسه تعداد دام استان نشان می دهد که کل دام استان در سال ۱۳۸۷ تغییر چندانی نسبت به سال قبل نداشته است.

در سال مذکور در حدود ۷۴/۸۸ درصد دام استان را گوسفند و بره، ۸/۳۵ درصد بز و بزغاله، ۱۲/۳۱ درصد گاو و گوساله، ۴/۴۲ درصد گاومیش و بچه گاومیش و ۰/۰۱ درصد شتر و بچه شتر تشکیل داده اند.

جدول شماره (۱۱-۳) تعداد انواع دام استان در سالهای ۸۷-۱۳۸۶

(واحد: رأس)

شتر و بچه شتر	گاومیش و بچه گاومیش	گاو و گوساله				بز و بزغاله	گوسفند و بره*	درصد	مجموع انواع دام استان و شهرستان	سال	
		بومی**	دورگ	اصیل	جمع					شهرستان	استان
۳۵۶	۱۴۱۱۴۲	۲۶۵۹۷۷	۱۱۳۸۳۳	۲۶۳۰۴	۴۰۶۱۱۴	۲۷۴۵۴۸	۲۴۶۰۴۶۵	۱۰۰	۳۲۸۲۶۲۵	۱۳۸۶	استان
۳۵۹	۱۴۵۳۷۶	۲۶۰۶۵۹	۱۱۶۱۰۹	۲۷۶۱۹	۴۰۴۳۸۷	۲۷۴۲۷۳	۲۴۵۸۰۰۵	۱۰۰	۳۲۸۲۴۰۰	۱۳۸۷	
۰	۳۶۵۳۸	۲۵۶۷۴	۳۴۰۸۹	۶۶۴۲	۶۹۴۰۶	۱۵۳۴۵	۲۹۶۴۰۰	۱۲/۶۳	۴۱۴۶۸۹	۱۳۸۶	اردبیل
۰	۳۷۶۳۴	۲۵۱۶۱	۳۴۷۷۱	۶۹۷۵	۶۴۹۰۷	۱۵۳۳۰	۲۹۶۱۰۴	۱۲/۶۷	۴۱۵۹۷۵	۱۳۸۷	
۱۰۳	۱۸۶۴۰	۲۶۷۰۵	۲۶۰۶	۲۳	۲۹۳۳۴	۳۱۷۱۲	۲۲۸۸۲۳	۹/۴۰	۳۰۸۶۱۲	۱۳۸۶	بيله سوار
۱۰۴	۱۹۱۹۹	۲۶۱۷۱	۲۶۵۸	۲۴	۲۸۸۵۳	۳۱۶۸۰	۲۲۸۵۹۴	۹/۳۹	۳۰۸۴۳۰	۱۳۸۷	
۲۱۴	۱۱۹۶۱	۳۳۲۲۱	۱۲۶۸۱	۱۲۲۸۷	۵۸۱۸۹	۸۴۸۳۶	۸۲۸۴۳۹	۲۹/۹۶	۹۸۳۶۴۱	۱۳۸۶	پارس آباد
۲۱۸	۱۲۳۲۰	۳۲۵۵۷	۱۲۹۳۵	۱۲۹۰۱	۵۸۴۹۳	۸۴۷۵۱	۸۲۷۶۱۱	۲۹/۹۵	۹۸۳۲۹۳	۱۳۸۷	
۰	۰	۲۱۰۸۱	۲۷۱۱	۲۱۸	۲۴۰۱۰	۴۶۳۱۶	۱۰۴۰۷۸	۵/۳۱	۱۷۴۴۰۴	۱۳۸۶	خلخال
۰	۰	۲۰۶۵۹	۲۷۶۵	۲۲۹	۲۳۶۵۳	۴۶۲۷۰	۱۰۳۹۷۴	۵/۲۹	۱۷۳۸۹۷	۱۳۸۷	
۰	۰	۱۴۰۵۴	۱۸۰۹	۷۱	۱۵۹۳۴	۱۹۸۵۰	۶۹۳۸۴	۳/۲۰	۱۰۵۱۶۸	۱۳۸۶	کوثر
۰	۰	۱۳۷۷۳	۱۸۴۵	۷۵	۱۵۶۹۳	۱۹۸۳۰	۶۹۳۱۵	۳/۱۹	۱۰۴۸۳۸	۱۳۸۷	
۲۷	۱۷۸۴۹	۵۹۹۲۳	۳۹۰۶	۳۵۵	۶۴۱۸۴	۴۰۲۲۰	۳۷۰۳۰۱	۱۵/۰۰	۴۹۲۵۹۱	۱۳۸۶	مشگین شهر
۲۷	۱۸۳۸۴	۵۸۷۲۵	۳۹۸۴	۳۷۳	۶۳۰۸۲	۴۰۱۸۰	۳۶۹۹۲۱	۱۴/۹۷	۴۹۱۶۱۴	۱۳۸۷	
۰	۱۱۴۹۵	۵۳۹۴۰	۴۸۹۶	۶۲	۵۸۸۹۹	۱۷۵۱۵	۲۰۰۷۷۴	۸/۷۹	۲۸۸۶۸۳	۱۳۸۶	مغان
۰	۱۱۸۳۰	۵۲۸۶۱	۴۹۹۴	۶۶	۵۷۹۲۱	۱۷۴۹۷	۲۰۰۵۷۳	۸/۷۶	۲۸۷۸۳۱	۱۳۸۷	
۰	۲۸۴۱۴	۵۷۰۵	۸۵۲۳	۲۶۵۹	۱۶۸۸۷	۸۵۲۵	۱۶۴۶۶۷	۶/۶۵	۲۱۸۴۹۸	۱۳۸۶	نمین
۰	۲۹۲۷۲	۵۵۹۱	۸۶۹۳	۲۷۹۲	۱۷۰۷۶	۸۵۱۴	۱۶۴۵۰۲	۶/۶۸	۲۱۹۳۶۶	۱۳۸۷	
۰	۱۶۲۴۰	۲۵۶۷۴	۴۲۶۱۲	۳۹۸۵	۷۲۲۷۱	۱۰۲۲۹	۱۹۷۵۹۹	۹/۰۲	۲۹۶۲۲۹	۱۳۸۶	نیر
۰	۱۶۷۲۷	۲۵۱۶۱	۴۳۴۶۴	۴۱۸۳	۷۲۸۰۹	۱۰۲۱۹	۱۹۷۴۰۱	۹/۰۵	۲۹۷۱۵۶	۱۳۸۷	

ماخذ : سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - سال ۱۳۸۸

* دلیل کاهش تعداد گوسفند و بره و بز و بزغاله در سال ۸۷ نسبت به سال ۸۶ ، سیاست تبدیل دام سبک به دام سنگین بمنظور حفظ مراتع میباشد.

** دلیل کاهش گاو و گوساله بومی، تبدیل این نوع دامها به دامهای اصیل و دورگ میباشد.

در سال ۱۳۸۶ جمعاً ۸۱۶ واحد صنعتی دام و طیور شامل تعداد ۲۴۶ واحد مرغداری گوشتی ، ۲۶ واحد مرغداری تخمگذار ، ۱۸ واحد مرغداری مادر گوشتی ، ۵ واحد کارخانه جوجه کشی ، ۷۳ واحد پرورش گاو شیری ، ۳۴۸ واحد پرواربندی گوساله ، ۷۵ واحد پرواربندی بره ، ۳ واحد پرورش گوسفند داشتی ، ۵ واحد پرورش شتر داشتی ، ۳ میدان عرضه دام ، ۱۴ مرکز جمع آوری شیر جمعاً با ۳۵۱۹ نفر شاغل به امر تولید و عرضه محصولات غذایی مشغول بوده اند و توانسته اند بخش عظیمی از محصولات غذایی استان را تامین نمایند و در تامین محصولات غذایی کشور نیز سهم بسزایی داشته باشند. اطلاعات بیشتر در این خصوص در جدول (۱۱-۴) آمده است.

علاوه بر موارد مذکور در سال ۱۳۸۶ در سطح استان تعداد ۱۵ کشتارگاه با متوسط کشتار روزانه ۱۲۰۰ راس دام سبک و ۱۸۲ راس دام سنگین مشغول فعالیت بوده است.

جدول شماره (۱۱-۴) تعداد واحدهای صنعتی دام و طیور استان اردبیل در سال های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷

درصد تغییرات	اشتغالزایی (نفر)		درصد تغییرات	جمع ظرفیت سالانه		واحد سنجش (ظرفیت)	درصد تغییرات	تعداد		عنوان فعالیت
	۱۳۸۷	۱۳۸۶		۱۳۸۷	۱۳۸۶			۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۸/۲	۸۰۰	۷۳۹	۸/۲	۴۰۰۰۶۳۰	۳۶۹۵۱۰۰	قطعه	۱۰/۹	۲۷۳	۲۴۶	مرغداری گوشتی
۱۲/۸	۱۴۱	۱۲۵	۱۲/۱	۷۰۲۷۳۰	۶۲۶۳۸۰	قطعه	۷/۷	۲۸	۲۶	مرغداری تخمگذار
۶/۳۶	۲۳۴	۲۲۰	۶/۳۵	۶۰۴۲۴۵	۵۶۸۱۵۸	قطعه	۱۱	۲۰	۱۸	مرغداری مادر گوشتی
۰	۱۴۹	۱۴۹	۰	۳۷۳۵۱۷۵	۳۷۳۵۱۷۵	عدد تخم	۰	۵	۵	کارخانه جوجه کشی
۰/۶	۹۹۸	۹۹۲	۰/۵۸	۱۶۹۶۲	۱۶۸۶۴	راس	۴/۱	۷۷	۷۳	پرورش گاو شیری
۶/۶	۱۱۱۹	۱۰۴۹	۶/۶۵	۵۵۹۵۶	۵۲۴۶۴	راس	۶/۳	۳۷۰	۳۴۸	پروار بندی گوساله
۰	۲	۰	-	۶۵	۰	راس	-	۱	۰	پرورش گاومیش
۷/۶	۱۴۱	۱۳۱	۷/۸	۳۴۵۳۰	۳۲۰۳۰	راس	۸	۸۱	۷۵	پروار بندی بره
۴۶/۸	۴۷	۳۲	۴۳/۸	۳۳۰۰	۲۳۰۰	راس	۳۳/۳	۴	۳	گوسفند داشتی
۰	۱۳	۱۳	۰	۵۵۰	۵۵۰	نفر	۰	۵	۵	شتر داشتی
۰	۲۰	۲۰	۰	۶۷۰	۶۷۰	راس در روز	۰	۳	۳	میدان عرضه دام
۱۰/۲	۵۴	۴۹	۸/۷	۴۹/۵	۴۵/۵	تن در سال	۱۴/۲	۱۶	۱۴	مرکز جمع آوری شیر
۰	۳۷۱۸	۳۵۱۹	۰	۰	۰	-	۰	۸۸۳	۸۱۶	جمع

ماخذ: سازمان جهادکشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۸

باتوجه به اطلاعات جدول شماره (۱۱-۵) میزان تولید گوشت قرمز در استان در سال ۱۳۸۶ در حدود ۴۰/۳۷ هزار تن و میزان تولید شیر خام در حدود ۴۰۸/۲ هزار تن بوده است. این ارقام در سال ۱۳۸۷ به ۴۰/۵۵ هزار تن گوشت قرمز و ۴۱۴/۴ هزار تن شیر خام افزایش یافته است.

همانگونه که ملاحظه می گردد استان اردبیل در زمینه تولید گوشت قرمز و شیر خام علاوه بر تامین نیاز و مصرف داخلی استان در سال ۱۳۸۶ در حدود ۲۵/۳ هزار تن گوشت قرمز و ۲۷۱/۸ هزار تن شیر خام و در سال ۱۳۸۷ در حدود ۲۵/۸ هزار تن گوشت قرمز و ۲۶۹/۸ هزار تن شیر خام مازاد بر نیاز و مصرف داخلی استان تولید کرده است.

میزان تولید گوشت قرمز استان در سال ۱۳۸۶ در حدود ۴/۶۶ درصد کل گوشت قرمز تولید شده در کشور بوده است و از این نظر استان اردبیل رتبه دهم کشور را داشته است.

در سال مذکور همچنین استان اردبیل با تولید ۴/۶۸ درصد از کل شیر خام کشور رتبه یازدهم را در بین استانهای کشور به خود اختصاص داده است.

با توجه به مازاد تولید محصولات دامی می توان گفت که استان می تواند در زمینه کارخانجات صنایع تبدیلی فرآورده های دامی سرمایه گذاری نموده و با صادرات محصولات دامی بصورت محصول نهایی قدمهای موثری در اشتغالزایی و حصول ارزش افزوده در این بخش بردارد. این امر مهم نیازمند برنامه ریزی دقیق و تشویق دستگاههای برنامه ریز و تصمیم گیرنده و حمایت از سرمایه گذاران علاقمند از طریق ایجاد تسهیلات مالی و تامین نهاده های دامی می باشد.

باتوجه به اطلاعات جدول (۱۱-۵) مشاهده می گردد که تولید گوشت سفید (مرغ) و تخم مرغ در استان نیاز و مصرف داخلی استان را تامین نمی نماید. در سال ۱۳۸۶ تولید گوشت سفید (مرغ) استان ۱/۵۴ هزار تن و تولید تخم مرغ ۵/۰۱ هزار تن کمتر از نیاز و مصرف داخلی استان بوده است این ارقام در سال ۱۳۸۷ به ترتیب ۷/۳ هزار تن گوشت سفید و ۵/۷۵ هزار تن شیر بوده است. با توجه به شرایط و استعدادهای موجود در استان اردبیل و در صورت حمایت و توسعه صنعت مرغداری این استان می تواند به عنوان یکی از صادرکنندگان مهم گوشت مرغ و تخم مرغ در کشور مطرح گردد.

میزان گوشت سفید (مرغ) تولید شده در استان در حدود ۱/۵۵ درصد کل گوشت سفید (مرغ) تولید شده در کشور می باشد و استان اردبیل در این شاخص در رتبه بیست و سوم کشور قرار دارد. مقایسه میزان گوشت سفید تولید شده در سال در طول سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در استان نشان دهنده کاهش ۱۶/۲ درصدی تولید گوشت سفید در سال ۱۳۸۷ بوده است که علت این امر کاهش جوجه ریزی به علت افزایش قیمت دان مرغی، واردات و عرضه بیش از حد گوشت منجمد، نوسانات قیمت مرغ و غیره اعلام شده است.

در زمینه تولید تخم مرغ نیز استان اردبیل با تولید ۱/۰۲ درصد کل تخم مرغ تولیدی کشور در سال ۱۳۸۶ در جایگاه شانزدهم در بین استانهای کشور قرار گرفته است.

جدول شماره (۱۱-۵) تولیدات عمده دامی استان و مقایسه آن با کشور در سال های ۸۷-۱۳۸۶

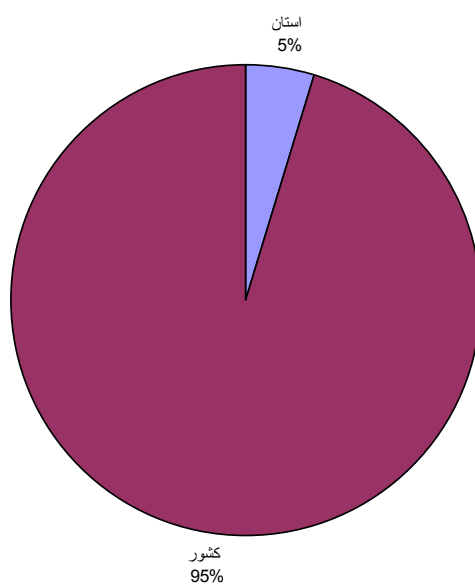
(واحد: هزار تن)

مازاد بر نیاز و مصرف داخلی استان		میزان نیاز و مصرف داخلی استان		سهم استان از کشور (درصد)		تولید استان			تولید کشور			شرح عملیات محصولات دامی
						درصد تغییرات	۱۳۸۷	۱۳۸۶	درصد تغییرات	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	درصد تغییرات	۱۳۸۷	۱۳۸۶	درصد تغییرات	۱۳۸۷	۱۳۸۶	گوشت قرمز
۲۵/۸	+۲۵/۱۳	۱۴/۷	۱۵/۲۴	۴/۵۴	۴/۶۶	۰/۴۴	۴۰/۵۵	۴۰/۳۷	۳/۱	۸۹۲	۸۶۵	
-۷/۳	-۱/۵۴	۲۵/۷	۲۳/۵۲	۱/۲۲	۱/۵۵	-۱۶/۲	۱۸/۴	۲۱/۹۸	۶/۵	۱۵۰۷	۱۴۱۵	گوشت سفید (مرغ)
۲۶۹/۸	۲۷۱/۸	۱۴۴/۶	۱۳۶/۴	۴/۶۵	۴/۹۸	۱/۵۱	۴۱۴/۴	۴۰۸/۲	۷/۲۴	۸۹۱۴	۸۳۱۲	شیر خام
-۵/۷۵	-۵/۰۱	۱۲/۲۵	۱۲	۰/۹	۱/۰۲	-۷	۶/۵	۶/۹۹	۶/۹۱	۷۲۷	۶۸۰	تخم مرغ

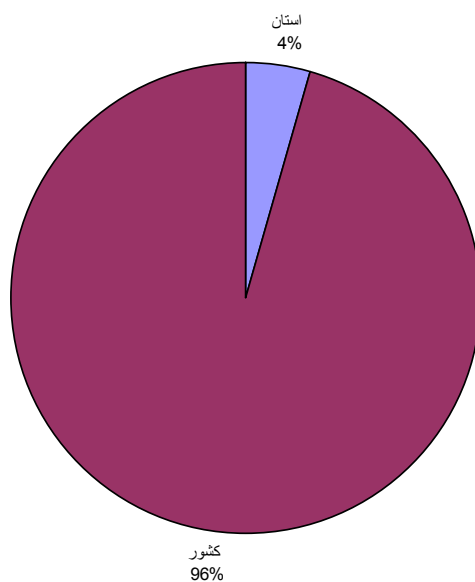
ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۸۸

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ تعداد واحدهای بهره برداری پرورش زنبور عسل در سطح استان بالغ بر ۲۷۶۲ واحد و تعداد کندوهای مدرن ۱۵۱۰۳۲ کلنی و کندوهای نوع قدیم ۴۶۲۷ کلنی بوده است که کندوهای مدرن ۴۶۳۸۲۳۸ کیلو گرم و کندوهای بومی ۳۰۲۴۳ کیلو گرم تولید عسل داشته اند. لازم به ذکر است که منظور از تولیدات یاد شده مقدار تولید عسل با موم می باشد. در سال مذکور میزان تولید عسل با موم در استان اردبیل ۷۸/۴۳ درصد نسبت به سال ۱۳۸۵ افزایش داشته است. در پایان سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۸۰ شرکت تعاونی کشاورزی فعال با ۷۶۵۱ نفر عضو زیر پوشش اداره کل تعاون استان مشغول فعالیت در امور مختلف کشاورزی و دامداری بوده اند که این شرکت ها با سرمایه ای معادل ۲۲۳۴۸ میلیون ریال برای ۱۰۷۹ نفر اشتغال ایجاد کرده اند.

نمودار شماره (16) درصد سهم تولید شیر خام استان از کل شیر خام تولیدی کشور در سال 1386

نمودار شماره (17) درصد سهم تولید گوشت قرمز استان از کل گوشت قرمز تولیدی کشور در سال 1386

جنگل به ناحیه ای که از درخت های انبوه پوشیده باشد اطلاق می گردد در جنگل طبیعی معمولاً درختان کوچک و بزرگ و تنومند به طور نامنظم و همچنین علفهای خودرو فراوانند جنگل مجموعه است از درختان، درختچه ها، پوشش گیاهی، جانوران و میکرو ارگانیسم ها (قارچها، باکتریها، ویروسها) که به همراه عوامل طبیعی غیر حیاتی مانند خاک، آب، دما، باد و ... محیط و رویشگاه مشخص و معلومی را به وجود آورده اند.

تنوع اقلیمی و وجود ارتفاعات در قلمرو استان، موجب پیدایش زیستگاههای گسترده در استان شده است. پوشش جنگلی استان اردبیل فقط ارزش زیستگاهی برای فونهای جانوری (چارپایان، خزندگان، حشرات، پرندگان و ...) دارد و از آن بهره برداری تجاری صورت نمی گیرد و مساحت آن در حدود ۶۱۹۶۸/۶ هکتار می باشد. به عبارت دیگر در حدود ۳/۳۶ درصد مساحت استان را جنگلها تشکیل می دهند گونه غالب جنگلهای استان شامل فندق، ارس، بلوط، زبان گنجشک، افرا، راش و بند می باشد سرانه جنگل در استان اردبیل در حدود ۵ صدم هکتار (۵۰۰ متر مربع) است. در حالی که این رقم در کشور ۲۰۰۰ متر مربع و در جهان ۷۰۰۰ متر مربع می باشد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ حدود ۴۹ هکتار جنگل کاری دولتی انجام شده است که در مقایسه با سال قبل ۴۴/۱۱ درصد افزایش نشان میدهد.

همچنین حدود ۷۱ هکتار نهالستان در سال ۱۳۸۶ در سطح استان وجود داشته است که از این میزان ۶۶ هکتار دارای مالکیت دولتی و مابقی یعنی ۵ هکتار دارای مالکیت خصوصی بوده است. میزان تولید نهالستانهای دولتی ۳۵۳۰۰۰ اصله نهال و نهالستانهای خصوصی ۵۰۰۰۰۰ اصله نهال بوده که در مقایسه با سال قبل تولید نهالستان توسط بخش دولتی با ۳۷/۹۶ درصد کاهش داشته ولی تولید نهالستان توسط بخش خصوصی ثابت مانده است.

مرتع زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرای دارای پوششی از نباتات علوفه ای خودرو بوده و با توجه به سابقه چرای عرفاً مرتع شناخته شود. اراضی آیش علیرغم آن که دارای پوشش علوفه ای خودرو باشند مشمول تعریف مرتع نمی شوند.

چنانچه مرتع دارای درختان جنگلی خودرو باشد مرتع مشجر نامیده می شود. مراتع یکی از مهمترین و با ارزش ترین منابع خدادادی و موهبت الهی می باشد که با بهره برداری صحیح و اصولی توأم با عملیات اصلاح و احیای آن می توان ضمن حفظ منابع پایه از جمله آب و خاک از نظر تولید پوشش گیاهی و ارزش اکولوژیکی و زیست محیطی موجب تامین نیازمندیهای کشور در زمینه فرآورده های پروتئینی با تولید علوفه می گردد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ مجموع مساحت مراتع استان بالغ بر ۱۰۱۵۰۰۰ هکتار می باشد.

در بررسی وضعیت مراتع استان اردبیل از نظر طبقه بندی کیفی مشاهده می شود که از مجموع مراتع استان بطور تقریب ۲۴۰ هزار هکتار از نوع درجه یک و ۴۷۵ هزار هکتار از نوع درجه دو و ۳۰۰ هزار هکتار نیز از نوع درجه سه می باشد.

وسعت مراتع کشور ما بالغ بر ۸۶/۱ میلیون هکتار برآورد می شود که حدود ۱/۱۷ درصد آن (یک میلیون و پانزده هزار هکتار) در استان اردبیل قرارداد و معادل ۵۶/۸ درصد مساحت کل استان را به خود اختصاص داده است.

از نظر زمان رویش و فصل بهره برداری مراتع استان به سه دسته مراتع ییلاقی، روستایی و قشلاقی تقسیم می شوند که مراتع ییلاقی اکثراً در ارتفاعات سبلان، بزقوش و باغرو واقع گردیده و در فصل تابستان مورد بهره برداری قرار می گیرد.

مرتع روستایی و یا کوهپایه ای نیز در مناطق روستائی استان قرار دارند و مراتع قشلاقی استان در منطقه مغان واقع شده است.

از نظر تنوع گونه های گیاهی بیش از ۱۲۰۰ گونه گیاهی در نظام اکولوژیک گیاهی استان شناسایی شده است.

فعالتهای انجام شده در زمینه مرتعداری و اصلاح مراتع در استان در سال ۱۳۸۶ حاکی از آن است که در ۶۹۶ هکتار از مراتع کپه کاری و کشت مستقیم انجام شده، در ۳۷۲۱ هکتار از مراتع کود پاشی شده ، در ۴۱۱ هکتار از مراتع عملیات ذخیره نزولات آسمانی صورت گرفته ، ۱۱۷۵ هکتار از دیمزارهای کم بازده به مراتع تبدیل شده و در حدود ۴۵۳۷۷ هکتار از مراتع مورد ممیزی و تنسیق واقع شده است که در مقایسه با سال قبل عملیات کپه کاری و کشت مستقیم مراتع ۳۸/۰۲ درصد کاهش ، کود پاشی به مراتع ۲۱/۰۰ درصد افزایش ، ذخیره سازی نزولات آسمانی در مراتع ۴۱/۱۱ درصد کاهش ، تبدیل دیمزارهای کم بازده به مراتع ۵/۰۹ درصد افزایش و ممیزی و تنسیق مراتع ۲۳/۶۵ درصد کاهش داشته اند .

۱۱-۴ منابع آب استان

در استان اردبیل سه حوزه آبخیز وجود دارد که عبارتند از: حوزه آبخیز ارس با وسعت ۱۲۹۰۲۰۰ هکتار، حوزه آبخیز بالها رود با وسعت ۱۵۹۸۰۰ هکتار و حوزه آبخیز قزل اوزن با وسعت ۳۸۲۰۰۰ هکتار. براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ حجم آب خام در استان ۵۸۸۲۱۶۱۹ مترمکعب می باشد که ۲۰۸۱۶۱۲۸ مترمکعب آن از منابع سطحی و ۳۸۰۰۵۴۹۱ مترمکعب آن از منابع زیرزمینی تامین می شود. منابع آبهای زیر زمینی استان شامل ۱۲۷۰ حلقه چاه عمیق با تخلیه سالانه ۱۸۸ میلیون مترمکعب ، ۲۸۳۵ حلقه چاه نیمه عمیق با تخلیه سالانه ۶۸ میلیون مترمکعب ، ۱۷۲ رشته قنات با تخلیه سالانه ۱۲ میلیون مترمکعب و تعداد ۲۱۴۶ دهنه چشمه با تخلیه سالانه ۱۰۲ میلیون مترمکعب می باشد .

۱۱-۵- شیلات و آبریان

زیر مجموعه شیلات و آبریان استان شامل ، منابع استحصال متشکل از کارگاهها یا مزارع یا واحدهای پرورش ماهیان سرد آبی و گرم آبی ، منابع آبهای طبیعی و آزاد (رودخانه ها و برکه ها ، دریاچه ها و غیره) و استخرهای مصنوعی می باشد .

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۲ مزرعه پرورش ماهیان سردآبی و ۱۶ مزرعه پرورش ماهیان گرم آبی و ۸۱ استخر دو منظوره و ۳۳ آبگیر، برکه طبیعی، سد، دریاچه و رودخانه به امر تولید و پرورش آبزیان در استان مشغول بوده اند و در مجموع توانسته اند ۱۷۰۰ تن ماهی شامل ۴۵۶ تن ماهی سردآبی و ۲۲۰/۱ تن ماهی گرم آبی و ۲۸۹ تن ماهی در استخرهای دو منظوره و ۷۳۳/۹ تن نیز از طریق آبگیرها، سدها، دریاچه ها و رودخانه ها تولید و به بازارهای مصرف عرضه نمایند که در مقایسه با میزان تولیدات سال قبل به ترتیب تولید ماهیان سردآبی ۱/۲۹ درصد کاهش، ماهیان گرم آبی ۱۷/۹۱ درصد کاهش، استخرهای دو منظوره ۷۲/۰۲ درصد افزایش و تولید آبگیرها، برکه ها، سدها و دریاچه ها ۱۰/۶ درصد افزایش داشته است.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ در استان تعداد ۶۱۶۰۰۰۰ قطعه بچه ماهی شامل ۵۵۵۰۰۰۰ قطعه ماهی قزل آلا و ۶۱۰۰۰۰۰ قطعه ماهی زینتی تولید گردیده است. تولید این میزان بچه ماهی ها در کل افزایشی بالغ بر ۲/۶۶ درصد را نسبت به سال قبل نشان می دهد.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۶ جمعیت استان بالغ بر ۱۲۲۸۱۵۵ نفر بوده است بدین ترتیب مقدار سرانه ماهی تولید شده در استان برای هر نفر با ۰/۱ کیلوگرم افزایش نسبت به سال قبل تقریباً ۱/۳ کیلو گرم بوده است که با عنایت به ظرفیت های بالقوه و موجود و نیاز و مصرف غذایی جمعیت استان این مقدار تولید بسیار پائین می باشد با توجه به میزان ارزش افزوده و وجود منابع خوب آبی در استان، صنعت پرورش ماهی می تواند جایگاه بستری را در بین سایر رشته های کشاورزی و دامداری بخود اختصاص دهد.

۱۱-۶- آبخیزداری

اراضی آبخیز رودخانه ها تمامی نقاطی از حوزه رودخانه می باشد که آب های روان ناشی از بارندگی از آن به رودخانه ها منتهی می شود. آبخیزداری شامل تمام فعالیت هایی است که برای احیاء و اصلاح حوزه های آبخیز انجام می گیرد. با توجه به نقش آبخیزها در حفظ سیمای طبیعی استان و حفاظت و کنترل بروز سیلاب مهار نشده به زمینهای کشاورزی و باغات و مساکن روستائیان و حتی شهرها، عملیات آبخیزداری نقش خود را نمایان می سازد. استان اردبیل از نظر تقسیم بندی حوضه های آبخیزداری (بر اساس تقسیم بندی جاماب) در حوزه اصلی دریای خزر واقع شده و دارای دو حوزه فرعی (ارس و قزل اوزن) و سه زیر حوزه فرعی (سفید رود، بالهارود و دره رود) می باشد.

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ در حدود ۲۸۶۹ هکتار از آبخیزهای استان با عملیات بیولوژیکی (بذر پاشی، کپه کاری، نهالکاری و بوته کاری) حفاظت شده و همچنین در حدود ۲۲۱۳۲ متر مکعب نیز انواع عملیات مکانیکی (شامل گابیون بندی- خشکه چینی- عملیات خاکی- اجرای سنگ و ملات) و در ۸۸ هکتار نیز عملیات بیومکانیکی (اصلاح شخم، بانکت بندی و ...) در آبخیزهای استان صورت گرفته است.

۱۱-۷- مهمترین قابلیت ها و تنگناها و اهداف بخش کشاورزی و منابع طبیعی

قابلیت های بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان را می توان وجود دشتهای حاصلخیز و مستعد مغان، اردبیل و مشکین شهر و وجود تنوع آب و هوایی و منابع آب و خاک و مراتع برای انواع فعالیت های کشاورزی و دامداری و پرورش آبزیان و زنبور عسل و نژادهای مستعد دام بومی در منطقه و نیز وجود مردمان سختکوش و با تجربه در زمینه های مختلف کشاورزی بر شمرد.

از طرف دیگر پراکنده بودن و تعدد و خرد شدن قطعات زمین های قابل کشت و پایین بودن راندمان آبیاری بعلت سنتی بودن سیستمهای آبیاری، عدم استقبال خوب زارعین از کشت مکانیزه، بروز خشکسالیهای پی در پی، برداشت بی رویه از سفره های آب زیر زمینی در اثر بهره برداری نرسیدن

طرح‌های بزرگ تامین آب استان، به بهره برداری نرسیدن شبکه های پائین دستی منابع تامین آب، عدم آشنایی کشاورزان با فرهنگ بیمه محصولات کشاورزی و بالا رفتن متوالی هزینه های تولید محصولات کشاورزی و عدم رعایت تناوب زراعی به علت تنگدستی زارعین که منجر به بروز بیماریهای گیاهی و کاهش حاصلخیزی خاک می شود، تنگناها و محدودیت های عمده و قابل طرح در بخش می باشد.

از جمله اهداف کیفی و راهبردهای مهم بخش می توان به تسریع در اتمام و بهره برداری از طرحهای بزرگ تامین آب و احداث و بهره برداری شبکه های پائین دستی آنها، مهار آبهای مرزی، بالا بردن کیفیت محصولات کشاورزی از نظر کاهش کود و استفاده از سموم مصرفی، استفاده از ارقام نهال و بذر مناسب برای منطقه و گسترش بیمه محصولات کشاورزی، افزایش ضریب مکانیزاسیون در بخش کشاورزی، ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و جنبی کشاورزی و انبارها و سردخانه های مورد نیاز، تضمین خرید محصولات کشاورزی و دامی، تغییر شیوه دآمداری سنتی به صنعتی، افزایش دام سنگین در ترکیب جمعیت دامی منطقه و افزایش تولید آبزیان اشاره نمود.

۱۱-۸- عملکرد تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل کشاورزی، منابع طبیعی و منابع آب

در سال ۱۳۸۶ عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان از محل درآمدهای عمومی در فصل کشاورزی و منابع طبیعی با ۵۴/۱ درصد رشد از ۶۳۵۰۴ میلیون ریال در سال ۱۳۸۵ به ۹۷۸۶۹ میلیون ریال در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است که در حدود ۶/۶۲ درصد از کل اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان بوده است. همچنین اعتبارات فصل منابع آب نیز با ۵۹۶/۲۷ درصد رشد از مبلغ ۵۹۷۶۲ میلیون ریال به ۴۱۶۱۰۶ میلیون ریال افزایش پیدا کرده که در حدود ۲۸/۱۷ درصد کل اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان بوده است.

نقش و اهمیت بخش صنعت در امر توسعه بر هیچ کس پوشیده نیست. اندیشمندانی مانند «کوزنتس» و «چنری» توسعه اقتصادی را بدون توسعه صنعتی غیر ممکن بیان نموده و نقش صنعت را در توسعه اقتصادی بسیار مهم ارزیابی می کنند. به بیان دیگر این دسته از نظریه پردازان توسعه اقتصادی را با توسعه کشاورزی و یا توسعه خدمات امکان پذیر نمی دانند.

۱۲-۱- تعداد کارگاهها، شاغلین و میزان ارزش افزوده فعالیت های صنعتی

در سال ۱۳۸۶ تعداد ۸۶۵ فقره جواز تاسیس (شامل واحدهای جدید صنعتی و توسعه واحدهای فعال) و ۱۹۱ فقره پروانه بهره برداری (شامل پروانه بهره برداری صنعتی جدید و پروانه بهره برداری مکمل) صادر شده است که بترتیب ۱/۷۹ درصد از جواز تاسیسهای صادر شده و ۲/۳۴ درصد از پروانه های بهره برداری صادر شده در کل کشور را بخود اختصاص داده است.

در سال ۱۳۸۵ از ۱۴۱ کارگاه صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان، تعداد ۱۲۱ کارگاه بین ۱۰ تا ۴۹ نفر کارکن (۸/۸۵ درصد)، تعداد ۱۰ کارگاه بین ۵۰ تا ۹۹ نفر کارکن (۰/۷ درصد) و تعداد ۱۰ کارگاه نیز بیش از صد نفر کارکن داشته اند که سهم کارگاههای صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر از کل کارگاههای صنعتی استان ۷/۰۹ درصد بوده است. از نظر نحوه مالکیت نیز تعداد ۱۳۰ کارگاه در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی بخش خصوصی بوده و تعداد ۱۱ کارگاه دیگر نیز بصورت مالکیت عمومی و دولتی اداره می شده اند.

تعداد کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در سطح کشور در سال ۱۳۸۵ برابر با ۱۶۰۵۷ کارگاه بوده که سهم استان از تعداد کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر کشور برابر با ۰/۸۷ درصد می باشد. هم چنین سهم استان از کل کارگاههای صنعتی دارای ۴۹-۱۰ نفر کارکن ۰/۹۹ درصد و از کل کارگاههای صنعتی دارای ۹۹-۵۰ نفر کارکن ۰/۵۳ درصد و از کل کارگاههای صنعتی دارای ۱۰۰ نفر و بیشتر کارکن معادل ۰/۴۸ درصد بوده است.

بدین ترتیب ملاحظه می گردد که کارگاههای صنعتی دارای ۹۹-۵۰ نفر کارکن و ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر سهم اندکی از کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان را به خود اختصاص داده اند .

در سال ۱۳۸۵ ارزش افزوده فعالیت کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان معادل ۹۲۳۵۰۰ میلیون ریال بوده است که در حدود ۰/۳۴ درصد ارزش افزوده کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر کشور را بخود اختصاص داده است . همچنین ارزش افزوده بخش صنعت در سال ۱۳۸۵ در استان اردبیل معادل ۱۵۵۲۵۷۵ میلیون ریال بوده که این رقم معادل ۰/۵۰ درصد ارزش افزوده بخش صنعت در کل کشور می باشد . با عنایت به نقش و اهمیت بخش صنعت در توسعه اقتصادی و اجتماعی و همچنین با در نظر گرفتن جایگاه پائین استان در این بخش بسیار مهم اقتصادی ایجاد واحدهای صنعتی در استان بیش از پیش ضروری می باشد .

در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۱۰ شرکت تعاونی صنعتی فعال با ۱۵۸۲ عضو و ۱۳۹۴ نفر شاغل و ۲۱۸۵۵ میلیون ریال سرمایه گذاری در استان اردبیل مشغول فعالیت بوده اند . که از نظر تعداد ۱/۸۳ درصد کل شرکت های تعاونی صنعتی فعال کشور را به خود اختصاص داده است .

براساس اطلاعات سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۸۵ تعداد ۱۶۰۵۷ کارگاه صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در کشور به فعالیت صنعتی اشتغال داشته اند که از این کارگاهها ۲۷/۷۳ درصد در استان تهران ، ۱۴/۱۵ درصد در استان اصفهان ، ۸/۴۸ درصد در استان خراسان رضوی و تنها ۰/۸۷ درصد در استان اردبیل واقع شده اند و از این نظر استان اردبیل رتبه بیست و دوم کشور را داشته است از نظر تعداد شاغلان در رتبه بیست و سوم و از نظر میزان ارزش افزوده نیز در رده بیست و چهارم کشور قرار گرفته است .

بررسی ارزش جبران خدمات پرداختی سرانه به شاغلان با مزد و حقوق بگیر کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر استان اردبیل در سال ۱۳۸۵ نشان می دهد که تنها ۰/۴۹ درصد از ارزش جبران خدمات

پرداختی سرانه به شاغلان با مزد و حقوق بگیر کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر کشور به استان اردبیل اختصاص یافته است .

جدول شماره (۱۲-۱) تعداد کارگاههای صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر استان برحسب وضع مالکیت، تعداد کارکن و به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۸۵

شهرستان	کل کارگاهها		
	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر
کل استان	۱۴۱	۱۲۱	۱۰
اردبیل	۱۰۳	۹۰	۷
بيله سوار	۱	۱	۰
پارس آباد	۱۷	۱۴	۲
خلخال	۶	۴	۱
کوثر	۰	۰	۰
مشگین شهر	۸	۷	۱
مغان	۰	۰	۰
نمین	۵	۴	۱
نیر	۱	۱	۰

دنباله جدول شماره (۱۲-۱)

شهرستان	مالکیت خصوصی (اشخاص حقیقی و حقوقی)		
	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر
کل استان	۱۳۰	۱۱۵	۶
اردبیل	۹۷	۸۶	۴
بيله سوار	۱	۱	۰
پارس آباد	۱۲	۱۲	۰
خلخال	۶	۴	۱
کوثر	۰	۰	۰
مشگین شهر	۸	۷	۱
مغان	۰	۰	۰
نمین	۵	۴	۱
نیر	۱	۱	۰

دنباله جدول شماره (۱۲-۱)

شهرستان	مالکیت عمومی (دولتی)		
	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر
کل استان	۱۱	۶	۴
اردبیل	۶	۴	۲
بيله سوار	۰	۰	۰
پارس آباد	۵	۲	۲
خلخال	۰	۰	۰
کوثر	۰	۰	۰
مشگین شهر	۰	۰	۰
مغان	۰	۰	۰
نمین	۰	۰	۰
نیر	۰	۰	۰

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

جدول شماره (۱۲-۲) برخی اطلاعات مربوط به بخش صنعت استان و مقایسه آن با کشور در سال ۱۳۸۶

(مبالغ : میلیون ریال)

استان	تاسیسی	پروانه بهره برداری صادره شده			ارزش افزوده سال ۱۳۸۵	شرکتهای تعاونی صنعتی فعال		
		تعداد	میزان اشتغال (نفر)	میزان سرمایه گذاری		تعداد	تعداد عضو (نفر)	تعداد اشتغال (نفر)
استان	۸۶۵	۱۹۱	۲۶۴۸	۱۹۸۰۶۷۲	۱۱۰	۱۵۸۲	۱۳۹۴	۲۱۸۵۵
کشور	۴۸۱۶۳	۸۱۳۵	۱۴۴۶۰۶	۱۲۹۷۶۰۰۰۰	۶۰۰۳	۹۲۳۵۸	۶۹۵۴۰	۱۳۳۶۷۹۷
درصد سهم استان از کشور	۱/۷۹	۲/۳۴	۱/۸۳	۱/۵۲	۰/۵۰	۱/۸۳	۲/۰۰	۱/۶۳

ماخذ : سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

جدول شماره (۱۲-۳) برخی اطلاعات کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در سال ۱۳۸۵

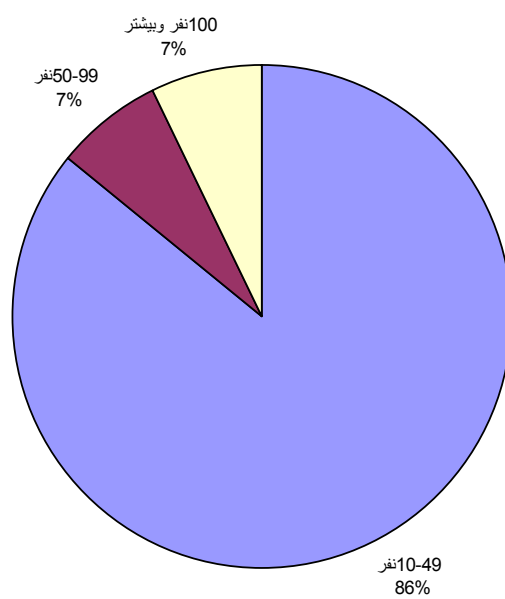
(مبالغ : میلیون ریال)

عنوان	تعداد کارگاه (واحد)	تعداد شاغلان (نفر)	ارزش افزوده (۱)	نحوه مدیریت		جبران خدمات مزد حقوق بگیران (۲)	سرمایه گذاری انجام شده (۳)
				عمومی (دولتی)	خصوصی		
استان	۱۴۱	۶۵۴۱	۹۲۳۵۰۰	۱۱	۱۳۰	۲۷۷۷۳۵	۲۰۲۸۵۱
کشور	۱۶۰۵۷	۱۰۷۱۳۸۳	۲۶۹۳۹۹۳۸۵	۵۲۶	۱۵۵۳۱	۵۶۰۵۹۹۳۷	۳۹۳۶۷۸۳۴
سهم استان از کشور	۰/۸۷	۰/۶۱	۰/۳۴	۲/۰۹	۰/۸۳	۰/۴۹	۰/۵۱

ماخذ : سالنامه آماری کشور و سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

- (۱) ارزش افزوده فعالیت صنعتی کارگاه عبارت است از مابه التفاوت ارزش ستانده و ارزش داده فعالیت صنعتی
 (۲) جبران خدمات عبارت است از مزد و حقوق و سایر پرداختیها (پول، کالا و ...) به مزد و حقوق بگیران
 (۳) ارزش سرمایه گذاری عبارت است از تغییرات ایجاد شده در ارزش اموال سرمایه ای

نمودار شماره (18) توزیع فراوانی سهم کارگاههای دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان بر حسب طبقات کارکن در سال 1385

۱۲-۲- تحلیل عملکرد بخش صنعت در استان

همانگونه که از مطالب مندرج در قسمتهای قبلی و بررسی و مقایسه جداول مستفاد می‌گردد، استان اردبیل یک استان صنعتی نیست و دلایل این امر را می‌توان در بافت اجتماعی روستایی استان و غالب بودن کشاورزی و خدمات در اقتصاد منطقه دانست. همچنین از مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵ استان که در بخش چهارم همین گزارش بصورت مشروح مورد بررسی قرار گرفته است، نتیجه‌گیری بعمل می‌آید بخش صنعت استان در سال ۱۳۷۹ در حدود ۹/۲۵ درصد، در سال ۱۳۸۰ در حدود ۷/۶۷ درصد و در سال ۱۳۸۱ در حدود ۷/۴۱ درصد، در سال ۱۳۸۲ در حدود ۸/۰۴ درصد، در سال ۱۳۸۳ در حدود ۸/۲۵ درصد و در سال ۱۳۸۴ در حدود ۷/۸۴ درصد و در سال ۱۳۸۵ در حدود ۷/۰۲ درصد از کل ارزش افزوده حاصله در استان را به خود اختصاص داده است در حالیکه این ارقام برای کشور بترتیب برابر با ۱۴/۳۶ درصد، ۱۳/۹۱ درصد و ۱۳/۸۰ درصد و ۱۳/۹۸ درصد و ۱۳/۱۲ درصد، ۱۲/۵۷ درصد و ۱۲/۸۶ درصد از کل بوده است و این مطلب نیز دلیل دیگری بر عدم شکوفایی بخش صنعت در استان می‌باشد.

جدول شماره (۱۲-۴) سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده استان و کشور در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۵

شرح	واحد	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵
سهم ارزش افزوده بخش صنعت استان از کل ارزش افزوده استان	درصد	۹/۲۵	۷/۶۷	۷/۴۱	۸/۰۴	۸/۵۲	۷/۸۴	۷/۰۲
سهم ارزش افزوده بخش صنعت کشور از کل ارزش افزوده کشور	درصد	۱۴/۳۶	۱۳/۹۱	۱۳/۸۰	۱۳/۹۸	۱۳/۱۲	۱۲/۵۷	۱۲/۸۶

مأخذ: سالنامه آماری کشور- ۱۳۸۶

به طور کلی در این استان صنایع پایه و سنگین ایجاد نشده و گسترش نیافته اند و یکی از علل مهم عدم توسعه سایر صنایع، وابستگی آنها به وجود اینگونه صنایع و نهاده های تولید شده توسط آنها می باشد. از طرف دیگر اصولاً هر نوع سرمایه گذاری و خصوصاً سرمایه گذاری در بخش صنایع ارتباط مستقیمی با امنیت سرمایه گذاری از لحاظ حقوقی و اقتصادی داشته و در کنار زیرساخت هایی همچون بنادر، شاهراه های ارتباطی، منابع انرژی، مراکز پشتیبانی، اداری، تجاری، صنعتی، سرمایه انسانی، مواد اولیه ارزان قیمت و بازارهای مصرف و یا سایر نقاطی که به نوعی مزیت نسبی در تولید دارند مکان گزینی می نمایند و با اندک دقتی در موقعیت استان دریافت می شود که استراتژی توسعه صنعتی استان باید با لحاظ این موارد به نحوی تدوین گردد که سرمایه گذاران دلایل توجیهی کافی برای جانمایی طرح های صنعتی خود داشته باشند.

حمایت از گسترش فعالیت شرکت شهرک های صنعتی استان در زمینه آماده سازی و واگذاری آسان زمین صنعتی و حمایت از صنعتگران، تاکید بر نقش صنایع کوچک، ترویج کارآفرینی و ایجاد اشتغال و پیگیری کمک های فنی و اعتباری و تسهیلات وجوه اداره شده و زودبازده و معافیت های مالیاتی و عوارضی از جمله مواردی است که می تواند سرمایه گذاران و علاقمندان احداث واحدهای صنعتی را به فعالیت در استان راغب نماید. در سالهای اخیر فعالیت های خوبی در این راستا انجام پذیرفته و افزایش پروانه های تاسیس و بهره برداری صنایع رشد چشمگیری داشته است ولی با توجه به موارد یاد شده بدیهی است دست اندرکاران و مدیران اجرایی استان باید به دنبال راهکارهای جدید جذب و جلب سرمایه ها و کارآفرینان باشند.

در سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۲۱ فقره (۲۵/۵۴ درصد) از جوازهای تاسیس صادر شده توسط سازمان صنایع و معادن استان در ارتباط با صنایع تولید محصولات کانی فلزی، ۱۷/۲۲ درصد در ارتباط با صنایع مواد غذایی و آشامیدنی، ۱۵/۱۴ درصد در ارتباط با تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی، ۸/۷۸ درصد در ارتباط با تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات بوده است.

مقایسه جوازهای تاسیس صادر شده در سال ۱۳۸۶ نسبت به سال قبل نشان دهنده کاهش ۳۲/۸۹ درصدی جوازهای تاسیس در سال ۱۳۸۶ می باشد.

در بررسی تعداد پروانه های بهره برداری صادر شده در سال ۱۳۸۶ بیشترین تعداد پروانه بهره برداری صادر شده به ترتیب مربوط به صنایع تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی با ۳۹ فقره پروانه بهره برداری سپس صنایع مواد غذایی و آشامیدنی با ۳۲ فقره پروانه بهره برداری و تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی با ۲۳ فقره پروانه بهره برداری بوده است. ۹۷ فقره پروانه بهره برداری صادر شده در سال ۱۳۸۶ نیز مربوط به سایر رشته فعالیتها در زمینه صنعت بوده است. تعداد پروانه های بهره برداری صادر شده در سال ۱۳۸۶ افزایشی معادل ۱۹/۳۷ درصد نسبت به سال قبل داشته است.

جدول شماره (۱۲-۵) تعداد کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر بر حسب نوع فعالیت و طبقات کارکن

در سال ۱۳۸۶

سال و فعالیت	جمع	۱۰-۴۹ نفر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰۰ نفر و بیشتر
جمع کل	۱۴۱	۱۲۱	۱۰	۱۰
صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۳۹	۳۲	۵	۲
تولید منسوجات	۱۳	۱۲	۰	۱
تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۳	۳	۰	۰
تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه(غیر از مبلمان) و ساخت کالا از نی و مواد حصیری	۵	۴	۰	۱
تولید کاغذ و محصولات کاغذی	۱	۱	۰	۰
انتشار ، چاپ و تکثیر رسانه های ضبط شده	۲	۱	۰	۱
صنایع تولید زغال کک، پالایشگاههای نفت و سوختهای هسته ای	۶	۵	۰	۱
صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی	۵۰	۴۹	۰	۱
تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۳	۱	۱	۱
تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی	۶	۵	۰	۱
تولید فلزات اساسی	۵	۲	۳	۰
تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات	۱	۱	۰	۰
تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعتها و مچی و انواع دیگر ساعت	۱	۱	۰	۰
تولید وسایل نقلیه موتوری ، تریلر و نیم تریلر	۲	۱	۰	۱
تولید سایر وسایل حمل و نقل	۱	۰	۱	۰
تولید مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳	۳	۰	۰

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

جدول شماره (۱۲-۶) جوازهای تاسیس صادره شده برای ایجاد کارگاههای صنعتی و پروانه های بهره برداری صادر

شده توسط سازمان صنایع و معادن برحسب نوع فعالیت در سال ۱۳۸۶

پروانه بهره برداری صادر شده	جوازهای تاسیس صادر شده	فعالیت
۱۹۱	۸۶۵	جمع کل
۳۲	۱۴۹	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی
۰	۰	تولید محصولات از توتون و تنباکو- سیگار
۸	۲۲	تولید منسوجات
۸	۳۱	تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خزدار
۰	۴	دباغی و عمل آوردن چرم ، ساخت کیف، چمدان ، زین و یراق و تولید کفش
۱۴	۴۲	تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه(غیر از مبلمان) و ساخت کالا از نی و مواد حصیری
۴	۲۶	تولید کاغذ و محصولات کاغذی
۳	۳	انتشار ، چاپ و تکثیر رسانه های ضبط شده
۰	۳	صنایع تولید زغال کک، پالایشگاههای نفت و سوخته های هسته ای
۷	۲۰	صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی
۲۳	۱۳۱	تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی
۳۹	۲۲۱	تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱	۲۱	تولید فلزات اساسی
۱۵	۷۶	تولید محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات
۱۶	۳۸	تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر
۲	۵	تولید ماشین آلات اداری و حسابگر و محاسباتی
۳	۱۴	تولید ماشین آلات مولد و انتقال برق و دستگاههای برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر
۲۰	۶	تولید رادیو و تلویزیون و دستگاهها و وسایل ارتباطی
۲	۵	تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت های مچی و انواع دیگر ساعت
۳	۱۵	تولید وسایل نقلیه موتوری ، تریلر و نیم تریلر
۰	۵	تولید سایر وسایل حمل و نقل
۹	۱۸	تولید مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر
۲	۴	بازیافت
-	۶	سایر فعالیتهای خدمات مهندسی

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- سال ۱۳۸۶

۱۲-۴- توزیع جغرافیایی واحدهای صنعتی

براساس اطلاعات ارایه شده در جدول شماره (۱۲-۱) در سال ۱۳۸۵ از کل کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر استان ۱۰۳ واحد صنعتی در شهرستان اردبیل ۱۷ واحد صنعتی در شهرستان پارس آباد، ۸ واحد صنعتی در شهرستان مشگین شهر، ۶ واحد صنعتی در شهرستان خلخال و ۵ واحد صنعتی در شهرستان نمین واقع شده اند و در شهرستانهای نیر و بیله سوار تنها یک واحد صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر قرارداد دارد. شهرستانهای کوثر و مغان نیز فاقد واحد صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر می باشند.

بررسی توزیع جغرافیایی واحدهای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر در استان براساس طبقات کارکن نشان دهنده این واقعیت است که از ۱۰ واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن و بیشتر استان تعداد ۷ واحد آن در شهرستان اردبیل واقع شده اند و شهرستانهای پارس آباد، خلخال و مشگین شهر هر کدام دارای ۱ واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن بیشتر بوده و سایر شهرستانهای استان فاقد واحد صنعتی دارای صد نفر کارکن و بیشتر هستند.

۱۲-۵- صنایع دستی :

فرش های دستبافت اردبیل و ورنی های عشایر مغان و گلیم های عنبران و در کل مصنوعات دستی در استان جایگاه برجسته ای دارد . این صنایع از قدیم الایام در استان رایج بوده اند . علاوه بر این سه رشته از صنایع دستی ، رشته های دیگری از قبیل جاجیم بافی، کاشی معرق، معرق چوب ، منبت چوب و گلسازی در استان رواج دارند. مدیریت صنایع دستی استان با شناسایی و ساماندهی شاغلین این بخش و صدور کارت شناسایی و مجوزهای مربوطه و هدایت آنها و با تشکیل نمایشگاههای دائمی و موقت اختصاصی صنایع دستی و شرکت در نمایشگاههای استانی و منطقه ای و کشوری توانسته است در سالهای اخیر تولیدات صنایع دستی در استان را پررونق نماید .

ساماندهی علاقمندان به یادگیری و آموزش صنایع دستی در قالب کلاسهای هنری در مقاطع عمومی ، مقدماتی و تخصصی صنایع دستی و حمایت از هنر آموختگان(بصورت معرفی به نهادها و دستگاهها برای برخورداری از تسهیلات مالی و فنی) گامی مهم در جهت اشتغال و ایجاد ارزش افزوده این بخش در استان می باشد .

در سال ۱۳۸۶ در این استان تعداد ۱۹ شرکت تعاونی فعال فرش دستبافت با ۳۲۰ نفر عضو و ۲۲۴ نفر شاغل با سرمایه ای معادل ۲۹۹ میلیون ریال مشغول فعالیت بوده اند که در حدود ۲/۷ درصد شرکت های تعاونی فرش دست بافت ، ۰/۳۷ درصد اعضا ، ۰/۶۴ درصد شاغلین و ۰/۴۸ درصد سرمایه گذاری های انجام یافته کشور را بخود اختصاص داده و به ترتیب در رتبه های سیزدهم ، بیستم ، نوزدهم و هفدهم قرار گرفته است که با عنایت به بافت اجتماعی و اقتصادی منطقه و همچنین سابقه دیرینه این صنعت مهم در منطقه چشمگیر نبوده و توجه بیش از پیش را طلب می نماید.

۱۲-۶- تنگناها ، نارسائیا و راهکارهای توسعه بخش

استان اردبیل در سالهای اخیر از تحرک مثبتی در زمینه تولید محصولات صنعتی ، بهبود نسبی کیفیت آنها ، بازاریابی و بسته بندی برخوردار بوده است . این استان بدلیل طبیعی و تاریخی استعدادهای مناسبی در زمینه تولید محصولات کشاورزی دارد ولی از نظر توسعه صنعتی نیز گام های بلندی را برداشته و در حال حاضر مراحل اولیه توسعه را می گذراند .

در زمینه محصولات صنایع تبدیلی کشاورزی کالاهایی از قبیل رب گوجه فرنگی ، ماکارونی ، لبنیات ، خیارشور، بیسکویت ، نان و شیرینی و شکلات و در زمینه سایر اقلام ، آب معدنی ، نوشابه های گازدار ، سیمان، مصنوعات پلاستیکی و لاستیک و تایر و تیوپ ، قطعات فلزی و موکت و فرش ماشینی و چرم و پوشاک تولیدات صنعتی عمده استان می باشند. همچنین همجواری استان اردبیل با استان گیلان تنوع خاصی به محصولات چوبی بخشیده است و با راه اندازی کارخانجات نئوپان و تخته های چند لایه و روکش از یکطرف و بازار مناسب در جمهوری آذربایجان برای اینگونه محصولات و مبلمان منزل این بخش نیز رونق خوبی یافته است .

بدین ترتیب مشاهده می شود که سمت و سوی تولیدات صنعتی در استان اردبیل تا کنون اغلب به تولید کالاهای مصرفی ، تبدیل محصولات غذایی ، آشامیدنی و بهداشتی ، نساجی و چرم و پوشاک و فرآورده های کانی غیر فلزی بوده است و فعالیت های سرمایه گذاری و تولید در زمینه کالاهای واسطه ای ، سرمایه ای و بادوام چشمگیر نبوده است . بنابراین تشویق و هدایت سرمایه گذاران به سمت احداث اینگونه صنایع و نیز صنایع بسته بندی می تواند محرکی برای ایجاد زمینه بیشتر فعالیت های صنعتی دیگر باشد . یافتن راهکارهایی برای کمتر نمودن هزینه تولید در استان و متعادل نمودن نرخ بهره تسهیلات اعطایی به واحدهای تولیدی و صنعتی از جمله ضروریاتی است که مدیران و برنامه ریزان استان باید بر آن تاکید نمایند .

فراهم نبودن زمینه های تسهیلاتی و تشویقی برای ترغیب سرمایه گذاران بخش خصوصی در سالهای اولیه تاسیس استان و فقدان مراکز آموزشی و تحقیقاتی در سطح عالی برای ارتقاء تکنولوژی صنایع موجود نیز از عوامل عدم شکوفایی صنعت استان بوده است .

در سالهای اخیر تحركات خوبی در ارتباط با تشویق و ترغیب سرمایه گذاران به فعالیت در این استان صورت پذیرفته است ولی بنظر می رسد همزمان با آن باید استراتژی توسعه صنعتی و فعالیت هایی که استان در آنها دارای مزیت نسبی است شناسایی شود و سرمایه گذاران برای فعالیت در آنها ترغیب و تشویق گردند .

۱۳- معدن

معدن عبارت است از مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی که به منظور اکتشاف و تجهیز و بهره برداری و کانه آرایی از کانسار ایجاد شده است و کانه آرایی نیز یعنی کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جداسازی کانه مورد نظر صورت می گیرد .

۱۳-۱- تعداد، جمعیت شاغل و ارزش تولیدات معادن

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ تعداد ۳۵ معدن در حال بهره برداری در سطح استان وجود داشته است . تعداد شاغلان معادن در حال بهره برداری استان ۲۹۸ نفر و بعبارت دیگر متوسط تعداد شاغلان هر معدن در استان ۸/۵۱ نفر بوده است.

ارزش تولیدات معادن در حال بهره برداری استان در سال ۱۳۸۵ در حدود ۵۲۹۷۶ میلیون ریال بوده که متوسط ارزش تولید (سرانه) هر فرد شاغل در معادن در استان ۱۷۷/۷۷ میلیون ریال می باشد .

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۵ ارزش افزوده معادن در حال بهره برداری استان برابر با ۳۲۷۹۵ میلیون ریال بوده و ارزش سرمایه گذاری معادن استان در حدود ۹۲۲۵ میلیون ریال بوده است .

۱۳-۲- تحلیل وضع فعالیت و نحوه مدیریت معادن

در سال ۱۳۸۵ از ۳۵ معدن فعال و در حال بهره برداری استان، همگی (صد درصد) دارای مدیریت خصوصی بوده اند.

روش استخراج در تمام معادن استان به صورت روباز می باشد. لازم به ذکر است تا پایان سال ۱۳۸۶ تعداد ۲ شرکت تعاونی معدنی فعال با ۱۴ نفر عضو، ۱۲ نفر شاغل و با سرمایه گذاری ۲۲۰/۵ میلیون ریال در سطح استان برای بهره برداری از معادن مشغول فعالیت بوده اند که این ارقام به ترتیب در سطح کشور تعداد ۳۴۹ شرکت، ۴۳۸۴ نفر عضو، ۳۳۹۵ نفر شاغل و ۲۶۰۱۳ میلیون ریال سرمایه گذاری بوده است در شاخصهای مذکور سهم استان از کل کشور به ترتیب ۰/۵۷ درصد، ۰/۳۱ درصد، ۰/۳۵ درصد و ۰/۸۴ درصد بوده است. در سال مذکور استان اردبیل هم در شاخص تعداد شرکت های تعاونی معدنی، هم در شاخص تعداد عضو و هم در شاخص تعداد اشتغال در بخش تعاونیهای معادن رتبه بیست و نهم و در بخش میزان سرمایه گذاری رتبه بیست و ششم کشوری را دارا بوده است.

۱۳-۳- بررسی ساختار معادن استان

در جدول شماره (۱-۱۳) تعداد معادن در حال بهره برداری استان بر حسب نوع مواد معدنی استخراج شده آمده است. همانگونه در جدول دیده می شود ۵۴/۲۸ درصد از معادن فعال استان را معادن سنگ لاشه و ۲۰/۰ درصد آن را معادن پوکه معدنی تشکیل می دهد. معادن دیگر به ترتیب فراوانی عبارتند از: سنگ تزئینی، سنگ آهک، سنگ سیلیس و سنگ آهن.

جدول شماره (۱-۱۳) معادن در حال بهره برداری استان بر حسب نوع مواد معدنی در سال ۱۳۸۵

(تن/میلیون ریال)

نوع معدن	تعداد (واحد)	تعداد شاغلان (نفر)	مقدار تولید	ارزش تولیدات	ارزش افزوده	ارزش سرمایه گذاری
استخراج سنگ آهن	۱	۸	۵۸۰۰	۳۱۶۶	۱۹۶۷	۱۲۰
استخراج سنگ تزئینی	۴	۶۰	۳۲۵۵۷	۸۸۲۴	۵۲۳۶	۲۸۱۵
استخراج سنگ لاشه	۱۹	۱۱۴	۳۱۲۳۲۳	۷۶۲۱	۶۰۸۲	۱۲۳۴
استخراج سنگ آهک	۳	۸۴	۳۰۶۰۴۰۲	۲۸۱۴۲	۱۶۱۶۲	۴۳۵۵
استخراج کائولن خاک نسوز	-	-	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ سیلیس	۱	۶	۱۰۹۰۰۰	۳۸۴۸	۲۴۰۳	۱۲۸
استخراج پوکه معدنی	۷	۲۶	۶۱۲۹۰	۱۳۷۵	۹۴۵	۵۷۳
جمع	۳۵	۲۹۸	۳۵۸۱۳۷۲	۵۲۹۷۶	۳۲۷۹۵	۹۲۲۵

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۱۳-۴- تنگناها ، نارسایی ها و راهکارهای توسعه بخش معدن

تنگناها و نارسایی های بخش معدن در استان تا اندازه بسیار زیادی از مشکلات کلی کشور در این زمینه پیروی می کند.

به عنوان مثال راههای اکتشاف و بهره برداری از معادن در دنیا به کلی با روشهای مرسوم در ایران متفاوت است و کشورهای همردیف در این خصوص با کمک سرمایه های بزرگ خارجی به موفقیت های بزرگی نائل شده اند . اصولاً بهره برداری اقتصادی از معادن مستلزم سرمایه گذاری های کلان و استفاده از دستگاههای سنگین و پیشرفته است که برای سرمایه گذاران خرده پا توجیه اقتصادی قابل توجهی ندارد .

استان اردبیل علی رغم استعدادهای فراوانی که در زمینه معدن دارد و نتایج اکتشافات صورت گرفته موید آن است ، متأسفانه جایگاه خود را در زمینه معدن پیدا نکرده است و حتی با استانهای مشابه کشور نیز فاصله زیادی دارد. با تدوین استراتژی توسعه و اهمیت دادن به اشتغالزایی بخش معدن و اعطای تسهیلات بانکی و فنی و تشویق سرمایه گذاران به فعالیت در این بخش افقهای روشنی برای توسعه بخش معدن استان پیش بینی می شود .

۱۴- بازرگانی

بازرگانی مجموعه فعالیت هایی است که وظیفه تبادل کالا و خدمات و مواد اولیه مورد نیاز مصرف کنندگان را از مبادی عرضه به مراکز تقاضا، مصرف و نگهداری کالا بر عهده دارد. تنظیم بازار کالاهای اساسی و توسعه و بهبود صادرات، حمایت از تولید کنندگان، رفع کمبودهای داخلی و کاهش فشارهای تورمی از راه تهیه و توزیع عادلانه کالاها قلمرو فعالیت بخش بازرگانی را تشکیل می‌دهد.

۱۴-۱- واردات و صادرات غیر نفتی استان

اطلاعات مربوط به مقدار و ارزش واردات و صادرات غیرنفتی استان در جداول شماره (۱-۱۴) الی (۴-۱۴) آمده است. همانگونه که مشاهده می‌گردد در سال ۱۳۸۶ مقدار کل واردات از گمرکات استان در حدود ۶۷۶۳۳۶۲۴ کیلو گرم بوده که نسبت به سال گذشته ۲۱/۶۱ درصد رشد داشته است. ارزش ریالی واردات انواع کالا از گمرکات استان نیز در سال ۱۳۸۶ معادل ۷۲۴۸۵۵/۷ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۵ معادل ۳۲/۹۲ درصد کاهش داشته است.

تعداد اقلام کالای وارد شده از گمرکات استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۸۰ قلم کالا بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۵ معادل ۶۴ قلم کالا بوده است.

مقدار کل صادرات غیرنفتی از گمرکات استان در سال ۱۳۸۶ در حدود ۶۸۶۱۴۷۳۲ کیلو گرم به ارزش ریالی ۷۴۱۵۵۱ میلیون ریال بوده است مقدار صادرات غیرنفتی از گمرکات استان نسبت به سال ۱۳۸۵ در حدود ۳۵/۶۳ درصد کاهش و ارزش ریالی آن ۱۳/۶۰ درصد افزایش یافته است مقایسه درصد تغییرات در مقدار و ارزش ریالی کالاهای غیرنفتی صادر شده از گمرکات استان نشان می‌دهد، درصد تغییرات در مقدار کالاهای صادر شده منفی و درصد تغییرات در ارزش ریالی کالاهای صادر شده مثبت بوده است. به عبارت دیگر مقدار کالای کمتر با ارزش ریالی بالاتر از گمرکات استان صادر گردیده است.

هم چنین در سال ۱۳۸۶ معادل ۵۸ قلم کالای غیر نفتی از گمرکات استان صادر گردیده است که میزان این شاخص در سال ۱۳۸۵ معادل ۷۸ قلم کالا بوده است.

جدول شماره (۱-۱۴) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
بذر سیب زمینی	۲۶۰۰۰	۰	-
ریش تراش آکدل	۱۶۵۶۰	۵۶۰۰	-۶۶/۱۸
جعبه خالی چای	۶۶۴۱۲	۰	-۱۰۰
دستگاههای صنعتی	۷۲۹۱۰	۱۶۶۵۰	-۷۷/۱۶
دستگاههای مکانیکی	۰	۰	-
خط تولید نیتروژن و اکسیژن	۴۹۸۸۲۰	۵۹۹۶۸۰	۲۰/۲۱
پی وی سی	۶۱۶۰۱	۰	-۱۰۰
ماشین آلات تایر سازی	۵۳۲۹۹۷	۲۶۰۴۴	-۹۵/۱۱
مواد اولیه لاستیک	۳۶۴۰۰۰	۰	-۱۰۰
بید وایر	۱۶۸۱۵۱۱	۱۶۰۹۹۲۹	-۴/۲۵
تیوپ لاستیک	۱۲۴۶۴۴	۱۳۳۹۱۰	۷/۴۳
کائو چوی طبیعی	۵۲۷۷۵۴۰	۴۱۱۲۶۴۰	-۲۲/۰۷
رزین	۱۲۱۰۰۰	۶۰۰۰۰	-۵۰/۴۱
پارچه استخوان بندی لاستیک	۱۰۱۴۳۹۴	۲۷۰۰۹۰	-۷۳/۳۷
استیل کورد	۴۶۰۰۰۴	۳۲۷۴۵۱	-۲۸/۸۱
دوده کربن	۱۸۹۶۰۰۰	۲۸۵۰۰۰	-۸۴/۹۶
آنتی اکسیدانت	۱۸۸۰۰۰	۰	-۱۰۰
تجهیزات خط تولید نورد ذوب آهن	۳۲۸۳۳۱	۰	-۱۰۰
کلرو بوتیل	۳۴۱۱۳	۷۱۸۵۶۶	۲۰۰۶/۴۲
باتری قلمی و نیم قلمی	۵۱۷۸۹۲	۱۵۷۴۶۱	-۶۹/۵۹
تجهیزات کوره پخت سیمان	۰	۰	-
جعبه دنده صنعتی	۰	۰	-
سیم رابط	۰	۰	-
کنجاله پنبه دان	۱۵۰۹۳۶۳۸	۱۱۷۸۷۸۰۲	-۲۱/۹۰
ضایعات روغن پنبه دانه	۱۰۲۹۹۰	۲۲۹۹۸۳	۱۲۳/۳۰
مواد پلی اتیلن	۲۸۷۹۵۰	۰	-۱۰۰
پروپیل	۰	۰	-
البسه	۱۸۹۰۰	۲۶۰۳	-۸۶/۲۲
انواع دوربین عکاسی و شکاری	۱۲۴۷۰	۳۹۵۰	-۶۸/۳۲
تیغ اصلاح صورت	۰	۰	-
پکیج	۰	۰	-
لیف تراک برقی	۰	۰	-
دستگاه برش هوا	۰	۰	-
دستگاه مولد گاز هوا	۱۵۹۶۴	۰	-۱۰۰
لوازم یدکی کامیون	۰	۰	-
درزگیر	۰	۰	-
ماشین آلات مکانیکی	۰	۰	-
خط تولید شیشه دوجداره	۰	۰	-

دنباله جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
گل مصنوعی	۴۴۴۸	.	-۱۰۰
سبد حصیری	۴۷۸۵	.	-۱۰۰
ظروف شیشه ای (کریستال)	۵۵۰۳۰	۱۹۶۷	-۹۶/۴۲
پارچه پلی استر	.	۵۷۴۶	-
ماشین ریخته گری	.	.	-
قطعات تکمیل بیستون دیزل	.	.	-
دستگاه صحافی کاغذ	.	.	-
میله فولادی	.	۹۸۶۹۰	-
تخم آفتابگردان	۴۸۷۴۱	.	-۱۰۰
دستگاه ریخته گری مس	.	.	-
دستگاه ساندویچ پانل	.	.	-
دستگاه اسکناس شمار	.	.	-
کمپرسور هوا	.	۸۰۰۰	-
سبوس گندم	۱۹۵۴۳۹۶۰	۲۳۱۲۱۵۹۴	۱۸/۳۰
چسب ایزوسیانات	.	.	-
لوازم موتور سیکلت	۹۱۶۳۰	.	-۱۰۰
چادر کنفرانس	.	.	-
لوازم خانگی	۱۰۶۴۱۷	.	-۱۰۰
درزدگیر اتومبیل	۱۸۸۸۹	.	-۱۰۰
کیف و کفش	۲۹۵۰	۵۰۰	-۸۳/۰۵
چراغ دیواری	.	.	-
استیل کوره	.	.	-
مواد شیمیایی لاستیک	.	.	-
پنبه محلول	۲۹۳۱۰۶۶	۹۱۸۰۵۱	-۶۸/۶۷
روغن زیتون بکر	.	.	-
دستگاه تهیه لبنیات	.	.	-
خط تولید شیر خشک	.	.	-
چغندر قند	.	.	-
آلومینیوم فویل	.	.	-
رول پلاستیک	.	.	-
مخزن فولادی گاز مایع	.	.	-
برج خنک کننده	.	۱۹۹۷۱	-
تلمبه و موتور پیستونی	.	.	-
جرثقیل	.	.	-
نورد فلزات	.	.	-
جرثقیل سقفی	.	.	-
دستگاه لوله گذار	.	.	-
ماشین لباسشویی	.	.	-

دنباله جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
روغن موتور	۰	۰	-
وسایل چوبی و مبلمان	۲۴۷۱۹۹	۴۱۲۰۶۲	۶۶/۶۹
دستگاه تولید فیلم	۰	۰	-
ماشین آلات بافندگی	۱۰۵۵۴۷۰	۰	-۱۰۰
خط تولید یونولیت	۰	۰	-
ورق های نازک	۰	۰	-
حوله	۰	۰	-
انواع عینک	۱۴۳۸۰	۳۱۰۰	-۷۸/۴۴
ظروف لعابی	۰	۰	-
پارچه پرده ای	۰	۰	-
چوب ماهیگیری	۰	۰	-
چرخ ماهیگیری	۰	۰	-
ماشین دوخت	۰	۰	-
انبار باطری	۰	۰	-
رنگ روغن	۰	۰	-
تینر	۰	۰	-
ساچمه فلزی	۰	۰	-
دستگاههای خط تولید	۳۶۱۰۵۹	۰	-۱۰۰
مواد اولیه تولید فیلم	۲۸۲۰۵	۱۷۴۰۰	-۳۸/۳۰
ماشین آلات صنعتی	۲۳۲۳۶۶	۹۳۳۵۶	-۵۹/۸۲
مصنوعات آلومینیومی	۱۷۷۴۹۴	۰	-۱۰۰
نخ نایلون	۱۲۴۸۳۱	۰	-۱۰۰
گوگرد روغنی	۲۰۰۰۰۰	۰	-۱۰۰
متفرقه	۲۶۴۸۷	۱۰۸۰۳۹	۳۰۷/۸۹
شمشی برنج	۶۶۰۶۰	۰	-۱۰۰
جو	۵۵۰۲۵۰	۰	-۱۰۰
انواع نخ	۲۰۳۳۸	۳۹۹۸۱	۹۶/۵۸
مصنوعات پلاستیکی	۱۳۶۵۴	۱۵۵۹۲۰	۱۰۴۱/۹۳
مصنوعات آهن	۴۵۱۲۲	۰	-۱۰۰
برنج	۲۰۰۰۰	۰	-۱۰۰
دستگاه هموزنیزه	۷۴۲۵	۰	-۱۰۰
انواع روغن	۷۷۶۰۰	۰	-۱۰۰
سنگ سمباده	۱۹۲۶۴	۰	-۱۰۰
کبالت	۲۰۰۰	۰	-۱۰۰
دستگاههای پزشکی	۷۵۰	۰	-۱۰۰
لوبیا چیتی	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	-
مصنوعات سرامیکی	۱۰۴۳۰	۲۰۸۰	-۸۰/۰۵
سیب زمینی برگشتی	۲۸۱۳۰	۶۹۱۵۹۳	۲۳۵۸/۵۶
انواع شیر آلات	۱۷۹۰	۰	-۱۰۰
نم گیر	۲۵۶۵	۰	-۱۰۰
مصنوعات بهداشتی	۴۵۰	۱۱۱۲۰	۲۳۷۱/۱۱
سیب درختی برگشتی	۱۷۹۴	۰	-۱۰۰
فرش ماشینی	۸۰	۴۵	-۴۳/۷۵

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۶

دنباله جدول شماره (۱۴-۱) مقدار واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
ماشین آلات ریسندگی و بافندگی	.	۱۲۱۵۶۰۸	-
ماشین آلات تولیدی	.	۳۷۱۵۰	-
مواد اولیه تایر سازی	.	۵۲۵۵۰۰	-
مخزن هوا	.	۳۲۸۲۱۰	-
ورق آلومینومی	.	۳۴۵۲۵۱	-
فریم و کیف عینک	.	۳۳۰۰	-
روغن ضایعات سویا	.	۴۷۲۵۷	-
تخم پنبه دانه	.	۱۳۹۳۶۹۴۱	-
تسمه	.	۲۱۹۰	-
ظروف آشپزخانه	.	۸۴۳۲۵	-
اجزا و قطعات پمپ آب	.	۲۱۵۱۲	-
مبدول دارو برق	.	۹۴۰۵	-
لوازم آزمایشگاهی	.	۶۶۹۲	-
رنگ نساجی	.	۵۱۰۰۵	-
کلاه و هد بند	.	۸۲۰۴	-
اکسید روی	.	۳۵۰۰۰	-
مصنوعات فلزی	.	۱۶۹۸۵	-
انواع میز غذاخوری	.	۳۸۹۵۲	-
کاغذ رول	.	۱۶۶۱۸۷	-
لوستر	.	۲۳۸۹	-
ماشین تراشی	.	۱۲۶۵۰	-
لوازم آرایشی	.	۲۲۱۴۵	-
پاکت بسته بندی	.	۸۲۰۹۶	-
دستگاه برش	.	۷۰۰۷۷	-
کانتینر خالی	.	۶۶۰۰	-
اسید استاریک	.	۱۱۹۰۰۰	-
چسب قطره ای	.	۱۵۰۶	-
تخته (MDF)	.	۲۶۱۴۱۴۰	-
ماشین چاپ	.	۵۰۰۰	-
مواد اولیه پلاستیک	.	۲۰۲۰۰	-
اجزا و قطعات تلویزیون	.	۲۲۹۶۷۱	-
گوسفند زنده	.	۱۴۷۲۸۰	-
پلی استایرن	.	۱۴۸۶۰۲	-
تخته HDF	.	۴۶۰۸۰۰	-
روغن نساجی	.	۱۸۰۰۰	-
قطعات خودرو	.	۲۸۵۱۰	-
واکس نخ	.	۳۰۰۰	-
ساعت	.	۵۲۰	-
نوار سمباده	.	۱۱۷۰۰	-
دوک نخ نساجی	.	۱۶۲۴۰	-
مواد اولیه نساجی	.	۶۴۸۷۹	-
رویه و بالش تختخواب	.	۳۶۸۳	-
پروفیل (پی وی سی)	.	۱۲۷۳۹۹	-
جمع	۵۵۶۱۳۳۳۷	۶۷۶۳۳۶۲۴	۲۱/۶۱

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۶

جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
بذر سیب زمینی	۲۶۸۳	۰	-۱۰۰
ریش تراش	۱۵۲۲	۶۰۳	-۶۰/۶۳
مخزن فولادی هوا	۶۷۲	۰	-۱۰۰
جعبه خالی چای	۰	۰	-
دستگاههای صنعتی	۶۹۷۳	۳۶۷۴	-۴۷/۳۱
دستگاههای مکانیکی	۶۷۶	۰	-۱۰۰
لوله	۵۲۲۳	۰	-۱۰۰
خط تولید نیتروژن و اکسیژن	۶۲۶	۱۰۳۰۷	۱۵۴۶/۴۸
پی وی سی	۱۶۷۸۸۰	۰	-۱۰۰
ماشین آلات تایر سازی	۹۷۸۹	۳۰۱۷	-۶۹/۱۷
مواد اولیه لاستیک	۱۱۵۲۲	۰	-۱۰۰
بید وایر	۱۰۱۱	۱۱۴۱۷	۱۰۲۹/۲۷
تیوپ لاستیک	۱۰۸۸۹۶	۱۲۷۷	-۹۸/۸۲
کائو چوی طبیعی	۳۹۵۱	۸۹۴۴۴	۲۱۶۳/۸۳
رزین	۳۶۰۱۹	۱۹۵۲	-۹۴/۵۸
پارچه استخوان بندی لاستیک	۶۸۴۶	۷۵۹۳	۱۰/۹۱
استیل کورد	۱۱۲۸۵	۵۵۲۳	-۵۱/۰۵
دوده کربن	۶۸۰۷	۲۰۳۷	-۷۰/۰۷
آنتی اکسیدانت	۰	۰	-
کوره القایی و تجهیزات آن	۵۳۷۱۶	۰	-۱۰۰
تجهیزات خط تولید نورد ذوب آهن	۱۱۷۴۸	۰	-۱۰۰
کلرو بوتیل	۳۷۲۵	۳۰۰۵۶	۷۰۶/۸۷
تجهیزات کوره پخت سیمان	۰	۰	-
جعبه دنده صنعتی	۰	۰	-
غلطک ماشینی نورد	۰	۰	-
سیم رابط	۰	۰	-
پنبه دانه	۰	۰	-
کنجاله نبه دان	۱۰۴۸۸	۸۲۸۴	-۲۱/۰۱
ضایعات روغن پنبه دانه	۴۶۸	۳۷۰	-۲۰/۹۴
مواد پلی اتیلن	۳۳۱۲	۰	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
پروفیل	۰	۰	-
البسه	۳۳۶	۲۷۵	-۱۸/۱۵
انواع دوربین عکاسی و شکاری	۴۳۸	۲۴۶	-۴۳/۸۳
تیغ اصلاح صورت	۰	۰	-
پکیج	۰	۰	-
لیف تراک برقی	۰	۰	-
دستگاه برش هوا	۰	۰	-
دستگاه مولد گاز هوا	۱۲۳۵	۰	-۱۰۰
لوازم یدکی کامیون	۰	۰	-
درزگیر	۰	۰	-
ماشین آلات مکانیکی	۰	۰	-
خط تولید شیشه دوجداره	۰	۰	-
گل مصنوعی	۶۱	۰	-۱۰۰
سبد حصیری	۶۴	۰	-۱۰۰
ظروف شیشه ای (کرسنال)	۴۹۹	۲۷	-۹۴/۵۸
پارچه پلی استر	۰	۲۳۰	-
ماشین ریخته گری	۰	۰	-
قطعات تکمیل بیستون دیزل	۰	۰	-
دستگاه صحافی کاغذ	۰	۰	-
میله فولادی	۰	۵۵۰	-
تخم آفتابگردان	۱۸۸	۰	-۱۰۰
دستگاه ریخته گری مس	۰	۰	-
دستگاه ساندویچ پانل	۰	۰	-
دستگاه اسکناس شمار	۰	۰	-
کمپرسور هوا	۰	۱۲۰۳	-
سبوس گندم	۱۷۲۲۵	۲۸۴۴۴	۶۵/۱۳
چسب ایزوسیانات	۰	۰	-
لوازم موتور سیکلت	۲۸۷۸	۰	-۱۰۰
چادر کنفرانس	۰	۰	-
کنجاله پنبه دانه	۸۶۶	۰	-۱۰۰
لوازم خانگی	۲۶۵	۰	-۱۰۰
درزگیر اتومبیل	۷۶	۲۳	-۶۹/۷۳
کیف و کفش	۰	۰	-
چراغ دیواری	۰	۰	-
استیل کوره	۰	۰	-
آنتی اکسیدانت	۰	۳۴۶۲	-
مواد شیمیایی لاستیک	۷۶۶۵	۱۲۵۵۹	۶۳/۸۴
باتری قلمی و نیم قلمی	۰	۰	-
پنبه محلول	۰	۰	-
روغن زیتون بکر	۰	۰	-
دستگاه تهیه لبنیات	۰	۰	-
خط تولید شیر خشک	۰	۰	-
چغندر قند	۰	۰	-
آلومینیوم فویل	۰	۳۳۸۴	-
روال پلاستیک	۰	۰	-
مخزن فولادی گاز مایع	۰	۰	-
برج خنک کننده	۰	۰	-
تلمبه و موتور پیستونی	۰	۰	-

دنباله جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
جرثقیل	۰	۰	-
نورد فلزات	۰	۰	-
جرثقیل سقفی	۰	۰	-
دستگاه لوله گذار	۰	۰	-
ماشین لباسشویی	۰	۰	-
روغن موتور	۰	۰	-
وسایل چوبی و مبلمان	۱۴۴۰	۳۲۷۹	۱۲۷/۷۰
دستگاه تولید فیلم	۰	۰	-
ماشین آلات بافندگی	۳۹۸۸۹۴	۰	-۱۰۰
خط تولید یونولیت	۰	۰	-
ورق های نازک	۰	۰	-
حوله	۰	۰	-
انواع عینک	۵۸۹	۲۴۵	-۵۸/۴۰
ظروف لعابی	۰	۰	-
پارچه پرده ای	۰	۰	-
چوب ماهیگیری	۰	۰	-
چرخ ماهیگیری	۰	۰	-
ماشین دوخت	۰	۰	-
انبار باتری	۰	۰	-
رنگ روغن	۰	۰	-
تینر	۰	۰	-
ساجمه فلزی	۰	۰	-
دستگاههای خط تولید	۷۱۷۷۴	۰	-۱۰۰
مواد اولیه تولید فیلم	۱۷۲۶۶	۶۱۰	-۹۶/۴۶
ماشین آلات صنعتی	۷۰۴۲۶	۱۰۵۶۲	-۸۵/۰
مصنوعات آلومینیومی	۷۶۵۵	۰	-۱۰۰
نخ نایلون	۴۷۶۱	۰	-۱۰۰
گوگرد روغنی	۳۳۴۵	۰	-۱۰۰
متفرقه	۱۰۴۴	۱۲۵۰	۱۹/۷۳
شمش برنج	۸۳۱	۰	-۱۰۰
جو	۷۸۵	۰	-۱۰۰
انواع نخ	۷۲۹	۵۹۴	-۱۸/۵۱
مصنوعات پلاستیکی	۶۵۰	۲۹۸۱	۳۵۸/۶۱
مصنوعات آهن	۵۲۰	۰	-۱۰۰
برنج	۴۶۰	۳۹۷۲	۷۶۳/۴۷
دستگاه هموژنیزه	۴۲۵	۰	-۱۰۰
انواع روغن	۳۷۶	۰	-۱۰۰
سنگ سمباده	۳۳۶	۰	-۱۰۰
کبالت	۲۹۹	۰	-۱۰۰
دستگاههای پزشکی	۱۵۷	۰	-۱۰۰
لوبیا چیتی	۸۵	۸۵	-
مصنوعات سرامیکی	۷۸	۲۱۸	۱۷۹/۴۸
سیب زمینی برگشتی	۵۲	۱۳۲۸	۲۴۸۳/۸۴
انواع شیر آلات	۴۰	۰	-۱۰۰
نم گیر	۴۰	۰	-۱۰۰
مصنوعات بهداشتی	۶	۱۳۵	۲۱۵۰
سیب درختی برگشتی	۵	۰	-۱۰۰
فرش ماشینی	۳	۰/۷	-۷۶/۶۶

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

دنباله جدول شماره (۱۴-۲) ارزش واردات انواع کالا از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
ماشین آلات ریسندگی و بافندگی	.	۳۴۸۸۳۰	-
ماشین آلات تولیدی	.	۲۱۳۸	-
مواد اولیه تایر سازی	.	۱۲۹۱۹	-
مخزن هوا	.	۳۶۰۶	-
ورق آلومینومی	.	۱۴۶۰۶	-
فریم و کیف عینک	.	۷۷	-
روغن ضایعات سویا	.	۱۰۵	-
تخم بنبه دانه	.	۱۷۰۵۴	-
تسمه	.	۲۶	-
ظروف آشپزخانه	.	۱۲۸۴	-
اجزا و قطعات پمپ آب	.	۶۳۵	-
میدول دارو برق	.	۲۰۸۴	-
لوازم آزمایشگاهی	.	۷۹۵۰	-
رنگ نساجی	.	۱۸۵۵	-
کلاه و هد بند	.	۱۷۶	-
اکسید روی	.	۶۴۸	-
مصنوعات فلزی	.	۱۴۸	-
انواع میز غذاخوری	.	۲۰۳	-
کاغذ رول	.	۶۶۴۱	-
لواستر	.	۴۱	-
ماشین تراشی	.	۱۷۰	-
لوازم آرایشی	.	۱۴۱۷	-
پاکت بسته بندی	.	۴۴۰۳	-
دستگاه برش	.	۵۷۱۳	-
کانتینر خالی	.	۷۱	-
اسید استاریک	.	۸۱۶	-
چسب قطره ای	.	۴۶	-
تخته (MDF)	.	۱۰۹۳۶	-
ماشین چاپ	.	۱۳۰۰	-
مواد اولیه پلاستیک	.	۴۶۹	-
اجزا و قطعات تلویزیون	.	۱۴۷۳۰	-
گوسفند زنده	.	۲۷۰۹	-
پلی استایرن	.	۲۴۴۱	-
تخته HDF	.	۱۹۴۵	-
روغن نساجی	.	۳۷۴	-
قطعات خودرو	.	۵۰۹	-
واکس نخ	.	۱۳۷	-
ساعت	.	۴	-
نوار سمباده	.	۲۴۶	-
دوک نخ نساجی	.	۱۶۶	-
مواد اولیه نساجی	.	۲۲۱۰	-
رویه و بالش تختخواب	.	۱۲۷	-
پروفیل (پی وی سی)	.	۱۶۷۴	-
جمع	۱۰۸۰۷۱۵	۷۲۴۸۵۵/۷	-۳۲/۹۲

مأخذ - سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۶

جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
البسه	۳۰۲۴۱۴	۳۸۶۹۴۹	۲۷/۹۵
کفش و دمپائی غیر چرمی	۴۳۲۷۵۲	۸۸۴۳۱۴	۱۰۴/۳۴
کیف و کفش چرمی	۴۷۱۲۲۶	۶۸۵۹۴۱	۴۵/۵۶
کاشی و سرامیک	۴۵۰۳۰۸۴	۷۲۹۹۰۵۶	۶۲/۰۹
مصنوعات پلاستیکی و ملامین	۱۰۵۱۴۶۹۰	۱۴۱۱۱۵۱۰	۳۴/۲۰
وسایل چوبی و مبلمان	۱۴۷۲۹۱	۱۲۵۷۶۴	-۱۴/۶۱
شیشه و آئینه	۸۷۲۹۲۳	۱۳۶۵۵۹۳	۵۶/۴۳
بخاری و چراغ گاز	۱۶۰۱۳	۱۹۴۴۶۳	۱۱۱۴/۴۰
کارتن خالی	۹۳۸۷۳۶	۷۱۵۸۷۰	-۲۳/۷۴
گونی خالی	۱۰۰۰۰	۰	-۱۰۰
مصالح ساختمانی	۴۳۰۶۴۴۰	۲۹۰۷۷۸۸	-۳۲/۴۷
انواع چسب	۵۲۲۳۳۷	۶۳۸۰۵	-۸۷/۷۸
گچ ساختمانی	۳۰۴۵۷۹۴	۱۶۹۷۶۰۴	-۴۴/۲۶
کرنبات کلسیم	۱۳۹۵۸۲	۱۲۲۸۵۲	-۱۱/۹۸
سنگ ساختمانی کارشده	۱۴۰۰۰	۰	-۱۰۰
ملاس چغندر قند	۰	۰	-
چینی بهداشتی	۹۳۰۵۹۵	۵۶۷۳۳۰	-۳۹/۰۳
رنگ روغنی	۹۷۰۰	۳۵۸۶۸	۲۶۹/۷۷
موکت	۰	۰	-
فرش ماشینی	۶۳۰۰	۰	-۱۰۰
استکان	۰	۰	-
چینی مظروف	۳۵۱۶۷	۵۳۹۵۳۸	۱۴۳۴/۲۱
لوازم و اشیاء برقی	۰	۰	-
ضایعات پلاستیک	۵۸۲۰	۰	-۱۰۰
جعبه چوبی چای	۰	۰	-
کاغذ صافی	۰	۰	-
بر چسب کاغذی	۰	۰	-
گل کلم	۰	۰	-

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
نخ و انواع آن	۱۶۵۱۱۵	۶۴۱۸۵	-۶۱/۱۲
پارچه	۲۴۵۹۹	۲۳۱۸۴	-۵/۷۵
پرده توری	۳۳۹۰۴	۳۹۶۷۹	۱۷/۰۳
گریس و روغن موتور	۱۴۴۱۰۵۰	.	-۱۰۰
بیسکویت	۴۳۵۰۵	۳۲۸۸۰	-۲۴/۴۲
کشمش و انواع آن	.	.	-
خرما	.	.	-
باتری نیرو	۷۹۷۳۵	.	-۱۰۰
شکلات	۱۴۵۰۰	۳۸۶۷۱	۱۶۶/۶۹
سرکه و انواع ترشی	۱۱۹۱۰۰	۶۳۵۰۰	-۴۶/۶۸
نمک طعام	۸۱۰۰۰	.	-۱۰۰
خمیر مایه	.	.	-
خط تولید لبنیات	۱۲۲۴۰	۷۴۶۵۱	۵۰۹/۸۹
کنجاله سویا	.	.	-
برف شادی	.	.	-
انار	.	۷۹۸۰۰	-
پلی اتیلن	۶۷۹۰۰	۷۹۸۶۵۷	۱۰۷۶/۲۲
چای	.	.	-
پودر باریت	۱۱۰۸۷۱۰۰	۶۳۲۵۸۱۰	-۴۲/۹۴
سیمان	۱۲۷۴۲۵۶۸	۶۰۰۱۶۷۰	-۵۲/۹۰
عسل	۱۸۲۷۸۱	۱۸۸۶۵۸	۳/۲۱
ضد یخ	.	.	-
مصنوعات آلومینیومی	.	.	-
مصنوعات مسی	.	.	-
ماکارونی	.	.	-
پودر ماهی	.	.	-
پودر نارگیل	.	.	-
پی وی سی	۵۷۰۰	.	-۱۰۰
سرشمع خودرو	.	.	-
سایر مصنوعات فلزی	۱۵۹۷۱۶۷	۸۰۳۳۸۳	-۴۹/۶۹
چراغ ماشین	.	.	-
پیاز	۹۴۹۷۷۸	۱۶۱۳۰۰۸	۶۹/۸۳
سیب زمینی	۲۷۴۱۵۹۷۱	۴۹۵۹۰۴۶	-۸۱/۹۱
دستگاههای صنعتی و مکانیکی	۳۲۰۰۰	.	-۱۰۰
زیر دوش لعابی	.	.	-
چرم مصنوعی	۴۰۶۰۴	.	-۱۰۰
سنگ ساختمانی کار نشده	۵۲۲۹۰۵	۴۷۵۸۸۳۲	۸۱۰/۰۷
عایقهای حرارتی و رطوبتی	۲۰۳۹۷۱	۱۱۵۰۰	-۹۴/۳۶

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
میلگرد فولادی	۶۳۰۴۱۹۰	۰	-۱۰۰
پتو	۳۰۰۰	۰	-۱۰۰
زیره کفش	۰	۰	-
سیلندر پیک نیک	۰	۰	-
پودر معدنی	۰	۰	-
حبوبات	۳۱۱۵۹۰	۰	-۱۰۰
گلیم	۰	۰	-
جاجیم	۰	۰	-
گل و گیاه تازه	۰	۰	-
گلاب	۸۱۸۶	۱۰۹۶۱	۳۳/۸۹
تایر و تیوپ	۲۰۱۵۱۵	۲۱۳۹۰۷	۶/۱۴
نشاسته	۱۱۷۶	۰	-۱۰۰
آب معدنی و دوغ	۶۱۷۹۵۲۷	۲۲۴۲۹۸۸	-۶۳/۷۰
سایر میوه‌های خشک	۱۷۶۳۶۴۵	۰	-۱۰۰
سایر کالاهای صنعتی	۴۱۶۷۹۸	۳۶۶۹۸۲	-۱۱/۹۵
تخم گیاه	۳۳۶۸۴	۰	-۱۰۰
گل مصنوعی	۵۹۶۵۷	۰	-۱۰۰
لوازم و قطعات وسائط نقلیه	۰	۵۶۲۳۹	-
موتور سیکلت	۳۸۶۴	۰	-۱۰۰
اسفنج ابری	۰	۰	-
سایر کالاهای کشاورزی	۰	۰	-
گچ تحریر	۷۹۴۵	۰	-۱۰۰
شیر آلات	۵۳۹۱۲	۲۰۳۷۰	-۶۲/۲۱
نوشابه گازدار	۱۲۴۸۸۴۰	۴۰۹۱۶۶۰	۲۲۷/۶۳
ساک	۱۰۵۰۰	۰	-۱۰۰
سویا	۱۵۱۲۳۵	۶۴۸۳۶۴	۳۲۸/۷۱
پفک	۲۰۰۰۰	۲۸۰۰۰	۴۰
ذرت	۶۹۵۱۶	۰	-۱۰۰
دیگ بخار	۸۶۰۰	۰	-۱۰۰
پودر آب پنیر	۲۷۱۹۰	۰	-۱۰۰

دنباله جدول شماره (۱۴-۳) مقدار صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

واحد: کیلوگرم

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
کاست ویدئو	۵۰۰۰	.	-۱۰۰
کلم	۹۲۰۰۰	۸۴۵۰۰	-۸/۱۵
انواع میوه	۳۵۶۸۳	۲۷۰۰۰	-۲۴/۳۳
سایر محصولات معدنی	۳۴۴۳۵۰	.	-۱۰۰
آب میوه	۳۷۰۱۶	۳۲۹۸۰	-۱۰/۹۰
الکتروود جوشکاری	۲۰۳۷۰	.	-۱۰۰
شیر خشک	۴۱۶۵۹	.	-۱۰۰
پودر تخم مرغ	۲۰۰۰۰	.	-۱۰۰
ضایعات آهن	۶۹۹۰۰	.	-۱۰۰
بادمجان	۳۰۰۰۰	.	-۱۰۰
انواع فیبر	۳۶۸۶۰	.	-۱۰۰
زغال کک	۱۰۶۹۹۰	۵۴۱۸۹۰	۴۰۶/۴۸
آهک	۱۷۱۶۹۰	.	-۱۰۰
پودر سیب زمینی	۲۱۰۰	.	-۱۰۰
آدامس	۲۹۷	.	-۱۰۰
سیب درختی	.	۱۰۹۰۵۷۲	-
گوچه فرنگی	.	۸۹۹۷۵	-
پولیت	.	۵۱۰۰۰	-
تجهیزات ماشین آلات ماسه شویی	.	۲۸۲۰۰	-
تجهیزات سنگ شکن	.	۳۴۰۱۰	-
دستمال کاغذی	.	۱۰۲	-
قفل	.	۱۰۶۹۴	-
مصنوعات سنگی	.	۵۳۱۴۶	-
مصنوعات فولادی	.	۷۶۷۰۰	-
گندم	.	۱۱۷۷۷۱۸	-
تشنک ورزشی	.	۲۵۱۰۰	-
باتری خودرو	.	۳۰۳۴۲	-
جمع کل	۱۰۶۶۰۹۳۳۲	۶۸۶۱۴۷۳۲	-۳۵/۶۳

ماخذ- سالنامه آماری استان اردبیل -۱۳۸۶

جدول شماره (۱۴-۴) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام به میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
البسه	۳۳۲۶۱	۴۱۵۶۳	۲۴/۹۶
کفش و دمپایی غیر چرمی	۲۸۵۴۱	۵۶۹۱۸	۹۹/۴۲
کیف و کفش چرمی	۳۶۴۹۵	۵۵۲۷۷	۵۱/۴۶
کاشی و سرامیک	۱۰۲۵۶	۱۷۸۴۲	۷۳/۹۶
مصنوعات پلاستیکی و ملامین	۲۴۵۴۹۰	۳۳۲۱۱۱	۳۵/۲۸
وسایل چوبی و مبلمان	۵۳۳۰	۵۳۶۶	۰/۶۷
شیشه و آئینه	۲۰۵۳	۵۵۶۶	۱۷۱/۱۱
بخاری و چراغ گاز	۸۰۶	۴۳۰۸	۴۳۴/۴۹
کارتن خالی	۷۵۴۵	۵۹۳۲	-۲۱/۳۷
گونی خالی	۲۳۰	۰	-۱۰۰
مصالح ساختمانی	۴۷۲۶	۳۲۷۸	-۳۰/۶۳
انواع چسب	۱۳۰۳۲	۱۷۴۱	-۸۶/۶۴
گچ ساختمانی	۴۹۷	۳۴۱	-۳۱/۳۸
کربنات کلسیم	۶۲	۵۵	-۱۱/۲۹
سنگ ساختمانی کار شده	۵۱	۰	-۱۰۰
ملاس چغندر قند	۰	۰	-
چینی بهداشتی	۸۵۵۶	۵۲۶۰	-۳۸/۵۲
رنگ روغنی	۷۴	۱۱۰۸	۱۳۹۷/۲۹
موکت	۰	۰	-
فرش ماشینی	۱۱۸	۰	-۱۰۰
استکان	۰	۰	-
چینی مظروف	۴۶۹	۱۲۸۷۶	۲۶۴۵/۴۱
لوازم و اشیاء برقی	۰	۰	-
ضایعات پلاستیک	۱۵	۰	-۱۰۰
جعبه چوبی چای	۰	۰	-
کاغذ صافی	۰	۰	-
برچسب کاغذی	۰	۰	-
گل کلم	۰	۰	-
نخ و انواع آن	۱۲۰۹۱	۵۰۰۵	-۵۸/۶۰
پارچه	۲۱۷	۵۶۰	۱۵۸/۰۶
پرده توری	۲۲۴۳	۱۷۹۳	-۲۰/۰
گریس و روغن موتور	۷۰۶۳	۰	-۱۰۰
بیسکویت	۶۸۴	۶۶۸	-۲/۳۳
کشمش و انواع آن	۰	۰	-
خرما	۰	۰	-
باتری نیرو	۱۴۵۹	۰	-۱۰۰
شکلات	۴۲۳	۸۲۵	۹۵/۰۳

دنباله جدول شماره (۱۴-۴) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام : میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
سرکه و انواع ترشی	۵۷۱	۳۰۴	-۴۶/۷۶
نمک طعام	۳۶	.	-۱۰۰
خمیر مایه	.	.	-
خط تولید لبنیات	۶۸۹	۱۲۶۲۵	۱۷۳۲/۳۶
کنجاله سویا	.	.	-
برف شادی	.	.	-
انار	.	۷۷۰	-
پلی اتیلن	۵۰۹	۸۰۷۴	۱۴۸۶/۲۴
چای	.	.	-
پودر باریت	۶۲۲۴	۳۹۰۶	-۴۱/۹۰
سیمان	۵۴۴۵	۲۵۶۴	-۵۲/۹۱
عسل	۴۳۰۸	۴۲۱۶	-۲/۱۳
ضد یخ	.	.	-
مصنوعات آلومینیومی	.	.	-
مصنوعات مسی	.	.	-
پی وی سی	۵۲۴	.	-۱۰۰
سایر مصنوعات فلزی	۵۱۷۱۷	۳۹۵۷۱	-۲۳/۴۸
چراغ ماشین	۱۱۰۶	.	-۱۰۰
پیاز	۵۰۶۲۰	۲۷۵۶	-۹۴/۵۵
سیب زمینی	.	۹۲۱۲	-
کنجد	۸۹۳	.	-۱۰۰
دستگاههای صنعتی و مکانیکی	.	.	-
زیر دوش لعابی	.	.	-
چرم مصنوعی	۱۱۱۹	.	-۱۰۰
سنگ ساختمانی کار نشده	۳۸۷۵۸	۴۵۵۳۸	۱۷/۴۹
عایقهای حرارتی و رطوبتی	۵۵۳	۱۰۳	-۸۱/۳۷
دستگاه سردخانه	۲۴۰۱۸	.	-۱۰۰
میلگرد فولادی	۷۱	.	-۱۰۰
پتو	.	.	-
زیره کفش	.	.	-
سلندر پیک نیک	.	.	-
پودر معدنی	.	.	-
حبوبات	۱۴۶۴	.	-۱۰۰
گلیم	.	.	-
جاجیم	.	.	-
گل و گیاه تازه	.	.	-
دستمال کاغذی	.	۵	-
قفل	.	۱۳۱	-
مصنوعات سنگی	.	۶۱۵۳	-
مصنوعات فولادی	.	۲۶۹	-
کنده	.	۳۶۴۸	-
تشک ورزشی	.	۱۳۹۹	-
بطری خودرو	.	۲۱۷	-
گلاب	۱۸	۲۶	۳۳۰۳۳

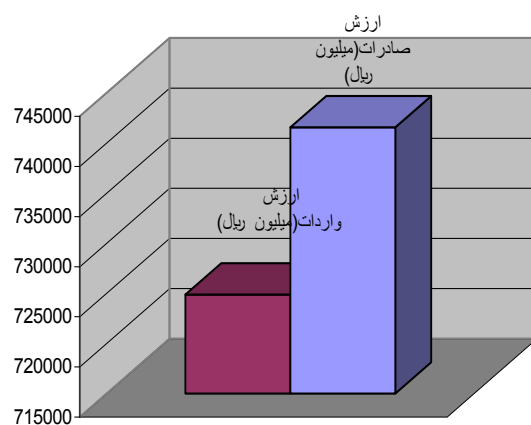
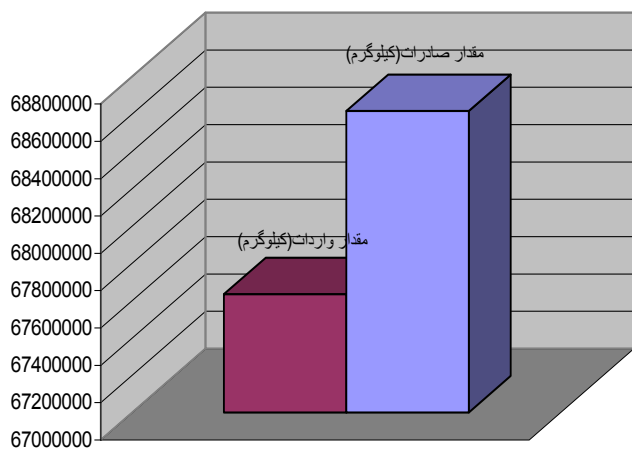
دنباله جدول شماره (۱۴-۴) ارزش صادرات انواع کالا (به جز نفت خام) از گمرکات استان اردبیل در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵

ارقام : میلیون ریال

کالا	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییرات
تایر و تیوپ	۳۰۳۴	۳۲۱۹	۶/۰۹
نشاسته	۴	۰	-۱۰۰
آب معدنی و دوغ	۸۵۷۱	۳۲۶۳	-۶۱/۹۲
سایر کالاهای صنعتی	۱۰۹۱۶	۱۱۲۶۹	۳/۲۳
سایر محصولات شیمیائی	۲۰۶	۰	-۱۰۰
لوازم و قطعات وسائط نقلیه	۱۱۸۶	۱۱۴۸	-۳/۲۰
موتور سیکلت	۰	۰	-
اسفنج ابری	۲۱۳	۰	-۱۰۰
سایر کالاهای کشاورزی	۰	۰	-
نتویان	۱۳۰	۰	-۱۰۰
شیر آلات	۲۱۳۶	۸۶۳	-۵۹/۵۹
نوشابه گازدار	۴۳۲۳	۱۳۹۵۸	۲۲۲/۸۷
ساک	۴۶۳	۰	-۱۰۰
سویا	۴۵۲	۱۷۸۴	۲۹۴/۶۹
پفک	۴۴۱	۶۲۴	۴۱/۴۹
ذرت	۳۹۸	۰	-۱۰۰
دیگ بخار	۲۹۲	۰	-۱۰۰
پودر آب پنیر	۲۶۵	۰	-۱۰۰
کاست ویدئو	۲۶۰	۰	-۱۰۰
کلم	۲۵۴	۱۶۶	-۳۴/۶۴
انواع میوه	۲۳۷	۰	-۱۰۰
سایر محصولات معدنی	۲۰۹	۰	-۱۰۰
آب میوه	۱۸۸	۱۶۵	-۱۲/۲۳
الکتروود جوشکاری	۱۷۵	۰	-۱۰۰
شیر خشک	۱۱۵	۰	-۱۰۰
پودر تخم مرغ	۱۱۰	۰	-۱۰۰
ضایعات آهن	۱۰۷	۰	-۱۰۰
بادمجان	۶۶	۰	-۱۰۰
انواع فیبر	۶۴	۰	-۱۰۰
زغال کک	۵۳	۲۷۱	۴۱۱/۳۲
آهک	۴۲	۰	-۱۰۰
پودر سیب زمینی	۲۲	۰	-۱۰۰
آدامس	۷	۰	-۱۰۰
سایر میوه های تازه	۶۸۵۱	۱۰۰	-۹۸/۵۴
سیب درختی	۰	۴۸۰۷	-
گوجه فرنگی	۰	۲۰۹	-
پولیت	۰	۸۵	-
تجهیزات ماشین آلات ماسه شویی	۰	۷۹۴	-
تجهیزات سنگ شکن	۰	۹۴۸	-
جمع کل	۶۵۲۷۲۰	۷۴۱۵۵۱	۱۳/۶۰

ماخذ- سالنامه آماری استان اردبیل -۱۳۸۶

نمودار شماره (19) مقایسه مقدار واردات و صادرات غیر نفتی و ارزش واردات و صادرات غیر نفتی از گمرکات استان در 1386

پایانه های مرزی بستر جابجایی کالا و مسافر میان کشورها به شمار می رود هر چند کارکرد اصلی پایانه های مرزی تسهیل و تسریع در جابجایی کالا و رفت و آمد میان دو کشور است اما با عنایت به اینکه این مراکز به عنوان دروازه های ورود به کشور و نخستین محل تلاقی با هویت آن به شمار می آیند ، نمادی از شرایط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن کشور می باشد .

جمهوری اسلامی ایران به سبب موقعیت ویژه جغرافیایی خود که از گذشته های دور در نظام مناسبات حمل و نقل بین المللی داشته و با بهره برداری از فرصتهایی که در پی تحولات سیاسی ناشی از استقلال کشورهای مشترک المنافع در منطقه ایجاد شده است اکنون بیش از پیش در پی بازیابی موقعیت و اعتبار تاریخی خود در عرصه حمل و نقل بین المللی است.

استان اردبیل در پی جهت گیری برنامه های کلان اقتصادی برای همسویی با این برنامه ها و بهره گیری هر چه بیشتر از موقعیت استثنایی منطقه برای ترانزیت کالا، ایجاد و ساماندهی پایانه های مرزی در مبادی زمینی کشور را مورد توجه قرار داده است .

همچنین با افزایش روز افزون جمعیت و تردد میان کشورها، فزونی میل به سفر، افزایش حجم و تنوع کالاهای تجاری و تنوع روشهای حمل و نقل و گسترش ناوگانهای حمل و نقل زمینی و شیوه های نوین عملیاتی، وضع قوانین و مقررات برای تردد مسافران و کالاهای تجاری از مرزها ضرورت پیدا کرده است تحولات یاد شده و نیازهای روز افزون و نیز اجرای مقررات و قوانین جدید موجب شد تا دو پایانه مرزی اصلاندوز و بیله سوار در استان اردبیل راه اندازی شوند.

الف) پایانه مرزی اصلاندوز

پایانه مرزی اصلاندوز در مرز مشترک جمهوری اسلامی ایران و کشور آذربایجان در نزدیکی شهر پارس آباد واقع گردیده و فاصله این پایانه تا مرکز استان حدود ۲۵۵ کیلومتر می باشد. تردد از این مرز از روی پل واقع در روی تاج سد بصورت پیاده قابل انجام است. مساحت این پایانه مرزی در حدود ۲۰۰۰

متر مربع بوده و دارای سالن مسافری به مساحت ۶۰۰ مترمربع و محدوده حصارکشی شده و راههای دسترسی به جاده اختصاصی سد می‌باشد. در حال حاضر این پایانه فعال نمی‌باشد.

(ب) پایانه مرزی بیله سوار

پایانه مرزی بیله سوار در فاصله ۱۶۹ کیلومتری شهرستان اردبیل و در شمالغرب کشور و در ناحیه شمال شرق استان اردبیل قرار دارد.

پایانه مرزی بیله سوار با جمهوری آذربایجان هم مرز بوده و نزدیکترین شهر این جمهوری به آن بیله سوار جمهوری آذربایجان می‌باشد که در ۲۰ کیلومتری مرز قرار دارد.

فعالیت رسمی مرز بیله سوار از سال ۱۳۶۹ آغاز و در سال ۱۳۷۵ با شکل‌گیری مدیریت پایانه‌های مرزی عملیات توسعه و بهسازی ساختمان موجود آغاز گردید این پایانه دارای بخش مسافری در فضای حدود ۱۲۰۰ مترمربع در دو سالن ورودی و خروجی می‌باشد سالن تجاری پایانه در فضایی بالغ بر ۴۸۰ مترمربع فعال است و فضای سبز این پایانه وسعت قابل توجهی دارد.

۱۴-۳- عملکرد بازارچه‌های مرزی استان

بازارچه مرزی مشترک محوطه ای است محصور در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا که اهالی دو طرف مرزی می‌توانند تولیدات و محصولات خود را در آن محوطه مبادله کنند.

تا سال ۱۳۸۲ سه بازارچه مرزی در سطح استان از طرف وزارت کشور مورد تصویب قرار گرفته است که عبارتند از بازارچه مرزی بیله سوار، بازارچه مرزی آزادلو در شهرستان مغان به مساحت ۳ هکتار و بازارچه مرزی تازه کند در شهرستان پارس آباد به مساحت ۲ هکتار که دو بازارچه اخیر متأسفانه به دلیل عدم همکاری متقابل از طرف جمهوری آذربایجان تاکنون تاسیساتی در آنها احداث نشده و فعالیتی در آنها صورت نمی‌گیرد و عملاً غیر فعال می‌باشند.

بر اساس آمارهای ارایه شده از سوی دفتر هماهنگی امور اقتصادی استانداری اردبیل در سال ۱۳۸۲ در حدود ۱۲۲۷۰۱ کیلو گرم کالا به ارزش ۹۹۶۱۰۲۰۰۰ ریال از بازارچه مرزی بیله سوار به جمهوری آذربایجان صادر

شده است ولی از مقدار واردات انجام گرفته اطلاعات دقیقی در دسترس نمی باشد. این بازارچه مرزی نیز در حال حاضر بنابه دلایل ذکر شده غیرفعال می باشد .

اهداف تشکیل بازارچه های مرزی مشترک در دو سطح کلان و خرد قابل بررسی است . از اهداف کلان می توان به اهداف سیاسی و اجتماعی و امنیتی (از طریق توسعه روابط اقتصادی، اجتماعی با کشورهای همسایه و جلوگیری از قاچاق کالا و تردهای کنترل نشده) و از اهداف خرد می توان به افزایش سطح معیشتی مرزنیسان و ایجاد فرصت های شغلی برای آنان و جلوگیری از مهاجرت های جوانان از مناطق مرزی اشاره کرد . در مجموع می توان گفت برای بهبود اوضاع مناطق مرزی فعالیت این بازارچه ها بسیار مفید خواهد بود و مسئولین استانی با ایجاد تفاهم متقابل با مسئولین کشور همسایه می توانند قدمهای مهمی در این راستا بردارند .

۱۴-۴- وضعیت انبارها و سردخانه های موجود در استان

اطلاعات مربوط به سیلوهای گندم دایر در استان در جدول (۱۴-۵) آمده است طبق تعریف سیلو نوعی انبار برای نگهداری طولانی مواد دانه ای یا پودری به صورت فله مانند سیلوی گندم ، سیلوی سیمان و ... است در سال ۱۳۸۶ تعداد ۴ سیلوی گندم به ظرفیت کل ۱۳۸ هزار تن در استان اردبیل دایر بوده است که از این تعداد معادل ۳ سیلو به ظرفیت ۳۸ هزار تن از نوع سیلوی سرپوشیده معمولی و یک سیلو به ظرفیت ۱۰۰ هزار تن از نوع سیلوی روباز دایر بوده است .

مشخصات سالنهای سردخانه دایر استان در جدول (۱۴-۶) آمده است . آخرین اطلاعات در این خصوص مربوط به سال ۱۳۸۱ می باشد در سال مذکور از ۳۵ سالن سردخانه استان تعداد ۳۰ سالن از نوع یک مداره بالای صفر درجه با مساحت کل ۸۳۴۹ متر مربع ، حجم ۴۶۱۹۲ متر مکعب و ظرفیت اسمی ۱۰۰۰۰ تن و ۵ سالن از نوع دو مداره با مساحت ۹۳۷ متر مربع و حجم ۵۱۲۸ متر مکعب و ظرفیت اسمی ۱۰۰۰ تن بوده است .

طبق تعریف در سالنهای یک مداره دمای هوادریکی از دو حالت زیر صفر یا بالای صفر تقریباً ثابت است و قابل تبدیل از یک حالت به حالت دیگر نیست ولی در سالن دو مداره دمای هوا از یک حالت به حالت دیگر قابل تبدیل است و می توان بر حسب لزوم از مدار زیر صفر یا بالای صفر استفاده نمود .

جدول (۱۴-۵) مشخصات سیلوها و انبارهای گندم دایر در استان در سال ۱۳۸۶

انواع سیلوی گندم				کل سیلوی گندم استان	
سیلوی روباز		سیلوی سرپوشیده معمولی		ظرفیت (هزار تن)	تعداد
ظرفیت (هزار تن)	تعداد	ظرفیت (هزار تن)	تعداد		
۱۰۰	۱	۳۸	۳	۱۳۸	۴

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۸۶

* جدول (۱۴-۶) مشخصات سالنهای سردخانه دایر در استان در سال ۱۳۸۱

ظرفیت اسمی (تن)	حجم (m ^۳)	مساحت (m ^۲)	تعداد	نوع سردخانه
۱۰۰۰۰	۴۶۱۹۲	۸۳۴۹	۳۰	یک مداره بالای صفر
۱۰۰۰	۵۱۲۸	۹۳۷	۵	دو مداره

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

* آخرین آمار و اطلاعات موجود مربوط به سال ۱۳۸۱ بوده است.

۱۴-۵- تنگناها، نارسائی ها و راهکارهای توسعه بخش بازرگانی داخلی و خارجی

تنگناهای عمده در زمینه بازرگانی داخلی استان عبارتند از کمبود سردخانه ها و انبارهای مسقف و استاندارد و امکانات لازم برای نگهداری، بارگیری و تخلیه کالاها که سبب بروز مشکلات عمده ای برای تولید کنندگان و تجار می گردد. فرسوده بودن ناوگان حمل و نقل نیز از مشکلات دیگر بخش می باشد.

در بخش بازرگانی خارجی مشکلات استان تا اندازه زیادی با مشکلات کشور در این بخش منطبق می باشد در کل می توان گفت وجود مشکلات کشور در این راستا بر مشکلات ویژه استان در بخش بازرگانی می افزاید و آنها را مضاعف می نماید.

با این حال در زمینه مشکلات بازرگانی خارجی و صادرات استان می‌توان به موارد زیر اشاره نمود :

۱- تاثیر پذیری شدید روابط اقتصادی و صادرات از روابط سیاسی کشور با همسایگان مرزی و سایر

کشورها

۲- فعال نبودن ارتباطات بین بخش اقتصادی سفارتخانه‌ها با متولیان صادرات استان

۳- عدم وجود اتحادیه صادر کنندگان استان

۴- عدم وجود اهرمهای تشویقی برای صادر کنندگان موفق استانی

۵- درگیری واحدهای تولید کننده با مشکلات صادرات به جای توجه به تولید و عدم واگذاری

صادرات به متخصصین

۶- عدم وجود برنامه صادراتی استان

۷- اخذ عوارض متعدد از صادر کنندگان

۸- تعدد و تکثر و تناقض قوانین صادراتی

۹- وجود کندی و سرعت عمل پایین در سازمانهای مجری و مرتبط با صادرات

-برای شکوفائی بخش بازرگانی و رونق واردات و صادرات در استان پیشنهاد می‌گردد :

۱- برنامه صادراتی استان توسط مسئولان استانی و منطقه ای با هماهنگی سیاست ملی به صورتی تهیه و

تنظیم گردد که صادرات کالاهایی که به نحوی استان در تولید و ارائه آنها دارای مزیت نسبی بوده و

مورد نیاز کشورهای مقصد است ، از این استان صورت پذیرد .

۲- صنایع استان به رعایت کیفیت و بسته بندی هدایت و تشویق شوند .

۳- برای جلوگیری از عملکرد سلیقه ای متولیان امور ،هماهنگی های بیشتری بین ارگانهای ذیربط در

صادرات صورت پذیرد .

۴- مکانیابی بهینه سردخانه ها ، سیلوها ، و گمرکات در استان مطالعه شده و احداث اینگونه زیر ساختها

منطبق بر یافته های آن باشد .

ب- امور زیربنایی

۱۵- حمل و نقل

۱۶- انرژی و سوخت

۱۷- عمران روستایی

۱۸- عمران شهری

۱۹- پست و مخابرات

۱۵- حمل و نقل

موضوع فعالیت بخش حمل و نقل از جمله امور زیربنایی در نظام اقتصادی کشور است که فعالیت های آن به سه روش زمینی، آبی و هوایی انجام میگیرد. گستره فعالیت های بخش حمل و نقل در برگیرنده تمامی عرصه های تولیدی، خدماتی، توزیعی و مصرفی است و وظیفه اصلی آن استفاده از امکانات سخت افزاری و نرم افزاری بخش برای جابجایی کالا و مسافر است. این بخش به عنوان حلقه ارتباطی زیر بخشها و بخشهای اقتصادی چرخه ارزش افزوده، نظام اقتصادی را تکامل میبخشد و حتی یک فعالیت اقتصادی را هم نمی توان یافت که در جریان فعالیت خود از خدمات حمل و نقل بهره مند نشده باشد. به عبارت دیگر، وظیفه مهم بخش حمل و نقل، رسانیدن مجموعه نهاده های فیزیکی به مکان های تولید محصولات و نیز رساندن محصولات به نقاط توزیع و مصرف بوده و فرآیند تشکیل ارزش افزوده در تمام فعالیت های اقتصادی بصورت مستقیم یا غیر مستقیم از این بخش متأثر می شود. حوزه عملکرد بخش حمل و نقل به امور اقتصادی کشور محدود نیست و ساختار سخت افزاری (شبکه راهها و راه آهن، پایانه ها، فرودگاهها، بندرها و جز آن) و نرم افزاری (مدیریت، زمان دسترسی، آموزش و ارتقای سطح کیفی سرمایه های انسانی، سازگاری و تناسب ناوگان با زیر ساخت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و جزء آن) این بخش با تکمیل حلقه های ارتباطی بین موضوعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی وظیفه مهمی را بر عهده دارد. هم چنین عملیاتی مانند جابجایی افراد برای تحصیل و آموزش، کاریابی نیروی جویای کار، مهاجرت جمعیت و توزیع آن در سازمان فضایی کشور، پشتیبانی نیروهای دفاعی و امداد رسانی و جزء آن، تنها به عنوان بخشی از ویژگیهای بارز بخش حمل و نقل است.

۱۵-۱- طول راههای اصلی و فرعی و روستایی در استان

طول راههای اصلی و فرعی حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری استان اردبیل در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۴۸۰ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۸۶ به ۱۴۸۹ کیلومتر رسیده است و در حدود ۹ کیلومتر افزایش نشان میدهد. طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع آنها در جدول (۱-۱۵) نشان داده شده است. با

توجه به کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر مناطق استان (این استان از نظر تعداد روزهای یخبندان در طول سال رتبه اول را در بین استانهای کشور دارد و نیز دومین استان کوهستانی و صعب العبور کشور به لحاظ توپوگرافی می باشد.) و اهمیت برنامه راهداری و لزوم بهبود و نگهداری راههای اصلی و فرعی موجود، اداره کل راه و ترابری استان این برنامه را با جدیت و تلاش قابل ملاحظه ای انجام میدهد و در ارتقاء کیفیت راههای حوزه استحفاظی و بالا بردن ضریب ایمنی تردد در محورهای مواصلاتی استان می کوشد.

جدول شماره (۱۵-۱) طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع راه در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

(کیلومتر)

نوع راه اصلی و فرعی	۱۳۸۵	۱۳۸۶
آزاد راه	-	-
بزرگراه (راه اصلی چهارخطه)	۷۴	۸۹
اصلی عریض	۵۲	۵۲
اصلی معمولی	۵۲۸	۵۳۱
فرعی عریض آسفالت	۲۳۲	۲۳۲
فرعی عریض شنی	۱۲	۱۲
فرعی درجه (۱) آسفالت	۳۱۵	۳۱۶
فرعی درجه (۱) شنی	۱۶۴	۱۶۴
فرعی درجه (۲) آسفالت	۱۸	۱۸
فرعی درجه (۲) شنی	۶۹	۶۰
سایر راههای آسفالت	۱۳	۱۳
جمع	۱۴۸۰	۱۴۸۹

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر محورهای مواصلاتی استان و وضعیت بخصوص توپوگرافی آن باعث شده تا در همه محورهای اصلی و فرعی استان نقاط حادثه خیز زیادی به چشم بخورد. این نقاط حادثه خیز همه ساله باعث بروز تصادفات متعددی می شوند که تلفات جانی و ضررهای اقتصادی هنگفتی را بوجود می آورد.

البته در سایه تلاش و جدیت برنامه ریزان و دستگاہهای اجرایی استان همه ساله تعدادی از این نقاط حادثه خیز اصلاح می شوند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۱ پنج نقطه و در سال ۱۳۸۲ نه نقطه و در سال ۱۳۸۳ دو نقطه و در سال ۱۳۸۴ دوازده نقطه حادثه خیز و در سال ۱۳۸۵ تعداد ۴ نقطه حادثه خیز اصلاح شده اند همچنین طبق اعلام نظر اداره کل راه و ترابری استان اردبیل در سال ۱۳۸۷ تعداد ۷ نقطه و ۲ مقطع حادثه خیز در دست اقدام می باشد که پیش بینی می شود در سال ۱۳۸۸ به اتمام برسد. ولی از آنجا که اعتبارات فصل راه و ترابری استان ها بدون توجه به این نکات و عمدتاً با لحاظ کردن شاخص «طول کیلومتر راه همسنگ» پادار می شوند، بدیهی است که اعتبارات استانی (با توجه به وضعیت خاص استان از نظر توپوگرافی و صعوبت آب و هوا) کفاف نخواهد کرد و اصلاح این نقاط و رفع مشکلات آنها و رسانیدن وضعیت شبکه راههای استان به سطح استاندارد با اعتبارات رایج، سالهای زیادی به طول خواهد انجامید.

از طرف دیگر لازم به توضیح است که اعتبار مورد نیاز برای احداث یک تقاطع غیر همسطح یا اجرای عملیات ترانسه برداری و اصلاح هندسی پیچ ها و قوسهای افقی و قائم و لایروبی پلها و تونلها و شانه سازی جاده ها در محورهای کوهستانی با توجه به صعوبت منطقه و هزینه های بالای عملیات در فصل راه و ترابری و تورم فزاینده آنچنان بالاست که با هیچ کدام از سایر فصول عمرانی قابل ملاحظه نیست و اجرای اینگونه عملیات در سطح قابل قبول، توجه و عزم ملی می طلبد.

در این مقوله مشکل مهم دیگر مسائل فرهنگی و اجتماعی است که بصورت رفتارهای ناهنجار در رانندگی و یا استفاده ناصحیح از محورهای ارتباطی و وارد آوردن خسارت به جاده ها، حریم آنها و تخریب علائم راهنمایی و نظایر آن بروز می کند. به عنوان مثال در سال ۱۳۸۲ با جدیت و تلاش چشمگیر اداره کل راه و ترابری استان پروژه طولانی کمر بندی مشکین شهر و پل خیاو چای به بهره برداری رسید تا از ترافیک خودروهای عبوری در داخل شهر و خطرات ناشی از آن کاسته شود ولی متأسفانه بر اثر ارتباط چند محور روستایی و فرعی توسط ساکنین محلی یا شهرداری بوسیله تقاطع های غیر استاندارد به آن، محور یاد شده یکی از حادثه ساز ترین محورهای ارتباطی استان در سال ۱۳۸۳ گزارش گردید. به موازات ادامه عملیات عمرانی نظیر راهسازی و راهداری، اهمیت فرهنگ سازی در بحث چگونگی بهره برداری و استفاده از راهها و رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی و

حفظ و نگهداری اینگونه زیربناها به عنوان ثروتهای ملی بسیار مهم و قابل توجه می باشد . علت افزایش نقاط حادثه خیز از ۹۹ نقطه در سال ۱۳۸۲ به ۱۰۷ نقطه در سال ۱۳۸۳ علی رغم اصلاح ۲ نقطه حادثه خیز در این فاصله ، بروز مسائل و مشکلاتی از این دست بوده است.

در جدول (۱۵-۲) توضیحاتی در خصوص تعداد نقاط حادثه خیز و تعداد راهدارخانه های موجود و فعال در محورها و نیز تعداد پاسگاههای پلیس راه آورده شده است . همانگونه که در جدول دیده می شود در سال ۱۳۸۷ بیشترین تعداد نقاط حادثه خیز محورهای استان در حوزه استحفاظی راههای شهرستانهای مشکین شهر ، اردبیل و نمین واقع شده اند. هم چنین بیشترین تعداد مقطع حادثه خیز در شهرستانهای اردبیل ، خلخال و مغان قرار دارد. لازم به توضیح است که علیرغم ضرورت وجود پاسگاههای پلیس راه راهنمایی و رانندگی در کنترل تردد و سلامت عبور و مرور ، متأسفانه هنوز پاسگاههای پلیس راه در محورهای (کوثر-خلخال) و (نیر- سراب) و بيله سوار- سه راهی گوک تپه احداث نشده اند و لزوم وجود آنها به شدت احساس می شود.

جدول شماره (۱۵-۲) برخی مشخصات شبکه راههای اصلی و فرعی استان در سالهای ۸۷-۱۳۸۳

تعداد پاسگاه پلیس راه (۱۳۸۷)	تعداد راهدارخانه (۱۳۸۷)	تعداد نقاط حادثه خیز						شهرستان
		۱۳۸۷		۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
		مقطع	نقطه					
(اردبیل- مغان، اردبیل- سراب، اردبیل ، خلخال)	۲	۴	۱۰	۱۷	۱۸	۱۹	۲۲	اردبیل
۰	۰	۱	۱	۲	۲	۷	۹	بيله سوار
۱ (سه راهی سربند)	۱	۱	۷	۷	۷	۸	۱۰	پارس آباد
۱ (خلخال- اسالم)	۳	۳	۳	۷	۷	۱۰	۱۰	خلخال
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۶	کوثر
۰	۲	۱	۱۶	۱۹	۱۹	۲۲	۲۴	مشکین شهر
۱ (گرمی- بيله سوار)	۱	۲	۵	۵	۵	۱۳	۱۳	مغان
۱ (اردبیل- آستارا)	۱	۱	۱۱	۱۲	۱۴	۵	۶	نمین
۰	۱	۰	۳	۳	۳	۶	۷	نیر
۷	۱۱	۱۳	۵۶	۷۲	۷۵	۹۵	۱۰۷	جمع

ماخذ : اداره کل راه و ترابری استان اردبیل-۱۳۸۸

طول راههای روستایی که زیر نظر معاونت راههای روستایی اداره کل راه و ترابری استان اداره میشوند در سال ۱۳۸۳ معادل ۳۲۰۲/۱ کیلومتر بوده است که با ۵۸ کیلومتر افزایش در سال ۱۳۸۴ به ۳۲۶۰/۱

کیلومتر و با ۹۶/۸ کیلو متر افزایش در سال ۱۳۸۵ به ۳۳۵۶/۹ کیلو متر و با ۴۰۱/۱ کیلو متر افزایش به ۳۷۵۸ کیلو متر در سال ۱۳۸۶ رسیده است. طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی (آسفالته - شوسه) در جدول (۱۵-۳) آمده است.

جدول شماره (۱۵-۳) طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی در سالهای ۸۶-۱۳۸۳

(کیلومتر)

نوع راه روستایی	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
آسفالته	۱۴۶۱/۷	۱۵۱۳/۷	۱۷۱۳/۷	۲۰۷۹
شوسه	۱۷۴۰/۴	۱۷۴۶/۴	۱۶۴۳/۲	۱۶۷۸

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۱۵-۲- سهم استان از مجموع راههای اصلی و فرعی و روستایی کشور

بر اساس داده های سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۸۶ در حدود ۲/۰۲ درصد از راههای اصلی و فرعی کشور در استان اردبیل واقع شده اند (سهم وسعت استان از کشور در حدود ۱/۰۹ درصد میباشد) و سهم راههای روستایی استان نیز از کل راههای روستایی کشور به ۳/۳۹ درصد می رسد که در این میان سهم استان از راههای روستایی آسفالته ۲/۹۲ درصد و سهم راههای روستایی شوسه ۴/۲۵ درصد می باشد.

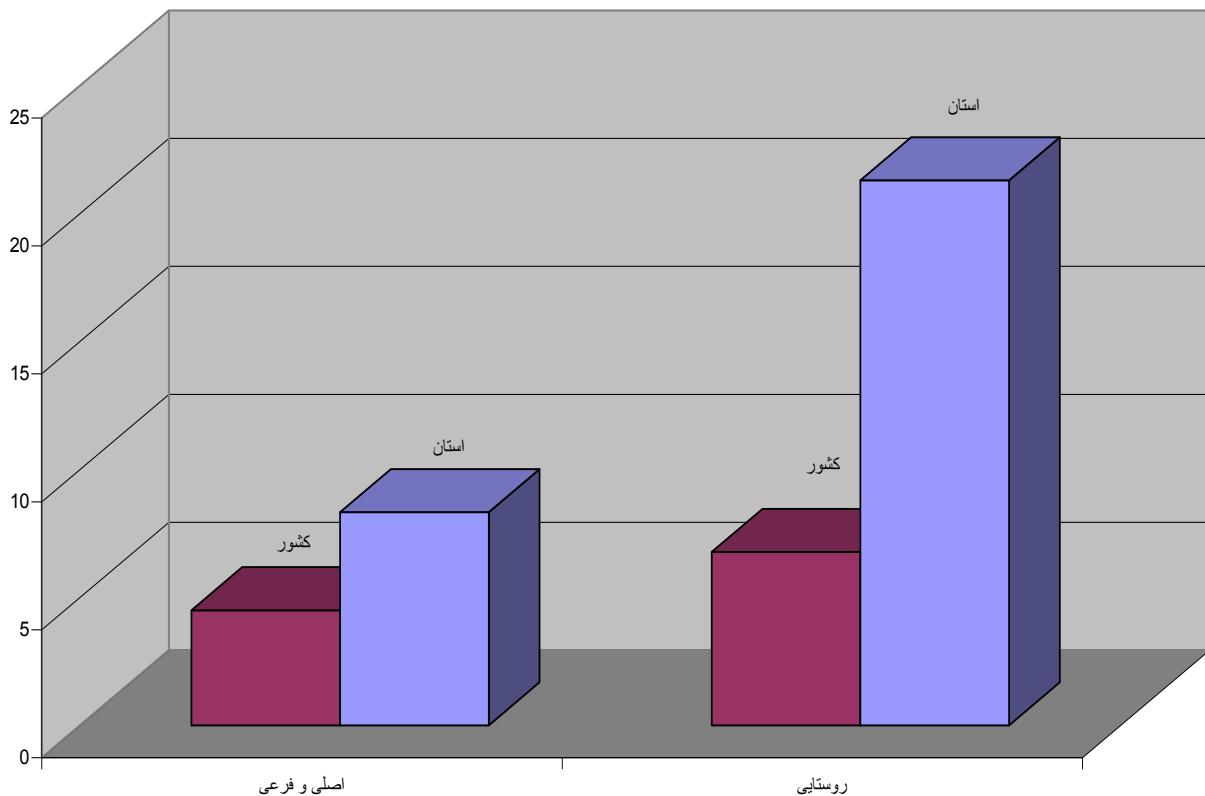
البته شاخص سنجش طول راههای موجود در استان به کل راههای کشور و یا شاخص طول راه نسبت به مساحت و جمعیت استان نمی تواند شاخص تعیین کننده ای برای وضعیت برخورداری یا طراحی و ترسیم خطوط مواصلاتی و شبکه ارتباطی یک منطقه باشد و در طراحی شبکه حمل و نقل مطلوب باید به مسائل مهمی از قبیل ژئوپلیتیک استان و منطقه و موقعیت ریاضی و نسبی استان و منطقه و اقتصاد آن و در کل وضعیت ارتباطی نقاط همجوار و نحوه ارتباط با شبکه سراسری کشور توجه نمود.

۱۵-۳- تراکم راه در استان

تراکم راههای اصلی و فرعی در استان از ۸/۲۸ کیلومتر بریکصد کیلومتر مربع در سال ۱۳۸۵ به ۸/۳۳ کیلومتر بر یکصد کیلومتر مربع در سال ۱۳۸۶ رسیده است و در همین مدت تراکم راههای روستایی از

۱۸/۷۸ کیلومتر بریکصد کیلومتر مربع به ۲۱/۰۳ کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع رسیده است. اگر چه مقایسه شاخص تراکم راه در استان با کشور نتایج امیدوار کننده ای دارد ولی باید اذعان نمود که این شاخص برای نشان وضعیت شبکه راههای استان کفایت نمی کند و عنایت به موقعیت سرزمینی و ژئوپلیتیکی و وضعیت توپوگرافی استان و کیفیت راههای موجود و پائین بودن مشخصات اکثر خطوط مواصلاتی استان نشان میدهد که در فصل راه و ترابری جا برای کار بسیار است و تا رسیدن به سطح قابل قبول فاصله زیادی موجود می باشد.

نمودار شماره (20) مقایسه تراکم راه در استان و کشور در سال 1386

۱۵-۴- حمل و نقل جاده ای در استان

در سال ۱۳۸۶ استان اردبیل دارای ۷ پایانه فعال در زمینه حمل و نقل مسافر بوده است که بر اساس صورت وضعیت حمل مسافری صادر شده از این پایانه ها ۳۶۰۲۶۱ تعداد سفر با انواع وسایل نقلیه عمومی مسافری جاده ای (اتوبوس، مینی بوس، سواری کرایه) به مقاصد مختلف درون و برون استانی صورت گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۲/۱۳ درصد افزایش نشان میدهد. در مجموع این مسافرتها حدود ۲۹۵۴۱۲۶ نفر مسافر جابجا شده اند که نسبت به سال قبل در حدود ۱۲/۹۲ درصد افزایش نشان میدهد. از این تعداد مسافر جابجا شده در استان به مقاصد مختلف ۷۱/۰۲ درصد آنها با اتوبوس و ۶/۲۳ درصد با مینی بوس و ۳۰/۴۲ درصد با سواری کرایه های عمومی مسافرت نموده اند که سهم اتوبوس و سواری های کرایه ای در حمل و نقل جاده ای مسافر نسبت به سال قبل افزایش داشته و متعاقباً در این میان سهم مینی بوس در حمل و نقل مسافری کاهش نشان میدهد. (این نسبت ها در سال قبل بترتیب معادل ۶۲ و ۹ و ۲۹ درصد بوده است).

لازم به توضیح است که شهرستانهای بیله سوار، مغان و نمین فاقد پایانه های مسافربری مناسب و قابل قبول هستند و توجه جدی مسئولین ذیربط به احداث و راه اندازی پایانه مسافری در آنها ضروری می باشد.

با توجه به افزایش فعالیت های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی در سطح استان، افزایش تعداد مسافری جابجا شده خصوصاً از طریق سواری های کرایه در استان در سالهای اخیر، جای بررسی و تامل بیشتری دارد و احتمالاً یکی از علت های آن عدم تمایل مسافری برای مراجعه و تهیه بلیط از پایانه ها برای استفاده از مینی بوس و اتوبوس یا عدم رضایت شهروندان از خدمات پایانه ها یا اتوبوسها می باشد که در این زمینه باید آموزش و فرهنگ سازی بیشتری برای استفاده مسافری از پایانه های مسافربری و استفاده از اتوبوس برای مسافرت، از طریق رسانه ها و مسئولین ذیربط انجام پذیرد. معمولاً مسافری در دروازه های منتهی به مقصد، منتظر وسایل نقلیه عبوری می ماند و کمتر به پایانه های مسافربری مراجعه می کنند که این مسئله نیز باید بصورت فرهنگی و آگاه سازی عمومی بتدریج مرتفع گردد.

همچنین در سال ۱۳۸۶ در مجموع حدود ۱۸۳۲۹۶۱ تن محصولات و کالاهای صادراتی استان توسط ناوگان باری استان به مقصد خارج از استان بارگیری و حمل شده اند که نسبت به سال گذشته ۱۵/۳۹ درصد افزایش داشته است در سال ۱۳۸۵ این رقم در حدود ۱۵۸۸۳۵۹ تن بار بوده است. لازم به توضیح است که در سال ۱۳۸۵ در حدود ۱۲۹۴۵۹۱ تن بار نیز توسط ناوگان باری استان در داخل استان جابجا شده است که این مقدار در سال ۱۳۸۶ به ۱۴۳۹۹۴۳ تن رسیده است و افزایشی معادل ۱۱/۲۲ درصد را نشان میدهد .

۱۵-۵- حمل و نقل هوایی در استان

تعداد پروازهای انجام گرفته در فرودگاه اردبیل از ۹۷۲ پرواز در سال ۱۳۸۵ به ۹۴۸ پرواز در سال ۱۳۸۶ کاهش یافته است در همین زمان تعداد مسافرین وارد شده از ۹۲۶۴۳ نفر به ۹۳۱۲۹ نفر و تعداد مسافرین خارج شده از ۹۶۱۷۴ نفر به ۹۸۶۶۰ نفر افزایش پیدا کرده است .

در ضمن مقدار بار ورودی پروازهای وارده به استان از ۲۱۱۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۵ به ۷۶۵۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته و این مقدار برای بار خروجی استان از ۲۷۸۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۵ به ۱۴۴۰۰ کیلوگرم در سال ۱۳۸۶ کاهش یافته است .

۱۵-۶- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای فصل حمل و نقل استان از محل درآمد عمومی

عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای (عمرانی) استان از محل درآمد عمومی در فصل حمل و نقل با ۳۳/۶۸ درصد کاهش از ۱۸۴۳۳۷ میلیون ریال در سال ۱۳۸۵ به ۲۴۶۴۲۸ میلیون ریال در سال ۱۳۸۶ رسیده است که در حدود ۱۶/۶۸ درصد از کل اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان در سال مورد بررسی را شامل می شود.

۱۵-۷- تنگناها ، نارسائیها و راهکارهای توسعه بخش

عدم ارتباط سریع و ایمن شبکه ارتباطی استان با شاهراههای ارتباطی کشور از مشکلات عمده بخش حمل و نقل استان محسوب می شود که با بهره برداری از محور (اردبیل-سرچم) این مشکل تا حدود زیادی مرتفع خواهد شد .

فقدان شبکه راه آهن در استان و عدم دسترسی به حمل و نقل ریلی سراسری کشور نیز یکی دیگر از مشکلات فصل راه و ترابری می باشد که با توجه به پیگیریهای بعمل آمده امید است در آینده ای نزدیک عملیات اجرایی آن شروع شود.

کوهستانی بودن اکثر راههای اصلی و فرعی استان و لزوم رسیدگی به آنها در غالب ایام سال و طولانی بودن فصل سرما و یخبندان و حجم بالای عملیات راهداری در این استان ، اعتبار کافی و تخصیص زود هنگام آن را ضروری می سازد.

با توجه به فقدان پایانه های حمل مسافر در شهرستانهای بيله سوار، مغان و نمين ضروری است در این خصوص تمهیداتی اندیشیده شود تا حمل و نقل مسافرين با سهولت و امنیت بیشتری صورت پذیرد. تجهیز پاسگاههای پلیس راه موجود به دستگاههای توزین و سایر ابزارهای کنترلی نوین و احداث پاسگاههای جدید در نقاط مورد نیاز و اجرای برنامه های حمایتی برای کاهش سن متوسط ناوگان حمل و نقل مسافربری و باری نیز از ضروریات این بخش می باشد.

ایجاد و توسعه و تجهیز مراکز امداد رسانی در جاده های استان با همکاری نهادهای ذیربط (استانداری- اداره کل راه و ترابری-سازمان حمل و نقل-دانشگاه علوم پزشکی استان-هلال احمر-نیروی انتظامی) امر بسیار مهمی است که متأسفانه در استان به دیده اهمیت به آن نگریسته نشده است و ضروری است برنامه مزبور با دقت طراحی شده و اجراء گردد.

سیاست های اجرایی اثر گذار بر بخش حمل و نقل استان عبارتند از:

- ۱- ارتقای سطح ایمنی زیر بخش های حمل و نقل.
- ۲- زمینه سازی برای ایجاد شرکتهای قوی حمل و نقل با هدف ارائه خدمات حمل و نقل منطقه ای، ترانزیتی و بین المللی برای استفاده بیشتر از موقعیت سرزمینی استان.
- ۳- ایجاد تسهیلات و منابع مالی و اعتباری برای مشارکت بخش غیر دولتی در تدارک و توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل با فناوری جدید و احداث پایانه های مسافری و باری و مجتمع های خدمات رفاهی بین راهی با مشارکت بخش خصوصی.

۱۶- انرژی و سوخت

۱-۱۶- برق

۱-۱-۱۶- منابع تامین انرژی استان

نیروی برق مورد نیاز استان عمدتاً از شبکه سراسری توزیع نیروی برق کشور تامین میشود و در سال ۱۳۸۶ سه نیروگاه موجود در استان (نیروگاه اردبیل و نیروگاه شوط آبی پارس آباد و نیروگاه مغان) با تولید خالص ۶۹ میلیون کیلووات ساعت انرژی (از ۷۰ میلیون کیلووات ساعت تولید ناخالص نیروگاههای مذکور مقدار ۰/۹ میلیون کیلووات ساعت مصرف داخلی نیروگاهها کسر میگردد.) درصد بسیار کمی از انرژی برق مورد نیاز استان را تولید نموده اند.

در جدول شماره (۱-۱۶) ظرفیت مولدهای نصب شده در استان و قدرت مصرفی همزمان آنها بر حسب مگاوات ساعت آمده است.

جدول شماره (۱-۱۶) ظرفیت مولدهای نصب شده استان و قدرت مصرفی همزمان بر حسب نیروگاه در سال ۱۳۸۶

(مگاوات)

نام نیروگاه	شهرستان محل استقرار	ظرفیت عملی (قدرت عملی)			قدرت مصرفی همزمان (حداکثر بار مصرفی همزمان)	
		جمع	شبکه سراسری	خارج از شبکه سراسری	جمع	شبکه سراسری
جمع		۳۲	۳۲	-	۲۵	-
اردبیل	اردبیل	۴	۴	-	۳	-
شوط آبی	پارس آباد	۱۳	۱۳	-	۱۳	-
مغان	پارس آباد	۱۵	۱۵	-	۹	-

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

۱۶-۱-۲- تعداد مشترکین استفاده کننده از برق سراسری در استان

تعداد مشترکین برق شرکت توزیع برق استان با ۴/۵۵ درصد رشد از ۳۱۷۷۸۵ مشترک در سال ۱۳۸۵ به ۳۳۲۲۵۲ مشترک در سال ۱۳۸۶ رسیده است که بیشترین نوع مشترک بترتیب مربوط به مشترکین خانگی و تجاری بوده و مشترکین عمومی، صنعتی، کشاورزی، معابر و مصارف آزاد در رده های بعدی قرار داشته اند. در جدول شماره (۱۶-۲) توضیحات بیشتری در این خصوص آمده است.

جدول شماره (۱۶-۲) تعداد مشترکین برق استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

نوع مشترک	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعتی	تجاری	مصارف آزاد	معابر	جمع
۱۳۸۴	۲۵۹۷۰۰	۷۹۶۴	۷۸۴	۱۵۳۶	۳۳۷۴۳	۲۴۱	-	۳۰۳۹۶۸
۱۳۸۵	۲۷۰۵۲۰	۷۱۵۴	۹۱۱	۱۹۲۶	۳۵۸۹۷	۳۴۷	۱۰۳۰	۳۱۷۷۸۵
۱۳۸۶	۲۸۱۲۱۴	۷۳۹۹	۱۰۴۸	۲۲۱۶	۳۸۶۵۹	۵۴۱	۱۱۷۵	۳۳۲۲۵۲

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۱۶-۱-۳- مقدار انرژی برق مصرف شده در استان

همچنانکه در جدول شماره (۱۶-۳) دیده می شود، مقدار فروش انرژی برق در استان با ۴/۶۰ درصد رشد از ۱۱۱۴۶۲۲ مگا وات ساعت در سال ۱۳۸۵ به ۱۱۶۵۹۰۷ مگا وات ساعت در سال ۱۳۸۶ رسیده است که بیشترین فروش مربوط به مشترکین خانگی و سپس صنعتی بوده است.

جدول شماره (۱۶-۳) مقدار مصرف مشترکین برق استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

(مگاوات ساعت)

نوع مشترک	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعت و معدن	تجاری	معابر	مصارف آزاد	جمع
۱۳۸۴	۴۷۱۰۲۳	۱۰۷۶۹۷	۴۷۶۸۱	۲۵۰۱۷۷	۷۳۳۷۲	۴۰۸۵۱	۲۲۵۴	۹۹۳۰۵۵
۱۳۸۵	۵۰۷۵۵۲	۱۳۱۰۶۵	۶۷۹۴۵	۲۵۱۵۲۱	۸۰۷۴۶	۷۳۲۶۰	۲۵۳۳	۱۱۱۴۶۲۲
۱۳۸۶	۵۲۸۳۸۹	۱۵۲۴۱۵	۶۲۳۳۹	۲۷۲۰۱۸	۸۸۹۶۰	۵۷۹۸۴	۳۸۰۲	۱۱۶۵۹۰۷

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۱۶-۱-۴- خلاصه وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان

خلاصه وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان در جداول شماره (۱۶-۴) و (۱۶-۵) آمده است.

جدول (۱۶-۸) وضعیت موجود نواحی تابعه شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل در سال ۱۳۸۶

شرح	اردبیل	نیر	نمین	پارس آباد	مشگین شهر	خلخال	کوثر	گرمی	بيله سوار	جمع کل
طول شبکه فشار متوسط (کیلومتر)	هوایی	۱۶۴۷/۵	۲۵۵/۱	۲۵۳/۹	۸۳۴/۸	۱۰۴۴/۹	۵۵۱/۸	۴۴۶/۴	۷۸۶/۴	۶۳۶۶/۶
	زمینی	۹۱/۹	-/۲	۱/۸	۱۷/۲	۱۷/۸	۱۲/۹	۰/۲	۲/۳	۱۴۹/۹
طول شبکه فشار ضعیف (کیلومتر)	هوایی	۱۱۷۰/۹	۱۷۱/۱	۸۳/۷	۸۳۷/۹	۷۴۲/۶	۵۴۹/۹	۴۶۴/۷	۴۵۷/۸	۴۵۹۸/۷
	زمینی	۲۵۱/۵	۸/۹	۱۲/۸	۴۲/۹	۳۸/۰	۲۹/۶	۴/۱	۳۰/۳	۴۶۸/۹۴
شبکه ترانس هوایی (KVA)	تعداد	۱۵۲۵	۱۲۰	۲۱۵	۴۲۹	۶۹۹	۲۲۵	۱۷۷	۲۷۴	۴۲۱۱
	ظرفیت	۱۹۳۴۱۶	۱۳۸۶۸	۳۴۲۷۵	۵۷۹۰۵	۶۱۱۶۲	۳۲۶۶۵	۱۲۵۸۵	۳۲۹۵۰	۴۶۴۵۲۶
شبکه ترانس زمینی (KVA)	تعداد	۱۸۶	۱	۱۵	۴۴	۲۵	۱۸	۱۲	۱۶	۳۲۱
	ظرفیت	۱۲۳۶۶۵	۶۲۰	۳۲۲۰	۳۲۲۷۵	۱۲۶۱۰	۱۰۵۸۰	۱۶۶۰	۶۵۶۰	۲۰۵۹۷۵
جراغ معابر (دستگاه)	لاک پستی	۲۹۲۲۱	۱۲۵۴	۱۲۵۹	۵۳۴۸	۶۸۷۶	۷۹۱۰	۵۰۲۵	۴۰۷۰	۶۱۹۷۳
	طرح زمینس	۱۴۷۵۵	۱۰۴۰	۳۱۷۶	۹۴۶۷	۱۱۰۲۹	۲۵۴۱	۱۸۴۰	۸۰۲۰	۵۶۱۳۸
تعداد کل مشترکین	سایر	۱۳۲۶۳۹	۲۲۰۴	۵۴۴۳	۳۵۱۵۱	۲۰۰۵۲	۱۱۲۱۲	۸۷۶۰	۴۰۷۸	۲۱۴۹۳۷
	روستا	۳۱۶۱۲	۳۹۷۰	۵۳۱۴	۱۴۸۷۲	۲۱۴۰۴	۱۶۸۷۵	۱۲۷۲۰	۸۰۰۹	۱۱۷۳۲۰
	جمع	۱۶۴۲۵۲	۶۱۷۴	۱۰۷۵۷	۴۰۲۲	۴۱۲۵۷	۲۸۱۸۷	۷۸۲۵	۲۱۶۹۰	۳۲۲۲۵۲
تعداد روستاهای برقدار	۲۹۳	۵۳	۴۴	۱۴۵	۲۲۴	۱۱۸	۹۴	۲۸۲	۱۹۳	۱۴۴۷

ماخذ: شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۱۶-۵) اهم فعاليتهاي اجرايي شرکت توزيع نيروي برق استان اردبيل در سال ۱۳۸۶

شرح	واحد	اردبيل	نير	نمين	پارس آباد	مشكين شهر	خلخال	کوثر	گرمي	بيله سوار	جمع كل
نصب پايه چوبي در خط ۴۰۰ ولت	اصله	۷	۰	۰	۰	۸	۵۱	۴	۶	۰	۷۸
نصب پايه بتوني در خط ۴۰۰ ولت	اصله	۲۲۹۳	۳۰۹	۱۵۱	۸۱۶	۳۰۵	۳۱۸	۱۶۴	۲۴۶	۴۱۰	۵۰۱۲
نصب پايه فلزي	اصله	۲۲۴	۰	۳۴	۰	۲۷	۳۷	۰	۶۶	۰	۳۸۸
نصب پايه چوبي در خط ۲۰ كيلو ولت	اصله	۰	۲۴	۱	۰	۰	۱۵۱	۰	۲	۱	۱۷۹
نصب پايه بتوني در خط ۲۰ كيلو ولت	اصله	۱۶۸	۶۲	۲۷۵	۴۷۸	۳۱۱	۲۹۱	۶۳	۲۲۱	۲۱۹	۳۱۸۸
سيم كشي شبکه ۴۰۰ ولت	متر	۵۳۵۷۸	۶۹۳۰	۳۲۸۲	۲۲۴۰۰	۱۲۰۱۷	۱۲۸۴۵	۴۳۹۰	۸۸۴۶	۱۷۲۵۰	۱۴۱۵۲۹
كابل كشي شبکه ۴۰۰ ولت	متر	۱۴۹۰۱	۰	۲۳۸۵	۲۲۱۱	۳۲۳۷	۱۴۵	۳۱۷	۳۱۶۸	۲۰۲۷	۲۸۳۹۱
سيم كشي شبکه ۲۰ كيلو ولت	متر	۷۱۲۰۴	۸۱۸۰	۹۷۸۰	۱۹۳۲۰	۲۲۸۳۵	۱۹۵۶۲	۴۱۵۰	۱۲۵۱۵	۱۸۹۰۰	۱۸۶۴۴۶
كابل كشي شبکه ۲۰ كيلو ولت	متر	۳۹۸۱	۲۰۰	۷۷۵	۲۱۶۲	۰	۲۶۳۰	۰	۰	۱۲۰	۹۸۶۸
نصب ترانسفورماتور هوايي	دستگاه	۱۸۰	۵	۳۴	۵۱	۱۰۴	۱۳	۱۱	۱۸	۲۴	۴۵۰
ظرفيت ترانسفورماتور هوايي	KVA	۲۹۲۷۰	۵۰۰	۳۳۵۵	۷۷۵۰	۸۲۴۵	۱۷۹۰	۱۳۱۵	۱۱۷۵	۳۰۹۵	۵۶۴۹۵
نصب ترانسفورماتور زميني	دستگاه	۷	۱	۰	۲	۰	۱	۰	۰	۲	۱۳
ظرفيت ترانسفورماتور زميني	KVA	۶۰۰۰	۶۳۰	۰	۱۳۰۰	۰	۶۳۰	۰	۰	۱۴۲۰	۹۹۹۰
تابلو فشار متوسط	سري	۴	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵
تابلو فشار ضعيف	دستگاه	۶۶	۰	۶	۴۰	۲۹	۹	۱۴	۰	۳۳	۱۹۷
پيلار منصوبه	دستگاه	۲۶۵	۴	۶۸	۱۹	۹۲	۳	۷	۱۹	۱	۴۷۸
نصب چراغ لاک پشتي	دستگاه	۵۱۳۵	۲۰۵	۲۶۶	۹۹۱	۱۱۵۷	۱۱۲۷	۵۱۶	۸۴۴	۴۹۱	۱۰۷۵۲
نصب چراغ طرح زمينس منصوبه	دستگاه	۴۶	۱۲۰	۰	۱۷	۲۲۶	۷۵	۱۸	۳۲	۰	۵۳۴
تعداد انشعابات فروخته شده	مشترك	۸۱۶۰	۱۳۷	۳۸۰	۱۷۴۰	۱۶۰۸	۷۸۲	۱۴۱	۶۲۴	۶۹۵	۱۴۲۷۷
تعداد روستاي برقدار شده	روستا	۰	۰	۰	۲	۴	۲	۱	۳	۱۹	۳۱

ماخذ: شرکت توزيع نيروي برق استان اردبيل - ۱۳۸۸

۱۶-۱-۵- برقرسانی به روستاها

در سال ۱۳۸۱ تعداد ۱۲۲۳ روستا با ۹۷۳۹۸ خانوار روستایی دارای برق بوده اند و با برقرسانی به ۴۳ روستای دیگر در سال ۱۳۸۲ تعداد روستاهای دارای برق به ۱۲۵۲ روستا با ۹۸۱۶۱ خانوار رسیده است و این رقم در سال ۱۳۸۳ به ۱۳۱۴ روستا با ۱۱۱۵۶ خانوار، در سال ۱۳۸۴ به ۱۳۴۳ روستا با ۱۱۳۶۸۳ خانوار در سال ۱۳۸۵ به ۱۳۹۵ روستا با ۱۱۴۳۵۴ خانوار افزایش پیدا کرده است. در خاتمه سال ۱۳۸۶ تعداد روستاهای برقدار در سطح استان به ۱۴۴۷ روستا با ۱۱۷۳۲۰ خانوار افزایش یافته است.

۱۶-۱-۶- آینده نگری بخش برق

با احداث نیروگاههای برق (آبی-گازی) در استان زیربنای لازم برای رشد و توسعه اقتصادی استان فراهم شده و ضمن صرفه جویی در اتلاف انرژی حین انتقال آن در مصرف سوخت های فسیلی نیز صرفه جویی بعمل آمده و استان با بر خورداری از منابع انرژیهای پاک در مسیر پیشرفت و توسعه پایدار قدم برخواهد داشت.

۱۶-۲- فرآورده های نفتی و گاز طبیعی

۱۶-۲-۱- مقدار مصرف انواع فرآورده های نفتی

در جدول شماره (۱۶-۸) مصرف انواع فرآورده های نفتی در استان طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۶ نشان داده شده است. بطوریکه ملاحظه می شود نفت سفید، نفت گاز و سوخت هواپیما در طول سالهای ۸۶-۱۳۸۵ با افزایش مصرف روبه رو بوده و در مقابل مصرف بنزین، نفت کوره، گاز مایع و سایر فرآورده ها رو به کاهش بوده است. در سال ۱۳۸۶ مصرف جمع کل فرآورده های نفتی در حدود ۳/۹۶ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشته است.

جدول شماره (۱۶-۸) میزان مصرف انواع فرآورده های عمده نفتی استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

(مترمکعب)

سال	نوع فرآورده	بنزین	نفت سفید	نفت گاز	نفت کوره	* قیر	سایر فرآوردهها (حلال)	گاز مایع	سوخت های هواپیما	جمع
۱۳۸۴		۳۴۳۲۴۰	۱۸۸۶۹۲	۳۳۳۹۴۱	۵۸۷۶۶	۲۳۲۸	۶۰۴	۲۰۸۰۴	۲۹۶۴	۹۵۱۳۳۹
۱۳۸۵		۳۸۴۸۱۵	۱۸۴۸۹۴	۳۴۱۵۵۹	۵۹۹۴۳	-	۷۳۶	۲۱۰۷۰	۲۹۱۶	۹۹۵۹۳۳
۱۳۸۶		۳۳۴۰۵۹	۱۹۰۲۴۵	۳۶۲۸۵۸	۴۴۸۵۱	-	۴۳۰	۲۰۶۷۲	۳۳۶۲	۹۵۶۴۷۷

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

* باتوجه به واگذاری بخش روغن موتور و قیر تولیدی به بخش خصوصی، اطلاعاتی در این مورد وجود ندارد

۱۶-۲-۲- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده، انشعابات، مصرف کنندگان و مقدار مصرف گاز طبیعی

جدول شماره (۱۶-۹) تعداد شهرها و روستاهای برخوردار از گاز طبیعی و تعداد انشعابات و مصرف کنندگان و مقدار مصرف گاز طبیعی استان را در سالهای ۸۶-۱۳۸۴ نشان می دهد.

جدول شماره (۱۶-۹) وضعیت شبکه سراسری گاز طبیعی استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۴

سال	تعداد شهرهای گازرسانی شده	تعداد روستاهای گازرسانی شده	تعداد انشعاب			تعداد مصرف کننده			
			جمع	خانگی - تجاری	صنعتی	خانگی	عمومی	صنعتی	
۱۳۸۴	۱۶	۵۷	۹۷۲۹۴	۹۷۱۸۹	۱۰۵	۱۴۸۲۴۳	۹۵۶۵	۲۵۰	۶۵۸۲۷۵
۱۳۸۵	۱۸	۱۰۱	۱۰۸۲۵۰	۱۰۸۰۲۳	۲۲۷	۱۶۳۷۷۴	۱۱۰۶۸	۳۳۹	۸۶۴۱۹۰
۱۳۸۶	۱۸	۱۳۷	۱۱۴۸۹۰	۱۱۴۵۶۵	۳۲۵	۱۷۸۵۷۵	۱۲۸۰۵	۴۳۷	۹۴۵۰۰۰

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

بطوریکه از مقایسه ارقام جدول نتیجه گیری میشود مصرف گاز طبیعی با ۱۹/۰۲ درصد رشد از ۵۰۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۱ به ۶۰۱ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۲ و سپس با ۱۰/۷۲ درصد رشد به ۶۶۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۳ رسیده است ولی در سال ۱۳۸۴ با کاهش ۱/۱- درصدی به ۶۵۸/۲۷۵ میلیون متر مکعب رسیده است در سال ۱۳۸۵ دوباره شاهد افزایش مصرف گاز طبیعی بوده ایم به طوری که با رشدی معادل ۳۱/۲۸ درصد از ۶۵۸/۲۷۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۴ به ۸۶۴/۱۹۰ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است در سال ۱۳۸۶ نیز با ۹/۳۵ درصد رشد نسبت به سال قبل به ۹۴۵ میلیون متر مکعب رسیده است. امید است در سالهای آینده با افزایش طول شبکه گازرسانی و افزایش تعداد شهرها و روستاهای تحت پوشش گاز طبیعی و افزایش تعداد مشترکین در استان این فرآورده با ارزش و سالم بتدریج جانشین مصرف سایر فرآورده های نفتی به عنوان سوخت منازل و خودروها گردد. توسعه هر چه بیشتر شبکه گاز رسانی استان در راستای تامین بهینه انرژی مورد نیاز و افزایش رفاه اجتماعی و اجرای عملیات احداث جایگاه های مورد نیاز عرضه گاز طبیعی فشرده (CNG) با اولویت مرکز استان و مسیر راههای اصلی و ترانزیتی استان از جمله اقدامات اولویت دار بخش می باشد.

۱۶-۲-۳- خطوط انتقال گاز طبیعی

مشخصات خطوط لوله انتقال گاز طبیعی در جدول شماره (۱۶-۱۰) آورده شده است. لازم به توضیح است که تعداد چهار ایستگاه توربو کمپرسور ۶/۳ مگاواتی و تاسیسات جانبی نیز در شبکه گازرسانی استان در حال فعالیت میباشند. پس از احداث خط انتقال گاز طبیعی از اردبیل به پارس آباد با قطر ۱۶ اینچ، شهرهای مجاور خط مزبور (گرمی- بيله سوار- جعفرآباد و رضی) نیز از گاز طبیعی برخوردار شده اند.

جدول شماره (۱۶-۱) مشخصات خطوط لوله انتقال گاز طبیعی استان در سال ۱۳۸۶

نام خط انتقال	طول (کیلومتر)	قطر (اینچ)	توضیح
آستارا- اردبیل	۲۷	۳۰	قسمتی از خط در استان اردبیل قرار دارد
اردبیل- سراب	۵۵/۵	۳۰	قسمتی از خط در استان اردبیل قرار دارد
اردبیل- مشکین شهر	۸۰	۸	-
اردبیل- خلخال	۹۵	۸	-
نمین	۱۸	۴	انشعاب از خط انتقال اردبیل- آستارا
اردبیل- پارس آباد	۱۶۰	۱۶	-
گرمی	۷	۶	انشعاب از خط انتقال اردبیل- پارس آباد
بيله سوار	۸	۸	-
اصلا ندوز	۵۰	۱۰	-
انگوت	۱۳	۶	-

ماخذ: شرکت ملی گاز استان - ۱۳۸۸

۱۶-۳- اولویت های بخش انرژی

- گسترش بازار برق و گاز و تسهیل مبادلات و ترانزیت برق و گاز در استان بلحاظ ارتباط آن با

جمهوری های قفقاز

- اولویت بخشیدن به گازرسانی شهرهای مرزی و جایگزینی فرآورده های نفتی مصرفی این استانها با

گاز طبیعی و گاز مایع و کنترل بیشتر عرضه فرآورده های نفتی در این مناطق برای جلوگیری از قاچاق

فرآورده ها

- ایجاد بسترهای قانونی جهت حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه تولید و فروش

انرژی (خصوصاً انرژیهای تجدید پذیر)

۱۷- عمران روستایی

این بخش مجموعه ای از سیاستها و خط مشی های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را شامل می شود که تمامی وجوه توسعه روستایی را در دراز مدت در بر میگیرد و برای دستیابی به آن باید توسعه پایدار و متوازن شهر و روستا، توأمان مورد اهتمام قرار گیرند. دامنه شمول فعالیت های بخش عمران روستایی شامل مدیریت توسعه روستاها، تهیه و اجرای طرحهای هادی روستایی، تامین آب آشامیدنی و برقرسانی به روستاها، احداث و بهسازی راههای روستایی و راه اندازی شبکه جمع آوری و دفع فاضلاب روستاها، ساماندهی فضاها و سکونت گاههای روستایی، صدور اسناد مالکیت اراضی و املاک واقع در بافت مسکونی روستاها و ایجاد نواحی صنعتی روستایی می باشد.

۱۷-۱- ساختار اکولوژیکی آبادیها

طبق سرشماری سراسری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ تعداد ۲۲۱۸ آبادی در استان وجود دارد که شامل ۱۸۸۴ روستا و ۲۳۵ مزرعه و ۹۹ مکان مستقل می باشند. بر اساس داده های سرشماری مذکور از نظر وضعیت سکونتی تعداد ۱۶۶۸ آبادی مسکونی دائمی، ۲۱۱ آبادی مسکونی موسمی، ۲۳۱ آبادی خالی از سکنه دائم و ۱۰۸ آبادی خالی از سکنه موسمی می باشد.

روستاهای واقع شده در مناطق شمالی استان معیشت غالب کشاورزی و روستاهای جنوبی معیشت غالب دامداری دارند و روستاهای مرکز استان ترکیبی از این دو معیشت را نشان می دهند. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، از کل جمعیت ساکن در استان حدود ۵۸/۲ درصد شهری و ۴۱/۷ درصد ساکن روستاها هستند و اکثریت آنها در ۱۰۲۹ روستای بالای بیست خانوار استان سکونت دارند. بر اساس نتایج سرشماری مذکور، در سال ۱۳۸۵ استان اردبیل دارای ۱۷۲۵ آبادی دارای سکنه با ۱۱۰۲۴۸ خانوار و جمعیتی در حدود ۵۱۰۶۱۵ نفر بوده است.

وضعیت برخورداری روستاهای استان از راه و برق روستایی در قسمتهای قبلی بررسی شده است و در این قسمت برخورداری از آب آشامیدنی و طرحهای بهسازی روستایی را مورد بررسی قرار میدهم.

۱۷-۲- وضعیت برخورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی

در جدول شماره (۱-۱۷) وضعیت آبرسانی روستاهای استان در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ بررسی شده است. در این بررسی روستاها به دو قسمت برخوردار و تحت پوشش تقسیم شده اند که منظور از روستاهای برخوردار آن دسته از روستاهایی هستند که به صورتهای متفاوتی از شبکه آبرسانی روستایی بهره مند هستند و این شبکه آبرسانی توسط مردم روستا یا خیرین و یا واحد مهندسی بهداشت سازمان جهاد سازندگی سابق و یا اداره بهداشت سابق احداث شده است و شرکت آب و فاضلاب روستایی استان به تکمیل یا رفع نقص شبکه آبرسانی آنها همت کرده است و منظور از روستاهای تحت پوشش آن دسته از روستاها هستند که شبکه آبرسانی آنها توسط شرکت آب و فاضلاب روستایی احداث و اداره می شود و آب آشامیدنی این روستاها سالم و گندزدایی شده می باشد و در ازاء آب مصرفی توسط روستائیان آب بها دریافت می شود.

بطوریکه در جدول نیز دیده می شود در سال ۱۳۸۶ تعداد برخورداریهای کل شامل ۹۰۱ روستا با ۳۵۱۹۸۳ نفر جمعیت و تعداد روستاهای تحت پوشش شرکت آب و فاضلاب روستایی نیز ۶۲۰ روستا با ۳۱۱۴۶۰ نفر جمعیت بوده است. در سال ۱۳۷۸ نیز تعداد برخورداریهای کل ۹۱۳ روستا با ۳۷۰۳۰۰ نفر جمعیت و تعداد روستاهای تحت پوشش به ۶۴۳ روستا با ۳۲۹۳۰۹ نفر جمعیت رسیده است.

جدول شماره (۱-۱۷) وضعیت برخورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷

تحت پوشش						برخورداریهای کل					
جمعیت		تعداد خانوار		تعداد روستا		جمعیت		تعداد خانوار		تعداد روستا	
۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۶
۳۲۹۳۰۹	۳۱۱۴۶۰	۷۴۰۴۴	۷۰۱۴۷	۶۴۳	۶۲۰	۳۷۰۳۰۰	۳۵۱۹۸۳	۷۸۷۸۷	۷۴۸۹۰	۹۱۳	۹۰۱

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب روستایی استان اردبیل - ۱۳۸۸

لازم به توضیح است که تعداد روستاهای برخورداریهی کل شامل روستاهای سطح (۱) به علاوه ۲۷ درصد روستاهای سطح (۲) می باشد روستاهای سطح (۱) آن دسته از روستاهایی هستند که نقص شبکه آبرسانی آنها زیر ۳۰ درصد می باشد و روستاهای سطح (۲) آن دسته از روستاهایی است که نقص شبکه آبرسانی آنها مابین ۳۰ درصد الی ۷۰ درصد می باشد .

۱۷-۳- تعداد روستاهای بهسازی شده و دارای طرح هادی

تا خاتمه سال ۱۳۸۶ برای ۲۶۷ روستا از ۳۰۲ روستای بالای صد خانوار استان طرح هادی روستایی تهیه شده است که ۱۵۰ روستا بر اساس طرح هادی تهیه شده مورد بهسازی روستایی قرار گرفته است . همچنین برای ۱۱۸ روستا از ۲۱۲ روستای بین ۵۰-۱۰۰ خانوار استان نیز طرح هادی روستایی تهیه شده است که ۳۰ روستا مورد بهسازی واقع شده است .

بدین ترتیب در خاتمه سال ۱۳۸۶ تعداد روستاهای مستعد برای اجرای طرح هادی روستایی به ۵۱۹ روستا میرسد که ۱۵۲ روستا بالای صد خانوار و ۳۶۷ روستا بین ۵۰ تا ۱۰۰ خانوار سکنه دارند . با توجه به تعداد روستاهای مستعد برای تهیه و اجرای طرح هادی روستایی ، متأسفانه بدلیل عدم کفاف اعتبار، روند اجرایی این طرحها به کندی صورت می گیرد و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان علیرغم درخواست و اعلام آمادگی روستائیان برای خودیاری در پذیرش درخواست آنها با مشکل کمبود اعتبار مواجه می باشد .

در سال ۱۳۸۷ نیز از ۳۰۲ روستای بالای صد خانوار استان ۲۷۶ روستا دارای طرح هادی بوده اند که ۱۷۴ روستا مورد بهسازی قرار گرفته اند در سال مذکور از ۲۱۲ روستای بین ۵۰-۱۰۰ خانوار نیز ۱۲۹ روستا دارای طرح هادی بوده اند که در ۱۵ روستا این طرح اجرا شده و در ۳۶۱ روستا اجرا نشده است.

جدول شماره (۱۷-۲) وضعیت روستاهای استان از نظر برخورداری از طرحهای هادی و بهسازی روستایی

در خاتمه سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷

نام شهرستان	سال	بالای ۱۰۰ خانوار	بالای ۵۰ تا ۱۰۰ خانوار	تعداد روستاهای دارای طرح		تعداد روستاهای فاقد طرح		تعداد روستاهای اجرا شده		تعداد روستاهای اجرا نشده	
				بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار	بالای ۱۰۰ خانوار	۵۰-۱۰۰ خانوار
اردبیل	۱۳۸۶	۷۵	۳۶	۶۴	۹	۲۷	۳۱	۴	۴۴	۶۳	
	۱۳۸۷	۷۵	۳۶	۶۴	۱۲	۲۴	۳۹	۴	۳۶	۶۳	
بيله سوار	۱۳۸۶	۱۵	۸	۱۴	۴	۴	۹	۰	۶	۱۷	
	۱۳۸۷	۱۵	۸	۱۴	۴	۴	۱۰	۰	۵	۱۷	
پارس آباد	۱۳۸۶	۴۳	۳۲	۳۶	۲۶	۶	۲۳	۳	۲۰	۵۲	
	۱۳۸۷	۴۳	۳۲	۳۷	۲۶	۶	۲۴	۳	۱۹	۵۲	
خلخال	۱۳۸۶	۳۴	۳۰	۳۳	۲۰	۱۰	۲۰	۳	۱۴	۴۷	
	۱۳۸۷	۳۴	۳۰	۳۴	۲۲	۸	۲۴	۳	۱۰	۴۷	
کوثر	۱۳۸۶	۱۳	۱۳	۱۳	۱۰	۳	۶	۲	۷	۱۷	
	۱۳۸۷	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۰	۸	۳	۵	۱۳	
مشگین شهر	۱۳۸۶	۵۹	۴۲	۴۸	۶	۳۶	۲۸	۳	۳۱	۶۷	
	۱۳۸۷	۵۹	۴۲	۵۳	۷	۳۵	۳۲	۱	۲۷	۶۶	
مغان	۱۳۸۶	۲۷	۹	۲۴	۹	۳۶	۱۸	۵	۹	۵۸	
	۱۳۸۷	۲۷	۹	۲۵	۱۱	۳۴	۱۸	۰	۹	۵۸	
نمین	۱۳۸۶	۲۹	۱۸	۲۸	۱۶	۲	۱۲	۲	۱۷	۲۸	
	۱۳۸۷	۲۹	۱۸	۲۹	۱۶	۲	۱۴	۰	۱۵	۲۸	
نیر	۱۳۸۶	۷	۲۴	۷	۱۸	۶	۳	۸	۴	۱۸	
	۱۳۸۷	۷	۲۴	۷	۱۸	۶	۵	۱	۲	۱۷	
جمع کل	۱۳۸۶	۳۰۲	۲۱۲	۲۶۷	۱۱۸	۳۵	۱۳۰	۳۰	۱۵۲	۳۶۷	
	۱۳۸۷	۳۰۲	۲۱۲	۲۷۶	۱۲۹	۹۶	۱۷۴	۱۵	۱۲۸	۳۶۱	

ماخذ: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۱۷-۳) اطلاعات مربوط به تهیه و اجرای طرح هادی و مسکن روستایی در طول سالهای ۱۳۸۷ - ۱۳۷۳

سال	عنوان شاخص	درصد روستاهای بالای ۵۰ خانوار دارای تهیه طرح	تعداد مسکن روستایی ساخته شده به تعداد خانوار روستایی استان	درصد روستاهای بالای ۵۰ خانوار دارای طرح هادی اجرا شده
۱۳۷۳		۰	۰/۸۲	۰/۰۰۷
۱۳۷۴		۰	۰/۴۵	۰/۰۱۶
۱۳۷۵		۰/۰۰۳	۰/۱۱۳	۰/۰۱۰
۱۳۷۶		۰/۰۰۷	۰/۱۱۶	۰/۰۳۰
۱۳۷۷		۰/۰۱۴	۰/۰۲۵	۰/۰۱۲
۱۳۷۸		۰/۰۳۴	۰/۳۵۵	۰/۰۰۳
۱۳۷۹		۰/۰۷۶	۰/۱۰۵	۰/۰۱۶
۱۳۸۰		۰/۰۹۴	۰/۱۲۱	۰/۰۲۳
۱۳۸۱		۰/۰۳۰	۰/۱۵۲	۰/۰۳۰
۱۳۸۲		۰/۰۹۲	۰/۱۲۷	۰/۰۱۴
۱۳۸۳		۰/۰۷۶	۰/۱۵۳	۰/۰۰۵
۱۳۸۴		۰/۱۵	۱/۷۶۷	۰/۰۴۱
۱۳۸۵		۰/۱۱	۱/۶۹۱	۰/۰۳۴
۱۳۸۶		۰/۰۵۶	۱/۹۹۱	۰/۰۴۱
۱۳۸۷		۰/۰۳۶	۰/۱۷۷	۰/۰۶

ماخذ: پیشین

در طرحهای توسعه اقتصادی ، اجتماعی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی جهت گیری بخش عمران روستایی در جهت بر خورداری روستاها از آب و برق و راه و بهسازی روستایی و ارتقای سطح زندگی روستائیان بوده است . البته افزایش میزان درآمد و رفاه مادی آنان نیز در قالب سیاستهای دیگر دنبال می شده است.

از آنجا که در کل کشور و در استان اردبیل سطح بندی سکونتگاههای روستایی بصورتی قانونمند انجام نشده است ، ارائه خدمات یاد شده و تجهیز فضاهای روستایی بر طبق استانداردها و ضوابط خدمات رسانی مصوبی نبوده است و عمدتاً به صورت سلیقه ای و یا طرحهای فوری به انجام رسیده اند . به طور کلی حرکت کند به سوی تحقق اهداف پیش بینی شده در بخش عمران روستایی ناشی از عدم مشارکت بخش خصوصی و مردم در به اجرا در آوردن طرحهای عمرانی در روستاها می باشد. از سوی دیگر با توجه به این که دولت سهم عمده ای در تخصیص اعتبار و اجرای پروژه های عمرانی در مناطق روستایی بر عهده دارد و روستائیان مشارکت چندانی در اجرای این پروژه ها ندارند ، پس از احداث تاسیسات مختلف در روستاها ، به دلیل عدم نگهداری و بهره برداری مناسب به سرعت تخریب شده و در عمل غیر قابل استفاده می شوند . به عبارت دیگر به دلیل فقدان یک نظام کارآمد مدیریتی در روستاها عمر مفید بسیاری از پروژه ها در روستاها بسیار پایین تر از عمر مفید آن در شهرها می باشد.

از طرف دیگر حضور دستگاههای اجرایی متعدد در روستاها و مشخص نبودن وظیفه هر دستگاه در ارتباط با اجرای طرحهای عمرانی روستایی ، باعث دوباره کاری و انجام فعالیت های موازی در سطح روستاها گردیده است . این ناهماهنگی پس از گذشت چند سال از فعالیت دستگاههای اجرایی در

محیط های روستایی ، در سال های اخیر بیش از گذشته نمایان شده است و تعیین نقش و قلمرو دستگاهها و سازمانهای مرتبط با توسعه و عمران روستاها به منظور حذف فعالیت های مشابه و موازی بیش از پیش ضروری می نماید. پس از تشکیل سازمان دهیاری ها و تصویب اساسنامه و تشکیلات این سازمان و راه اندازی دهیاری در روستاهای استان امید می رود نهادهای غیر دولتی در زمینه اجرای فعالیتهای عمرانی بیش از پیش فعال شوند.

بازنگری در سیاست جلب مشارکت روستاییان برای اجرای طرحهای عمرانی در روستاها و اصلاح آن و اتخاذ روشهای مناسب برای فراهم آوردن زمینه های مشارکت فعال روستاییان در عمران و آبادانی روستاها می تواند از کار ساز ترین پیشنهادات در زمینه شکوفایی بخش عمران روستایی استان باشد و پیگیری به منظور اصلاح ساختار مدیریتی در مناطق روستایی و مشارکت همه جانبه دستگاههای دولتی در جهت شکل گیری و فعالیت دهیاری های کشور و واگذاری وظایف محلی به نهادهای غیر دولتی و تشکل های مردمی نیز از راهکارهای مهم رفع موانع موجود بخش می باشد.

آشنا نمودن روستاییان به قوانین حاکم بر استفاده از تسهیلات بانکی و هدایت اعتبارات مندرج در تبصره های مختلف قوانین بودجه سنواتی کشور به سمت افزایش میزان تولید و اشتغال در روستاها با در نظر گرفتن چگونگی جذب سرمایه و سرمایه گذار در این مناطق نیز از راهکارهای بالا بردن نرخ اشتغال در بخش روستایی می باشد که باید در استان اردبیل مورد تاکید ویژه قرار گیرد.

چنانچه ذکر شد ، مهمترین راهکار توسعه در بخش عمران روستایی، ایجاد تحول اساسی در افزایش تولید محصولات کشاورزی و افزایش درآمد روستائیان و اولویت دادن به تولید و اشتغال در مناطق روستایی می باشد . به عبارت دیگر در این مناطق باید محرومیت زدایی از بعد خدمات رسانی در مرتبه دوم اهمیت

قرار گیرد و توجه ویژه به قشر جوان روستایی و ایجاد اشتغال و بالابردن درآمد روستائیان از خدمات رسانی به روستاها مهمتر می باشد .

تجدید ساختار و سازمان تشکیلات عمران روستایی در جهت ارتقای سطح زندگی روستائیان و افزایش میزان درآمد جوامع مذکور و ایجاد هماهنگی های لازم بین بخشی از ضروریات دیگر این مقوله می باشد. در این راستا باید ضمن تمرکز زدایی و جامع نگری ، جلوگیری از فعالیت های موازی و مشابه ، شفاف کردن وظایف و نقش ها ، کاهش حیطه های تصدی دولت و افزایش مشارکت موثر روستائیان در اجرای طرح های عمرانی و دقت در فعالیتهای اجرایی ، بر سطح بندی و ارایه خدمات و تجهیز فضاهای روستایی کشور طبق استانداردها و ضوابط خدمات رسانی مصوب همت گمارد.

۱۸- عمران شهری و مسکن

بخش عمران شهری را می توان مجموعه فعالیت هایی شامل ایجاد تاسیسات ، تجهیزات و تسهیلات زیربنایی در شهرها و نیز ارائه خدمات شهری دانست که به این مجموعه به طور خاص در سالهای اخیر توجه بیشتر به بهبود مدیریت امور شهری و محلی نیز افزوده شده است.

در سال ۱۳۸۶ استان شامل ۹ شهرستان با ۲۵ بخش و ۲۲ شهر بوده است که بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ تعداد ۷۱۵۵۹۷ نفر جمعیت شهری (۵۸/۲۶ درصد کل جمعیت استان) را در خود جای داده است . بسیاری از شهرهای استان دارای شهرداریهای تازه تاسیس بوده و از نظر تاسیسات و تسهیلات شهری نیاز به رسیدگی بیشتری دارند. در جدول شماره (۱۸-۱) درآمدهای محلی شهرداریهای استان در سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ آورده شده است که ملاحظه می شود بدون کمکهای اعتباری دولت بسیاری از شهرداریهای استان قادر به ارائه خدمات شهری و ایجاد رفاه شهری نخواهند بود. از طرف دیگر این شهرها از نظر تسهیلات و تاسیسات شهری نیز وضع چندان مناسبی ندارند.

جدول (۱-۱۸) درآمدهای وصولی محلی شهرداریهای تابعه استان در سال های ۸۷-۱۳۸۴

ارقام: هزار ریال

ردیف	نام شهرداری	درآمد محلی ۸۴	درآمد محلی ۸۵	درآمد محلی ۱۳۸۶	درآمد محلی ۱۳۸۷
۱	اردبیل	۱۳۶۷۳۲۰۰۰	۱۷۹۵۶۹۲۲۵	۳۲۹۰۲۴۸۷۵	۳۳۶۰۹۶۰۰۰
۲	پارس آباد	۲۱۱۹۱۷۲۳	۲۴۵۳۶۹۸۲	۱۹۷۳۷۶۷۳	۲۲۶۲۸۰۰۰
۳	مشگین شهر	۹۹۶۲۵۲۴	۱۳۵۸۲۱۲۵	۱۰۵۱۰۸۳۵	۱۶۰۰۴۰۰۰
۴	خلخال	۷۶۶۸۶۶۸	۹۴۷۰۳۹۴	۱۳۲۷۵۲۶۴	۱۳۳۵۴۰۰۰
۵	گرمی	۴۷۹۴۶۰۱	۴۳۵۰۷۵۹	۶۹۵۱۰۰۰	۵۱۱۷۰۰۰
۶	بيله سوار	۴۶۶۱۰۹۶	۷۴۳۲۹۳۷	۶۱۷۸۰۹۲	۸۶۴۶۰۰۰
۷	گیوی	۱۹۷۹۴۰۴	۱۷۲۶۶۶۶	۲۶۸۰۰۰۰	۵۸۷۳۰۰۰
۸	نمین	۶۵۳۶۱۱۱	۵۲۰۶۷۵۵	۶۵۴۷۵۴۹	۶۱۳۹۰۰۰
۹	سرعین	۲۰۰۴۱۱۶۵	۱۹۲۰۸۲۰۰	۴۲۸۳۵۰۰۰	۲۵۳۵۰۰۰۰
۱۰	نیر	۱۲۷۶۵۴۷	۲۷۷۹۹۶۴	۱۴۹۰۶۷۴	۲۵۲۴۰۰۰
۱۱	لاهرود	۲۰۹۲۵۷	۳۱۰۱۸۴	۱۶۵۸۶۵	۳۱۱۰۰۰
۱۲	جعفرآباد	۱۶۲۰۹۱۱	۱۷۷۷۱۷۵	۱۸۶۹۰۰۰	۱۵۵۰۰۰۰
۱۳	اصلاندوز	۱۲۷۳۳۷۳	۱۴۲۳۷۸۲	۱۵۷۷۵۶۲	۳۰۶۰۰۰۰
۱۴	رضی	۴۳۷۶۵۸	۷۴۹۳۱۸	۲۷۰۷۷۵	۹۱۴۰۰۰
۱۵	انگوت	۶۴۸۰۶۱	۳۸۹۲۳۸	۷۳۰۹۶۱	۴۳۶۰۰۰
۱۶	هیر	۱۸۵۶۰۹	۳۴۳۳۹۳	۵۳۳۲۰۴	۶۵۰۰۰۰
۱۷	آبی بیگلو	۱۶۶۳۲۳	۳۶۸۸۸۱	۵۷۱۴۰۷	۹۳۰۰۰۰
۱۸	هشتجین	۷۵۳۹۷۱	۷۳۷۵۸۰	۳۸۲۲۲۷	۱۲۰۵۰۰۰
۱۹	کلور	۳۶۸۸۲۳	۳۶۴۳۸۰	۴۰۱۶۵۲	۱۱۲۸۰۰۰
۲۰	عنبران	۳۲۴۴۳۹	۴۳۶۷۷۵	۲۷۲۰۶۷	۲۷۳۰۰۰
۲۱	کورائیم	۳۵۴۴۷	۱۸۶۴۰۷	۳۹۷۱۶۶	۲۱۲۰۰۰
	جمع	۲۲۰۸۶۷۷۱۱	۲۷۴۹۵۱۱۲۰	۴۴۶۴۰۲۸۴۸	۴۵۲۴۰۰۰۰۰

ماخذ: دفتر امور شهری استانداری اردبیل - ۱۳۸۸

۱۸-۱- وضعیت طرحهای جامع و هادی شهرهای استان

برنامه «برنامه ریزی توسعه شهری» شامل فعالیتهای تهیه طرحهای توسعه شهری (جامع و تفصیلی و هادی) و ناحیه‌ای، طرحهای بهسازی بافتهای فرسوده شهری، طرحهای مجموعه های شهری، آماده سازی زمین، احداث شهرها و شهرکهای جدید می باشد.

در جدول شماره (۱۸-۲) آخرین وضعیت و اطلاعات پیشرفت فیزیکی و ریالی در خصوص طرحهای توسعه شهری استان که زیر نظر سازمان مسکن و شهرسازی استان در حال اجراء هستند، نشان داده شده است.

جدول (۱۸-۲) آخرین وضعیت طرحهای توسعه شهری استان در سال ۱۳۸۷

ردیف	عنوان طرح	تاریخ انعقاد قرارداد	مبلغ قرارداد (میلیون ریال)	پرداختی (میلیون ریال)	پیشرفت فیزیکی (درصد)
۱	طرح جامع ناحیه اردبیل	۸۵/۴/۲۸	۵۷۴	۳۸۳	۵۰
۲	طرح جامع شهر اردبیل	۸۴/۴/۸	۱۱۵۰	۸۴۹	۷۵
۳	مبادی وردی اردبیل	۸۲/۱۲/۲۸	۷۸۰	۵۶۹	۷۵
۴	طرح جامع شهر گرمی	۸۴/۱۲/۱۸	۳۲۰	۲۲۲	۱۰۰
۵	طرح جامع شهر بیله سوار	۸۴/۱۲/۱۸	۲۰۰	۲۰۶	۱۰۰
۶	طرح جامع شهر اصلاندوز	۸۵/۸/۲۳	۲۲۰	۱۲۲	۹۰
۷	طرح جامع گردشگری سرعین	۸۴/۶/۲۳	۱۷۰۰	۸۹۱	۸۰
۸	مبادی ورودی پارس آباد	۸۴/۴/۲۶	۴۶۰	۳۹۵	۱۰۰
۹	مبادی ورودی مشگین شهر	۸۶/۱۱/۹	۴۰۰	۸۰	۸۰
۱۰	پهنه بندی زمین لغزش گرمی	۸۵/۹/۲۳	۴۹۵	۱۱۰	۷۵

ماخذ: سازمان مسکن و شهرسازی استان اردبیل - ۱۳۸۸

۱۸-۲- تاسیسات آب آشامیدنی شهرها و تعداد مشترکین و مصرف آب

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها» شامل فعالیت های توسعه و ایجاد شبکه توزیع آب شهری، ایجاد مخازن ذخیره آب آشامیدنی، کاهش آب به حساب نیامده و ترمیم شبکه های فرسوده و غیر فنی می باشد.

در سال ۱۳۸۶ تعداد ۶ تصفیه خانه آب شرب شهری در شهرهای پارس آباد، بيله سوار، جعفر آباد، گرمی، سرعین و مشکین شهر در حال بهره برداری بوده است و سایر شهرهای استان علیرغم سختی و کدورت منابع آب موجود در استان و نیز استفاده شهروندان از چاههای جذبی برای دفع فاضلابهای خانگی که خطر آلودگی منابع آب زیر زمینی را بدنبال دارد، متأسفانه چنین امکاناتی ندارند.

در سال مورد بررسی در کل استان ۲۰۸۱۶۱۲۸ متر مکعب آب از منابع سطحی استان و ۳۸۰۰۵۴۹۱ متر مکعب از منابع زیر زمینی برای مصرف شرب توسط شرکت آب و فاضلاب استان استحصال شده و پس از تصفیه ابتدایی (گندزدائی و کلرزنی) وارد مخازنی به ظرفیت ۱۸۷۴۱۹ متر مکعب شده و با ظرفیت تامین ۵۸۸۲۱۶۱۹ متر مکعب در اختیار ۱۸۳۷۵۶ مشترک آب شهری قرار گرفته است.

تعداد مشترکین آب در استان در سال ۱۳۸۶ نسبت به سال گذشته ۱/۲۰ درصد افزایش نشان میدهد و با این افزایش تعداد مشترکین، میزان فروش آب توسط شرکت آب و فاضلاب استان با ۶/۶۸ درصد افزایش از ۴۰۴۸۰۴۴۹ متر مکعب در سال ۱۳۸۵ به ۴۳۱۸۷۵۱۳ متر مکعب در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

۱۸-۳- تاسیسات جمع آوری و دفع فاضلاب شهری در استان

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات و تجهیزات فاضلاب شهرها» شامل فعالیت های ایجاد و توسعه شبکه جمع آوری و دفع بهداشتی فاضلاب شهرها، ایجاد ایستگاههای پمپاژ و تصفیه خانه های فاضلاب شهری می باشد.

در سال ۱۳۸۵ در حدود ۵۹۸۷۵۶ متر شبکه فاضلاب شهری با قطر ۲۰۰ میلی متر (و بیشتر) برای جمع آوری فاضلاب در ۶ شهر استان (شهرهای اردبیل-بيله سوار-پارس آباد-خلخال-مشکین شهر

و مغان) موجود بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۶ به ۶۵۹۹۹۰ متر رسیده است و تعداد انشعابات نیز در طی دوره مورد بررسی از ۳۵۲۹۵ فقره به ۳۱۶۶۷ فقره انشعاب افزایش یافته است.

با توجه به اثرات مفید اجرای اینگونه طرحها در ایجاد و ارتقاء بهداشت عمومی و اجتماعی و سلامتی محیط زیست و ضرورت بهره برداری از آنها برای رسیدن به توسعه پایدار شایسته است در این راستا برنامه ریزی دقیق و کاملی صورت گرفته و با اولویت بخشی در تخصیص منابع اعتباری لازم برای این پروژه ها بهره برداری از آنها سریعتر گردد.

۱۸-۴- خدمات شهری در شهرهای استان

در سال ۱۳۸۶ در کل استان ۱۵ باب کشتارگاه صنعتی و بهداشتی در ۱۵ شهر استان دارای مجوز فعالیت بوده اند و ۶ شهر استان (شهرهای آبی بیگلو، تازه کند انگوت، جعفر آباد، هیر، عنبران و کورائیم) کشتارگاه بهداشتی نداشته اند که با توجه به اهمیت ذبح بهداشتی و کنترل شده دامها در تامین غذای سالم برای شهروندان و پیشگیری از شیوع بیماریهای مشترک بین انسان و دام، رسیدگی به این موضوع اهمیت زیادی دارد. کشتارگاه صنعتی اردبیل و کشتارگاههای بهداشتی یاد شده در مجموع ظرفیت کشتار ۱۲۰۰ راس دام سبک و ۱۸۲ راس دام سنگین در روز را دارند.

در سال مذکور در کل استان ۲۲ ایستگاه آتش نشانی نیز در شهرهای استان مشغول فعالیت بوده اند که ۴ ایستگاه در شهر اردبیل و سایر ایستگاهها نیز در شهرهای دیگر استان بجز شهرهای آبی بیگلو، و عنبران مستقر بوده اند. احداث و تجهیز واحدهای آتش نشانی در شهرهای مذکور ضرورت زیادی دارد. از مجموع شهرهای ۲۲ گانه استان ۳ شهرستان دارای میدان میوه و تره بار بوده اند که ۲ میدان میوه و تره بار در شهر اردبیل و ۳ میدان میوه و تره بار در شهر پارس آباد و یک میدان میوه و تره بار در شهرستان مشگین شهر مشغول فعالیت بوده اند.

در سال ۱۳۸۶ توسط ۱۳۱ دستگاه خودروی مخصوص حمل زباله در سطح استان حدود ۲۷۳۴۲۳ تن زباله شهری حمل و دفن شده است. بطور کلی استان در زمینه حمل و نقل و بازیافت و دفن

بهداشتی زباله های شهری و بطور کلی مدیریت زباله های شهری معضلات اساسی دارد و تهیه و اجرای یک برنامه جامع برای مدیریت زباله در شهرهای استان ضروری بنظر میرسد . از سال ۱۳۸۳ با ایجاد موسسه بازیافت و مدیریت پسماندهای استان زیر نظر معاونت امور عمرانی استانداری گامهای خوبی در این زمینه برداشته شده است.

در همان سال در شهرهای استان ۱۱۳ پارک و بوستان عمومی با وسعت ۱۵۲۸۸۳۶ متر مربع برای استفاده شهروندان اختصاص یافته است که سرانه آن به حدود ۲/۱۳ متر مربع برای هر شهروند میرسد . علاوه بر آن وسعت فضای سبز شهری در سال مذکور در حدود ۴۶۳۲۱۸۰ متر مربع بوده است . با توجه به نقش حیاتی فضای سبز و اهمیت وجود اینگونه تأسیسات در زیبایی شهرها و رفاه حال و گذران اوقات فراغت شهروندان و حفاظت محیط زیست ، گسترش و تجهیز و زیباسازی آنها خصوصاً در مرکز استان بعلت انبوه مسافران و گردشگران در فصول بهار و تابستان اهمیت و ضرورت زیادی دارد . شهر رضی فاقد بوستان عمومی بوده و در این زمینه نیاز به رسیدگی بیشتری دارد . در ضمن به علت انبوه گردشگران در فصل تابستان احداث یک واحد کمپینگ استاندارد در مرکز استان برای رفاه حال ایشان و جلوگیری از اتراق مسافری در کنار خیابانهای شهری یا در بوستانهای شهری ضروری می نماید.

در سال ۱۳۸۵ تعداد ۲۷۳۱ دستگاه وسیله نقلیه عمومی شهری شامل اتوبوس ، مینی بوس و تاکسی در نقاط شهری استان مشغول ارائه خدمات بوده اند که در سال ۱۳۸۶ تعداد آنها به ۴۰۷۲ دستگاه شامل ۱۷۹ دستگاه اتوبوس و ۲۶۳ دستگاه مینی بوس و ۳۶۳۰ دستگاه تاکسی شهری رسیده است .

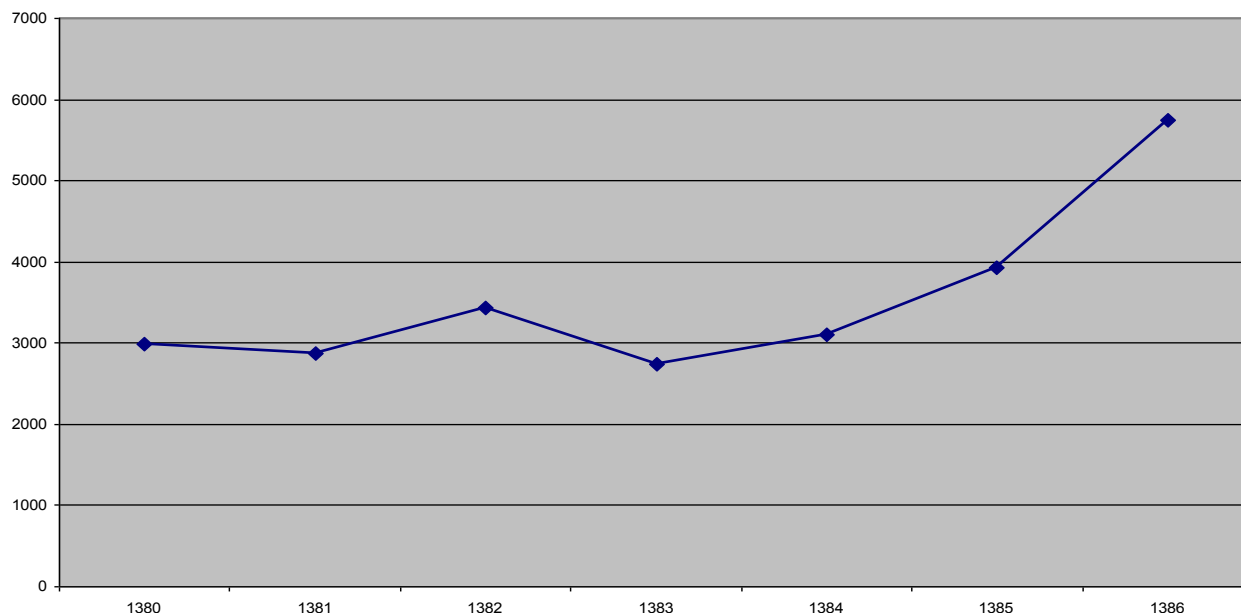
۱۸-۵- پروانه های ساختمانی صادر شده

تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا در نقاط شهری استان در سال ۱۳۸۲ بعد از چهارمین سال سیر نزولی ، سیر صعودی پیدا نموده و از ۲۸۷۵ فقره در سال ۱۳۸۱ به ۳۴۲۹ فقره در سال ۱۳۸۲ رسیده است . ولی در سال ۱۳۸۳ مجدداً در اثر رکورد بازار مسکن و ساخت و ساز با کاهش رشد ۲۰ درصدی به ۲۷۴۲ فقره رسیده است . در سال ۱۳۸۴ تعداد پروانه های ساختمانی با رشد ۱۳ درصدی

به ۳۱۰۱ فقره ، در سال ۱۳۸۵ با رشد ۲۶/۹۲ درصدی به ۳۹۳۶ فقره و در سال ۱۳۸۶ با رشد ۴۶/۱۶ درصدی به ۵۷۵۳ فقره رسیده است که بیشترین تعداد آن مربوط به شهرستان اردبیل (۳۵۳۵ فقره) و کمترین آن مربوط به شهرستان کوثر (۷۵ فقره) می باشد. (بیشترین تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا پس از شهرستان اردبیل بترتیب مربوط به شهرستانهای پارس آباد ، مشگین شهر، نمین، بيله سوار ، مغان ، خلخال و نیر بوده است).

همچنین در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۰۶ قطعه زمین به مساحت ۳۲۵۲۱ متر مربع جهت احداث واحدهای مسکونی و احداث مجتمع های آپارتمانی و ۳۸ قطعه زمین به مساحت ۱۱۴۹۰۴ متر مربع جهت کاربریهای غیر مسکونی از سوی سازمان مسکن و شهرسازی استان واگذار شده است. ضمناً از مجموع ۵۷۵۳ فقره پروانه ساختمانی صادر شده در سال ۱۳۸۶ تعداد ۴۹۶۲ پروانه مسکونی و ۵۷۰ پروانه مسکونی و کارگاه توام ۱۶۸ پروانه تجاری و ۳۱ پروانه صنعتی، آموزشی و بهداشتی و ۲۲ پروانه مربوط به سایر موارد بوده است. در سال ۱۳۸۶ تعداد ساختمانهای سه طبقه نسبت به سال قبل ۶۹/۱۳ ، تعداد ساختمانهای چهارطبقه ۱۳۵/۷۷ درصد و تعداد ساختمانهای پنج طبقه و بیشتر ۲۷۵/۷۱ درصد افزایش نشان می دهد.

با توجه به محدودیت زمینهای قابل احداث برای بناهای مسکونی در اکثر مناطق شهری استان ، ارتفاع سازی در استان روند رو به رشدی دارد . بطوریکه ساختمانهای احداثی سه طبقه و بیشتر افزایش چشمگیری نشان می دهند .

۱۸-۶- تحلیل عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری از محل درآمد عمومی

عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری در سال ۱۳۸۶ معادل ۳۵۴۴۶۷ میلیون ریال بوده که در حدود ۲۳/۹۹ درصد از اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی را شامل می شود. با توجه به جدیدالتاسیس بودن بسیاری از شهرداریهای استان و کمبود درآمدهای آنها به علت بنیه ضعیف اقتصادی شهروندان و صاحبان حرف و مشاغل در اینگونه شهرها افزایش اعتبار فصل عمران شهرها از محل منابع درآمد عمومی بسیار ضروری می نماید.

۱۸-۷- تنگناها، نارسائیهها و راهکارهای توسعه بخش

همچنانکه در قسمتهای قبلی نیز ذکر شد، علیرغم رشد و توسعه اکثر نقاط شهری در کشور در سالهای اخیر متأسفانه شهرهای استان و حتی مرکز استان نیز از نظر سیمای شهری چشم انداز چندان مناسبی ندارند و این موضوع عمدتاً با عدم نوسازی بافت فرسوده شهرها و وضعیت نابسامان کمربندی ها و مشکلات حاشیه نشینی و احداث بی رویه شهرکهای جدید در مجاورت شهرهای بزرگ ارتباط تنگاتنگ دارد.

آنچه به شهر چهره ای متمایز از روستا می دهد و آنرا چشم نواز می کند ، در دید اول وجود تاسیسات شهری مانند خیابانها و معابر و کوچه های عریض و پارکهای عمومی و ساختمانهای مرتفع و زیبا بصورت مراکز تجاری و مسکونی است و در نگاه بعدی تسهیلات و خدمات رسانی مناسب شهری از آمد و شد مناسب وسائل نقلیه ، توسعه حمل و نقل عمومی و سیستم آب و فاضلاب و دفع زباله و سایر خدمات شهری می باشد که متأسفانه استان در تمامی این موارد حتی در مقایسه با استانهای مشابه وضعیت خوبی ندارد .

از طرف دیگر شهرداریهای استان به علت اقتصاد نه چندان قوی منطقه قادر به اخذ عوارض و کسب درآمد زیادی نیستند و بدون کمکهای دولتی حتی قادر به انجام وظایف کمینه خود نمی باشند .

حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ استان خصوصاً در شهرهای اردبیل و پارس آباد یکی از معضلات بزرگ استان در بخش عمران شهری می باشد که نیاز به مطالعه و اتخاذ راهکارهای دقیق علمی دارد تا با ساماندهی این فضاها سکونتگاهی ، چهره ناخوشایند آنها بهبود یابد .

راهکارهای مهم در توسعه عمران شهری استان عبارتند از :

۱- سرعت بخشیدن به احداث سیل بند ، دیوار ساحلی و حفاظتی ، بدنه سازی مسیلهها و رودخانه ها و جمع آوری آبهای سطحی ، ایجاد تاسیسات لازم برای حفظ شهرها ، مانند ایستگاههای امداد رسانی ، آتش نشانی ، آزاد سازی حریم مسیلهها و گسلها و جلوگیری از ریزش کوه و لغزش زمین خصوصاً در شهرهای شدیداً کوهستانی استان. (گرمی ، گیوی ، هشتجین ، کلور و مشگین شهر)

۲- تسریع فعالیت های بهسازی تاسیسات و شبکه معابر شهری و توسعه و ایجاد شبکه حمل و نقل عمومی

۳- سرعت بخشیدن به فعالیتهای ایجاد تسهیلات شهری (از قبیل میداین میوه و تره بار ، گورستان و کشتارگاههای بهداشتی دام) خصوصاً در شهرهایی که فاقد اینگونه تاسیسات می باشند .

۴- تقویت و توسعه فضاهای سبز عمومی و بوستانهای شهری، احداث کمپینگ های مخصوص گردشگران با امکانات رفاهی ، جداسازی کاربریهای ناسازگار شهری ، پاکسازی محیط شهری از زباله ها و آلودگی صوتی .

۵- تقویت بنیه مالی شهرداریهای جدیدالتاسیس و کم توان و تجهیز آنها به ماشین آلات و تجهیزات فنی و عمرانی .

۶- توجه به آموزش شهروندان و کارکنان شهرداریها و نهادهای مسئول خدمات شهری و تاکید به نقش سازمانهای غیر دولتی در اداره امور شهری .

۱۹- پست و مخابرات

اهم فعالیتها در بخش پست شامل شناخت و تامین نیازهای پستی جامعه، تهیه، اجراء و نظارت برنامه های جامع به منظور انجام خدمات پستی، تأسیس، تجهیز و توسعه واحدهای پستی، واگذاری صندوقهای پستی شخصی، قبول مرسولات حاوی کالا و اشتراک روزنامه ها و سایر فعالیتهای مشابه می باشد.

اهم فعالیت ها در بخش مخابرات شامل ایجاد زیرساختهای مخابراتی و ارائه خدمات تلفن ثابت، همراه و مدیریت فضای فرکانس و شبکه های بی سیم می باشد که این خدمات در سطوح ارتباطات شهری، بین شهری و بین الملل و اتصال به شبکه جهانی (اینترنت) عرضه می شود.

۱۹-۱- تعداد مرسولات پستی (داخلی و خارجی) استان

تعداد مرسوله های داخلی پستی (شامل نامه ها، مطبوعات، بسته های کوچک و امانات) وارد شده به استان با ۲/۳۷ درصد افزایش از ۱۰۲۵۰۴۲۵ عدد در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۴۹۳۸۶۹ عدد در سال ۱۳۸۶ رسیده است. در همین حال تعداد مرسوله های داخلی پستی صادر شده از استان نیز با ۱۵/۴۶ درصد کاهش از ۱۳۰۰۱۶۹۵ عدد در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۹۹۱۵۹۴ عدد در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

تعداد مرسولات پستی وارد شده از مبادی خارج از کشور با ۵۳/۳۲ درصد کاهش از ۲۴۵۰۶ عدد در سال ۱۳۸۵ به ۱۱۴۳۸ عدد در سال ۱۳۸۶ رسیده است و در همین حال تعداد مرسولات صادر شده به خارج از کشور با ۳۸/۵۷ درصد کاهش از ۱۹۵۲ عدد در سال ۱۳۸۵ به ۱۱۹۹ عدد در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

۱۹-۲- مراکز خدمات رسانی پستی

اداره کل پست استان اردبیل در سال ۱۳۸۶ با برخورداری از ۹ اداره کل و اداره، تعداد ۱۳ دفتر پست شهری و ۳ دفتر پست روستایی در سطح استان، تعداد ۳ واحد آژانس پست شهری، تعداد ۳۰ نمایندگی پستی، ۹ واحد دفتر مشترک پست و مخابرات روستایی (ICT)، تعداد ۱۵۲ صندوق پست شهری، تعداد ۱۷۷ صندوق پست روستایی و ۲۳ دفتر ارایه دهنده سایر خدمات ارتباطی در سراسر استان توانسته است بیش از ۶۰ نوع سرویس مختلف اعم از خدمات پستی متعارف و جدید را در سطح استان ارائه نماید.

از واحدهای ارائه دهنده انواع خدمات پستی در استان در سال ۱۳۸۶ می توان به ۵۱ واحد ارایه دهنده خدمات پست پیشتاز، ۴۴ واحد ارایه دهنده خدمات خودرویی، ۵۱ واحد ارایه دهنده خدمات پست مالی، ۵۱ واحد ارایه دهنده خدمات پست تصویری و ۹ واحد ارایه دهنده خدمات پست تلفنی اشاره نمود.

۱۹-۳- امکانات مخابراتی استان

در جدول شماره (۱-۱۹) امکانات مخابراتی استان طی سالهای ۸۷-۱۳۸۴ آورده شده است. بررسی این جدول نشان می دهد که با توجه به افزایش نقش ارتباطات در جامعه و استقبال روز افزون مردم از امکانات ارتباطی در سال ۱۳۸۷، شبکه مخابرات استان افزایش عملکرد چشمگیری نسبت به سالهای قبل داشته است.

جدول شماره (۱-۱۹) امکانات مخابراتی استان در سالهای ۸۷ - ۱۳۸۴

سال	نوع امکانات	مرکز تلفن شهری	تلفن منصوبه شهری	تلفن مشغول به کار شهری	تلفن همگانی شهری	تلفن همگانی بین شهری	کانالهای بین شهری
۱۳۸۴	۳۳	۲۹۱۳۱۶	۲۵۷۰۳۱	۱۷۵۹	۱۷۵۰	۷۵۲۰	
۱۳۸۵	۳۳	۲۹۷۱۷۸	۲۵۷۱۷۹	۱۸۱۰	۲۲۰۴	۸۶۶۴	
۱۳۸۶	۳۶	۳۳۹۲۵۴	۲۶۳۶۵۰	۱۹۳۹	۲۶۹۲	۶۳۸۷	
۱۳۸۷	۳۶	۳۴۹۸۸۲	۲۶۳۳۸۰	۱۸۹۲	۳۲۴۱	۵۱۶۶	

دنباله جدول شماره (۱۹-۱)

تلفن همراه	تلفن مشغول بکار روستایی	تلفن منصوبه روستایی	روستاهای دارای مرکز سوئیچ	روستاهای دارای ارتباط تلفنی	کانالهای بین المللی	نوع امکانات سال
۷۲۷۳۶	۱۲۶۴۵۹	۱۵۷۱۸۴	۳۸۱	۲۰۰۳	۶۰	۱۳۸۴
۱۸۶۶۵۴	۱۵۶۳۴۰	۱۹۸۵۱۶	۳۵۰	۱۵۰۱	۶۰	۱۳۸۵
۳۰۳۷۹۱	۱۵۰۳۶۹	۲۰۶۸۰۱	۳۸۹	۱۵۴۱	۶۰	۱۳۸۶
۳۷۳۷۹۰	۱۲۷۱۱۴	۲۱۰۰۸۴	۳۱۰	۱۵۸۱	۹۰	۱۳۸۷

ماخذ: شرکت سهامی مخابرات استان اردبیل-۱۳۸۸

۱۹-۴- ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه

بر اساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره (۱۹-۲) ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری در استان در سال ۱۳۸۷ معادل ۳۵/۹۶ درصد بوده است در همین سال ضریب نفوذ تلفن روستایی در استان ۲۵/۳۸ درصد و ضریب نفوذ تلفن ثابت در کل استان معادل ۳۰/۲۱ درصد بوده است. در سال مذکور ضریب نفوذ تلفن ثابت در کشور ۳۴ درصد بوده است.

بر اساس اطلاعات دریافتی از شرکت سهامی مخابرات استان اردبیل، در سال ۱۳۸۷ ضریب نفوذ تلفن همراه در استان ۳۰/۴۴ درصد و این رقم در کشور ۴۲/۹۸ درصد بوده است.

بررسی روند ضریب نفوذ تلفن همراه در طول سالهای ۱۳۸۷-۱۳۸۵ نشان دهنده افزایش چشمگیر این شاخص بوده است به طوری که این شاخص در استان از ۱۴/۷۰ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۲۴/۷۱ درصد در سال ۱۳۸۶ و ۳۰/۴۴ درصد در سال ۱۳۸۷ رسیده است.

در سطح کشور نیز این شاخص از ۲۲/۲۰ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۳۴/۲۰ درصد در سال ۱۳۸۵ و ۴۲/۹۸ درصد در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است.

مقایسه ضریب نفوذ تلفن همراه در کشور در استان نشان دهنده پایین بودن این شاخص در استان نسبت به میانگین کشوری می باشد.

جدول شماره (۱۹-۲) ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه در استان اردبیل و کل کشور در طول سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۷

۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	عنوان	
۳۵/۹۶	۳۶/۳۸	۳۶/۸۷	شهری	ضریب نفوذ تلفن ثابت در استان
۲۵/۳۸	۲۹/۴۰	۲۹/۴۳	روستایی	
۳۴	۳۳/۴۶	۳۲/۵۵	ضریب نفوذ تلفن ثابت در کل کشور	
۳۰/۴۴	۲۴/۷۱	۱۴/۷۰	ضریب نفوذ تلفن همراه استان	
۴۲/۹۸	۳۴/۲۰	۲۲/۲۰	ضریب نفوذ تلفن همراه کشور	

ماخذ: پیشین

۱۹-۵- عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات

در سال ۱۳۸۶ عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات ۵۲۷۰ میلیون ریال بوده است که در حدود ۰/۳۵ درصد از عملکرد اعتبارات استانی را شامل می شود.

ج- امور اجتماعی :

۲۰- آموزش عمومی

۲۱- آموزش عالی

۲۲- بهداشت و درمان

۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی

۲۴- فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری

۲۵- تربیت بدنی

۲۰- آموزش عمومی

آموزش و پرورش از فصلهایی است که تاثیر غیر قابل انکاری بر امر توسعه دارد و از این رو مورد توجه محققان و برنامه ریزان می باشد. در تحقیقات مختلفی که انجام شده، اثرات متقابل توسعه آموزش و پرورش بر رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی به اثبات رسیده است. در صورت اجرای برنامه های توسعه آموزش و پرورش، در آینده نسبت فزاینده ای از جمعیت فعال را جوانان آموزش دیده و ماهر تشکیل خواهند داد و به تدریج ساختار ذهنی و حرفه ای جمعیت فعال تغییر خواهد کرد. کسب سطوح بالاتر مهارت و تخصص توسط جمعیت فعال، امکان پیشرفت دائم تکنیکهای تولید و رشد مداوم و توسعه اقتصادی حاصل از آن را فراهم خواهد آورد. هم چنین توسعه آموزش و پرورش با تاثیری که بر بهبود سطح بهداشت و امید به زندگی و کاهش جمعیت دارد به طور مستقیم به توسعه اقتصادی منتهی می شود. از این رو آموزش و پرورش یکی از عوامل کلیدی در فرایند توسعه به شمار می رود.

۲۰-۱- تعداد دانش آموزان به تفکیک مقاطع تحصیلی و جنس

دامنه فعالیت آموزش و پرورش شامل سه دوره آموزش ابتدایی در ۵ پایه تحصیلی، آموزش راهنمایی در سه پایه تحصیلی و آموزش متوسطه نظری و مهارتی و پیش دانشگاهی می باشد که فعالیت در این دوره در سال اول متوسطه بصورت عمومی بوده و از سال دوم متوسطه به شاخه های کاردانش، فنی و حرفه ای و نظری تقسیم می شود و فارغ التحصیلان رشته های مختلف نظری پس از پایان این دوره، جهت ورود به آموزش عالی یک سال تحصیلی در دوره های پیش دانشگاهی مشغول تحصیل می شوند.

۲۰-۱-۱- آموزش پیش از دبستان

آموزش پیش از دبستان یا دوره آمادگی، دوره آموزشی یکساله است که با تحت پوشش قرار دادن کودکان ۵ ساله زمینه آمادگی تحصیلی، آشنایی با محیط آموزشی و تعاملات اجتماعی و جذب مفاهیم آموزشی پایه را در آنان فراهم می آورد و از این نظر حائز اهمیت است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ تعداد دانش آموزان دوره آمادگی در استان ۱۲۷۸۶ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به ۱۲۵۱۰ نفر کاهش یافته است.

۲۰-۱-۲-آموزش ابتدایی

دوره ابتدایی جزء آموزشهای اجباری در ایران می‌باشد و با توجه به اهمیت دوره ابتدایی تلاش برنامه ریزان و مسئولان نظام آموزشی همواره بر تحت پوشش آوردن هر چه بیشتر افراد لازم‌التعلیم این گروه سنی بوده است .

با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ معادل ۹۷۵۰۶ نفر بوده که در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به ۹۲۴۷۳ نفر کاهش پیدا کرده است همچنین بخش عمده کاهش کل جمعیت دانش آموزان استان در سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶ ناشی از کاهش دانش آموزان دوره ابتدایی می‌باشد.

۲۰-۱-۳-آموزش راهنمایی

دوره راهنمایی تحصیلی به عنوان راهنمای دانش آموزان در انتخاب رشته و تعیین مسیر تحصیلی ، نزد برنامه ریزان آموزشی از اولویت خاصی برخوردار است. با انتقال موج کاهنده دانش آموزان ابتدایی به دوره های تحصیلی بالاتر، دوره راهنمایی تحصیلی نیز با کاهش دانش آموز روبرو بوده است. با توجه به اطلاعات جدول (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان این دوره در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ معادل ۸۰۱۸۸ نفر بوده که در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به ۷۱۵۲۵ نفر کاهش یافته است . همچنین تعداد ۵۱۰ نفر دانش آموز در مقطع راهنمایی بزرگسالان در سال مذکور مشغول تحصیل بوده اند که نسبت به سال تحصیلی گذشته (۱۳۸۵-۸۶) معادل ۵۴ نفر کاهش داشته است.

۲۰-۱-۴-آموزش متوسطه نظری و پیش دانشگاهی

طول دوره آموزش متوسطه نظری ۳ سال است . دوره آموزش پیش دانشگاهی که مدت آن یکسال است به عنوان مکمل دوره سه ساله متوسطه نظری و مجوزی برای ورود دانش آموزان متوسطه نظری به سطوح آموزش عالی می‌باشد. طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۱) تعداد کل دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ از ۸۰۸۸۹ نفر در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به ۷۳۵۹۴

نفر کاهش یافته است علاوه بر دانش آموزان دوره روزانه، در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ معادل ۷۵۰۶ نفر دانش آموز در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی شبانه مشغول تحصیل بوده اند.

۲۰-۱-۵- آموزش فنی و حرفه ای و کار دانش

همانگونه که اشاره گردید فعالیت در سال اول دوره آموزش متوسطه نظری و پیش دانشگاهی عمومی بوده و از دوم متوسطه به شاخه های کاردانش، فنی و حرفه ای و نظری تقسیم می شود. با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۲) تعداد دانش آموزان متوسطه در شاخه های فنی و حرفه ای و کاردانش در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۱۷۴۴۷ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به ۱۷۱۱۷ نفر کاهش پیدا کرده است. در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ سهم دانش آموزان فنی و حرفه ای و کاردانش تحت پوشش مدارس دولتی از مجموع دانش آموزان فنی و حرفه ای و کاردانش معادل ۷۹/۵۴ درصد بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به ۸۰/۹۴ درصد افزایش یافته است.

۲۰-۱-۶- دانش آموزان تیزهوش

علاوه بر کودکان عادی، آموزش کودکان استثنایی و تیزهوش نیز بر عهده آموزش و پرورش است و شامل آموزشهای خاص برای این گروه از دانش آموزان منطبق با دوره های تحصیلی آموزش رسمی می باشد.

در نظام آموزشی کشور دانش آموزانی که دارای تواناییهای ذهنی بالایی هستند از امکانات آموزشی و فضای فیزیکی خاصی برخوردارند و تامین این شرایط بر عهده متولیان آموزش و پرورش است طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۳) تعداد کل دانش آموزان تیزهوش استان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۷۶۲ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به ۷۶۸ نفر تغییر گردیده است.

در سال مذکور تعداد دانش آموزان تیزهوش در مقطع راهنمایی ۲۹۴ نفر بوده که نسبت به سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ معادل یک نفر کاهش پیدا نموده است که می تواند ناشی از کاهش تعداد دانش آموزان مقطع راهنمایی در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ نسبت به سال قبل باشد.

۲۰-۱-۷- دانش آموزان استثنایی

دانش آموزان استثنایی نیز با توجه به ناتوانیهای جسمی و ذهنی به ۷ گروه نابینا، ناشنوا، ناتوان ذهنی، معلول جسمی و حرکتی، ناهنجار رفتاری، چند معلولیتی و ناتوان یادگیری تقسیم می‌شوند و با طبقه بندی در دوره های تحصیلی مختلف نیازمند بهره مندی از شرایط آموزشی متناسب با شرایط خاص خود هستند. تعداد این دانش آموزان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۱۱۴۳ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به ۱۲۰۵ نفر کاهش یافته است.

۲۰-۱-۸- دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی (غیر دولتی)

جلب مشارکتهای مردمی از طریق ایجاد و گسترش مدارس غیر دولتی یکی از سیاستهای مورد توجه آموزش و پرورش در سالهای گذشته بوده است افزایش تعداد دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی در توسعه فعالیتهای آموزش و رقابتی کردن آنها نقش اساسی داشته و از این جهت یکی از شاخصهای نظام آموزشی کشور به حساب می‌آید.

طبق اطلاعات جدول شماره (۲۰-۴) تعداد کل دانش آموزان غیر انتفاعی در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ معادل ۱۹۶۱۹ نفر بوده که در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ با ۴/۸۳ درصد افزایش به ۲۰۵۶۸ نفر رسیده است. تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی نیز با اندک افزایش از ۲۶۱ باب در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۲۶۴ باب در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ رسیده است.

افزایش جمعیت دانش آموزان در مدارس غیر انتفاعی عمدتاً در مقطع ابتدائی و متوسطه می باشد به طوری که تعداد دانش آموزان در مقطع ابتدائی از ۵۳۶۹ نفر در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۵۸۲۸ نفر در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ افزایش یافته است. در مقطع متوسطه نیز تعداد دانش آموزان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ از ۹۴۵۶ نفر به ۹۸۴۵ نفر در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ افزایش یافته است. تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی در مقطع ابتدائی از ۴۱ باب در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ به ۴۲ باب در سال تحصیلی

۸۷-۱۳۸۶ افزایش یافته است بیشترین افزایش تعداد آموزشگاهها و مدارس غیر انتفاعی مربوط به مقطع پیش دانشگاهی به تعداد ۶۰ باب بوده است .

۲۰-۱-۹- تعداد دانش آموزان دختر

تعلیم و تربیت دختران در هر جامعه ای از اهمیت ویژه ای برخوردار است به جرات می توان گفت که یکی از عواملی که در راه رسیدن به توسعه انسانی جوامع باید به آن توجه جدی نمود آموزش همه دختران در سطح آموزش عمومی و در مرحله بعد افزایش سطح سواد و تحصیلات آنان تا مراحل عالی می باشد.

شاخص تعداد دانش آموزان دختر در مقاطع مختلف تحصیلی ، همچنین شاخص پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر دانش آموزان دختر از شاخصهایی هستند که می توانند نمایانگر میزان آموزش عمومی دختران در هر جامعه ای باشند.

بر اساس اطلاعات جدول (۲۰-۱) در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ تعداد دانش آموزان دختر در مقطع ابتدایی ۴۵۵۵۰ نفر ، در مقطع راهنمایی (شامل راهنمایی روزانه ، بزرگسالان) معادل ۳۸۳۷۲ نفر و در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی (شامل متوسطه نظری و پیش دانشگاهی روزانه و بزرگسالان) معادل ۴۰۵۶۶ نفر میباشد .

میزان پوشش تحصیلی دانش آموزان دختر در جدول (۲۰-۵) آمده است. همانگونه که ملاحظه می گردد میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان دختر در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی تفاوت چشمگیری با مقطع ابتدایی و راهنمایی دارد و این مساله در مورد دانش آموزان پسر نیز صادق است .

اطلاعات مربوط به نرخ گذر دانش آموزان که در جدول (۲۰-۶) آمده است نشان می دهد در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ نرخ گذر دانش آموزان دختر در مقطع ابتدایی به راهنمایی ۱۰۲/۲ درصد ، در مقطع

راهنمایی به متوسطه ۱۰۰/۵ درصد بوده است. ملاحظه می‌گردد که در مقاطع بالاتر نرخ گذر دانش آموزان تفاوت چشمگیری با مقاطع پایین تر تحصیلی دارد.

جدول شماره (۲۰-۱) تعداد دانش آموزان به تفکیک مقطع تحصیلی و جنسیت در سال های تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ (بدون غیر انتفاعی)

(نفر)

سال ۱۳۸۶-۱۳۸۷			سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶			شرح
دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	
۶۲۷۴	۶۲۳۶	۱۲۵۱۰	۶۳۷۰	۶۴۱۶	۱۲۷۸۶	تعداد دانش آموزان آمادگی
۴۵۵۵۰	۴۶۹۲۳	۹۲۴۷۳	۴۸۰۶۳	۴۹۴۴۳	۹۷۵۰۰	تعداد دانش آموزان ابتدایی
۳۴۱۱۳	۳۷۴۱۲	۷۱۵۲۵	۳۸۰۰۰	۴۲۱۸۸	۸۰۱۸۸	تعداد دانش آموزان راهنمایی
۳۶۳۸۵	۳۷۲۰۹	۷۳۵۹۴	۴۰۰۳۴	۴۰۸۵۵	۸۰۸۸۹	تعداد دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی
۳۷۲	۱۳۸	۵۱۰	۳۹۸	۱۶۶	۵۶۴	تعداد دانش آموزان راهنمایی (بزرگسالان)
۴۱۸۱	۳۳۲۵	۷۵۰۶	۳۹۶۲	۳۵۵۸	۷۵۲۰	تعداد دانش آموزان متوسطه نظری و پیش دانشگاهی (بزرگسالان)
۱۲۶۸۷۵	۱۳۱۲۴۳	۲۵۸۱۱۸	۱۳۶۸۲۷	۱۴۲۶۲۶	۲۷۹۴۵۳	جمع

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۰-۲) تعداد دانش آموزان متوسطه فنی و حرفه ای و کار و دانش به تفکیک دولتی و غیر انتفاعی و جنسیت

(نفر)

دانش آموزان متوسطه کار و دانش			دانش آموزان متوسطه فنی و حرفه ای			سال و شرح	
غیر انتفاعی	دولتی	جمع	غیر انتفاعی	دولتی	جمع		
۹۳۷	۲۳۷۲	۳۳۰۹	۲۲	۲۲۷۰	۲۲۹۲	دختر	۱۳۸۵-۸۶
۲۰۸۵	۴۴۹۵	۶۵۸۰	۵۰۶	۴۷۶۰	۵۲۶۶	پسر	
۴۸۲	۲۶۲۵	۳۱۰۷	۱۵۵	۱۹۷۶	۲۱۳۱	دختر	۱۳۸۶-۸۷
۲۳۰۷	۴۴۷۱	۶۷۷۸	۳۱۴	۴۷۸۴	۵۱۰۱	پسر	

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۰-۳) تعداد دانش آموزان تیز هوش به تفکیک مقطع تحصیلی و جنسیت

(نفر)

سال و شرح	جنسیت	راهنمایی	متوسطه نظری و پیش دانشگاهی
تعداد دانش آموزان	دختر	۱۴۷	۲۳۶
	پسر	۱۴۸	۲۳۱
تیز هوش	دختر	۱۴۴	۲۳۷
	پسر	۱۵۰	۲۳۷

مأخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل- ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۰-۴) تعداد دانش آموزان، تعداد آموزشگاه و مدارس غیر انتفاعی بر حسب دوره تحصیلی در

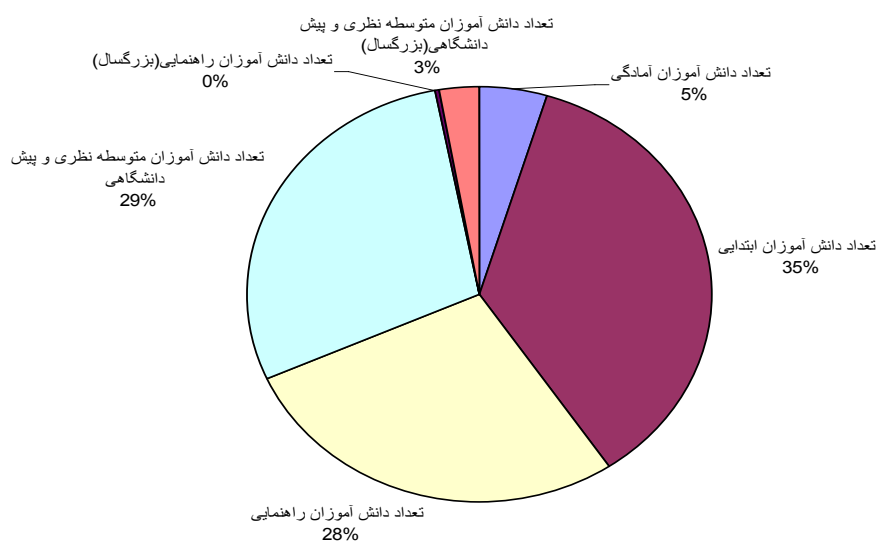
سالهای تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ و ۱۳۸۶-۸۷ در استان اردبیل

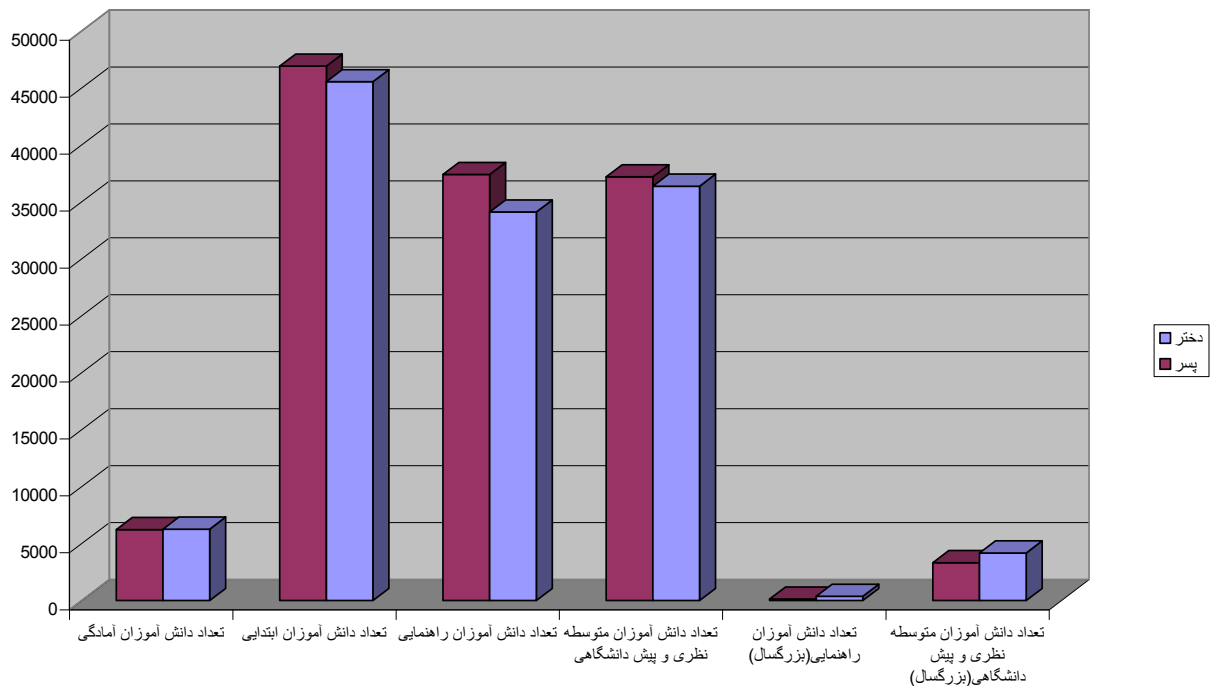
(نفر)

سال تحصیلی	تعداد دانش آموز (نفر)					تعداد آموزشگاه و مدارس غیر انتفاعی (باب)				
	جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی	جمع	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	پیش دانشگاهی
۱۳۸۵-۸۶	۱۹۶۱۹	۵۳۶۹	۳۲۵۳	۹۴۵۶	۱۵۴۱	۲۶۱	۴۱	۲۸	۱۳۴	۵۸
۱۳۸۶-۸۷	۲۰۵۶۸	۵۸۲۸	۳۳۲۶	۹۸۴۵	۱۵۶۹	۲۶۴	۴۲	۲۸	۱۳۴	۶۰

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

نمودار شماره (22) توزیع فراوانی سهم تعداد دانش آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال تحصیلی 1386-1387

۲۰-۲- میزان پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی

پوشش تحصیلی ظاهری نشان دهنده نسبت موجود بین تعداد دانش آموزان یک دوره تحصیلی با تعداد جمعیت گروه مرتبط با آن دوره می باشد و برابر است با :

$$\text{پوشش تحصیلی ظاهری} = \frac{\text{تعداد دانش آموزانی که در آن دوره مشغول تحصیل هستند}}{\text{جمعیت گروه سنی دوره تحصیلی مربوطه}} \times 100$$

شاخص پوشش تحصیلی واقعی نمایانگر نرخ اشتغال به تحصیل در بین جمعیت گروه سنی مرتبط با دوره های مختلف است به بیان دیگر این شاخص نشان می دهد که چه تعدادی از جمعیت گروه سنی مربوط به یک دوره تحصیلی (مثلاً جمعیت ۱۰-۶ ساله ابتدایی) مشغول به تحصیل هستند . پوشش تحصیلی واقعی در برنامه ریزی آموزشی از اهمیت بیشتری نسبت به پوشش ظاهری برخوردار می باشد ولی دستیابی به اطلاعات اولیه پوشش واقعی مشکلتر می باشد لذا برنامه ریزان بیشتر از پوشش ظاهری استفاده می کنند .

با توجه به اطلاعات جدول شماره (۲۰-۵) در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان در مقطع ابتدایی و مقطع راهنمایی بالاتر از مقطع متوسطه است. در واقع مقطع متوسطه پایین ترین میزان پوشش تحصیلی ظاهری را دارد تفاوت موجود در میزان پوشش تحصیلی مقاطع ابتدایی و راهنمایی چندان زیاد نیست اما در مقطع متوسطه نظری این اختلاف زیاد می باشد. همچنین میزان پوشش تحصیلی ظاهری در بین دانش آموزان پسر، در مقاطع راهنمایی و متوسطه، بالاتر از دانش آموزان دختر می باشد.

اطلاعات مربوط به نرخ گذر دانش آموزان در مقاطع مختلف در جدول شماره (۲۰-۶) آمده است. با توجه به اطلاعات این جدول در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷، نرخ گذر در مقطع ابتدایی به راهنمایی و مقطع راهنمایی به متوسطه دانش آموزان دختر، از دانش آموزان پسر بیشتر بوده است. لازم به ذکر است میزان پوشش تحصیلی ظاهری و نرخ گذر در برخی از مقاطع به علت مهاجرت، مردودی دانش آموز و ... بالاتر از صد درصد می باشد.

جدول شماره (۲۰-۵) میزان پوشش تحصیلی ظاهری دانش آموزان (شهری و روستایی) در مقاطع مختلف و به تفکیک جنسیت در سال های تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ و ۱۳۸۶-۸۷ (بدون بزرگسالان و غیر انتفاعی)

(درصد)

۱۳۸۶-۸۷		۱۳۸۵-۸۶		شرح
پسر	دختر	پسر	دختر	
۹۸/۹۷	۹۸/۶۶	۱۰۴/۶	۱۰۳/۲۲	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع ابتدایی
۹۸/۸۰	۹۵/۴۰	۱۰۹/۴۳	۱۰۳/۴۷	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع راهنمایی
۹۰/۲۶	۸۵/۳۴	۸۹/۱۷	۸۵/۱۴	میزان پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع متوسطه

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۰-۶) نرخ گذر ظاهری دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ (بدون بزرگسالان و غیر انتفاعی)

(درصد)

شرح و سال	جنسیت	۱۳۸۵-۸۶	۱۳۸۶-۸۷
نرخ گذر مقطع ابتدایی به راهنمایی	دختر	۱۰۰/۶۵	۱۰۲/۲
	پسر	۹۹/۷۹	۱۰۰/۵
نرخ گذر مقطع راهنمایی به متوسطه	دختر	۱۰۵/۵۷	۹۵
	پسر	۷۸/۱۰	۹۱/۴
نرخ گذر مقطع متوسطه به پیش دانشگاهی	دختر	-	-
	پسر	-	-

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل-۱۳۸۸

۲۰-۳- کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش

نیروی انسانی در آموزش و پرورش به عنوان محوری ترین عامل ارتقای کیفیت آموزشی، همواره از اصلی ترین موضوعات قابل بحث در مسایل آموزش و پرورش بوده است بدین دلیل بررسی روند تغییرات و تحلیل کمی و کیفی آن از اهمیت خاصی برخوردار است.

اطلاعات مربوط به تعداد کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش در جدول شماره (۲۰-۷) آمده است با توجه به اطلاعات جدول مذکور، در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ جمعاً ۱۱۵۹۰ نفر در زمینه آموزش فعالیت داشته اند که ۴۷۱۷ نفر آنان زن و ۶۸۷۳ نفر آنان مرد بوده است. در سال مذکور ۹۸/۵۸ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی کمتر از دیپلم و دیپلم و ۵۱/۲۳ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم در مقطع ابتدایی مشغول تدریس بوده اند و ۴۴/۲۴ درصد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم نیز در مقطع راهنمایی به امر تدریس اشتغال داشته اند. از کل کارکنان آموزشی دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر نیز ۴۸/۷۸ درصد نیروی آموزشی مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی بوده اند به عبارت دیگر بیشترین تعداد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی دیپلم و زیر دیپلم در مقطع ابتدایی و بیشترین تعداد نیروی آموزشی دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بالاتر در مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی مشغول تدریس بوده است.

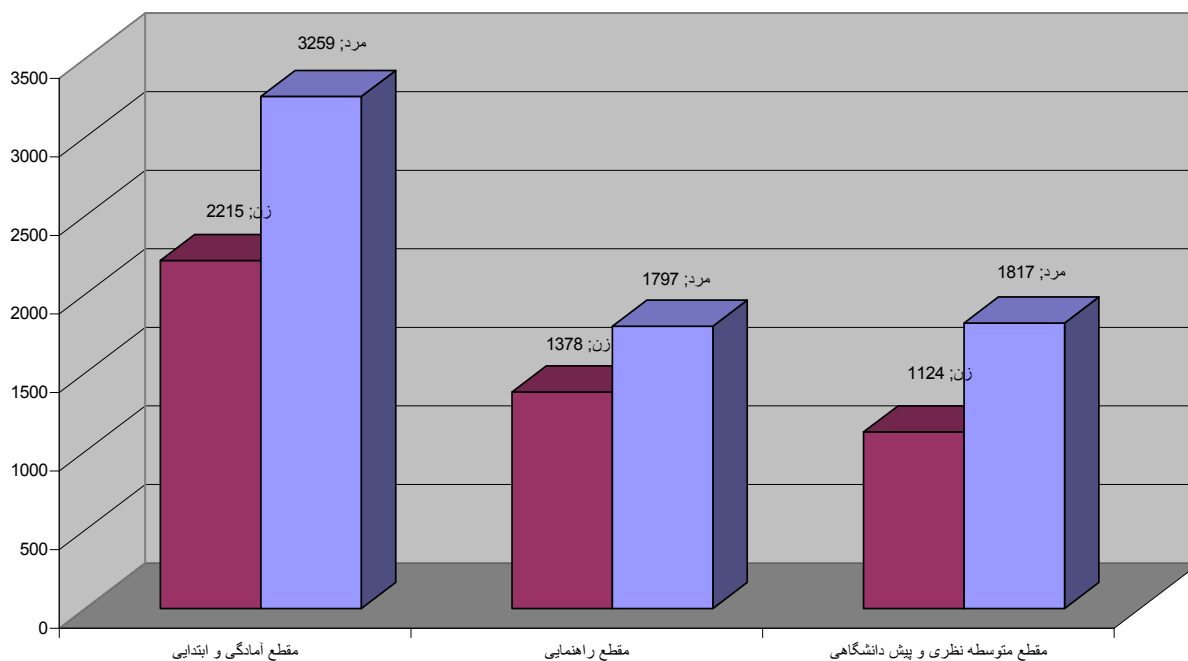
جدول شماره (۲۰-۷) تعداد کارکنان آموزشی بخش آموزش و پرورش استان در مقاطع مختلف تحصیلی و به تفکیک جنسیت و مدرک تحصیلی در سالهای تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ و ۱۳۸۶-۸۷

متوسطه نظری و پیش دانشگاهی			راهنمایی			آمادگی و ابتدایی			سال و شرح	
لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	کمتر از دیپلم و دیپلم		
۱۰۴۷	۹۰	۶	۵۱۶	۸۲۱	۱۴	۴۲۴	۷۲۲	۱۰۹۰	زن	۱۳۸۵-۸۶
۱۷۸۵	۱۰۳	۶	۹۸۷	۹۱۰	۱۱	۱۰۰۸	۱۱۸۸	۱۲۱۵	مرد	
۱۰۳۵	۸۵	۴	۵۲۲	۸۴۲	۱۴	۴۳۹	۷۵۸	۱۰۱۸	زن	۱۳۸۶-۸۷
۱۷۲۵	۸۷	۵	۹۴۸	۸۴۲	۷	۹۸۹	۱۱۹۲	۱۰۷۸	مرد	

ماخذ: سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۸

نمودار شماره (24) تعداد کارکنان آموزشی مقاطع مختلف تحصیلی بخش آموزش پرورش استان اردبیل بر حسب جنس در سال تحصیلی 1387-

1386

اطلاعات مربوط به شاخص نسبت دانش آموزان به معلم در جدول شماره (۲۰-۸) آمده است. بررسی این شاخص نشان دهنده کاهش نسبت دانش آموزان به معلم در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ نسبت به سال تحصیلی ۱۳۸۵-۸۶ می باشد به طوری که در برخی مقاطع این کاهش بسیار چشمگیر می باشد به عنوان

مثال در مقطع راهنمایی بزرگسالان و متوسطه نظری و پیش دانشگاهی این شاخص به ترتیب ۲۰/۲ درصد و ۶۹ درصد کاهش داشته است.

اطلاعات مربوط به شاخص تراکم دانش آموز در کلاس نیز در جدول شماره (۲۰-۹) آمده است. این شاخص در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ نسبت به سال ۸۶-۱۳۸۵ بجز در مقطع ابتدایی و متوسطه نظری، پیش دانشگاهی بزرگسالان در سایر مقاطع با کاهش روبه رو بوده است. که این یکی از دلایل کاهش تراکم دانش آموز در کلاس کاهش جمعیت دانش آموزی در سالهای اخیر می تواند باشد.

جدول شماره (۲۰-۸) نسبت دانش آموزان به معلم در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ (بدون غیر انتفاعی)

نسبت دانش آموز به معلم					سال
مقطع ابتدایی	مقطع راهنمایی	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی	مقطع راهنمایی (بزرگسالان)	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی بزرگسالان	
۱۹/۵۳	۲۴/۵۲	۲۵/۹۵	۳۷/۶	۵۶/۹۶	۸۵-۸۶
۱۸/۶۸	۲۲/۵۰	۲۶/۱۳	۳۰	۵۹/۱۰	۸۶-۸۷
-۴/۳۵	-۸/۲۳	/۶۹	-۲۰/۲	۳/۷۵	درصد تغییرات

ماخذ: محاسبه شده از اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل - سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

* بدون احتساب کارکنان آموزشی حق التدریس و سرباز معلم

جدول شماره (۲۰-۹) تراکم دانش آموز در کلاس در مقاطع مختلف تحصیلی در استان اردبیل در سال های تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ (بدون غیر انتفاعی)

(نفر در کلاس)

سال	مقطع ابتدایی	مقطع راهنمایی	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی	مقطع راهنمایی (بزرگسالان)	مقطع متوسطه نظری و پیش دانشگاهی بزرگسالان
۸۵-۸۶	۱۸/۹۶	۲۳/۰۳	۲۳/۱۷	۲۵/۶۳	۱۶/۴۱
۸۶-۸۷	۱۹/۳۰	۲۲/۱۸	۱۶/۹۳	۲۴/۲۸	۲۴/۸۰
درصد تغییرات	۱/۷۹	-۳/۶۹	-۲۶/۹۳	-۵/۲۶	۵۱/۱۲

ماخذ: محاسبه شده از اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل - سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

۲۰-۴- قبول شدگان در مقاطع مختلف تحصیلی

مقایسه درصد قبول شدگان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ در جدول شماره (۲۰-۱۰) نشان می‌دهد که درصد قبول شدگان در مقطع ابتدایی بیشتر از مقطع راهنمایی و در مقطع راهنمایی بیشتر از مقطع اول متوسطه می‌باشد.

مقایسه درصد قبول شدگان در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ نسبت به سال قبل نشان می‌دهد که هر چند در مقاطع مختلف و بین دانش آموزان دختر و پسر نوساناتی وجود داشته اما این تغییرات چندان زیاد نیست. بیشترین کاهش در شاخص درصد قبول شدگان مربوط به مقطع اول متوسطه پسران با ۵/۱۷ درصد کاهش و بالاترین افزایش مربوط به مقطع راهنمایی با ۴/۸۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل بوده است همچنین درصد قبول شدگان دانش آموزان دختر در کلیه مقاطع در سالهای مورد بررسی بیشتر از دانش آموزان پسر بوده است.

جدول شماره (۲۰-۱۰) قبول شدگان در مدارس (دولتی و غیر انتفاعی بدون بزرگسال) آموزش و پرورش در سالهای تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ و ۸۷-۱۳۸۶ (شامل مناطق شهری و روستایی)

(درصد)

اول متوسطه		راهنمایی		ابتدایی		سال
پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	
۵۷/۹۹	۷۰/۱۶	۸۶/۷	۹۴/۱۴	۹۸/۵۹	۹۸/۱۹	۱۳۸۵-۸۶
۵۴/۹۹	۶۹/۶۷	۹۰/۹۱	۹۴/۸۴	۹۸/۹۵	۹۸/۲۷	۱۳۸۶-۸۷

ماخذ : سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل - ۱۳۸۸

۲۰-۵- نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر و فعالیتهای سواد آموزی در استان

پوشش تحصیلی کامل کلیه افراد لازم‌التعلیم در دوره های تحصیلی مختلف و محو کامل بی سوادى از اصلی ترین اهداف نظام آموزشی کشور است اما به دلایل مختلف این هدف در طول زمان و در دوره های تحصیلی مختلف به ویژه در مناطق محروم به طور کامل محقق نشده است و در نتیجه گستره وسیعی از فعالیتهای سواد آموزی و هزینه‌های بالای آن را به بدنه آموزش و پرورش تحمیل نموده است.

نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر در کشور بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ معادل ۸۴/۶ درصد بوده است. این نرخ در میان مردان و زنان به ترتیب معادل ۸۸/۷۳ درصد و ۸۰/۳۳ درصد بوده است.

نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بالاتر استان در سال مذکور معادل ۸۰/۰ درصد بوده است. این نرخ برای مردان و زنان استان به ترتیب ۸۶/۳۹ درصد و ۷۳/۲۶ درصد بوده است که کمتر از میانگین کشور می‌باشد.

فعالیت سواد آموزی از جمله فعالیتهای غیر رسمی در بخش آموزش و پرورش عمومی است که شامل چهار دوره آموزش مقدماتی، تکمیلی، پایانی و پنجم بزرگسال است.

تعداد بی سوادان و کم سوادان تحت پوشش نهضت سواد آموزی در استان در سال ۱۳۸۵ معادل ۴۴۹۳۴ نفر بوده که در سال ۱۳۸۶ به ۴۸۳۹۳ نفر افزایش پیدا کرده است. همچنین از تعداد ۴۸۳۷۵ نفر سواد آموز در سال ۱۳۸۶ تعداد سواد آموزان روستایی ۳۹۵۹۷ نفر (۸۱/۸۲ درصد) و تعداد سواد آموزان شهری ۸۸۱۴ نفر (۱۸/۲۱ درصد) بوده است.

۲۰-۶- فرصتها، قابلیتها و امکانات توسعه آموزش و پرورش استان

- گرایش معلمان استان به ارتقاء مدارك تحصیلی و آموزشهای ضمن خدمت
- کاهش جمعیت دانش آموزی به ویژه در دوره ابتدایی
- وجود فارغ التحصیلان دانشگاهی متقاضی جذب در آموزش و پرورش استان
- توسعه زیر ساختهای فناوری اطلاعات و استقبال خانواده ها و معلمان از گسترش آن
- قابلیت گسترش آموزشهای فنی و حرفه ای متناسب با نیازهای جامعه
- کاهش نسبت دانش آموز به معلم
- کاهش تراکم دانش آموز در کلاس دایر

- توسعه مدارس شبانه روزی ، روستا مرکزی و خوابگاه های مرکزی به منظور تحت پوشش قرار دادن بیشتر روستا نشینان و فرزندان عشایر استان

۲۰-۷- چالشهای پیش روی آموزش و پرورش استان

علاوه بر تاثیر چالشهای ملی بر آموزش و پرورش استان اهم سایر چالشهای آموزش و پرورش استان در حال حاضر عبارتند از :

- کمبود نیروی انسانی متخصص در آموزشهای نظری مهارتی و آموزشهای ویژه و جابجایی و انتقال نیروی انسانی متخصص بر حسب شدت نیاز
- پایین بودن نسبت کادر آموزشی زن به مرد در کلیه مقاطع تحصیلی در استان
- غیر استاندارد و نامناسب بودن فضاهای آموزشی ، کارگاهی و ورزشی و کمبود تجهیزات مورد نیاز
- عدم تثبیت نیروی انسانی متخصص بومی و غیر بومی در مناطق شمالی استان و انتقال اجباری آنان
- عدم ارتباط مناسب بین مراکز آموزشی و صنعتی استان
- نامناسب بودن روشهای موجود برای جذب و آموزش بیسوادان که نیاز به بررسی و تجدید نظر برای تغییر روش می باشد .
- پایین بودن سطح تخصص و علم آموزشیاران معرفی شده از نهضت سواد آموزی
- کمبود منابع مالی و بودجه های عمرانی جهت توسعه ، احداث ، تعمیر و تجهیز مدارس
- کمبود منابع مالی و بودجه های عمرانی جهت بهسازی و ارتقای منابع انسانی در قالب اجرای برنامه های فناوری اطلاعات ، ارتباطات و ...
- پایین بودن نرخ باسوادی به ویژه در جمعیت زنان و بازگشت به بیسوادی به دلیل فقدان برنامه های کافی که نیاز به بررسی های آماری و علمی دارد.

۲۰-۸- راهکارهای مترتب بر بخش آموزش و پرورش استان

توجه به موارد زیر می تواند در بهبود کیفیت و کمیت نظام آموزشی استان موثر باشد:

- توجه به کمبود فضاها و تجهیزات آموزشی استاندارد و متناسب با ویژگیهای منطقه ای و محلی
- توجه به نظر معلمان در برنامه ریزی های درسی
- توجه به توزیع عادلانه معلمان در سطح استان
- استفاده از نیروهای مجرب در دوره پیش دبستانی و مقطع ابتدایی
- احداث مدارس شبانه روزی دوره متوسطه و پیش دانشگاهی در روستاهای مرکزی جهت کاهش مشکلات دانش آموزان
- مقاوم سازی ساختمانهای غیر مقاوم آموزشی
- تشویق معلمان مناطق محروم و ایجاد و گسترش امکانات رفاهی آنان از قبیل محل اقامت و وسیله ایاب و ذهاب و ... و همچنین امتیاز دهی بیشتر جهت جذب معلمان به این مناطق

۲۱- آموزش عالی

آموزش عالی که بخشی از امور اجتماعی را در برنامه ریزیهای ملی و منطقه ای تشکیل می دهد، در جهان رو به توسعه امروز، به مثابه جاری کردن خون در شریانهای جامعه است. از این رو این زیر بخش به عنوان منبع تامین نیروی انسانی متخصص در تمام عرصه های زندگی انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و عدم توجه لازم به آن می تواند در آینده ضربه مهلکی بر پیکر جامعه وارد نماید. از آن جا که این بخش با عرضه نیروی انسانی ماهر، تامین کننده تقاضای نیروی انسانی متخصص در سایر بخشها می باشد، باید هماهنگی های لازم در برنامه ریزی بین این بخش و دیگر بخشها صورت گیرد. نیروی تخصصی این بخش شامل گروه کشاورزی، گروه فنی و مهندسی، گروه علوم پایه، گروه پزشکی، گروه علوم انسانی و اجتماعی و گروه هنر می باشد.

۲۱-۱- دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در سال ۱۳۸۶

دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در استان شامل دانشگاههای آزاد اسلامی و دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی می باشد که گروه اول شامل دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشگین شهر و دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد پارس آباد و دانشگاه آزاد اسلامی واحد بيله سوار می باشد. گروه دوم نیز شامل دانشگاه محقق اردبیلی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اردبیل، دانشکده پرستاری و مامایی خلخال، دانشگاه پیام نور اردبیل، دانشگاه پیام نور خلخال، دانشگاه پیام نور مشگین شهر، دانشگاه پیام نور گرمی، دانشگاه پیام نور واحد گیوی، دانشگاه پیام نور واحد نیر، دانشگاه پیام نور واحد بيله سوار، دانشگاه جامع علمی کاربردی با ۹ مرکز علمی- کاربردی در سطح استان، مرکز تربیت معلم بنت الهدی صدر اردبیل، مرکز تربیت معلم آزادگان نیر، مرکز تربیت معلم علامه طباطبایی، آموزشکده فنی و حرفه ای رازی و آموزشکده فنی و حرفه ای فاطمه (س) می باشد.

۲۱-۲- تعداد دانشجویان به تفکیک دانشگاه و مقاطع تحصیلی*

طبق اطلاعات جداول شماره (۱-۲۱) و (۲-۲۱) در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ جمعاً ۵۰۲۱۳ نفر دانشجو در دانشگاههای استان مشغول تحصیل بوده اند که از این تعداد ۲۲۵۵۷ نفر دانشجوی دانشگاههای آزاد اسلامی و ۲۷۶۵۶ نفر دانشجوی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی بوده اند که نسبت به سال ۸۶-۸۵ تعداد دانشجویان در دانشگاههای استان ۲۰/۸۸ افزایش یافته است .

از کل تعداد دانشجویان استان در سال مذکور تعداد ۱۲۸۰۲ نفر دانشجوی مقطع کاردانی (۲۵/۴۹ درصد)، ۳۵۵۹۵ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی (۷۰/۸۸ درصد)، ۱۰۷۶ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد (۲/۱۴ درصد) و ۷۴۰ نفر دانشجوی مقطع دکتری حرفه ای (۱/۴۷ درصد) بوده اند.

بدین ترتیب ملاحظه می شود که بیشترین تعداد دانشجویان در مقطع کارشناسی و سپس مقطع کاردانی مشغول تحصیل هستند و کمترین تعداد دانشجویان مربوط به مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حرفه ای می باشد که با توجه به نیاز استان به نیروی متخصص و ماهر لزوم ایجاد امکانات و شرایط لازم جهت پذیرش بیشتر دانشجو در مقاطع بالاتر ضروری به نظر می رسد.

* آمار مربوط به (تعداد دانشجویان، تعداد پذیرفته شدگان، تعداد فارغ التحصیلان) دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و دانشگاه آزاد اسلامی از سالنامه آماری استان اخذ گردیده است.

جدول شماره (۱-۲۱) تعداد دانشجویان دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

جمع	مقطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع کارشناسی	مقطع کاردانی	نام موسسه آموزش عالی	
					سال	
۲۰۵۲۳	۲۶۰	۲۶۳	۱۵۶۲۳	۴۳۷۷	۸۵-۸۶	تعداد دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی استان
۲۷۶۵۶	۲۹۹	۴۴۳	۲۱۱۷۹	۵۷۳۵	۸۶-۸۷	

ماخذ : سالنامه آماری استان-۱۳۸۶

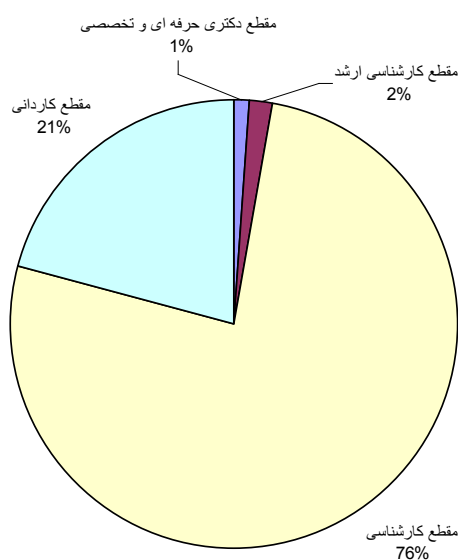
جدول شماره (۲-۲۱) تعداد دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

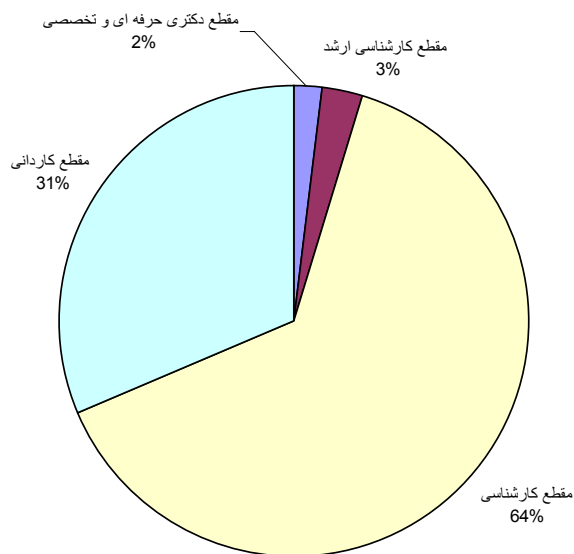
جمع	مقطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع کارشناسی	مقطع کاردانی	نام موسسه آموزش عالی	
					سال	
۲۱۰۱۴	۴۱۸	۳۷۹	۱۲۰۰۴	۸۲۱۳	۸۵-۸۶	تعداد دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان
۲۲۵۵۷	۴۴۱	۶۳۳	۱۴۴۱۶	۷۰۶۷	۸۶-۸۷	

ماخذ : سالنامه آماری استان-۱۳۸۶

نمودار شماره (۲۵) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی (به استثناء دانشگاه آزاد اسلامی) استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۶

نمودار شماره (26) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان در مقاطع مختلف در سال 1386

۲۱-۳- تعداد پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان به تفکیک دانشگاه و مقطع تحصیلی

اطلاعات مربوط به تعداد پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در جداول شماره (۲۱-۳) و (۲۱-۴) آمده است. بررسی وضعیت تعداد پذیرفته شدگان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ نشان می دهد تعداد کل پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان ۱۸۳۸۲ نفر بوده که از این تعداد ۶۵۵۰ نفر (۳۵/۶۳ درصد) در دانشگاه آزاد اسلامی و ۱۱۸۳۲ نفر (۶۴/۳۶ درصد) در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی پذیرفته شده اند.

جدول شماره (۳-۲۱) تعداد پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری حرفه‌ای و تخصصی	جمع
دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان	۲۵۹۰	۷۳۲۶	۱۸۵۱	۶۵	۱۱۸۳۲

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

جدول شماره (۴-۲۱) تعداد پذیرفته شدگان دانشگاههای آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری حرفه‌ای	جمع
دانشگاه آزاد اسلامی استان	۲۲۹۱	۳۸۷۳	۳۳۷	۴۹	۶۵۵۰

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

بر اساس اطلاعات جداول شماره (۵-۲۱) و (۶-۲۱) تعداد کل فارغ التحصیلان استان در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ معادل ۳۲۷۲۲ نفر بوده که از این تعداد ۲۵۸۴۷ نفر فارغ التحصیل دانشگاههای آزاد اسلامی و ۶۸۷۵ نفر فارغ التحصیل دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی بوده اند. در سال تحصیلی مذکور در استان معادل ۱۰۴۱۳ نفر در مقطع کاردانی، ۲۱۱۷۹ نفر در مقطع کارشناسی، ۲۵۴ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و ۸۷۶ نفر در مقطع دکتری حرفه ای فارغ التحصیل شده اند.

جدول (۵-۲۱) تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری (حرفه ای)	جمع
دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی	۲۵۸۶	۳۹۶۸	۲۷	۲۹۴	۶۸۷۵

ماخذ: سالنامه آماری - ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۱-۶) تعداد فارغ التحصیلان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ به تفکیک مقطع تحصیلی

(نفر)

نام موسسه آموزش عالی	مقطع کاردانی	مقطع کارشناسی	مقطع کارشناسی ارشد	مقطع دکتری (حرفه ای)	جمع
دانشگاه آزاد اسلامی استان	۷۸۲۷	۱۷۲۱۱	۲۲۷	۵۸۲	۲۵۸۴۷

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۲۱-۴- تعداد دانشجویان، پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان زن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان

در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ از مجموع کل دانشجویان استان معادل ۲۵۴۰۳ نفر را زنان تشکیل داده اند که این رقم برابر با ۵۰/۵۹ درصد کل دانشجویان استان می باشد از این تعداد دانشجوی زن معادل ۵۱۱۵ نفر دانشجوی مقطع کاردانی (۳۹/۹۵ درصد)، ۱۹۳۵۳ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی (۵۴/۳۶ درصد)، ۴۵۰ نفر دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد (۴۱/۸۲ درصد) و ۴۸۵ نفر دانشجوی مقطع دکتری (۶۵/۵۴ درصد) بوده اند.

تعداد پذیرفته شدگان زن در کلیه دانشگاهها و مراکز آموزش عالی در استان در سال مذکور ۸۲۶۳ نفر بوده که معادل ۴۴/۹۵ درصد از کل پذیرفته شدگان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان می باشد.

همچنین در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ معادل ۱۴۲۲۴ نفر دانشجوی زن از دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان فارغ التحصیل شده اند که معادل ۴۳/۴۶ درصد کل فارغ التحصیلان استان می باشد.

جدول (۷-۲۱) تعداد دانشجویان ، پذیرفته شدگان و فارغ التحصیلان زن دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در مقاطع مختلف در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶

(نفر)

عنوان شاخص	مقاطع	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری (حرفه ای)	جمع
	زن	۵۱۱۵	۱۹۳۵۳	۴۵۰	۴۸۵	۲۵۴۰۳
تعداد پذیرفته شدگان	استان	۴۸۸۱	۱۱۱۹۹	۲۱۸۸	۱۱۴	۱۸۳۸۲
	زن	۱۸۴۰	۶۱۳۵	۲۱۲	۷۶	۸۲۶۳
تعداد فارغ التحصیلان	استان	۱۰۴۱۳	۲۱۱۷۹	۲۵۴	۸۷۶	۳۲۷۲۲
	زن	۴۰۰۲	۹۷۹۴	۳۳	۳۹۵	۱۴۲۲۴

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

۲۱-۵- اعضای هیئت علمی دانشگاههای استان به تفکیک رتبه علمی

طبق اطلاعات جدول (۸-۲۱) در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ در استان اردبیل ، تعداد اعضای هیئت علمی شاغل در مراکز آموزش عالی دولتی استان ۶۸۶ نفر بوده است آمار ارایه شده نشان دهنده آن است که دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان از لحاظ دارا بودن هیئت علمی با درجه استاد و دانشیار در سطح پایینی می باشند به طوری که در کل دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان در سال تحصیلی مذکور تنها ۲ استاد و ۸ دانشیار مشغول تدریس بوده اند. همچنین به ازاء هر ۴۰/۳۱ نفر دانشجو یک نفر عضو هیئت علمی وجود داشته است.

جدول شماره (۲۱-۸) اعضای هیئت علمی تمام وقت و حق التدریس مراکز آموزش عالی دولتی استان برحسب
عنوان دانشگاهی در سال ۸۷-۱۳۸۶

(نفر)

نسبت دانشجویان به اعضاء هیئت علمی	مربی آموزشیار	مربی	استادیار	دانشیار	استاد	جمع	سال
۴۰/۳۱	۳۴	۳۵۵	۲۸۷	۸	۲	۶۸۶	۱۳۸۶-۸۷

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲۱-۹) در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶ کارکنان آموزشی دانشگاههای آزاد اسلامی استان جمعاً ۷۰۹ نفر بوده اند که از این تعداد ۷ نفر دارای رتبه استادی و ۶ نفر دارای رتبه دانشیاری بوده اند .

در سال مذکور نسبت دانشجویان دانشگاههای آزاد اسلامی استان به هیئت علمی ۳۱/۸۱ بوده است به عبارت دیگر به ازاء هر ۳۱/۸۱ دانشجو یک نفر اعضای هیئت علمی وجود دارد .

جدول شماره (۲۱-۹) کارکنان آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی بر حسب عنوان دانشگاهی در سال ۸۶-۱۳۸۵

(نفر)

نسبت دانشجویان به اعضاء هیئت علمی	فاقد رتبه	مربی آموزشیار	مربی	استادیار	دانشیار	استاد	جمع	سال
۳۱/۸۱	۶۴	۱۴	۵۴۸	۷۰	۶	۷	۷۰۹	۱۳۸۶-۸۷

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۲۲- بهداشت و درمان

بهداشت و درمان به عنوان یکی از نیازهای اساسی انسان شناخته می‌شود و امروزه در بسیاری از جوامع خدمات مربوط به آن بخش مهمی از امور اجتماعی را تشکیل می‌دهد.

از دیدگاه توسعه اقتصادی- اجتماعی «بخش بهداشت و درمان باهدف حفظ و ارتقای سلامت جسمی، روانی و اجتماعی افراد جامعه در الگوهای توسعه و برنامه ریزیهای جامع، همانند دیگر بخشهای اجتماعی، جزء اصلی توسعه منابع انسانی محسوب می‌گردد»

بخش بهداشت و درمان طیف وسیعی از فعالیتها، خدمات و پژوهشهای علمی و کاربردی مرتبط به هم، مانند مراقبتهای اولیه بهداشتی، ایمن سازی و کنترل بیماریها، ارائه خدمات درمانی، تامین و تدارک دارو و غیره را در بر می‌گیرد. نظر به اهمیت و جایگاه این بخش و مسایل و مشکلات آن به منظور دستیابی به یک برنامه جامع و اصولی به گونه ای که بخش بهداشت و درمان را به ایفای نقش خود در جریان توسعه رهنمون گردد ضروری می‌نماید.

۲۲-۱- شاخصهای سلامت در استان

شاخص هایی از قبیل نرخ مرگ و میر کودکان زیر یکسال و زیر پنج سال، میزان مرگ و میر مادران به دلیل عوارض حاملگی، میزان تغذیه انحصاری کودک با شیر مادر، امید به زندگی و ... نشان دهنده میزان سلامت در جامعه هستند و شاخصهای سلامت نامیده می‌شوند.

نرخ مرگ و میر کودکان زیر یکسال از شاخص هایی است که در سطح بین المللی، به عنوان یکی از مهمترین ملاکها و معیارهای شناخت وضعیت بهداشت و درمان جامعه در نظر گرفته می‌شود.

نوزادان آسیب پذیرترین گروه جامعه محسوب می‌شوند و بیش از سایر گروههای سنی در معرض ابتلا به بیماریهای مسری و عفونی قرار می‌گیرند. نرخ مرگ و میر نوزادان با سطح توسعه جوامع نسبت معکوس دارد و با بهبود شرایط اقتصادی- اجتماعی، به ویژه در زمینه خدمات بهداشتی و درمانی می‌توان تا حدود زیادی از مرگ و میر نوزادان کاست.

فعالیت‌های بهداشت مادر و کودک در دو بخش جداگانه بهداشت مادران و بهداشت کودکان مورد نظر می‌باشد که در مورد مادران، مراقبت‌های مامایی و پزشکی، به منظور کاهش مخاطرات ناشی از زایمان می‌باشد.

میزان مرگ و میر نوزادان در هر هزار تولد زنده در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در مناطق شهری استان پایین‌تر از مناطق روستایی بوده است و این موضوع برای کودکان زیر یکسال شهری و روستایی نیز در سال‌های مذکور مصداق داشته است.

بر اساس اطلاعات دریافت شده از دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان اردبیل میزان باروری عمومی در هر هزار معادل ۵۸/۹، میزان تولد خام در هزار معادل ۱۶/۴ و در صد مرده زایی ۰/۸ بوده است. درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق روستایی (۸۱) استان بوده همچنین صد درصد جمعیت شهری و روستایی استان به مراقبت‌های اولیه بهداشتی دسترسی داشته‌اند و میزان دسترسی جمعیت روستایی به آب آشامیدنی سالم و بهداشتی ۹۳/۷ درصد و میزان دسترسی جمعیت روستایی به توالی بهداشتی ۶۸/۸ درصد بوده و ۵۸۴۴۶۰ نفر از جمعیت روستایی استان تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی روستایی قرار داشته‌اند.

جدول (۲۲-۱) برخی از شاخصهای حیاتی استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۵	شرح
۱/۷	۱/۷۳	میزان باروری کلی در گروه سنی (۴۹-۱۵) در هزار موالید زنده
۱۶/۴	۱۵/۸۹	میزان تولد خام (در هزار نفر)
۵۸/۹	۵۷/۸۹	میزان باروری عمومی (در هزار نفر)
۰/۸	۰/۹	درصد مرده زایی
۰	۱۰۰	درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق شهری (کل روشها)
۸۱	۷۷/۵۸	درصد پوشش تنظیم خانواده در مناطق روستایی (کل روشها)
۱۰۰	۱۰۰	میزان دسترسی جمعیت شهری به مراقبت های اولیه بهداشتی (درصد)
۱۰۰	۱۰۰	میزان دسترسی جمعیت روستایی به مراقبت های اولیه بهداشتی (درصد)
۶۸/۸	۶۷/۲	میزان دسترسی جمعیت روستایی به توالد بهداشتی (درصد)
۹۳/۷	۹۳	میزان دسترسی جمعیت روستایی از آب آشامیدنی سالم و بهداشتی (درصد)
۵۸۴۴۶۰	۵۳۸۲۶۱	جمعیت تحت پوشش مراکز بهداشتی درمانی روستایی استان
۲۸۹۲۴۹	۳۹۴۵۱۰	تعداد دانش آموزان تحت پوشش بهداشت مدارس

ماخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی - ۱۳۸۸

«درصد پوشش تنظیم خانواده شهری موجود نمی باشد»

بر اساس گزارش عملکرد دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان در سال ۱۳۸۶ ۵۷/۵۷ درصد علل مرگ و میر نوزادان کمتر از یکماه، نارس نوزاد و ۲۰/۴۵ درصد، ناهنجاریهای مادرزادی عنوان شده است. ناهنجاریهای مادرزادی همچنین ۴۵/۲۸ درصد علت مرگ و میر کودکان زیر یکسال (یکماه تا کمتر از یکسال) در هر هزار تولد زنده بوده است به عبارت دیگر از تعداد کل مرگ و میر کودکان زیر یکسال ۲۷/۵۶ درصد به علت ناهنجاریهای مادرزادی بوده است. ۷۲/۴۳ درصد علل مرگ و میر کودکان در این رده سنی نیز سایر عوامل عنوان شده است.

در بین گروه کودکان زیر پنجسال (یکسال تا کمتر از پنج سال) ۴۰ درصد علت مرگ و میر کودکان، حوادث و مسمومیت ها عنوان شده است.

ملاحظه میگردد که در هر گروه سنی الگوی مرگ و میر کودکان متفاوت می باشد به طوری که ابتدا نارس نوزاد، سپس ناهنجاریهای مادرزادی و در نهایت حوادث و مسمومیت ها علت اصلی مرگ و میر

کودکان بوده است. آموزش مادران و خانواده ها در دوران قبل از بارداری و بارداری که در راستای افزایش آگاهی آنان در خصوص عوامل و اقدامات موثر در سلامت جنین و مادر صورت می پذیرد می تواند تا حدود زیادی از مرگ و میر نوزادان جلوگیری نماید.

این آموزشها که می توانند از طریق ارگانهای مختلفی ارایه گردند حتی می توانند در عامل مرگ ناشی از ناهنجاریهای مادرزادی نیز بسیار موثر باشند.

افزایش آگاهی کلیه افراد جامعه به خصوص از طریق صدا و سیما در کاهش مرگ و میر (ناشی از حوادث و مسمومیت ها) کودکان زیر پنج سال بسیار موثر خواهد بود در این خصوص ایجاد شرایط و امکانات ایمنی در خانه ها، مهدهای کودک، پارکها و فضاهای بازی مخصوص کودکان و ... نیز از اصول اساسی و اولیه به شمار می روند.

بیشترین علت مرگ و میر در بزرگسالان بیماریهای قلبی و عروق می باشد که ۵۹/۵۷ درصد مرگ و میر را از ده مورد اول علل مرگ به خود اختصاص داده است. در مرحله بعدی سرطان ها با ۱۶/۰۲ درصد و حوادث با ۱۲/۹۲ می باشد.

در سال ۱۳۸۶ نسبت زایمان ایمن توسط افراد دوره ندیده ۲/۶ درصد بوده است و این مبین آن است که هنوز تعدادی از زایمانها در شرایط بهداشتی و ایمن انجام نمی گردد.

در سال ۱۳۸۶ امید به زندگی در بدو تولد در زنان ۷۱ سال و در مردان ۶۸ سال می باشد. مهمترین علل افزایش امید به زندگی در سالهای اخیر افزایش دسترسی مردم به خدمات بهداشتی، افزایش سطح سواد و ایجاد تسهیلات در مناطق روستایی و کاهش مرگ و میر کودکان می باشد.

۲۲-۲- نیروی انسانی در بخش بهداشت و درمان (شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان)

در سال ۱۳۸۵ نسبت پزشک متخصص (شاغل در شبکه) به ازاء هر هزار نفر جمعیت ۰/۱۷ بوده است که این رقم در سال ۱۳۸۶ به ۰/۱۳ کاهش پیدا کرده است. نسبت پزشک عمومی به ازاء هر هزار نفر جمعیت از ۰/۰۷ در سال ۱۳۸۵ به ۰/۲۲ در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است و نسبت دندانپزشک به ازاء هر

هزار نفر جمعیت از ۰/۳ در سال ۸۵ به ۰/۲ در سال ۸۶ کاهش یافته است و نسبت پرستار به ازاء هزار نفر جمعیت از ۰/۰۶ در سال ۸۵ به ۰/۶۴ در سال ۸۶ افزایش یافته است.

بررسی شاخص نسبت بهیار و کمک بهیار به ازاء هر هزار نفر جمعیت نشان دهنده افزایش این شاخص در خلال سالهای مورد بررسی می باشد. نسبت ماما به ازاء هزار نفر جمعیت از ۰/۲۳ در سال ۱۳۸۵ به ۰/۲۵ در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است. البته آمار فوق شامل پزشکان و پیراپزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی می باشد.

با توجه به افزایش قابل توجه تعداد پزشکان و پیراپزشکان در سالهای اخیر، در سال ۸۶ شاهد افزایش تعداد پزشکان و پیراپزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی هستیم.

*جدول شماره (۲۲-۲) نسبت پزشک متخصص، پزشک عمومی، دندانپزشک، پرستار، بهیار و کمک بهیار به ۱۰۰۰ نفر جمعیت در سال های ۸۶-۱۳۸۵ در استان اردبیل

سال و شرح	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۶
نسبت پزشک متخصص به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۱۷	/۱۳
نسبت پزشک عمومی به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۰۷	/۲۲
نسبت دندانپزشک به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۰۳	/۰۲
نسبت پرستار به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۰۶	/۶۴
نسبت ماما به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۲۳	/۲۵
نسبت بهیار و کمک بهیار به ۱۰۰۰ نفر جمعیت	/۳۳	/۳۵

ماخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری استان-۱۳۸۶

* شامل پزشکان و پیرا پزشکان شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل

۲۲-۳- تعداد خانه های بهداشت استان

اولین واحد ارائه خدمات اولیه بهداشتی و درمانی در نظام شبکه جامع بهداشتی و درمانی کشور «خانه بهداشت» می باشد که محل استقرار این واحد، روستاهای کشور است. هر خانه بهداشت برحسب شرایط جغرافیایی، امکانات ارتباطی و پراکندگی جمعیت، یک یا چند روستا را با جمعیتی در حدود ۱۵۰۰ نفر پوشش می دهد و کارکنانی به نام بهورز در آن انجام وظیفه می نمایند. در جدول شماره (۲۲-۳) اطلاعات مربوط به تعداد خانه های فعال بهداشت روستایی آمده است. تعداد روستاهای دارای اینگونه موسسات از ۱۰۴۸ روستا در سال ۱۳۸۵ به ۱۰۱۲ روستا در سال ۱۳۸۵ کاهش پیدا کرده است اما به علت کم شدن جمعیت روستاها در اثر مهاجرت به نقاط شهری، جمعیت روستایی برخوردار از ۴۸۸۳۷۴ نفر به ۴۸۲۳۴۱ نفر کاهش پیدا کرده است.

جدول شماره (۲۲-۳) تعداد خانه های بهداشت فعال روستایی استان و جمعیت تحت پوشش آنها در

سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

روستای تحت پوشش	کارکنان بهورز			خانه های بهداشت فعال	سال	
	تعداد	زن	مرد			
جمعیت			جمع			
۴۸۸۳۷۴	۱۰۴۸	۵۵۸	۳۰۸	۸۶۶	۵۲۱	۱۳۸۵
۴۸۲۳۴۱	۱۰۱۲	۵۷۲	۳۰۸	۸۸۰	۵۱۸	۱۳۸۶

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

۲۲-۴- بهداشت محیط

اهم فعالیتهایی که در رابطه با بهداشت محیط در طی سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ صورت پذیرفته در جدول شماره (۲۲-۴) آمده است. طبق این اطلاعات در سال ۱۳۸۶ تعداد ۸۳۲۱۶ مورد بازرسی توسط مراکز بهداشتی استان از مکانهایی که مقید و ملزم به رعایت موازین بهداشت عمومی می باشند صورت گرفته است که برای ۱۳۸۸ واحد اخطار بهداشتی صادر شده و در ۱۲۶۲ مورد مختلف به مراکز قانونی ذیصلاح معرفی شده است و در ۱۲۶ مورد نیز منجر به تعطیلی آنها گردیده است.

جدول شماره (۲۲-۶) فعالیت‌های عمده بهداشت محیط در زمینه بازدید از مکانهای تهیه و توزیع و نگهداری مواد

غذایی استان در سال های ۸۵ و ۱۳۸۶

سال	موارد بازدید	کارت معاینه بهداشتی صادر شده	اخطار بهداشتی صادر شده	معرفی متخلفین به دادگاه	اماکن تعطیل شده
۱۳۸۵	۶۶۲۳۱	۱۳۷۵۸	۱۷۷۱	۱۳۶۷	۹۸
۱۳۸۶	۸۳۲۱۶	۱۶۶۷۸	۱۳۸۸	۱۲۶۲	۱۲۶

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۲۲-۵- میزان پوشش واکسیناسیون

بر اساس اطلاعات جدول (۲۲-۵) در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۲۱۲۹۰ کودک واکسن فلج اطفال، ۳۵۴۶۱ کودک واکسن سرخک و ۱۹۸۰۴ کودک واکسن سل را دریافت کرده اند. میزان پوشش واکسیناسیون در جدول (۲۲-۶) آمده است همانگونه که ملاحظه می گردد میزان پوشش واکسیناسیون سرخک کودکان زیر یکسال در سال ۱۳۸۶ معادل ۹۷/۹ درصد، میزان پوشش واکسیناسیون ب.ث.ژ کودکان زیر یکسال ۹۹/۴ درصد و میزان پوشش واکسیناسیون ثلاث کودکان زیر یکسال ۱۰۱ درصد بوده است.

جدول شماره (۲۲-۵) واکسیناسیون های انجام شده در موسسات و مراکز وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی و درمانی استان در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

سال	فلج اطفال (پولیو)	سرخک	سل (ب-ث-ژ)	دیفتری-کزاز-سیاه سرفه (ثلاثه)	دیفتری-کزاز (توام بزرگسالان)	مننژیت	هیپاتیت B
۱۳۸۵	۱۲۳۵۹۲	۳۸۵۱۵	۱۷۲۳۲	۹۴۸۱۲	۶۸۸۸۸	۱۶۵۷۹	۹۳۸۱۹
۱۳۸۶	۱۲۱۲۹۰	۳۵۴۶۱	۱۹۸۰۴	۱۰۱۵۸۸	۷۱۷۳	۱۰۶۲۰	۵۹۴۷۲

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۲-۶) میزان پوشش واکسیناسیون (سرخک، ب-ث-ژ و ثلاث) کودکان زیر یکسال

در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

عنوان شاخص	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۶
میزان پوشش واکسیناسیون سرخک کودکان زیر یکسال (درصد)	۹۸	۹۷/۹
میزان پوشش واکسیناسیون ب.ث.ژ کودکان زیر یکسال (درصد)	۱۰۳	۹۹/۴
میزان پوشش واکسیناسیون ثلاث کودکان زیر یکسال (درصد)	۱۰۰	۱۰

ماخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان اردبیل- ۱۳۸۸

۲۲-۶- تعداد آزمایشگاه، مراکز توانبخشی، مراکز پرتونگاری و داروخانه در استان

مقایسه شاخصهای نسبت آزمایشگاه به ده هزار نفر جمعیت، نسبت مراکز توانبخشی به ده هزار نفر جمعیت و در خلال سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ نشان دهنده کاهش این شاخصها در سال ۱۳۸۶ نسبت به سال قبل می باشد. اما نسبت مراکز پرتونگاری و داروخانه به ده هزار نفر جمعیت تقریباً در طول سالهای مورد بررسی ثابت مانده است.

همچنین بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۱۳/۳۳ درصد از داروخانه ها و ۳۵/۲۹ درصد از مراکز آزمایشگاهی به صورت شبانه روزی مشغول فعالیت بوده اند. لازم به ذکر است ۲ درصد که کلیه مراکز توانبخشی استان در سال ۱۳۸۵ به صورت شبانه روزی فعالیت داشته اند اما در سال ۱۳۸۶ معادل مراکز توانبخشی استان بصورت روزانه مشغول فعالیت بوده اند.

جدول شماره (۲۲-۷) نسبت آزمایشگاه، مراکز توانبخشی، مراکز پرتونگاری، و داروخانه در استان به ده هزار نفر جمعیت در سالهای ۱۳۸۶ و ۸۵

نسبت به ده هزار نفر جمعیت		مرکز درمانی
۱۳۸۶	۱۳۸۵	
/۲۷	/۵۲	آزمایشگاه
/۳۶	/۴۰	مراکز توانبخشی
/۲۴	/۲۴	پرتونگاری
۱/۰۱	/۸۵	داروخانه

ماخذ: محاسبه شده از روی اطلاعات سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

۲۲-۷- تعداد موسسات درمانی استان

در جدول (۲۲-۸) تعداد موسسات درمانی و تعداد تخت های آنها بر حسب وضعیت حقوقی که شامل بیمارستان، زایشگاه، بیمارستان زایشگاه و آسایشگاههای استان می باشند آمده است. منظور از قسمت سایر آن دسته از بیمارستانها و موسسات درمانی هستند که وابسته به سازمان تامین اجتماعی، مجامع امور خیریه، بانکها و ... هستند که در استان شامل بیمارستانهای سبلان (تامین اجتماعی)، ارس و جانبازان می باشند.

جدول شماره (۲۲-۸) تعداد موسسات درمانی فعال استان و تختهای موجود در آنها برحسب وضعیت حقوقی

(شامل بیمارستان ، زایشگاه ، بیمارستان زایشگاه ، آسایشگاه) در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

سال	جمع			وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان			خصوصی			سایر	
	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	موسسه	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت	تخت ثابت	ضریب اشغال تخت ثابت
۱۳۸۵	۱۴	۱۶۹۸	۴۶	۱۰	۱۲۵۶	۴۴	۱	۱۰۰	۲۶	۳۴۲	۷۲
۱۳۸۶	۱۴	۱۷۱۹	۵۵/۸	۱۰	۱۲۷۷	۵۳/۷	۱	۱۰۰	۲۴	۳۴۲	۷۲/۲

ماخذ : دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی-۱۳۸۸

در سال ۱۳۸۶ تعداد موسسات درمانی فعال استان ۱۴ باب بوده که از این تعداد ۱۰ موسسه درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی و ۱ موسسه درمانی دارای مدیریت خصوصی بوده است. در سال مذکور موسسات درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان دارای ۱۲۷۷ تخت ثابت بوده و ضریب اشغال تخت ثابت ۵۳/۷ درصد بوده است.

۲۲-۸- فعالیتهای موسسات درمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان

همانگونه که در جدول شماره (۲۲-۹) ملاحظه می گردد موارد مراجعه بیماران به بیمارستانها و مراکز درمانی دولتی استان از ۱۶۴۸۶۵۹ مورد در سال ۱۳۸۵ به ۱۶۲۱۶۷۲ مورد در سال ۱۳۸۶ رسیده است که در سال ۱۳۸۶ که تعداد ۱۰۰۸۷۲ مورد آن منجر به بستری شدن بیمار در بیمارستان انجامیده است.

جدول * (۹-۲۲) فعالیت های موسسات درمانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان در

سالهای ۸۶-۱۳۸۵

سال	موارد مراجعه	موارد بستری
۱۳۸۵	۱۶۴۸۶۵۹	۹۴۵۶۰
۱۳۸۶	۱۶۲۱۶۷۲	۱۰۰۸۷۲

ماخذ: سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

* آمار فوق مربوط به مراجعین سرپایی، پزشکان عمومی و متخصص و بستری شدگان در بیمارستانهای وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی می باشد.

۹-۲۲- عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان فصل بهداشت و سلامت در سال ۱۳۸۵

عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی فصل بهداشت و سلامت استان در سال ۱۳۸۵

معادل ۱۷۲۳۵ میلیون ریال بوده که ۱/۸۰ درصد کل اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان

می باشد.

۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی

فعالیت‌های مربوط به بهزیستی و تامین اجتماعی در قالب خدمات حمایتی (غیربیمه ای) و بیمه ای توسط سازمانها و مراکز متعدد دولتی و غیردولتی انجام می‌گیرد اما به علت عدم دسترسی به اطلاعات بخش غیردولتی، مطالب مندرج در این قسمت فقط مربوط به خدماتی است که توسط سازمانهای عمده دولتی انجام می‌گیرد.

خدمات حمایتی (غیربیمه ای) مجموعه ای از تدابیر و فعالیتهای مددکاری، مشاوره و سایر خدمات اجتماعی و توانبخشی است که به منظور تامین نیازهای اساسی گروههای کم درآمد و ارتقاء سطح زندگی آن دسته از آسیب دیدگان جامعه، خانواده های شهدا، اسرا و مفقودین و جانبازان صورت می‌گیرد. از سازمانهای فعال در این زمینه در استان می‌توان به: سازمان بهزیستی، اداره کل کمیته امداد امام خمینی (ره)، بنیاد شهید و امور ایثارگران و سازمان بازنشستگی اشاره نمود که برخی فعالیتهای آنها در این قسمت ارائه شده است.

خدمات حمایتی بیمه ای، خدماتی است که بر اساس مشارکت بیمه شده، کارفرما و دولت شکل می‌گیرد که به صورتهای مختلف اجرا می‌شود. این خدمات شامل بیمه درمان، بازنشستگی، از کارافتادگی، بیکاری، حوادث ناشی از کار، فوت، ایام بارداری و کمک هزینه عائله مندی می‌باشد. سازمانهای فعال در این زمینه در استان عبارتند از: اداره کل بیمه خدمات درمانی و سازمان تامین اجتماعی استان.

۲۳-۱- بهزیستی

۲۳-۱-۱- سازمان بهزیستی

سازمان بهزیستی را می توان از بزرگترین سازمانهای دولتی از لحاظ نیروی انسانی ، تنوع و حجم ارائه خدمات و جمعیت تحت پوشش دانست که با اتخاذ تدابیر و ارائه خدمات و حمایت های غیر بیمه ای با حفظ ارزش ها و کرامات والای انسانی ، با تکیه بر مشارکت های مردم و همکاری نزدیک سازمانهای ذیربط در جهت گسترش خدمات حمایتی ، توانبخشی ، آسیب های اجتماعی و کمک به تامین حداقل نیازهای اساسی گروه کم درآمد اقدام می نماید.

خدمات ارائه شده توسط سازمان بهزیستی به طور عمده شامل خدمات اجتماعی شهری و روستایی ، خدمات توانبخشی ، خدمات پیشگیری و خدمات کارآموزی و باز پروری می باشد. خدمات اجتماعی مجموعه ای از خدمات غیر بیمه ای است که به منظور کمک به تامین حداقل نیازهای اساسی گروههای کم درآمد و نیازمند جامعه ارائه می شود و شامل خدمات اجتماعی شهری و روستایی می باشد.

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۱) در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۶ مجتمع خدمات اجتماعی شهری در سطح استان فعال بوده اند. مجتمع خدمات اجتماعی واحدی است اجرایی که دو یا چند فعالیت از فعالیتهای برنامه حمایت از افراد و خانواده های بی سرپرست و نیازمند را به مددجویان ارائه می دهد . در سال مذکور کودکان بی سرپرست با ۵۰ مددجو و همچنین ۱۶ واحد حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند با ۳۱۵۴ مدد جو در استان مشغول فعالیت بوده اند.

جدول شماره (۲۳-۱) واحدهای ارائه دهنده خدمات اجتماعی شهری سازمان بهزیستی استان اردبیل و مدد جویان

استفاده کننده از این خدمات

عنوان شاخص	سال	نگهداری از کودکان بی سرپرست		خدمات مهد کودک		حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند	
		تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو
	۱۳۸۰	۲	۵۷	۸	۴۸۲	۹	۱۴۵۷
	۱۳۸۱	۲	۳۰	۳	۱۵۶	۹	۱۰۶۷
	۱۳۸۲	۳	۴۰	۱	۵۰	۹	۱۱۵۵
	۱۳۸۳	۳	۹۳	۱	۲۶	۹	۱۱۶۶
	۱۳۸۴	۳	۱۰۰	-	-	۹	۹۶۸
	۱۳۸۵	۳	۹۳	-	-	۱۶	۱۹۲۰
	۱۳۸۶	-	۵۰	-	-	۱۶	۳۱۵۴

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۶

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۲) در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۷ مجتمع خدمات اجتماعی روستایی در سطح استان فعال بوده اند. از خدمات اجتماعی روستایی ارائه شده توسط سازمان بهزیستی استان در سال مذکور می توان به ۱۲ واحد ارائه دهنده خدمات مهد کودک با ۲۳۷ مددجو، ۹ واحد حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند با ۱۶۰ مددجو، ۱۷ واحد آموزش فنی و حرفه ای با ۱۲۹۲ مددجو و ۱۷ واحد ارائه دهنده خدمات برنامه جوانان و نوجوانان با ۱۸۲۲ مددجو اشاره نمود.

جدول شماره (۲۳-۲) واحدهای ارائه دهنده خدمات اجتماعی روستایی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مدد جویان

استفاده کننده از این خدمات

عنوان شاخص	سال	خدمات مهد کودک		حمایت از خانواده های بی سرپرست و نیازمند		آموزش فنی و حرفه ای		خدمات برنامه جوانان و نوجوانان	
		تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو
	۱۳۸۰	۱۸	۴۶۲	۸	۲۴۸	۴	۳۹۹	۷	۱۰۶۹
	۱۳۸۱	۱۸	۳۰۰	۸	۱۹۰	۲	۳۶	۹	۲۹۸
	۱۳۸۲	۱۷	۳۳۷	۸	۲۰۹	۲	۷۷	۹	۳۰۰
	۱۳۸۳	۱۴	۳۷۴	۹	۲۳۳	۱۶	۱۲۶۳	۱۶	۱۴۳۷
	۱۳۸۴	۱۶	۳۸۰	۳	۱۱۵	۱۶	۱۷۵۰	۱۶	۱۵۲۰
	۱۳۸۵	۱۲	۳۲۰	۹	۱۴۷	۱۷	۱۲۵۳	۱۷	۱۷۹۳
	۱۳۸۶	۱۲	۲۳۷	۹	۱۶۰	۱۷	۱۲۹۲	۱۷	۱۸۲۲

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۶

خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی مجموعه ای از خدمات پزشکی ، پیرا پزشکی ، آموزشی ، حرفه ای و اجتماعی است که در جهت به حداکثر رساندن تواناییهای موجود در فرد معلول به کار گرفته می شود .
 براساس اطلاعات جدول (۲۳-۳) در سال ۱۳۸۶ تعداد ۹ واحد ارائه دهنده خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی در استان در زمینه های نگهداری از معلولان ، بیماران مستمری بگیر در خانواده ، گفتار درمانی ، آموزش ارتباط بین خانواده و کودک ناشنوا ، سوادآموزی نابینایان و ناشنوایان، توانبخشی اجتماعی معلولان ، فیزیوتراپی ، کار درمانی ، سنجش شنوایی ، بینایی سنجی ، دست و پا سازی و اعطای وسایل کمک توانبخشی فعالیت داشته اند.

جدول شماره (۲۳-۳) واحدهای ارائه دهنده خدمات توانبخشی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مددجویان استفاده کننده از خدمات آنها در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

عنوان شاخص	سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶
تعداد واحد		۹	۹
نگهداری معلولان		۳۹۷	۲۴۰
نگهداری معلولان و بیماران مستمری بگیر در خانواده		۴۰۶۳	۴۸۲۳
گفتار درمانی		۱۰۳	۲۱۵
آموزش ارتباط بین خانواده و کودک ناشنوا		۶۲	۰
سواد آموزی نابینایان و ناشنوایان		۱۱۵	۳۳
توانبخشی اجتماعی معلولان		۴۱۹۳	۴۴۵۵
حرفه آموزی معلولان		-	۰
فیزیوتراپی		۱۰۴۹	۱۲۷۱
کار درمانی		۶۸۳	۶۲۵
سنجش شنوایی		۱۰۶۲	۲۱۹۱
بینایی سنجی		۰	۱۲۰
دست و پاسازی		۶۵۰	۵۸۳
اعطای وسایل کمک توانبخشی		۸۲۶۸۰	۶۵۱۲۶

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۶

در سال ۱۳۸۶ در زمینه خدمات پیشگیری یک واحد خدمات صدای مشاور و یک واحد مشاوره حضوری فعالیت داشته اند که واحدهای ارایه دهنده خدمات صدای مشاور ۷۳۹۳ مددجو و واحدهای ارایه دهنده خدمات مشاوره حضوری ۱۴۴۱ مددجو را تحت پوشش خود قرار داده اند. همچنین یک مرکز درمانی سرپایی معتادین خود معرف و ۲ مرکز مشاوره ژنتیک نیز به ترتیب با ۳۲۲ مددجو و ۷۸۰ مددجوی تحت پوشش، در سطح استان فعالیت داشته اند. از دیگر خدمات ارایه شده توسط سازمان بهزیستی، با ۳ واحد خدمات شبانه روزی به تعداد ۴۰۰ نفر مددجو و ۷ واحد خدمات روزانه با ۱۰۰۰ نفر مددجو، کودکان خیابانی، کاهش طلاق و بازپروری زنان و دختران در معرض آسیب است که در سال ۱۳۸۶ تعداد ۷ واحد با تحت پوشش قرار دادن ۱۵۱۰ مددجو در این زمینه در استان فعالیت داشته اند.

جدول شماره (۲۳-ع) واحدهای ارایه دهنده خدمات پیشگیری و خدمات کار آموزی و بازپروری اجتماعی سازمان بهزیستی استان اردبیل و مددجویان استفاده کننده از خدمات آنها

سال	خدمات پیشگیری												خدمات کار آموزی و بازپروری	
	خدمات صدای مشاور		مشاوره حضوری		مرکز درمان سرپایی معتادین خود معرف		مشاوره ژنتیک		خدمات شبانه روزی		خدمات روزانه		سایر آسیبها	
	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو	تعداد واحد	تعداد مددجو
۱۳۸۵	۱	۴۸۷۰	۳	۱۰۴۹	۱	۲۱۶	۲	۱۴۶۲	-	-	-	-	۷	۱۱۸۱
۱۳۸۶	۱	۷۳۹۳	۱	۱۴۴۱	۱	۳۲۲	۲	۷۸۰	۳	۴۰۰	۷	۱۰۰۰	۷	۱۵۱۰

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۶

کمیته امداد یکی از نهادهای حمایتی و از مهمترین دستگاہهای خدمتگذار به محرومان جامعه است که در سطح کشور به صورت گسترده فعالیت می نماید. این نهاد فعالیتهای خود را در قالب طرح شهید رجایی*، طرح مددجویی**، اعطای وام خود کفایی، اعطای وام قرض الحسنه، خدمات درمانی و امور بیمه، خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات عمرانی، کمک هزینه ازدواج و کمکهای نقدی مربوط به سایر موارد انجام می دهد. در سال ۱۳۸۶ این نهاد در قالب طرح شهید رجایی ۲۹۱۵۳ نفر و در قالب طرح مددجویی ۲۸۵۴۹ نفر را به صورت موردی و ۶۴۵۵۸ نفر را به صورت دائمی تحت پوشش خود قرار داده است. مبلغ کمک پرداختی (کمک مستمری و سایر پرداختها) کمیته امداد امام خمینی (ره) در قالب طرح شهید رجایی در سال مذکور معادل ۵۰۵۶۲ میلیون ریال و در قالب طرح مددجویی جمعاً مبلغ ۲۲۲۲۸۶ میلیون ریال بوده است. لازم به توضیح است که مبلغ کمک مستمری به افراد زیر پوشش کمکهای موردی پرداخت نمی شود.

* طرح شهید رجایی، طرحی است که بر اساس آن به سالمندان نیازمند ۶۰ ساله و بیشتر جامعه روستایی کشور و افراد تحت تکفل آنها کمک می شود. مددجویان تحت پوشش این طرح، ماهانه مبالغی مستمری به صورت نقدی یا بصورت کالا دریافت می دارند.

** طرح مددجویی طرحی است که بر اساس آن افراد بنا به عللی از قبیل فقدان سرپرست، از کار افتادگی سرپرست، معلولیت سرپرست و ... بر حسب نوع نیازمندی، تحت پوشش کمکهای دایمی یا موردی کمیته امداد امام خمینی قرار می گیرند.

در سال ۱۳۸۶ تعداد مراکز درمانی ارایه دهنده خدمات درمانی و امور بیمه کمیته امداد امام خمینی (ره) ۲۴۱ مرکز بوده که ۳۳۹۴۲ نفر را به صورت دائمی و ۱۱۵۹ نفر را به صورت موقتی تحت پوشش خود قرار داده است. همچنین در سال مذکور ۱۸۳۳۶ دانش آموز و ۱۵۴۷ دانشجو از خدمات آموزشی و فرهنگی این نهاد بهره مند شده اند. همچنین تعداد ۱۷۹۴ وام خود کفایی (شامل وام امداد و تبصره ها) به مبلغ ۱۰۳۳۱۳ میلیون ریال به ۱۳۱۵۴ طرح فعال خود کفایی اعطا شده است. تعداد ۷۲۰۷ مورد وام قرض الحسنه به مبلغ ۲۳۷۷۳ میلیون ریال به افراد نیازمند پرداخت شده است و ۳۷۴ خانواده زندانی به تعداد ۱۱۱۳ نفر جمعاً مبلغ ۱۴۷۴ میلیون ریال کمک دریافت نموده اند.

در سال ۱۳۸۶ کل فعالیتهای عمرانی کمیته امداد امام خمینی (ره) در استان اردبیل ۱۲۳۴ مورد بوده است که شامل ۲۰۳ مورد احداث یا خرید خانه، ۲۲۵ مورد احداث فضای خود کفایی، ۶۴۵ مورد تعمیر و بازسازی، ۱۶۱ مورد سایر احداثها جمعاً به مبلغ ۱۳۸۴۷ میلیون ریال بوده است. همچنین تعداد ۳۲۳۳ کمک هزینه ازدواج به مبلغ کل ۱۳۵۹۵ میلیون ریال پرداخت شده و در قالب حوادث جمعاً مبلغ ۵۴۱ میلیون ریال به ۴۰ خانوار پرداخت شده است.

تعداد ایتم تحت پوشش کمیته امداد در سال ۱۳۸۶ برابر با ۶۹۵۰ نفر بوده که مبلغ پرداختی به ایتم ۶۱۵۷ میلیون ریال بوده است.

در سال مذکور تعداد ۱۱۴ وام در قالب وام محکومین و آزادی زندانیان به مبلغ ۳۳۰۲ میلیون ریال پرداخت شده که منجر به آزادی ۱۱۴ زندانی شده است.

جدول شماره (۲۳-۵) واحدهای کمیته امداد امام خمینی (ره) و مددجویان زیر پوشش آنها و مبلغ کمک مستمری و سایر پرداختیها به آنها در سال ۱۳۸۶

شهرستان	تعداد واحد امداد	طرح شهید رجایی		طرح مددجویی	
		تعداد نفرات	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد نفرات دائمی	تعداد نفرات موردی
جمع	۳۰	۲۹۱۵۳	۵۰۵۶۲	۶۴۵۵۸	۲۸۵۴۹
اردبیل	۸	۲۴۹۵	۴۴۷۰	۲۶۶۴۱	۱۷۱۱۲
بيله سوار	۴	۱۱۰۹	۱۹۶۵	۲۳۶۶	۲۵۹۰
پارس آباد	۲	۹۲۶	۱۶۱۲	۵۸۱۷	۱۱۵۹
خلخال	۴	۸۱۹۰	۱۴۱۴۹	۵۳۳۲	۱۲۴۲
کوثر	۱	۱۴۲۱	۲۴۷۰	۱۳۶۶	۱۹۱۲
مشگین شهر	۳	۶۶۵۵	۱۱۸۷۶	۱۰۷۲۳	۳۰۱۲
مغان	۳	۵۶۳۷	۸۹۷۶	۷۸۰۴	۳۴۳
نمین	۳	۲۰۰۵	۳۶۸۲	۳۱۲۲	۵۳۰
نیر	۲	۷۱۵	۱۳۶۲	۱۳۸۷	۶۴۹

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۳-۶) تعداد افراد تحت پوشش خدمات درمانی و امور بیمه و خدمات آموزشی و فرهنگی
ارایه شده توسط کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال ۱۳۸۶

شهرستان	خدمات درمانی و امور بیمه			خدمات آموزشی و فرهنگی				
	تعداد نفرات دائمی	تعداد نفرات موردی	تعداد مراکز درمانی	هزینه (میلیون ریال)	دانش آموزان	دانشجویان	فعالیت‌های اردوئی، خوابگاه و کانوئها	هزینه (میلیون ریال)
جمع	۳۳۹۴۲	۱۱۵۹	۲۴۱	۱۹۹۱۲	۱۸۳۳۶	۱۵۴۷	۳۳۲۲۶	۱۷۹۲۴
اردبیل	۲۲۱۷۵	۸۰۷	۱۵۵	۱۶۹۶۶	۶۳۱۹	۷۳۹	۱۱۲۱۹	۶۷۶۲
بيله سوار	-	-	-	۸۸	۷۳۰	۳۶	۷۳۱	۸۸۷
پارس آباد	۴۰۹۷	۲۰۹	۳۲	۷۸۲	۱۴۰۴	۳۹	۱۹۳۵	۱۰۹۶
خلخال	۱۴۹۷	۱۰۱	۱۲	۵۰۹	۱۹۸۹	۲۶۸	۵۱۹۵	۲۳۷۹
کوثر	-	-	-	۵۲	۴۰۳	۱۳	۱۱۶۲	۴۸۵
مشگین شهر	۳۶۴۵	-	۲۴	۶۹۵	۳۳۵۹	۱۸۲	۳۱۹۰	۲۷۹۲
مغان	۲۵۲۸	۴۲	۱۸	۶۹۹	۳۰۱۴	۲۳۳	۷۲۳۵	۲۴۳۵
نمین	-	-	-	۶۶	۷۰۰	۲۲	۱۳۷۱	۶۷۵
نیر	-	-	-	۵۵	۴۱۸	۱۵	۱۱۸۸	۴۱۳

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۳-۷) استفاده کنندگان از وامهای خود کفایی و قرض الحسنه کمیته امداد امام خمینی (ره) و خدمات

ارایه شده به خانواده های زندانیان در سال ۱۳۸۶

شهرستان	اعطای وام خود کفائی			اعطای وام قرض الحسنه		خانواده های زندانیان		
	تعداد وامهای جدید	مبلغ (میلیون ریال)	طرحهای فعال در پایان دوره	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)	خانوار	نفرات	مبلغ (میلیون ریال)
جمع	۱۷۹۴	۱۰۳۳۱۳	۱۳۱۵۴	۷۲۰۷	۲۳۷۷۳	۳۷۴	۱۱۱۳	۱۴۷۴
اردبیل	۵۸۸	۳۴۷۵۸	۴۰۴۳	۳۳۹۰	۱۴۱۶۵	۲۰۵	۶۰۵	۵۹۸
بيله سوار	۶۴	۴۳۲۰	۹۴۶	۳۲۷	۶۵۴	۲۰	۶۰	۹۵
پارس آباد	۱۸۱	۱۱۲۰۳	۱۴۷۶	۴۵۹	۱۵۷۴	۳۶	۱۱۶	۱۹۹
خلخال	۱۵۲	۷۲۵۱	۱۶۵۶	۸۴۵	۲۰۲۱	۶	۳۶	۴۴
کوثر	۶۱	۳۱۲۶	۵۰۳	۳۴۰	۹۷۸	۱	۲	۸
مشگین شهر	۱۸۴	۸۳۸۲	۱۶۰۵	۷۳۷	۱۸۵۷	۵۳	۱۵۱	۲۸۴
مغان	۲۶۸	۱۴۵۱۰	۱۷۲۵	۴۸۳	۱۰۳۵	۲۸	۹۱	۱۳۷
نمین	۱۸۳	۱۱۲۴۸	۷۲۴	۴۵۲	۱۰۵۸	۱۱	۳۹	۸۷
نیر	۱۱۳	۸۵۱۵	۴۷۶	۱۷۴	۴۳۱	۴	۱۳	۲۲

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۳-۸) خدمات عمرانی و کمک هزینه ازدواج و حوادث ارایه شده به مددجویان توسط کمیته امداد

امام خمینی (ره) و مبلغ پرداخت شده در سال ۱۳۸۶

شهرستان	خدمات عمرانی										حوادث
	کل فعالیتهای عمرانی	احداث یا خرید خانه	احداث فضای خودکفائی	تعمیر و بازسازی	سایر احداثها	سایر فعالیتهای	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)	خانوار	
جمع	۱۲۳۴	۲۰۳	۲۲۵	۶۴۵	۱۶۱	۰	۱۳۸۴۷	۳۲۳۳	۱۳۵۹۵	۴۰	۵۴۱
اردبیل	۴۱۲	۱۲۷	۵۹	۱۸۷	۳۹	۰	۶۹۵۸	۱۲۱۴	۵۲۰۲	۱۵	۲۲
بيله سوار	۵۵	۹	۴	۳۰	۱۲	۰	۶۸۲	۱۰۱	۴۲۲	۱	۳
پارس آباد	۱۷۵	۱۸	۵۸	۸۳	۱۶	۰	۱۱۸۵	۱۵۶	۷۰۰	۲	۱۰
خلخال	۱۵۶	۷	۱۲	۱۱۹	۱۸	۰	۸۴۲	۴۳۱	۱۶۸۰	۱۴	۱۵۲
کوثر	۲۸	۱	۴	۱۶	۷	۰	۳۶۵	۷۸	۳۲۱	۰	۰
مشگین شهر	۱۳۵	۱۳	۲۲	۷۹	۲۱	۰	۱۰۹۲	۶۱۱	۲۵۲۵	۱	۱۶۹
مغان	۱۶۵	۱۳	۳۴	۱۰۱	۱۷	۰	۱۴۴۷	۳۶۰	۱۵۳۲	۶	۸
نمین	۸۹	۱۱	۲۷	۳۰	۲۱	۰	۸۹۲	۱۹۱	۷۶۷	۱	۲
نیر	۱۹	۴	۵	۰	۱۰	۰	۳۸۳	۹۱	۴۴۶	۰	۱۷۵

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۳-۹) خدمات ارائه شده به ایتام تحت پوشش و پرداخت وام محکومین و آزادی زندانیان توسط

کمیته امداد امام خمینی (ره) در سال ۱۳۸۶

شهرستان	خدمات ارائه شده به ایتام تحت پوشش									طرح بهسازی و نوسازی مسکن
	تعداد ایتام تحت پوشش			خدمات انجام شده به ایتام (میلیون ریال)			وام محکومین و آزادی زندانیان			
	دختر	پسر	جمع	تعداد حامی	تعداد ایتام دارای حامی	مبلغ پرداختی به ایتام طی دوره	تعداد وام	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد زندانی آزاد شده	
جمع	۳۰۴۵	۳۹۰۵	۶۹۵۰	۵۹۰۹	۵۳۲۸	۶۱۵۷	۱۱۴	۳۳۰۲	۱۱۴	۲۴۳۶۲
اردبیل	۱۰۷۱	۱۱۰۷	۲۱۷۸	۲۱۴۷	۲۱۲۲	۲۶۴۲	۱۱۴	۳۳۰۲	۱۱۴	۹۷
بيله سوار	۹۱	۱۱۱	۲۰۲	۲۵۸	۱۹۵	۲۰۴	۰	۰	۰	۲۰۸۱
پارس آباد	۲۴۹	۲۹۷	۵۴۶	۳۹۲	۴۵۳	۴۳۹	۰	۰	۰	۷۸۰
خلخال	۴۰۴	۳۱۷	۷۲۱	۸۱۰	۵۱۵	۷۲۳	۰	۰	۰	۴۹۴۵
کوثر	۸۵	۱۰۲	۱۸۷	۲۶۴	۱۸۲	۳۳۶	۰	۰	۰	۳۸۵۰
مشگین شهر	۶۰۵	۱۴۱۴	۲۰۱۹	۱۰۲۳	۹۴۵	۸۵۷	۰	۰	۰	۲۱۸۵
مغان	۳۴۳	۳۳۶	۶۷۹	۵۵۸	۵۱۷	۵۴۱	۰	۰	۰	۸۳۷۹
نمین	۱۳۷	۱۶۳	۳۰۰	۲۵۶	۲۸۷	۲۳۴	۰	۰	۰	۱۳۶
نیر	۶۰	۵۸	۱۱۸	۲۰۱	۱۱۲	۱۸۱	۰	۰	۰	۱۹۰۹

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

۲۳-۱-۳- امور ایثارگران

سازمان امور جانبازان، بنیاد مستضعفان و جانبازان و ستاد رسیدگی به امور آزادگان به منظور تمرکز بخشیدن به اداره امور خانواده های شهدا، جانبازان و آزادگان تشکیل شده است.

جدول شماره (۲۳-۱۰) خانوارهای مستمری بگیر تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران (خانواده شهید) و مبلغ پرداختی به آنان در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

(مبالغ به میلیون ریال)

سال	جمع		والدین		همسر و فرزندان	
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
۱۳۸۵	۳۶۱۴	۸۷۹۷۲	۲۶۶۳	۵۸۴۰۷	۹۵۱	۲۹۵۶۵
۱۳۸۶	۳۳۱۹	۱۰۰۴۳۸	۲۵۶۴	۶۶۰۲۰	۷۵۵	۳۴۴۱۸

ماخذ: سالنامه آماری استان- سال ۱۳۸۶

بر اساس اطلاعات جدول (۲۳-۱۰) در سال ۱۳۸۶ به ۳۳۱۹ خانواده شهدا مبلغ ۱۰۰۴۳۸ میلیون ریال مستمری پرداخت شده است که از این تعداد ۲۵۶۴ خانواده والدین شهدا و ۷۵۵ خانواده همسر و فرزندان شهدا بوده اند .

برابر سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ تعداد ۹۱۵۶ جانباز تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران استان بوده اند و تعداد جانبازان مستمری بگیر تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران ۱۷۸۷ نفر بوده است که ۷۹۴۶ میلیون ریال به صورت مستمری و ۷۳۸۱۰ میلیون ریال به صورت سایر پرداختیها به آنها پرداخت شده است.

از دیگر خدمات ارایه شده توسط بنیاد شهید و امور ایثارگران استان در سال ۱۳۸۶ می توان به ارایه ۶۰۰۵۵ مورد خدمات درمانی با هزینه ای به مبلغ ۷۴۰۱ میلیون ریال ، ارایه خدمات آموزشی به ۲۲۴۰ نفر با هزینه ای به مبلغ ۷۴۷۹ میلیون ریال ، ارایه ۱۸۹۶۳ مورد خدمات فرهنگی با هزینه ای به مبلغ ۷۳۰۸ میلیون ریال و ارایه ۲۶۰ مورد خدمات حرفه آموزی و اشتغال با هزینه ای به مبلغ ۱۳۸۹ میلیون ریال اشاره نمود.

همچنین در سال مذکور تعداد ۱۱۹ مورد کمک هزینه ازدواج به مبلغ ۱۷۷۸ میلیون ریال و تعداد ۶۸۴ مورد خدمات مسکن به مبلغ ۵۸۶۱۷ میلیون ریال به افراد تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران استان پرداخت شده است.

۲۳-۱-۴- سازمان بازنشستگی

مدیریت بازنشستگی استان در سال ۱۳۸۵ تعداد ۸۲۰۷ نفر را تحت پوشش داشته که با رشد ۱۳/۰۶ درصد به ۹۲۷۹ نفر در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است . میزان مستمری پرداخت شده در سال ۱۳۸۵ معادل ۲۰۷۴۸۷۸۵۷۴۳۳ ریال بوده که با ۴۳/۵۸ درصد رشد به ۲۹۷۹۱۵۱۶۲۷۸۹ ریال در سال ۱۳۸۶ افزایش پیدا نموده است .

جدول شماره (۲۳-۱۱) افراد تحت پوشش سازمان بازنشستگی استان و مبالغ پرداختی به آنها در طول سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۲

شرح / سال	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
تعداد افراد تحت پوشش مدیریت بازنشستگی استان (نفر)	۴۵۱۸	۶۶۲۱	۷۳۵۱	۸۲۰۷	۹۲۷۹
مبلغ کل مستمری پرداختی (ریال)	۶۹۱۲۴۶۸۷۵۷۹	۱۰۰۹۵۱۲۱۶۳۳۶	۱۳۲۰۰۶۳۸۸۲۰۷	۲۰۷۴۸۷۸۵۷۴۳۳	۲۹۷۹۱۵۱۶۲۷۸۹

ماخذ : مدیریت بازنشستگی استان اردبیل - ۱۳۸۸

۲۳-۲- تامین اجتماعی

بخش تامین اجتماعی مجموعه ای متشکل از تدابیر، روش ها و اقدامات حمایتی و خدمات بیمه ای است که هدف آن حمایت از نیروی انسانی شاغل در دوران اشتغال، بازنشستگی، از کار افتادگی و حمایت از بازماندگان شاغلان و بازنشستگان فوت شده می باشد. مهم ترین خدمات ارائه شده به بیمه شدگان در این نظام ارائه بیمه خدمات درمانی و بیمه های اجتماعی در قالب پرداخت انواع مستمری بازنشستگی، از کار افتادگی، بازماندگی، بیکاری، غرامت نقص عضو، کمک بارداری و جز آن است. عمده ترین دستگاههای مسئول امور بیمه ای در استان عبارتند از سازمان تامین اجتماعی و اداره بیمه خدمات درمانی.

۲۳-۲-۱- سازمان تامین اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی به عنوان یک سازمان بیمه ای و حمایتی در ایجاد و برقراری عدالت اجتماعی، توزیع مجدد درآمدها، ارتقاء سلامت عمومی و همچنین جبران در آمد از دست رفته افراد شاغل به علل مختلف از قبیل سالمندی، از کارافتادگی، بیماری، حوادث و غیره نقش بسیار حساسی را ایفا می نماید این سازمان کارگران و کارمندان تحت پوشش قانون کار را از طریق طرحهای مشارکت اجباری و افراد خویش فرما را از طریق ترکیبات قراردادی تحت پوشش خود قرار می دهد.

افراد تحت پوشش نظام تامین اجتماعی به طور عمده در دو گروه بیمه شدگان اصلی و مستمری بگیران قرار می گیرند مجموع این دو گروه در استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۱۱۵۷۱۹ نفر بوده اند. از کل افراد تحت پوشش ۸۹ درصد بیمه شده و ۱۱ درصد مستمری بگیر بوده اند تعداد بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۱۰۲۳۷۸ نفر اعلام شده است که نسبت به سال گذشته ۴/۷۰ درصد افزایش داشته است. افراد بیمه شده شامل بیمه، حرف و مشاغل آزاد، اختیاری، رانندگان، کارکنان، طرحهای بیمه ای خاص، بیمه بیکاری و کل مستمری بگیران شامل بازنشستگان، از کارافتادگان و بازماندگان مستمری بگیر می باشد.

جدول شماره (۲۳-۱۲) تعداد بیمه شدگان اصلی و تبعی سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل

در طی سالهای ۸۶-۱۳۸۱

سال	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	شرح
تعداد بیمه شدگان اصلی	۷۱۰۹۵	۸۰۴۴۵	۸۵۰۲۳	۸۴۱۶۱	۹۷۷۷۴	۱۰۲۳۷۸	
تعداد بیمه شدگان تبعی	۲۷۲۲۹۴	۳۰۸۱۰۴	۳۲۵۶۸	۳۲۲۳۳۶	-	-	
جمع کل بیمه شدگان	۳۴۳۳۸۹	۳۸۸۵۴۹	۴۱۰۶۶۱	۴۰۶۴۹۸	۹۷۷۷۴	۱۰۲۳۷۸	

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۶

جدول شماره (۲۳-۱۳) تعداد بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل و نوع بیمه

در سال ۱۳۸۶

نوع بیمه	اختیاری	حرف و مشاغل آزاد	کامیونداران	فالی بافان	بیکاری	خاص	جمع
تعداد	۱۶۷۲	۲۸۸۹	۳۲۹۵	۱۷۳۸	۱۱۸۷	-	۸۵۱۹۱

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

وجوهی که برای استفاده از مزایای بیمه ای و به حکم قانون به سازمان تامین اجتماعی پرداخت می شود حق بیمه نام دارد. حق بیمه معمولاً ۲۷ درصد حقوق و مزایای بیمه شده می باشد که ۷ درصد آن توسط بیمه شده و ۲۰ درصد توسط کارفرما به سازمان مزبور پرداخت می شود. در مورد برخی از صنوف غیر دولتی حق بیمه معادل ۱۸ درصد حقوق و مزایای بیمه شده می باشد که ۵ درصد آن توسط بیمه شده و ۱۳ درصد توسط کارفرما پرداخت می شود.

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۸۶ تعداد ۲۵۶۰۱ کارگاه زیر پوشش سازمان تامین اجتماعی بوده اند که از این تعداد جمعاً ۱۱۸۱ کارگاه دارای بیمه دولتی و ۲۴۴۲۰ کارگاه دارای بیمه غیر دولتی بوده اند.

از دیگر خدمات ارایه شده توسط سازمان تامین اجتماعی حمایت های مربوط به غرامت دستمزد ، کمک هزینه ازدواج و از کارافتادگی می باشد که در جهت فقرزدایی و حمایت از آسیبهای اجتماعی بسیار مهم

می باشد. در سال ۱۳۸۶ در استان اردبیل جمعاً مبلغ ۵۲۳۰۹ میلیون ریال کمکهای نقدی و غرامت مقرر می باشد. به بیمه شدگان پرداخت شده که بیشترین آن مربوط به مقرر ایام بیکاری با ۳۰۹۲۸ میلیون ریال و کمترین آن مربوط به غرامت نقص عضو با ۶۴ میلیون ریال بوده است.

در سال ۱۳۸۶ تعداد مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی استان ۱۳۳۴۱ مورد بوده و مبلغ ۴۱۷۲۴۸ میلیون ریال به مستمری بگیران تحت پوشش پرداخت شده است.

جدول شماره (۲۳-۱۴) مقایسه تعداد مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی استان اردبیل در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵ برحسب انواع مستمری

عنوان	بازنشستگان	از کارافتادگان	بازماندگان مستمری بگیر	جمع
سال ۱۳۸۵	۶۵۰۴	۱۱۵۴	۴۶۷۷	۱۲۳۳۵
سال ۱۳۸۶	۷۰۷۳	۱۲۴۵	۵۰۲۳	۱۳۳۴۱

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۵

جدول شماره (۲۳-۱۵) مقایسه هزینه مستمری های پرداخت شده توسط سازمان تامین اجتماعی در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(مبالغ: میلیون ریال)

عنوان	بازنشستگان	از کارافتادگان	بازماندگان مستمری بگیر	سایر پرداختها	جمع
سال ۱۳۸۵	۱۲۰۶۶۰	۱۷۰۶۲	۴۲۳۹۸	۱۳۴۵۴	۱۹۳۵۷۴
سال ۱۳۸۶	۲۵۴۱۱۸	۲۷۹۱۰	۱۱۶۶۹۸	۱۸۵۲۳	۴۱۷۲۴۹

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۸۶

۲۳-۲-۲- اداره کل خدمات درمانی استان

اداره کل خدمات درمانی تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دارد و بیمه شدگان نظام بیمه خدمات درمانی را در قالب پنج گروه: دولتی (کارکنان دولت)، حرف و مشاغل آزاد (خویش فرمایان)، روستایی، بستری شهری و سایر اقشار بیمه می نماید.

در سال ۱۳۸۶ بیشترین تعداد بیمه شدگان در استان مربوط به بیمه روستایی با ۶۱/۵۰ درصد و کمترین تعداد بیمه شدگان مربوط به بیمه حرف و مشاغل آزاد با ۰/۳۵ درصد بوده است.

همچنین شهرستان اردبیل با ۳۱۶۷۷۰ مورد بیشترین تعداد بیمه شدگان و شهرستان نیر با ۲۵۵۶۹ مورد کمترین تعداد بیمه شدگان را دارا می باشد.

جدول شماره (۲۳-۱۶) بیمه شدگان (اصلی و تبعی) خدمات درمانی تحت پوشش اداره کل خدمات درمانی استان در سال ۱۳۸۶

نوع بیمه شهرستان*	جمع	دولتی (کارکنان دولت)	حرف و مشاغل آزاد (خوش فرمایان)	روستایی	سایر اقشار	بستری شهری
اردبیل	۳۱۶۷۷۰	۵۵۲۵۹	۲۵۳۱	۱۲۲۶۵۹	۲۸۰۷۳	۱۰۸۲۴۸
بيله سوار	۵۶۲۰۰	۴۴۰۸	۴۵	۴۹۵۲۹	۱۴۹۹	۷۱۹
پارس آباد	۱۰۸۳۰۶	۱۰۷۳۲	۲۴۴	۷۱۱۷۵	۳۹۵۸	۲۲۱۹۷
خلخال	۷۷۱۲۰	۱۱۴۲۹	۷۹	۵۰۸۷۳	۴۱۹۶	۱۰۵۴۳
کوثر	۲۶۸۸۱	۳۱۰۸	۱۴	۲۲۹۵۰	۷۴۹	۶۰
مشگین شهر	۱۳۴۴۴۶	۱۷۷۵۳	۱۱۷	۹۴۸۰۶	۵۵۲۷	۱۶۲۴۳
مغان	۸۲۸۵۴	۸۵۲۷	۹۵	۶۰۵۶۶	۴۰۹۶	۹۵۶۸
نمین	۵۴۱۵۳	۵۴۱۸	۱۵	۴۷۳۸۸	۸۴۷	۴۸۵
نیر	۲۵۵۶۹	۲۲۴۸	۸	۲۲۷۱۳	۳۳۵	۲۴۵
کل استان	۸۸۲۲۹۷	۱۱۸۸۲	۳۱۴۸	۵۴۲۶۵۹	۴۹۲۸۰	۱۶۸۳۲۸

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل- ۱۳۸۵

* در شهرستان نیر شعبه بیمه خدمات درمانی وجود ندارد و آمار بیمه شدگان شهرستان نیر در شهرستان اردبیل آمده است .

۲۳-۳- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای فصل رفاه و تامین اجتماعی استان از محل درآمدهای عمومی در سال ۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ فصل رفاه و تامین اجتماعی با ۱۰۶۷۸ میلیون ریال از اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان معادل ۱/۱۱ درصد از اعتبارات مذکور را به خود اختصاص داده است. با توجه به اوضاع اقتصادی کشور از یک سو و حمایت از محرومان و مستضعفان جامعه و افزایش سطح رفاه و زندگی آنان از سوی دیگر ، این بخش نیاز به توجه و حمایت خاص خود را دارد.

۲۴- فرهنگ و هنر ، رسانه های جمعی و گردشگری

۲۴-۱- فرهنگ و هنر

فرهنگ را به طور خلاصه می توان مجموعه دستاوردهای معرفتی انسان در عرصه های عقلی - علمی و هنری تعریف کرد که قدرت نقادی ، پرورش ذوق و خلاقیت انسانی را ارتقاء می بخشد . منظور از بخش فرهنگ این معنای وسیع نیست . بخش فرهنگ به مجموعه فعالیتهایی اطلاق می شود که دستگاههای اجرایی خاص در دولت ، هدایت ، اداره و حمایت از آنها را بر عهده دارد . مجموعه فعالیتهایی که بخش فرهنگ را شکل می دهد ، در تمام کشورها مشابه و شامل اموری همچون کتاب و کتابخوانی ، اداره کتابخانه های عمومی و مراکز فرهنگی و هنری و میراث فرهنگی ، سینما ، موسیقی ، تئاتر ، رسانه های جمعی به ویژه مطبوعات ، فعالیتهای دینی و جز آن است .

۲۴-۱-۱- مطبوعات محلی استان

مطبوعات بر طبق قانون عبارتند از نشریاتی که به طور منظم ، با نام ثابت و تاریخ انتشار در فواصل معین در زمینه های گوناگون خبری ، انتقادی ، اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی ، کشاورزی ، فرهنگی ، دینی ، علمی و ... منتشر می شوند .

نخستین نشریه به شکل امروزی که سالنامه ای پیش نبود در سال ۱۴۸۶ میلادی در فرانسه منتشر گردیده و اولین نشریه در ایران در سال ۱۲۵۳ (ه . ق) به شکل روزنامه و به شیوه چاپ سنگی انتشار یافته است . چاپ روزنامه ها در شهرستانها نیز از سال ۱۲۸۹ (ه . ق) و در زمان ناصرالدین شاه قاجار معمول گردیده و قدیمی ترین نشریه در اردبیل که در کتابهای مربوط به مطبوعات از آن نام برده شده در سال ۱۳۲۶ (ه . ق) و ۷۳ سال بعد از نشر نخستین روزنامه ایرانی بوده است .

در حال حاضر (سال ۱۳۸۶) مطبوعات محلی استان بصورت روزنامه ۳۰ عنوان با شمارگان ۱۵۰۰ الی ۲۵۰۰ می باشد و تعداد ۴ عنوان به صورت مجله با شماره گان ۱۵۰۰ الی ۲۵۰۰ انتشار می یابد .

مقایسه انتشار کتاب در خلال سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در استان حاکی از افزایش عناوین کتاب منتشر شده می باشد تعداد عناوین کتب منتشر شده در استان از ۹۹ عنوان و ۲۳۶۹۰۰ تیراژ در سال ۱۳۸۵ به ۵۸ عنوان ۱۵۵۴۰۰ تیراژ در سال ۱۳۸۶ رسیده است .

۲۴-۱-۲- کتابخانه های عمومی استان

در سال ۱۳۸۶ تعداد کتابخانه های عمومی استان ۵۳ سالن و تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی ۶۱۳۰۰۴ نفر بوده است. مقایسه تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ نشان دهنده کاهش ۳۵٪ درصدی تعداد مراجعان می باشد.

در سال مذکور تعداد کتابهای موجود در کتابخانه های عمومی استان ۳۹۷۶۵۲ جلد بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۵ معادل ۲/۸۶ درصد کاهش داشته است. سرانه کتابهای کتابخانه های عمومی از ۰/۳۳ در سال ۱۳۸۵ به ۰/۳۲ در سال ۱۳۸۶ کاهش یافته است با توجه به کاهش تعداد کتابهای کتابخانه های عمومی و افزایش جمعیت در سال ۱۳۸۶ و همچنین کاهش مراجعان به کتابخانه های عمومی برای رفع نیازهای کتاب جامعه باید برنامه مناسب اجراء کرد.

با توجه به رشد جمعیت جوان و نوجوان کشور و مسایل اقتصادی، نیاز به فضاهای عمومی مطالعه و منابع موجود در این اماکن باید مورد توجه زیادی قرار گیرد از طرف دیگر این مساله نیز نباید فراموش گردد که منابع تامین شده، مورد نیاز و مورد استقبال و منطبق با سلیقه های مراجعه کنندگان باشد و همچنین برای گسترش فرهنگ کتابخوانی در جامعه، نظرات اهالی صاحب نظر عرصه فرهنگ و هنر در این زمینه بهره جست.

جدول شماره (۲۴-۱) برخی از شاخصهای مربوط به کتابخانه های عمومی استان در سال های ۸۶-۱۳۸۵

شرح	۱۳۸۵	۱۳۸۶
تعداد کتابخانه های عمومی (سالن)	۵۰	۵۳
سرانه کتابهای کتابخانه های عمومی (جلد)	۰/۳۳	/۳۲
تعداد مراجعان به کتابخانه های عمومی (نفر)	۹۴۲۳۸۷	۶۱۳۰۰۴
تعداد اعضای کتابخانه های عمومی (نفر)	۱۸۵۶۲	۲۲۴۲۵

ماخذ: سالنامه آماری استان-۱۳۸۶

۲۴-۱-۳- سالنهای سینما در استان

در سال ۱۳۸۶ استان اردبیل تعداد ۶ باب سالن سینما وجود دارد که قدیمی ترین آنها سینما انقلاب که در سال ۱۳۴۷ تاسیس شده در حد درجه کیفی مطلوب فعالیت می نماید با مساحت ۱۴۵۰ متر مربع زیربنا و گنجایش ۵۴۰ نفر و سینما قدس که دو سال بعد و در سال ۱۳۴۹ احداث گردیده است با ۱۶۰۰ متر مربع زیربنا و گنجایش ۵۹۱ نفر در حال حاضر در عرصه فرهنگ و هنر فعال می باشد. در سال ۱۳۸۶ از تعداد ۶ باب سالن سینما ۴ باب آن فعال ، ۲ باب غیر فعال است. بررسی توزیع شهرستانی سینماهای استان حاکی از آن است که اکثر شهرستانهای استان فاقد سالن سینما می باشند. به طوریکه در جدول (۲۴-۲) مشاهده می گردد بعد از شهرستان اردبیل ، شهرستان پارس آباد دارای یک باب سالن سینمای غیر فعال هستند و یک باب سالن سینما در شهرستان مشگین فعال می باشد که در سایر شهرستانهای استان از نعمت سالنهای سینما محروم می باشند.

۲۴-۱-۴- مجتمع های فرهنگی و هنری استان

اطلاعات مربوط به مجتمع های فرهنگی و هنری استان اردبیل در جدول (۲۴-۳) آمده است بر اساس اطلاعات جدول مذکور در سال ۱۳۸۶ تعداد ۱۲ مجتمع فرهنگی و هنری در استان اردبیل وجود داشته است که از این تعداد ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان اردبیل، ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان بیله سوار، ۲ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان پارس آباد ، ۱ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان مغان (گرمی) و ۱ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان مشگین شهر ۱ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان کوثر و ۱ مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان خلخال و نیر و نمین هر کدام دارای یک مجتمع فرهنگی و هنری هستند .

جدول شماره (۲۴-۲) اطلاعات مربوط به سالنهای سینما در استان در سال ۱۳۸۶

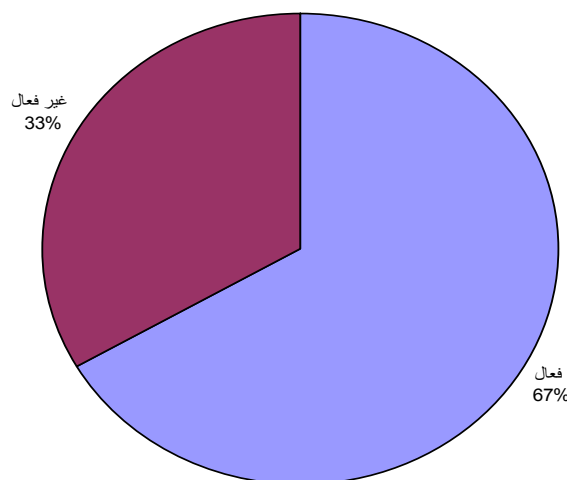
ردیف	نام سینما	محل احداث	سال احداث	وضعیت فعالیت	زیربنا	گنجایش سالن	درجه کیفی
۱	سینما حافظ	اردبیل	۱۳۸۲	فعال	۲۲۰۰	۳۵۰	۱
۲	سینما انقلاب	اردبیل	۱۳۴۷	فعال	۱۴۵۰	۵۴۰	۲ (مطلوب)
۳	سینما لاله	اردبیل	۱۳۷۹	غیر فعال	۱۸۰۰	۴۹۰	۱
۴	سینما قدس	اردبیل	۱۳۴۹	فعال	۱۶۰۰	۵۹۱	۱ (مطلوب)
۵	سینما انقلاب	پارس آباد	۱۳۷۲	غیر فعال	۱۱۰۰	-	۲
۶	سینما آزادگان	مشگین شهر	۱۳۷۳	فعال	۹۰۰	۴۹۵	۲ عادی

ماخذ: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۴-۳) اطلاعات مربوط به مجتمع های فرهنگی و هنری استان در سال ۱۳۸۶

ردیف	نام مجتمع فرهنگی و هنری	محل احداث	سال بهره برداری	مساحت زمین	زیربنا	گنجایش سالن (نفر)
۱	مجتمع فرهنگی و هنری فدک	اردبیل	۱۳۸۰	داخل پارک فدک	۴۱۵۰	۵۰۰
۲	مجتمع فرهنگی و هنری نیار	اردبیل	۱۳۸۰	داخل محوطه امام زاده	۵۱۰	۱۲۰
۳	مجتمع فرهنگی و هنری الغدیر	نیر	۱۳۸۲	۱۰۰۰	۶۰۰	۱۳۰
۴	مجتمع فرهنگی و هنری امام علی (ع)	بيله سوار	۱۳۸۳	۲۵۰۰	۲۲۰۰	۴۰۰
۵	مجتمع فرهنگی و هنری جعفر آباد	جعفر آباد	۱۳۸۳	۹۹۶	۳۲۰	۱۲۰
۶	مجتمع فرهنگی و هنری اصلاندوز	اصلاندوز	۱۳۸۳	۱۰۰۰	۳۲۰	۱۲۰
۷	مجتمع فرهنگی و هنری آراز	پارس آباد	۱۳۸۱	۳۱۵۰	۱۵۰۰	۲۷۰
۸	مجتمع فرهنگی و هنری خلخال	خلخال	۱۳۷۹	۳۶۳۳	۱۵۰۰	۳۴۰
۹	مجتمع فرهنگی و هنری اندیشه	مشگین شهر	۱۳۷۸	۲۶۲۱	۲۰۰۰	۴۰۰
۱۰	مجتمع فرهنگی و هنری کوثر	کوثر	۱۳۷۹	۱۱۵۰	۳۲۰	۱۰۰
۱۱	مجتمع فرهنگی و هنری تالار حافظ	گرمی	۱۳۸۲	۱۶۰۰	۸۰۰	۲۵۰
۱۲	مجتمع فرهنگی و هنری امام حسن (ع)	آبی بیگلو (نمین)	۱۳۸۷	۱۵۰۰	۸۰۰	۱۶۰

ماخذ: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اردبیل - ۱۳۸۸

۲۴-۱-۵- اماکن مذهبی استان

در سال ۱۳۸۶ معادل ۱۸۸ مکان متبرکه اسلامی در استان موجود بوده و ۱۶۹۳ مسجد نیز در سال مذکور مشغول فعالیت بوده اند.

۲۴-۱-۶- موقوفات

وقف از با سابقه ترین میراث های ارزشمند اسلامی است که از صدر اسلام تاکنون در همه جوامع اسلامی مورد توجه بوده است و تاثیرات مثبتی در مسایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع اسلامی از خود به جا گذاشته است دولت با بهره گیری مناسب و هدایت و قفیات در زمینه های مختلف (ترویج قرآن، تعمیر مساجد و حقوق خدام، نشر معارف اسلامی، کمک به مستضعفین و...) می تواند به نحو مناسبی از این سنت حسنه اسلامی استفاده نماید.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۲۴-۴) در سال ۱۳۸۶ جمع کل درآمد موقوفات متصرفی و غیر متصرفی استان معادل ۷۲۳۶۵۷۰ هزار ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۵ معادل ۱۰ درصد افزایش داشته است.

درآمد بقاع متبرکه استان با ۳۳ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۵ به ۱۸۸۶۶۸۲ هزار ریال در سال ۱۳۸۶ رسیده است. جمع درآمد استان نیز در سال ۱۳۸۶ معادل ۹۱۲۳۲۵۲ هزار ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۸۵ معادل ۱۴ درصد رشد داشته است.

در سال مذکور درآمد حاصل از موقوفات متصرفی و غیر متصرفی ۷۹/۳۲ درصد کل درآمد و درآمد حاصل از بقاع متبرکه که ۲۰/۶۸ درصد کل درآمد وقفی را تشکیل داده است.

انواع فعالیتها و هزینه های انجام شده موقوفات و بقاع متبرکه استان در طول سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ از محل اعتبارات موقوفات متصرفی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان در جدول (۲۴-۵) آمده است. بر اساس این اطلاعات در سال ۱۳۸۶ کمک به احداث و تعمیر مساجد و حقوق ائمه جمعه و خادمین ۲۳/۴۹ درصد بیشترین و کمک به عتبات عالیات با کمترین سهم از هزینه های انجام شده را به خود اختصاص داده اند. درآمدهای حاصله وقفی در زمینه های ذیل هزینه می شود: ۱- حق التولیه و حق النظاره و حق التصدی ۲- هزینه ثبتی محاکمات ۳- ترویج قرآنی ۴- کمک به عتبات عالیات ۵- مدارس علوم دینی و کمک به طلاب ۶- تدارک وسایل رفاه زائر و هزینه آب و برق و ... و خرید اثاثیه بقاع متبرکه.

در مجموع کل هزینه های انجام شده در سال ۱۳۸۶ افزایشی معادل ۶۲ درصد نسبت به سال ۱۳۸۵ داشته است.

جدول شماره (۲۴-۴) میزان درآمدهای موقوفات و بقاع متبرکه استان اردبیل در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

(مبالغ به هزار ریال)

شرح انواع درآمد	۱۳۸۵	۱۳۸۶	درصد تغییر سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶	سهم انواع درآمد در سال ۱۳۸۷
درآمد موقوفات متصرفی و غیر متصرفی	۶۵۳۹۳۱۱	۷۲۳۶۵۷۰	+۱۰	۷۹/۳۲
درآمد بقاع متبرکه استان	۱۴۱۸۴۴۳	۱۸۸۶۶۸۲	+۳۳	۲۰/۶۸
جمع درآمد استان	۷۹۵۷۷۵۴	۹۱۲۳۲۵۲	+۱۴	۱۰۰

ماخذ: اداره کل اوقاف و امور خیریه استان اردبیل - ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۴-۵) فعالیتها و انواع هزینه های انجام شده موقوفات و بقاع متبرکه در طول سالهای ۱۳۸۷ و ۱۳۸۵ از محل اعتبار موقوفات متصرفی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان

(مبالغ به هزار ریال)

شرح	سال		درصد تغییر	سهم انواع درآمد از کل درآمد استان در سال ۸۶
	۱۳۸۵	۱۳۸۶		
حق التولیه و حق النظاره و حق التصدی	۱۲۱۲۵۳	۸۸۵۸۰۳	+۶۳۰	۱۷/۸۲
هزینه های ثبتی محاکماتی	۱۶۳۸۹	۴۸۷۳۴	۱۹۷	/۹۸
ترویج قرآن	۶۳۱۸۴	۳۵۹۵۷۴	+۴۶۹	%۷/۲۳
توسعه علم (کمک به دانش آموزان)	۵۰/۰۰۰	۹۶۴۰	-۸۰	/۱۹
کمک به درمانگاهها و بیمارستانها	۱۵۲۰۰	-	-	-
کمک به احداث و تعمیر مساجد و حقوق ائمه جمعه و خادمین	۱۴۶۳۴۴۹	۱۱۶۷۲۴۱	+۲۰	۲۳/۴۹
نشر معارف	۱۵۷۰۹	۳۱۴۸۱۹	۱۹۰۴	۶/۳۳
کمک به مستضعفین	۹۲۳۷۰	۲۱۷۲۶	۱۳	/۴۳
مراسم مذهبی (روضه خوانی و اطعام)	۱۷۱۲۲۶	۱۳۳۰۱۶	-۲۲/۳۱	۲/۶۷
کمک به ایتم	۱۷۰۰۰	۵۸۹۵۰	۲۴۶	۱/۱۸
کمک به عتبات عالیات	-	۳۵۰۰	-	/۰۷
مدارس علوم دینی و کمک به طلاب	۱۰/۰۰۰	۴۰۰۰	-۶۰	/۰۸
سایر کمکها (سایر هزینه ها)	۷۲۰۶۰۶	۱۱۴۲۷۸۷	۵۸	۲۲/۹۹
تعمیرات و بازسازی بقاع متبرکه	۱۲۲۴۹۴	۴۰۶۵۸۳	۲۳۱	۸/۱۸
حقوق کارکنان و خادمین بقاع متبرکه	۱۳۲۴۹۲	۲۳۳۴۲۱	۷۶/۱۷	۴/۶۹
تدارک وسایل رفاه زائر و هزینه آب و برق و ... و خرید اثاثیه بقاع متبرکه	۴۲۷۱۷	۱۲۹۲۱۳	۲۰۲	۲/۶
جمع کل	۳۰۵۴۰۸۹	۴۹۶۹۰۱۸	۶۲	۱۰۰

ماخذ : اداره کل اوقاف و امور خیریه استان اردبیل - ۱۳۸۸

۲۴-۲- رسانه های جمعی

صدا و سیما در عصر ارتباطات و اطلاعات نقش بسزایی در امر توسعه فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی ایفا می کند بطوریکه امروزه هزاران شبکه صدا و سیما در سطح جهان فراخور اهداف خود فعالیت می کنند و سعی در جذب مخاطب از کشور های مختلف جهان برای اشاعه اهداف خود دارند بنابراین در این برهه از زمان نقش پوششی صدا و سیمای ملی و استانی در امر جلوگیری و کاهش اشاعه فرهنگ بیگانه و توسعه فرهنگ ملی ، در کشور و استان از جایگاه ویژه ای برخوردار می باشد.

۲۴-۲-۱- تعداد مراکز فرستنده رادیویی و تلویزیونی

در جدول شماره (۲۴-۶) تعداد ایستگاهها و فرستنده های اصلی رادیویی ، تلویزیونی و اف ام آمده است با توجه به این اطلاعات در سال ۱۳۸۶ تعداد ایستگاههای رادیویی نسبت به سال ۱۳۸۵ ثابت بوده است ولی شاهد افزایش تعداد ایستگاههای تلویزیونی بوده ایم.

جدول (۲۴-۶) تعداد ایستگاهها و فرستنده های اصلی رادیویی و تلویزیونی

فرستنده اصلی اف ام*	تلویزیون		رادیو		سال
	فرستنده اصلی	ایستگاه	فرستنده اصلی	ایستگاه	
۹۱	۳۸۳	۱۵۱	۴	۳	۱۳۸۵
۹۵	۶۰۷	۱۶۶	۴	۳	۱۳۸۶

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

*در حال حاضر کلیه فرستنده های شبکه های اف ام در ایستگاههای فرستنده تلویزیونی نصب شده و ایستگاه مستقلی برای فرستنده های اف ام وجود ندارد .

۲۴-۲-۲- ساعات تولید و پخش برنامه در داخل استان

تولید برنامه های رادیویی و تلویزیونی فرایندی است که متن، طرح ، سناریو یا پیام ها و اندیشه ها را از طریق بکارگیری منابع انسانی هنری و فنی ، تجهیزات ، مواد مصرفی و منابع مالی به ساختار برنامه ای صوتی و تصویری تبدیل کرده و آن را به واسطه رسانه ای (فیلم ، نوار ویدئو، نوار صدا ، دیسک، امواج و ...) ضبط و ثبت و سوار می کند و برای توزیع ، پخش یا نمایش از طریق تجهیزات فرستنده ، گیرنده یا تجهیزات نمایشی دیگر، آماده می سازد.

بر اساس اطلاعات جدول (۲۴-۷) در سال ۱۳۸۶ مدت تولید برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل ، معادل ۳۱۴۲ ساعت و ۵۱ دقیقه و مدت پخش آن ۵۸۵۶ ساعت و ۲۷ دقیقه و ۵۱ ثانیه بوده است.

مدت تولید برنامه های محلی سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل نیز در سال مذکور معادل ۱۳۷۰ ساعت ۵۱ دقیقه و ۴۲ ثانیه و مدت پخش آن ۳۴۶۱ ساعت و ۱۲ دقیقه و ۵۵ ثانیه بوده است.

جدول شماره (۲۴-۷) ساعات تولید و پخش برنامه در داخل استان در طول سالهای ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶

(ثانیه : دقیقه : ساعت)

برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل		برنامه های محلی صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل		شرح و سال
مدت پخش	مدت تولید	مدت پخش	مدت تولید	
۳۳۱ : ۲۱ : ۴۹	۱۳۹۲ : ۴۹ : ۱۷	۴۴۴۱ : ۳۰ : ۵۶	۳۴۳۳ : ۱۵ : ۲۰	۱۳۸۵
۳۴۶۱ : ۱۲ : ۵۵	۱۳۷۰ : ۵۱ : ۴۲	۵۸۵۶ : ۲۷ : ۵۱	۳۱۴۲ : ۵۱	۱۳۸۶

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل-۱۳۸۶

۲۴-۲-۳- میزان پوشش جمعیتی شبکه های تلویزیونی و رادیویی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل

با توجه به اطلاعات جدول (۲۴-۸) در سال ۱۳۸۶ میزان پوشش جمعیتی شبکه یک سیما ، شبکه دو سیما ، شبکه سه سیما و شبکه استانی سیما ، بالای ۹۰ درصد بوده است. میزان پوشش شبکه خبر سیما که در سال ۱۳۸۵ برابر با ۵۰ درصد بوده در سال ۱۳۸۶ به ۵۴ درصد افزایش یافته است . میزان پوشش جمعیتی رادیو استان نیز در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ به ۱۰۰ درصد رسیده است و میزان پوشش شبکه سراسری صدا که در سال ۱۳۸۵ ۹۶ درصد بود در سال ۱۳۸۶ تغییری نکرده است.

جدول شماره (۲۴-۸) میزان پوشش جمعیتی شبکه های تلویزیونی و رادیویی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل

(درصد)

عنوان شاخص	واحد	۱۳۸۵	۱۳۸۶
میزان پوشش شبکه یک سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۹/۸	۹۹/۸
میزان پوشش شبکه دو سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۴	۹۵
میزان پوشش شبکه سه سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۶	۹۶
میزان پوشش شبکه استانی سیما	درصد پوشش جمعیتی	۹۳	۹۳
میزان پوشش شبکه خبر سیما	درصد پوشش جمعیتی	۵۰	۵۴
میزان پوشش رادیو استان	درصد پوشش جمعیتی	۱۰۰	۱۰۰
میزان پوشش شبکه سراسری صدا	درصد پوشش جمعیتی	۹۶	۹۶

ماخذ ، صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل - ۱۳۸۶

۲۴-۲-۴- تولید برنامه های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل

در سال ۱۳۸۶ در صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل جمعاً ۳۱۴۲۰ ساعت و ۵۱ دقیقه برنامه تولید شده که مخاطبان آن شامل عامه مردم ، فرهیختگان ، خانواده و زن ، جوانان و کودک و نوجوان و خردسال بوده اند به طور کلی در سال مذکور صدای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل متعهد بوده که ۳۱۱۶ ساعت برنامه تولید نماید که میزان تحقق آن ۱۰۱ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۶ تولید سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل جمعاً ۱۳۷۰ ساعت و ۵۱ دقیقه و ۴۲ ثانیه بوده که برای مخاطبان ۵ گانه تولید گردیده است. میزان تعهد تولید سیمای مرکز اردبیل ۱۲۰۰ ساعت و میزان تحقق آن ۱۱۴ درصد بوده است.

میزان تولید صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل در سال ۱۳۸۶ بر اساس موضوعات چهارگانه و ده گانه مصوب در جدول (۲۴-۱۰) آمده است .

موضوعات چهارگانه شامل موضوعات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی می باشند که موضوعات فرهنگی شامل برنامه هایی با موضوع فرهنگی، معارف اسلامی و علم و فن، موضوعات اجتماعی شامل برنامه هایی با موضوع اجتماعی، اطلاعات عمومی و ورزش و تفریحات سالم، موضوعات سیاسی شامل برنامه هایی با موضوع سیاسی، ارزشهای دفاع مقدس و تاریخی و موضوعات اقتصادی شامل برنامه هایی با موضوع اقتصادی می باشد.

با توجه به ویژگیهای محتوی و فرم برنامه ها که برای ساخت آنها ترکیبات و درجات متفاوتی از نیروی انسانی کارآمد، خلاق، منابع و تجهیزات و ... مورد بهره برداری قرار می گیرد. برنامه ها را در چهار طبقه الف، ب، ج و د تقسیم بندی می کنند. به عنوان مثال یک برنامه انیمیشن که ساخت آن نیازمند بهره جویی وسیع از نیروی انسانی کارآمد و خلاق، تجهیزات، امکانات، وسایل گسترده و متنوع و مکانهای متعدد بوده و عرضه هنرمندانه آن مستلزم بهره گیری از شیوه های پیشرفته در ساخت برنامه می باشد جزء برنامه تلویزیونی طبقه «الف» می باشد. از طرف دیگر برنامه های رادیویی و تلویزیونی

طبقه «د» از جهت فرم و تکنیک نیازمند حداقل تجهیزات و امکانات می باشد. سخنرانی، گزارش واحد سیار، مصاحبه و ... در این طبقه قرار می گیرند.

با توجه به تعاریف ذکر شده واضح است که علاوه بر ساعات تولید، نوع برنامه تولید شده از نظر قرار گرفتن در طبقات الف، ب، ج و د نیز مهم می باشد.

بر اساس اطلاعات جدول (۱۱-۲۴) در سال ۱۳۸۶ صدای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل ۲۹ ساعت و ۳۲ دقیقه (صدای آذری) در طبقه الف، ۴۳۴ ساعت و ۴۸ دقیقه در طبقه ب، ۱۰۱۶ ساعت و ۲۹ دقیقه در طبقه ج و ۳۶۵ ساعت و ۳ دقیقه در طبقه د برنامه رادیویی تولید نموده است.

سیمای استان نیز ۲۳ ساعت و ۹ دقیقه و ۲۲ ثانیه در طبقه ب، ۳۴۳ ساعت و ۴۲ دقیقه در طبقه ج و ۴۰۱ ساعت و ۵۸ دقیقه در طبقه د برنامه تلویزیونی تولید نموده است.

جدول شماره (۲۴-۹) گزارش عملکرد واحدهای تولید صدا و سیمای مرکز اردبیل بر حسب مخاطب

دوازده ماهه ۱۳۸۶

جمع کل	خردسال	کودک	نوجوان	جوانان	خانواده و زن	فرهیختگان	عامه مردم	مخاطب	
								زبان	رسانه
۱۸۴۵:۵۲:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۲۷:۴۵:۰۰	۱۳:۳۸:۳۶	۵۶:۱۵:۲۷	۲۳۳:۵۱:۴۲	۴:۱۲:۴۵	۱۵۱۰:۰۸:۳۰	آذری	تولید صدا تعهدی
۱۲۹۶:۵۹:۰۰	۴۴:۳۰:۰۰	۴۵:۵۵:۰۰	۸۵:۲۴:۰۰	۳۲۹:۱۹:۰۰	۱۰۹:۱۹:۴۵	۱۲۳:۳۱:۱۵	۵۵۹:۰۰:۰۰	فارسی	
۳۱۴۲:۵۱:۰۰	۴۴:۳۰:۰۰	۷۳:۴۰:۰۰	۹۹:۰۲:۳۶	۳۸۵:۳۴:۲۷	۳۴۳:۱۱:۲۷	۱۲۷:۴۴:۰۰	۲۰۶۹:۰۸:۳۰	جمع	
۳۱۱۶:۰۰:۰۰	۹۳:۲۹:۰۰	۹۳:۲۹:۰۰	۱۲۴:۳۸:۰۰	۶۲۳:۱۲:۰۰	۶۲۳:۱۲:۰۰	۱۵۵:۴۸:۰۰	۱۴۰۲:۱۲:۰۰	تعهد	
۲۶:۵۱:۰۰	۴۸:۵۹:۰۰	۱۹:۴۹:۰۰	۲۵:۳۵:۲۴	۲۳۷:۳۷:۳۳	۲۸:۰۰:۰۰:۳۳	۲۸:۰۴:۰۰	۶۶۶:۵۶:۳۰	نتیجه	
%۱۰۱	%۴۸	%۷۹	%۷۹	%۶۲	%۵۵	%۸۲	%۱۴۸	درصد تحقق	
۹۲:۳۴:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۱۵:۰۰	۴:۱۲:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۱۰:۷:۳۰	۸۶:۵۹:۳۰	آذری	تولید صدا مشارکتی
۳۲:۱۸:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۲:۰۱:۳۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۳۰:۱۶:۳۰	فارسی	
۱۲۴:۵۲:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۱۵:۰۰	۶:۱۳:۳۰	۰:۰:۰:۰:۰	۱۰:۷:۳۰	۱۱۷:۱۶:۰۰	جمع	
۷۶۸:۴۹:۲۲	۲:۱۶:۰۷	۳۰:۵۶:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۱۵۵:۵۲:۰۰	۱۶۵:۰۱:۳۰	۳۰:۵۵:۰۰	۳۸۳:۴۸:۴۵	آذری	تولید سیمای تعهدی
۶۰۲:۰۲:۲۰	۴۸:۵۲:۰۰	۵۹:۲۱:۰۰	۱۱۷:۱۶:۰۰	۱۶۴:۴۷:۳۰	۴۸:۴۲:۰۰	۱۴:۴۴:۰۰	۱۴۸:۱۹:۵۰	فارسی	
۱۳۷۰:۵۱:۴۲	۵۱:۰۸:۰۷	۹۰:۱۷:۰۰	۱۱۷:۱۶:۰۰	۳۲۰:۳۹:۳۰	۲۱۳:۴۳:۳۰	۴۵:۳۹:۰۰	۵۳۲:۰۸:۳۵	جمع	
۱۲۰:۰۰:۰:۰:۰	۹۶:۰۰:۰:۰:۰	۹۶:۰۰:۰:۰:۰	۹۶:۰۰:۰:۰:۰	۳۰:۰۰:۰:۰:۰	۱۹۲:۰۰:۰:۰:۰	۶۰:۰۰:۰:۰:۰	۳۶:۰۰:۰:۰:۰	تعهد	
۱۷۰:۵۱:۴۲	۴۴:۵۱:۵۳	۵:۴۳:۰۰	۲۱:۱۶:۰۰	۲۰:۳۹:۳۰	۲۱:۴۳:۳۰	۱۴:۲۱:۰۰	۱۷۲:۰۸:۳۵	نتیجه	
%۱۱۴	%۵۳	%۹۴	%۱۲۲	%۱۰۷	%۱۱۱	%۷۶	%۱۴۸	درصد تحقق	
۲۶:۳۴:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۱۱:۰۰	۰:۱۱:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۲۶:۱۲:۰۰	آذری	تولید سیمای مشارکتی
۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	فارسی	
۲۶:۳۴:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰:۰	۰:۱۱:۰۰	۰:۱۱:۰۰	۰:۰:۰:۰:۰	۲۶:۱۲:۰۰	جمع	

ماخذ: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۴-۱) گزارش عملکرد واحدهای تولید صدا و سیما مرکز اردبیل بر حسب موضوع

دوازده ماهه ۱۳۸۶

جمع کل	اقتصادی	سیاسی			اجتماعی			فرهنگی			مخاطب	
		تاریخی	ارزشهای دفاع مقدس	سیاسی	ورزش و تفریحات سالم	اطلاعات عمومی	اجتماعی	علم و فن	معارف اسلامی	فرهنگی	زبان	رسانه
۱۸۴۵:۵۲:۰۰	۱۷۹:۰۹:۰۰	۴۰:۱۲:۳۰	۵۷:۱۴:۳۰	۱۶۶:۲۷:۰۰	۴۳:۰۰:۳۰	۸۶:۲۲:۳۰	۷۱۵:۱۲:۰۰	۱۵:۳۹:۰۰	۴۳۱:۲۴:۳۰	۱۱۱:۱۰:۳۰	آذری	تولید صدا تعهدی
۱۲۹۶:۵۹:۰۰	۸۳:۵۳:۰۰	۱۵:۲۱:۲۴	۱۰:۴۲:۰۰	۸۰:۰۰:۰۰	۱۲۱:۱۰:۳۰	۱۴۴:۲۸:۰۰	۳۹۴:۰۵:۳۰	۷۴:۰۵:۳۰	۷۷:۳۶:۳۰	۳۶۷:۳۶:۳۶	فارسی	
۳۱۴۲:۵۱:۰۰	۲۶۳:۰۲:۰۰	۵۵:۳۳:۵۴	۶۷:۵۶:۳۰	۱۷۴:۲۷:۰۰	۱۶۴:۱۱:۰۰	۲۳۰:۵۰:۳۰	۱۱۰۹:۱۷:۳۰	۸۹:۴۴:۳۰	۵۰۹:۰۱:۰۰	۴۷۸:۴۷:۰۶	جمع	
۳۱۱۶:۰۰:۰۰	۱۸۷:۰۰:۰۰	۳۱:۰۰:۰۰	۱۲۵:۰۰:۰۰	۹۳:۰۰:۰۰	۲۴۹:۰۰:۰۰	۳۷۴:۰۰:۰۰	۹۳۵:۰۰:۰۰	۶۲:۰۰:۰۰	۴۹۹:۰۰:۰۰	۵۶۱:۰۰:۰۰	تعهد	
۲۶:۵۱:۰۰	۷۶:۰۲:۰۰	۲۴:۳۳:۵۴	۵۷:۰۳:۳۰	۸۱:۲۷:۰۰	۸۴:۴۹:۰۰	۱۴۳:۰۹:۳۰	۱۷۴:۱۷:۳۰	۲۷:۴۴:۳۰	۱۰۰:۱:۰۰	۸۲:۱۲:۵۴	نتیجه	
%۱۰۱	%۱۴۱	%۱۷۹	%۵۴	%۱۸۸	%۶۶	%۶۲	%۱۱۹	%۱۴۵	%۱۰۲	%۸۵	درصد تحقق	
۹۲:۳۴:۰۰	۶۳:۵۲:۰۰	۰:۰:۰:۰	۱:۴۷:۰۰	۱:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۱۸:۰۳:۰۰	۲:۰۷:۳۰	۲:۴۹:۳۰	۲:۵۵:۰۰	آذری	تولید صدا مشارکتی
۳۲:۱۸:۰۰	۲:۳۳:۰۰	۱:۳:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۲۲:۰۷:۳۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰۷:۳۰	۶:۰:۰:۰	فارسی	
۱۲۴:۵۲:۰۰	۶۶:۲۵:۰۰	۱:۳:۰:۰	۱:۴۷:۰۰	۱:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۴۰:۱۰:۳۰	۲:۰۷:۳۰	۲:۵۷:۰۰	۸:۵۵:۰۰	جمع	
۷۶۸:۴۹:۲۲	۱۵۱:۰۶:۳۰	۱:۳۲:۰۰	۳۳:۲۴:۰۰	۵۳:۳۹:۱۸	۴۰:۱۵:۰۰	۴:۳۴:۰۰	۲۶۵:۵۰:۵۷	۱۲:۴۱:۰۰	۱۶۲:۳۱:۳۰	۴۳:۱۵:۰۷	آذری	تولید سیما تعهدی
۶۰۲:۰۲:۲۰	۳۳:۵۸:۰۰	۶:۴۳:۵۴	۱۷:۴۸:۴۲	۹:۲۴:۰۰	۷۵:۱۱:۰۰	۶۳:۰۴:۰۰	۱۴۳:۴۱:۰۲	۴۳:۲۲:۳۰	۱۴۴:۴۸:۴۵	۶۴:۰۰:۲۷	فارسی	
۱۳۷۰:۵۱:۴۲	۱۸۵:۰۴:۳۰	۸:۱۵:۵۴	۵۱:۱۲:۴۲	۶۳:۰۳:۱۸	۱۱۵:۲۶:۰۰	۶۷:۳۸:۰۰	۴۰۹:۳۱:۵۹	۵۶:۰۳:۳۰	۳۰۷:۲۰:۱۵	۱۰۷:۱۵:۳۴	جمع	
۱۲۰:۰:۰:۰	۱۶۸:۰:۰:۰	۲۴:۰:۰:۰	۳۶:۰:۰:۰	۴۸:۰:۰:۰	۸۴:۰:۰:۰	۷۲:۰:۰:۰	۳۹۶:۰:۰:۰	۶:۰:۰:۰	۲۰۴:۰:۰:۰	۱۰۸:۰:۰:۰	تعهد	
۱۷۰:۵۱:۴۲	۱۷:۰۴:۳۰	۱۵:۴۴:۰۶	۱۵:۱۲:۴۲	۱۵:۰۳:۱۸	۳۱:۲۶:۰۰	۴:۲۲:۰۰	۱۳:۳۱:۵۹	۳:۵۶:۳۰	۱۰۳:۲۰:۱۵	۰:۴۴:۲۶	نتیجه	
%۱۱۴	%۱۱۰	%۳۴	%۱۴۲	%۱۳۱	%۱۳۷	%۹۴	%۱۰۳	%۹۳	%۱۵۱	%۹۹	درصد تحقق	
۲۶:۳۴:۰۰	۲۲:۵۵:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۲۲:۰۰	۲:۲۳:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۵۴:۰۰	آذری	تولید سیما مشارکتی
۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	فارسی	
۲۶:۳۴:۰۰	۲۲:۵۵:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۲۲:۰۰	۲:۲۳:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۵۴:۰۰	جمع	

ماخذ: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل ۱۳۸۸

جدول شماره (۲۴-۱۱) گزارش عملکرد واحدهای تولید صدا و سیمای مرکز اردبیل بر حسب طبقات تولید

دوازده ماهه ۱۳۸۶

درصد	جمع کل	تولید در طبقات (ساعت)				مخاطب	
		د	ج	ب	الف	زبان	رسانه
۵۹	۱۸۴۵:۵۲:۰۰	۳۶۵:۰۳:۰۰	۱۰۱۶:۲۹:۰۰	۴۳۴:۴۸:۰۰	۲۹:۳۲:۰۰	آذری	تولید صدا تعهدی
۴۱	۱۲۹۶:۵۹:۰۰	۲۴۵:۰۰:۰۰	۷۵۰:۴۰:۰۰	۳۰۱:۱۹:۰۰	۰:۰:۰:۰	فارسی	
۱۰۰	۳۱۴۲:۵۱:۰۰	۶۱۰:۰۳:۰۰	۱۷۶۷:۰۹:۰۰	۷۳۶:۰۷:۰۰	۲۹:۳۲:۰۰	جمع	
	۳۱۱۶:۰۰:۰۰	۵۵۰:۰۰:۰۰	۱۸۰۵:۰۰:۰۰	۷۳۱:۳۰:۰۰	۲۹:۳۰:۰۰	تعهد	
	۲۶:۵۱:۰۰	۶۰:۰۳:۰۰	۳۷:۵۱:۰۰	۴:۳۷:۰۰	۰:۰۲:۰۰	نتیجه	
	%۱۰۱	%۱۱۱	%۹۸	%۱۰۱	%۱۰۰	درصد تحقق	
	۹۲:۳۴:۰۰	۰:۰:۰:۰	۷۷:۴۹:۰۰	۱۴:۴۵:۰۰	۰:۰:۰:۰	آذری	تولید صدا مشارکتی
	۳۲:۱۸:۰۰	۰:۰:۰:۰	۲۶:۴۸:۰۰	۵:۳۰:۰۰	۰:۰:۰:۰	فارسی	
	۱۲۴:۵۲:۰۰	۰:۰:۰:۰	۱۰۴:۳۷:۰۰	۲۰:۱۵:۰۰	۰:۰:۰:۰	جمع	
۵۶	۷۶۸:۴۹:۲۲	۴۰۱:۵۸:۰۰	۳۴۳:۴۲:۰۰	۲۳:۰۹:۲۲	۰:۰:۰:۰	آذری	تولید سیما تعهدی
۴۴	۶۰۲:۰۲:۲۰	۱۶۴:۵۶:۴۵	۴۲۱:۲۴:۰۰	۱۴:۱۱:۳۵	۱:۳۰:۰۰	فارسی	
۱۰۰	۱۳۷۰:۵۱:۴۲	۵۶۶:۵۴:۴۵	۷۶۵:۰۶:۰۰	۳۷:۲۰:۵۷	۱:۳۰:۰۰	جمع	
	۱۲۰:۰۰:۰۰	۴۵۰:۰۰:۰۰	۷۰۸:۳۰:۰۰	۴۰:۰۰:۰۰	۱:۳۰:۰۰	تعهد	
	۱۷۰:۵۱:۴۲	۱۱۶:۵۴:۴۵	۵۶:۳۶:۰۰	۲:۳۹:۰۳	۰:۰:۰:۰	نتیجه	
	%۱۱۴	%۱۲۶	%۱۰۸	%۹۳	%۱۰۰	درصد تحقق	
	۲۶:۳۴:۰۰	۲۲:۵۵:۰۰	۳:۳۹:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	آذری	تولید سیما مشارکتی
	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	فارسی	
	۲۶:۳۴:۰۰	۲۲:۵۵:۰۰	۳:۳۹:۰۰	۰:۰:۰:۰	۰:۰:۰:۰	جمع	
	۶۲:۱۰:۰۰					شبکه پیام	

ماخذ: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مرکز اردبیل ۱۳۸۸

۲۴-۳- گردشگری

صنعت گردشگری با درآمد سالانه یکهزار میلیارد دلار در جهان از جمله صنایعی است که به خوبی با صنایعی نظیر نفت، خودروسازی و ... رقابت می کند کشورهای دارای جاذبه های گردشگری به لحاظ جلوه های طبیعی، فرهنگ و تمدن کهن و آثار باستانی و مذهبی، استعداد و توانمندی بسزایی در جذب جهانگردان دارند که با سرمایه گذاری مناسب در بخشهای نرم افزاری و سخت افزاری این صنعت می توانند سالانه میلیاردها دلار کسب در آمد کنند.

ایران از نظر دارا بودن تعداد و پیشینه آثار تاریخی و طبیعی و فرهنگی جزء ۱۰ کشور مهم جهان به لحاظ جاذبه های گردشگری می باشد با این وجود از نظر کسب در آمد ارزی ناشی از صنعت گردشگری و جذب تعداد گردشگر به ترتیب در رده های شصت و شش، هفتاد و پنجم جهان قرار گرفته است.

با توجه به اینکه یکی از مهمترین مشکلات فراروی اقتصاد ایران معضل بیکاری است که از طریق سرمایه گذاری مولد در بخشهای مختلف اقتصادی قابل حل می باشد و یکی از بخشهایی که اشتغال وسیعی را به طور مستقیم و غیر مستقیم ایجاد می نماید صنعت گردشگری است. لذا حفظ میراث فرهنگی و توسعه صنعت گردشگری باید به عنوان یکی از محورهای مهم و اساسی در برنامه ریزی های توسعه ای کشور مد نظر قرار گیرد.

۲۴-۳-۱- وضعیت گردشگری استان

استان اردبیل و به ویژه شهرستان اردبیل از کانونهای مهم گردشگری ایران محسوب می شود جاذبه های گردشگری در این استان در سه بخش عمده ۱-جاذبه های طبیعی ۲- میراث فرهنگی و جاذبه های تاریخی ۳- جاذبه های تاریخ مذهبی، قابل بررسی می باشد.

۱- جاذبه های طبیعی: آب معدنی های متعدد گرم و سرد در شهرهای سرعین، نیر، گیوی و مشگین شهر، دریاچه های زیبای شورابیل و نئور در اردبیل و هیر، امتداد جنگلهای شمال در شهرستانهای نمین و خلخال، منطقه توریستی فندقلوی نمین و دریاچه زیبای قله سبلان، پیست اسکی

آلوارس در ارتفاعات و دامنه زیبای کوه سبلان و آب و هوای بسیار مطبوع در فصل بهار و تابستان و ۲ نوع آب و هوای شمال و جنوب استان از جمله جاذبه های طبیعی استان می باشند.

۲- میراث فرهنگی و جاذبه های تاریخی : بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی ، بقعه شیخ امین الدین جبرائیل ، مجموعه بازار تاریخی اردبیل ، خانه ها و حمامهای قدیمی اردبیل ، بقعه کورائیم ، زندان قهقهه، پلهای تاریخی اردبیل و پل پردیس فیروز آباد ، تپه های باستانی اردبیل ، بیله سوار و ... از جمله جاذبه های فرهنگی و تاریخی استان محسوب می شوند.

۳- جاذبه های تاریخی مذهبی استان : مرقد مطهر دهها امامزاده شناسایی شده استان ، مسجد جمعه اردبیل، مسجد و مدرسه میرزا علی اکبر اردبیلی ، کلیسای مریم مقدس اردبیل و ... از جمله آثار تاریخی مذهبی استان می باشد.

وجود جاذبه های طبیعی ، تاریخی و فرهنگی بسیار متنوع باعث شده است که این استان پتانسیل های خوبی در ارتباط با گردشگری در مقیاس کشوری و بین المللی دارا باشد و در سالهای اخیر شاهد یک روند صعودی در رابطه با جذب گردشگران داخلی و خارجی باشیم از طرف دیگر وجود چنین جاذبه های گردشگری باعث شده است استان قابلیت های زیادی را در زمینه های سرمایه گذاری در جهت توسعه صنایع دستی ، ایجاد فرصت های شغلی جدید ، فعالیتهای کوهنوردی ، توسعه ورزشهای زمستانی و ایجاد منابع جدید درآمدی برای اقتصاد منطقه ای و ملی دارا باشد. ولی نارسائیهای ناشی از نامشخص بودن سیاست ها و سلیقه های متفاوت اجرائی ارگانهایی که حوزه مشترکی را اداره می کنند ، کمبود امور تبلیغاتی در زمینه های مختلف ، فقدان زیرساخت های رفاهی مناسب مخصوصاً خدمات رفاهی بین راهی و هتل های مناسب و نامتناسب بودن تاسیسات اقامتی و پذیرایی و عدم امکان پاسخگویی به نیازهای گردشگران خصوصاً در فصل های بهار و تابستان و فصلی بودن جاذبه های گردشگری استان و پائین بودن مدت ماندگاری و بیتوته کردن گردشگران از جمله آفت ها و تنگناهای موجود صنعت توریسم و گردشگری در استان می باشد.

چنین به نظر می رسد که جهت گسترش صنعت گردشگری، وجود جاذبه های گردشگری کافی نیست بلکه توسعه نواحی گردشگری به صورت زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، توسعه راههای زمینی و هوایی، تدوین سیاستهای فرهنگی متناسب با روحیه های گردشگران، توسعه تسهیلات گمرکی و...، ایجاد زمینه های مناسب جهت جذب سرمایه های بخش خصوصی و خارجی و...، از اقداماتی است که در راستای توسعه بخش گردشگری استان ضروری می باشند.

از امکانات گردشگری استان در سال ۱۳۸۶ می توان به تعداد ۷۵ واحد تاسیسات اقامتی با ۴۴۹۹ تخت و ۱۱۱ مسافر خانه با ۵۲۷۱ تخت اشاره نمود. از دیگر امکانات گردشگری استان ۲۴۴ اقامتگاه عمومی و ۲۲۴۸ کارگاه صرف غذا و نوشیدنی موجود در نقاط مختلف استان می باشد که به فعالیت خدماتی مشغول می باشند.

جدول شماره (۲۴-۱۲) برخی از شاخصهای مربوط به امکانات گردشگری استان در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

سال	تأسیسات اقامتی*		مسافر خانه	
	تعداد	تخت	تعداد	تخت
۱۳۸۵	۷۲	۴۲۳۱	۱۱۱	۵۲۷۱
۱۳۸۶	۷۵	۴۴۹۹	۱۱۱	۵۲۷۱

ماخذ: سالنامه آماری استان - ۱۳۸۵

* شامل مهمانخانه، هتل، متل، هتل آپارتمان و مهمانسرا می باشد.

۲۴-۴- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای فصل فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری

در سال ۱۳۸۵ فصل فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری در استان مبلغ ۹۰۳۶۵ میلیون ریال از اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان را به خود اختصاص داده است. این رقم معادل ۹/۴۴ درصد کل اعتبارات مذکور می باشد که نسبت به سال ۸۴ حدوداً یک درصد اعتبارات این فصل کاهش یافته است.

۲۵- تربیت بدنی و ورزش

در عصر حاضر تربیت بدنی و ورزش تنها از نظر حفظ تندرستی و شادابی اقشار مختلف جامعه و پر کردن اوقات فراغت آنها مطرح نبوده، بلکه به صورت چند وجهی در اکثر شئون زندگی اجتماعی از جمله اقتصاد، سیاست، فرهنگ و بهداشت و سالم سازی جامعه نقش ایفا می نماید. در کشور ما جایگاه ورزش به دلیل نگرش فرهنگی خاص نظام جمهوری اسلامی به آن جایگاه ویژه ای پیدا نموده و به عنوان بخشی از نظام تعلیم و تربیت عمومی جامعه به آن توجه می شود.

۲۵-۱- مکانهای ورزشی استان

براساس اطلاعات جدول شماره (۲۵-۱) اماکن ورزشی استان شامل زمین خاکی، میدان چمن، سالن، استخر، پیست و زورخانه می باشد که در سال ۱۳۸۶ تعداد پیست اسکی و زورخانه و میدان چمن، استخر نسبت به سال ۱۳۸۵ افزایش نداشته است اما زمین خاکی ۴/۹۰ درصد، و تعداد سالن ورزشی ۲۶/۰۸ درصد نسبت به سال ۱۳۸۵ رشد داشته اند.

ظرفیت مکانهای ورزشی نیز از ۳۴۸۵۰ نفر در سال ۱۳۸۵ به ۴۰۲۵۰ نفر در سال ۱۳۸۶ افزایش پیدا نموده است. با توجه به اهمیت و تاثیر تعداد و همچنین توزیع عادلانه مکانهای ورزشی از این نظر که امکان دسترسی راحت و آسان را برای اقشار مختلف جامعه فراهم می آورد و با توجه به تاثیر ورزش بر سلامت جسمی و روحی افراد جامعه و همچنین تاثیر نیروی انسانی سالم و کار آمد در توسعه کشور و استان، بخش تربیت بدنی و ورزش توجه خاصی را می طلبد.

جدول شماره (۲۵-۱) تاسیسات و مکانهای ورزشی استان در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

ظرفیت مکانهای ورزشی	تعداد مکانهای ورزشی						سال
	زورخانه	پیست	استخر	سالن	میدان چمن	زمین خاکی	
۳۴۸۵۰	۱	۱	۷	۶۹	۱۰	۲۰۴	۱۳۸۵
۴۰۲۵۰	۱	۱	۸	۸۷	۸	۲۱۴	۱۳۸۶

ماخذ سالنامه آماری استان- ۱۳۸۶

۲۵-۲- ورزشکاران سازمان یافته در استان

طبق تعریف ، ورزشکاران سازمان یافته شامل ورزشکاران بیمه شده می باشد. براساس اطلاعات جدول شماره (۲-۲۵) تعداد ورزشکاران سازمان یافته استان در سال ۱۳۸۶ معادل ۴۶۴۰۶ نفر بوده که ۷۵ درصد (۳۴۸۵۴ نفر) آنان مرد و ۲۵ درصد (۱۱۵۵۲ نفر) آنان زن بوده اند .

جدول شماره (۲-۲۵) تعداد ورزشکاران سازمان یافته برحسب رشته های ورزشی و جنس در سال ۱۳۸۶

(نفر)

ورزشکاران			رشته ورزشی	ورزشکاران			رشته ورزشی
زن	مرد	مرد و زن		زن	مرد	مرد و زن	
۱۱	۲۱۹	۲۳۰	اسکی	۴۲۱	۱۶۸۷۴	۱۷۲۹۵	فوتبال
۱۵۰	۹۰	۲۴۰	اسکیت	-	۲۲۶۵	۲۲۶۵	کشتی
۸	۲۷	۳۵	سوار کاری	۷۵۴	۱۶۰۷	۲۲۶۲	کاراته
-	۵۷	۵۷	باستانی	۲۲	۹۴۸	۲۳۶۱	ورزشهای رزمی
۵۴	۳۲	۸۶	تیر اندازی	۴۰۱۱	۹۴	۴۱۰۵	آمادگی جسمانی
-	۹۹	۹۹	معلولین و جانبازان	۱۱۸۶	۸۰۳	۱۹۸۹	والیبال
-	۳۸۳	۳۸۳	بولینگ و بلیارد	۱۳۵۱	۲۱۹۷	۳۵۴۸	تکواندو
۱	۷	۸	اتومبیلرانی	-	۱۶۳	۱۶۳	وزنه برداری
۲	۲	۱۴	نجات غریق	۲۶۸	۵۳۴	۸۰۲	کوهنوردی
-	۳۶	۳۶	تنیس خاکی	۳۲۷	۲۹۲	۶۱۹	بسکتبال
-	۲	۲	شمشیر بازی	۴۴۶	۱۰۰۸	۱۴۵۴	ژیمناستیک
۱۹	۳۶	۵۵	نابینان	۹۳۴	۵۵	۱۴۸۵	شنا
۴	۴۱	۴۵	ناشنوایان	۲۳	۳۱۶	۳۳۹	جودو
۵۴	۶۹۲	۷۴۶	وشو	۷۲۷	۱۰۰۴	۱۷۳۱	همگانی
۵۳	۸۸۲	۹۳۵	کونگ فو	۵۲	۲۶۷	۳۱۹	تنیس روی میز
۱۶	۱۸۳۷	۱۸۵۳	پرورش اندام	۰	۱۷۴	۱۷۴	بوکس
۴۲	۱۰۲	۱۴۴	تیر و کمان	۱۴۶	۳۹۵	۵۴۱	دو و میدانی
-	۴۲	۴۲	هاکی	۲۵۱	۱۴۸	۳۹۹	بدمینتون
۳	۴	۷	بیماران خاص	۱۰	۷۲	۸۲	دو چرخه سواری
۴۸	۷۸	۱۲۶	کبدی	۷۷	۲۷۴	۳۵۱	هندبال
۱۳	۷۵	۸۸	روستایی و عشایری	۳۵	۸۸	۱۲۳	شطرنج
				۲۳	۳۷	۶۰	قایقرانی

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۲۵-۳- مریان و داوران ورزشی

بررسی تعداد مریان و داوران ورزشی در سال ۱۳۸۶ نشان دهنده افزایش آنها نسبت به سال ۱۳۸۵ می باشد. از طرف دیگر تعداد شرکت کنندگان در مسابقات ورزشی نیز افزایش یافته است در سال ۱۳۸۵ به ازاء هر ۳۰/۹۸ نفر ورزشکار یک داور ورزشی و به ازاء هر ۲۴/۴۱ نفر ورزشکار یک مربی ورزشی وجود داشته که این ارقام در سال ۱۳۸۶ به ترتیب به ۳۰/۲۱ و ۲۳/۳۷ رسیده است.

جدول شماره (۲۵-۳) تعداد مریان ، داوران و شرکت کنندگان سازماندهی شده در مسابقات ورزشی استان در سالهای ۸۶-۱۳۸۵

سال	مریان ورزشی			داوران			تعداد ورزشکاران سازمان یافته	نسبت ورزشکاران سازمان یافته به داوران	نسبت ورزشکاران سازمان یافته به مربیان ورزشی
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن			
۱۳۸۵	۱۷۵۰	۱۲۸۶	۴۶۴	۱۳۷۹	۱۱۲۵	۲۵۴	۴۲۷۲۹	۳۰/۹۸	۲۴/۴۱
۱۳۸۶	۱۹۸۵	۱۳۶۵	۶۲۰	۱۵۳۶	۱۲۲۳	۳۰۳	۴۶۴۰۶	۳۰/۲۱	۲۳/۳۷

ماخذ : سالنامه آماری استان - ۱۳۸۶

۲۵-۴- تعداد قهرمانان کشوری ، جهانی ، آسیایی و بین المللی و مسابقات ورزشی برگزار شده در استان

براساس اطلاعات جدول شماره (۲۵-۴) تعداد زنان ورزشکار استان که در سال ۱۳۸۶ موفق به کسب مقام قهرمانی در کشور شده اند ۴۴ نفر و تعداد مردان ۴۴۷ نفر بوده است. هم چنین در سال مذکور ۲ نفر از ورزشکاران زن استان و ۵۳ نفر از ورزشکاران مرد استان در مسابقات قهرمانی جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک به مقام قهرمانی رسیده اند.

از مسابقات و جامهای ورزشی مهم برگزار شده در استان در سال ۱۳۸۵ می توان به موارد زیر اشاره نمود :

- برگزاری ۳۸۷ مسابقات ورزشی استانی و قهرمانی کشوری (در قسمت آقایان ۲۸۷ مسابقه و در قسمت بانوان ۱۰۰ مسابقه)

- میزبانی مسابقات قهرمانی کشوری ۸۴ مورد (در رشته های مختلف ورزشی آقایان ۸۲ مورد و بانوان

۲ مورد)

- اعزام ۳۳۳ ورزشکار شامل ۲۷۷ ورزشکار مرد و ۵۶ ورزشکار زن به مسابقات قهرمانی کشور
- کسب ۶۳ مورد مقام تیمی در رشته های مختلف ورزشی و ۲ کاپ اخلاق
- کسب مقامهای کشوری ، آسیایی ، بین المللی و جهانی (۵۴۴ مقام)
- برگزاری ۵۲ کلاس آموزشی ، داوری ، مربیگری در قالب ۲۵۴۱ نفر
- اجرای ۱۹۸ برنامه فرهنگی در زمینه های مختلف ورزشی

جدول شماره (۲۵-ع) تعداد قهرمانان کشوری ، جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک استان به تفکیک جنسیت و تعداد مسابقات و جامهای برگزار شده در استان در سطوح مختلف کشوری ، جهانی و آسیایی و بین المللی

سال و شرح		۱۳۸۵	۱۳۸۶
تعداد قهرمانان کشوری	زنان	۱۰۱	۴۴
	مردان	۴۵۶	۴۴۷
تعداد قهرمانان جهانی ، آسیایی ، بین المللی و المپیک	زنان	۳	۲
	مردان	۱۲۷	۵۳
تعداد مسابقات و جامهای ورزشی برگزار شده کشوری	زنان	۲	۲
	مردان	۷۰	۸۴
تعداد مسابقات و جامهای ورزشی برگزار شده جهانی ، آسیایی و بین المللی	زنان	-	-
	مردان	۲	۳

ماخذ : اداره کل تربیت بدنی استان اردبیل-۱۳۸۸

۲۵-۵- نقاط ضعف و قوت ، سیاستها و راهبردهای اجرایی بخش تربیت بدنی و ورزش

الف (نقاط ضعف :

- عدم شناسایی کامل امکانات ورزشی و نیروی انسانی
- استفاده نکردن بهینه از امکانات ورزشی موجود
- نبود هماهنگی لازم به منظور استفاده از نیروی انسانی مجرب در امر تحقیقات و پژوهش های علمی در
- موسسات آموزشی
- کیفیت پائین تمرینات و مسابقات موسسات آموزشی و عدم رعایت کامل استانداردها در اجرای مسابقات

- کمبود نیروی متخصص اعم از معلم و مربی ورزش در سطح ابتدائی در مدارس
- کمبود امکانات و فضاهای ورزشی اعم از سرپوشیده و روباز و اختلاف فاحش آن با استاندارد های جهانی
- ناهماهنگی در استفاده ی بهینه از امکانات ، تاسیسات و نیروی انسانی مراکز آموزش عالی و آموزش و پرورش و نهادهای ذیربط

- کمبود اعتبارات کافی در بخش ورزش قهرمانی و همگانی
- سرمایه گذاری ناکافی و نامناسب بخش خصوصی در ورزش قهرمانی
- عدم تکافوی برنامه های آموزشی موجود در دوره های مربیگری
- مهاجرت قهرمانان برتر استان به تیم های صاحب نام سایر استانها

ب) نقاط قوت

- وجود استعداد های فراوان علی الخصوص در ورزشهای انفرادی
- موقعیت مناسب جغرافیائی و تنوع آب و هوایی برای انجام فعالیت های مرتبط
- وجود جمع کثیری از نوجوانان و جوانان در مقاطع سنی مختلف در بخش های آموزشی
- وجود موسسات متعدد تعلیم و تربیت در استان از جمله دانشگاه محقق اردبیلی ، دانشگاه پیام نور و دانشگاه آزاد اسلامی

- استعدادهای بالقوه و علاقه مندی مردم منطقه به ورزش

ج) سیاست ها و راهبردهای اجرائی

- تقویت بخش علمی و آموزشی استان
- بهبود نظام جامع نظارت ، ارزیابی و کنترل در ورزش
- توسعه ICT در ورزش استان که باعث ایجاد نظام متمرکز یکپارچه و فراگیر اطلاعاتی (ایجاد شبکه) در ورزش استان خواهد بود.

- توسعه فرهنگ ورزش و توسعه ورزش همگانی از طریق جلب مشارکت شهرداریها
- حمایت از قهرمانان ، پیشکسوتان و مربیان
- اجرای طرح استعدادیابی در زمینه ورزش قهرمانی

- توجه ویژه به امر توسعه ورزش بانوان
- بهره گیری هدفمند و بهینه از امکانات موجود
- حمایت از باشگاههای خصوصی استان و تشویق آنها به راه اندازی رشته های ورزشی اولویت دار
- توسعه و اجرای طرح ورزش محله ای
- توجه به ورزشهای پایه و نهادینه نمودن آن

۲۵-۶- عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل تربیت بدنی در سال ۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۵ میزان عملکرد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استانی فصل تربیت بدنی ۶۳۹۶۱ میلیون ریال بوده و ۶/۶۸ درصد اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای استان را به خود اختصاص داده است . با توجه به اهمیت این فصل در ارتقاء و تقویت سلامت روحی و جسمی افراد جامعه ، افزایش اعتبارات در این زمینه به خصوص بسترسازی برای تقویت فعالیتهای ورزشی برای جوانان و اقشار مختلف جامعه خصوصاً بانوان و نیز ترویج ورزشهای همگانی ضروری به نظر می رسد .

گزارش اقتصادی – اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۶

معاونت برنامه ریزی
دفتر برنامه ریزی و بودجه

II

استاندارداری اردبیل

گزارش اقتصادی - اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۶ / تهیه کننده گروه آمایش و برنامه ریزی .

اردبیل : استانداردی اردبیل ، ۱۳۸۶

۲۹۷ص ، استانداردی اردبیل ؛ ۵۹۶

۱- اردبیل (استان) اوضاع اقتصادی ۲- اردبیل (استان) اوضاع اجتماعی

۳- اردبیل (استان) اوضاع زیربنایی الف : عنوان

عنوان : گزارش اقتصادی - اجتماعی استان اردبیل سال ۱۳۸۶

ناشر : استانداردی اردبیل

تهیه کنندگان : داود شایقی - هوشنگ تیموری - عسگر سنگی - سهیلا قلیزاده -

کریم فسروی

نظارت و هماهنگی : داود شایقی - هوشنگ تیموری

تایپ : سهیلا عبدالله زاده

نمودار : سهیلا قلیزاده

تاریخ تهیه و انتشار : تابستان ۱۳۸۸

شماره نشریه : ۵۹۶

تیراژ : ممدود

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان :</u>
۱.....	پیشگفتار.....
۲-۱۲۴	بخش اول : حوزه های فرابخشی
۳.....	۱- موقعیت جغرافیایی ، مدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست.....
۲۱.....	۲- جمعیت.....
۵۳.....	۳- نیروی انسانی و بازار کار.....
۶۴.....	۴- مساب های اقتصادی استان.....
۷۶.....	۵- بودجه و در آمد های عمومی استان.....
۸۶.....	۶- پول، بانکداری.....
۹۲.....	۷ - بیمه.....
۹۳.....	۸- شاخص قیمت.....
۹۷.....	۹- بودجه فائوهای استان.....
۱۱۷.....	۱۰- امور پیمانکاران ، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها.....
۱۲۵-۲۹۷	بخش دوم : حوزه های بخشی
۱۲۵-۱۸۳	الف) امور تولیدی
۱۲۶.....	۱۱- کشاورزی و منابع طبیعی.....
۱۴۵.....	۱۲- صنعت.....
۱۵۸.....	۱۳- معدن.....
۱۶۲.....	۱۴- بازرگانی.....
۱۸۴-۲۲۴	ب) امور زیربنایی
۱۸۵.....	۱۵- حمل و نقل.....
۱۹۵.....	۱۶- انرژی و سوفت.....
۲۰۳.....	۱۷- عمران روستایی.....
۲۱۱.....	۱۸- عمران شهری و مسکن.....
۲۲۱.....	۱۹- پست و مخابرات.....
۲۲۵-۲۹۷	ج) امور اجتماعی
۲۲۶.....	۲۰- آموزش عمومی.....
۲۴۲.....	۲۱- آموزش عالی.....
۲۵۰.....	۲۲- بهداشت و درمان.....
۲۶۰.....	۲۳- بهزیستی و تامین اجتماعی.....
۲۷۵.....	۲۴- فرهنگ و هنر ، رسانه های جمعی و گردشگری.....
۲۹۲.....	۲۵- تربیت بدنی و ورزش.....

فهرست نمودارها

عنوان :

صفحه

- ۲۵ نمودار شماره (۱) جمعیت استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۵-۱۳۶۵.....
- ۲۷ نمودار شماره (۲) ترکیب جمعیت شهری و روستایی استان در سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۵-۱۳۶۵.....
- نمودار شماره (۳) جمعیت خانوارهای معمولی استان بر مسب شهرستان براساس تکیج سرشماری عمومی نفوس و مسکن
- ۳۷ آبانماه ۱۳۸۵.....
- ۴۲ نمودار شماره (۴) هرچ سنی جمعیت استان اردبیل بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن آبان ۱۳۸۵.....
- ۵۲ نمودار شماره (۵) تراکم جمعیت استان و مقایسه آن با کل کشور در دوره های ۱۳۸۵-۱۳۷۵.....
- ۵۷ نمودار شماره (۶) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۷۵ و مقایسه آن با کل کشور.....
- ۵۸ نمودار شماره (۷) ترکیب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی استان در سال ۱۳۸۵ و مقایسه آن با کل کشور.....
- ۷۱..... نمودار شماره (۸) سهم ارزش افزوده بخشهای عمده اقتصادی استان در سال ۱۳۸۵ و مقایسه آن با کل کشور.....
- نمودار شماره (۹) نسبت مصرف واسطه به ستانده (I/O) بخشهای عمده اقتصادی استان اردبیل در طول
- ۷۴ سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۹.....
- نمودار شماره (۱۰) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراک و دفانی و هزینه های غیر خوراک در مناطق شهری استان و کشور
- ۱۰۰..... در سال ۱۳۸۶.....
- نمودار شماره (۱۱) مقایسه میزان کل هزینه های خالص خوراک و دفانی و هزینه های غیر خوراک در مناطق روستایی استان و
- ۱۰۰..... کشور در سال ۱۳۸۶.....
- نمودار شماره (۱۲) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری استان در سال ۱۳۸۶.....
- ۱۰۷.....
- نمودار شماره (۱۳) ترکیب هزینه های خالص سالانه یک خانوار شهری کشور در سال ۱۳۸۶.....
- ۱۰۷.....
- نمودار شماره (۱۴) مقایسه ضریب جینی و روند آن در مناطق شهری و روستایی کشور و استان در طول
- ۱۱۲ سالهای ۱۳۸۶-۱۳۷۹.....

فهرست نمودارها

عنوان :

صفحه

- نمودار شماره (۱۵) مقایسه شاخص انگل و روند آن در مناطق شهری و روستایی استان و کشور در طول سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۶ ۱۱۶
- نمودار شماره (۱۶) درصد سهم تولید شیر خام استان از کل شیر خام تولیدی کشور در سال ۱۳۸۶ ۱۳۸
- نمودار شماره (۱۷) درصد سهم تولید گوشت قرمز استان از کل گوشت قرمز تولیدی کشور در سال ۱۳۸۶ ۱۳۸
- نمودار شماره (۱۸) توزیع فراوانی سهم کارگاههای صنعتی دارای ده نفر کارکن و بیشتر بر حسب طبقات کارکن در سال ۱۳۸۵ ۱۴۹
- نمودار شماره (۱۹) مقایسه مقدار واردات و صادرات غیر نفتی و ارزش واردات و صادرات غیر نفتی از گمرکات استان در سال ۱۳۸۶ ۱۷۸
- نمودار شماره (۲۰) مقایسه تراکم راه در استان و کشور در سال ۱۳۸۶ ۱۹۰
- نمودار شماره (۲۱) تعداد پروانه های سافتمانی صادر شده برای امداد بنادر مناطق شهری استان در طول سالهای ۱۳۸۰-۱۳۸۶ ۲۱۸
- نمودار شماره (۲۲) توزیع فراوانی سهم تعداد دانش آموزان استان در مقاطع مختلف تمصیلی در استان اردبیل در سال تمصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ ۲۳۲
- نمودار شماره (۲۳) مقایسه تعداد دانش آموزان دفتر و پسر در مقاطع مختلف تمصیلی در استان در سال تمصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ ۲۳۳
- نمودار شماره (۲۴) تعداد کارکنان آموزشی مقاطع مختلف تمصیلی بخش آموزش و پرورش استان اردبیل بر حسب جنس در سال تمصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ ۲۳۶
- نمودار شماره (۲۵) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاهها و مراکز آموزش عالی (به استناد دانشگاه آزاد اسلامی) استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۶ ۲۴۴
- نمودار شماره (۲۶) مقایسه سهم تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان در مقاطع مختلف در سال ۱۳۸۶ ۲۴۵
- نمودار شماره (۲۷) توزیع فراوانی سهم وضعیت سینههای استان در سال ۱۳۸۶ ۲۷۹